Gheorghe Säsärman

2000

roman

Editura Eminescu

GHEORGHE SĂSĂRMAN

2000

– roman –

Versiunea digitală 1.0 – aprilie 2025

Realizată după volumul apărut la Editura Eminescu, Bucureşti, 1982

Coperta: Traian Alexandru Filip

Partea întâi
EXPERIENŢA

1

0:02'21"... 0:02'20"... 0:02'19"...

În sala de comandă a superacceleratorului *Albert Einstein,* tehnicieni costumaţi în halate albe urmăreau în faţa monitoarelor atingerea parametrilor programaţi. Operaţiile pregătitoare se desfăşurau normal, fără a solicita alte intervenţii decât cele de rutină. Se făceau acum ultimele verificări.

0:02'08"... 0:02'07"... 0:02'06"...

În colţul dreapta-sus al monitorului central, scurgerea monotonă a secundelor era marcată prin obişnuita numărătoare inversă. Dedesubt, în coloana de control, aproape toate carourile îşi schimbaseră culoarea din roşu în verde, semn că doar câteva componente ale giganticei instalaţii mai rămâneau să intre în funcţiune. Momentul declanşării experimentului se apropia implacabil. Absorbit de supravegherea întregului proces, Lucas se mulţumea să răspundă cu câte un zâmbet la glumele ironice ale lui Mark. Ca de obicei în asemenea împrejurări, acesta era în mare vervă şi, nemulţumit de rezultate, îşi mută atenţia asupra mult mai vulnerabilului Giovanni – care, şi fără înţepăturile colegului său, se simţea îndeajuns copleşit de însemnătatea acelor clipe. Cât despre Matthaus, el îşi savura pipa adâncit în meditare, absent parcă la tot ce se petrecea în jur.

„Cei patru" – cum se porecliseră singuri membrii echipei lui Lucas, bineînţeles la sugestia lui Mark – ţinuseră să fie de faţă la începerea experimentului pentru a conferi caracter festiv faptului pe care îl socoteau pe bună dreptate, şi nu numai ei, o importantă victorie morală. E lucru de multă vreme ştiut că menirea fizicienilor experimentatori nu este de a supraveghea aparatura (în întregime automatizată, de altfel) ci de a stabili condiţiile de desfăşurare, de a elabora programele, de a perfecţiona procedeele de înregistrare şi, mai cu seamă, de a interpreta rezultatele. E nevoie uneori de luni de zile de studiu extenuant pentru a descifra semnificaţia unor interacţiuni petrecute într-o submiliardime de secundă; dar pentru ca acestea să poată avea loc în condiţii experimentale, energii uriaşe sunt devorate în instalaţiile acceleratoarelor. Tocmai de aceea, în virtutea programului de echilibrare a balanţei energetice adoptat de guvern, proiectele incluse în planurile de muncă ale marilor acceleratoare trebuiau avizate mai întâi de către o subcomisie specială a senatului. Or, proiectul lor era nu numai cel mai ambiţios dintre toate – el îşi propunea, nici mai mult nici mai puţin, să elibereze quarkurile din capcana particulelor nucleare,

permiţând identificarea în stare izolată a acestor presupuse ultime, ireductibile cărămizi ale materiei – ci şi cel mai nesăţios, întrecând de zeci de ori consumul de energie solicitat vreodată de un experiment de fizică subatomică. Obiectivul nu era deloc nou; eliberarea quarkurilor devenise în ultimul deceniu un sinonim pentru cuadratura cercului, iar cei care îşi propuneau să identifice quarkul izolat ajunseseră să fie priviţi precum odinioară pretinşii inventatori ai câte unui *perpetuum mobile*. Lucas şi colegii lui erau însă creditaţi de un premiu Nobel şi, în plus, beneficiau de două argumente extrem de convingătoare: vânătoarea de quarkuri se întemeia pentru prima oară pe o construcţie teoretică impecabilă şi, pe de altă parte, *Albert Einstein* urma să cedeze peste câteva luni titlul de cel mai puternic accelerator din lume unor instalaţii noi din străinătate, ceea ce implica riscul pierderii unei posibile priorităţi – şi nu într-o descoperire oarecare, de duzină. Astfel încât, în cele din urmă, avizul necesar fu obţinut, în pofida consumului energetic exorbitant; aceasta era victoria pe care „cei patru" o celebrau acum, prin prezenţa lor în sala de comandă.

0:00'57"... 0:00'56"... 0:00'55"...

— Am pus aluatul în cuptor, mormăi Lucas ca pentru sine.

„Cuptorul" înghiţea în acel moment aproape un sfert din puterea instalată în centralele electrice ale ţării. Desigur, eventualitatea unui eşec era de la bun început luată în considerare – dar şeful echipei refuza să o admită altfel decât în principiu. Nu putea totuşi să-şi reprime chiar orice nelinişte şi, pentru prima oară, gândi că ar fi preferat să afle rezultatul imediat, nu după săptămâni sau luni de zile. Fraza cu aluatul şi cuptorul, tocită ca un descântec, îl întrerupse pe Mark tocmai pe când calcula câte milenii ar fi trebuit să pedaleze în tandem, în două schimburi, dacă ar fi fost obligaţi să recupereze – punând în mişcare un dinam – energia irosită. Şi-l imagină pe Lucas costumat în brutar, cu nasul pudrat de făină, manevrând voios interminabila coadă a unei lopeţi de lemn încărcate cu cozonaci rumeni. Nu se potrivea deloc – nici cu personalitatea şefului, şi nici măcar cu situaţia: ei nu dispuneau de vreun mijloc de a scoate cozonacul din cuptor, chiar dacă ar fi fost să se prefacă în scrum.

— Vai de cozonacul nostru...

Giovanni profită de slăbiciunea pentru calambururi a colegului său spre a se descotorosi de viziunea mucalită a mileniilor de ispăşire; se apropie de fereastră şi încercă să-şi stăpânească emoţia prin concentrarea atenţiei asupra unuia dintre copacii care străjuiau parcajul. Îşi propuse să numere câte ramuri putea distinge de la acea distanţă.

0:00'23"... 0:00'22"... 0:00'21"...

Numărătoarea inversă continua.

0:00’16”… 0:00’15”… 0:00’14”…

Gândurile lui Matthaus se învârteau în jurul aceleiaşi întrebări: ce se va întâmpla dacă experimentul va reuşi? Teoria nu oferea niciun răspuns în această privinţă. Oare tenacitatea cu care erau înlănţuite quarkurile înăuntrul particulelor nu ascundea o nebănuită primejdie? Nu cumva, geloasă, natura avea să se răzbune? Îşi exprimase în mai multe rânduri temerile – evident, în discuţiile cu colegii săi, nu în faţa subcomisiei senatoriale – dar ceilalţi nu-i împărtăşeau scepticismul, socotind că ar fi absurd să renunţe tocmai când premisele succesului se aflau pentru întâia oară întrunite.

0:00’08”… 0:00’07”… 0:00’06”…

Mark amuţi şi el, părăsit brusc de elanul său satiric. Punctul zero era mai aproape ca niciodată. Atunci se petrecu prima ciudăţenie – după ce trecu prin zero, în loc să continue în sens pozitiv, direct, numărătoarea inversă fu reluată din secunda –57, de parcă aparatura, dereglată, ar fi simulat o întoarcere în timp:

0:00’02”… 0:00’01”… 0:00’00”… 0:00’57”… 0:00’56”… 0:00’55”…

— Am pus aluatul în cuptor, mormăi Lucas, stăpânit de strania senzaţie că mai rostise această frază, doar cu un minut mai înainte.

În principiu, experimentul putea să eşueze, dar şeful echipei refuza să ia în considerare o asemenea eventualitate. Cu toate acestea, el nu reuşea să-şi alunge definitiv neliniştea şi, pentru prima oară (oare chiar pentru prima oară? se întrebă, uimit, Lucas), admise că ar fi preferat să cunoască rezultatul imediat. Te repeţi, şefule, te-ai cam ramolit, îl apostrofă în gând Mark întrerupându-şi iar calculele, ţi-am mai spus că nu-ţi stă bine nici şorţul, nici boneta, că postura de brutar nu te prinde. Oricum, îmi face impresia că pe aici a început să miroase a ars, continuă el şi nu se putu abţine, să nu adauge cu glas tare:

— Vai de cozonacul nostru!

Profitând de împrejurare, Giovanni se apropie de fereastră şi în aceeaşi clipă observă cu stupoare că afară începuse să se întunece: abia dacă mai desluşea copacul ale cărui ramuri avusese parcă de gând să le numere.

— Lucas! Matthaus! Mark! Priviţi!

Întunericul de afară era acum deplin. Îşi examinară ceasurile, nedumeriţi – toate se opriseră! Doar pe ecranele monitoarelor, numărătoarea inversă continua fără sens:

0:00’23”… 0:00’22”… 0: 00’21”…

— Tu nu vii?

— Bineînţeles că vine...

— Cine? El să vină?!

— Ce-l mai tot întrebăm: îl luăm cu noi, şi gata!

— Ţ-ţ-ţ-ţ... Nu vă gândiţi ce-o să spună preasfinţia-sa?

Quintus nu era dintre cei care se lăsau provocaţi; continuă să mestece liniştit, ca şi cum nici n-ar fi fost vorba despre el. Cu sandvişul într-o mână şi sacoşa pendulând în cealaltă, nu părea preocupat de altceva decât de proverbiala-i poftă de mâncare, straşnic aţâţată de orele de antrenament – înotase câţiva kilometri, iar acum ar fi fost în stare să rumege un berbec cu oase cu tot.

— Ce ne tot rugăm atâta de el? Nu vedeţi că o face pe vedeta? Se dă mare!

— Mare sunt, nu mă dau. Oricum, azi vin cu voi!

— La *Trib!* La *Trib!* răcniră câţiva, exagerându-şi entuziasmul. Vine şi Q!

Deşi era simpatizat de mulţi şi chiar admirat de către unii dintre colegii săi, Quintus nu era din cale afară de sociabil. Tăcut, adeseori ursuz, nu o dată de-a dreptul grosolan, nu căuta prietenia nimănui şi evita să se lase angrenat în vreun grup – ceea ce, împreună cu statura şi musculatura sa, le impunea celorlalţi respect. Dacă acceptase acum să-i însoţească, fapt fără precedent, era din pură curiozitate. Nu asistase încă la asemenea spectacole, ştia despre ele doar din auzite, din reviste, din reportajele televizate; aflase destul de multe ca să-şi facă o părere, socotea că nu erau genul lui, dar pentru a-şi forma o convingere fermă considera că numai participarea nemijlocită ar fi fost relevantă şi, pe de altă parte, nu intenţiona să se lipsească de nicio ocazie de a cunoaşte lumea reală, de nicio experienţă importantă pentru înţelegerea naturii umane în întreaga ei complexitate.

Guy rămase descumpănit: era obişnuit cu refuzurile potolite ale lui Quintus, pe care încerca întotdeauna să le folosească pentru a-i şubrezi prestigiul, aruncând în urma lui glume răutăcioase, fără prea mare ecou. Decizia neaşteptată a acestuia îl lăsase fără replică şi îi trebuiră clipe lungi ca să improvizeze o tactică în noua situaţie:

— Q s-a făcut băiat mare! Evenimentul trebuie sărbătorit!

— Te cam contrazici, Guy, interveni Petros, adineaori spuneai că se dă mare...

— Tu ce te bagi? Eşti avocatul lui?

— Las-o baltă.

— La *Trib!* Să mergem la *Trib,* răsunară iar strigătele entuziaştilor.

Trib era denumirea prescurtată a corporaţiei căreia îi aparţinuse cândva hala, acum părăsită, în care avea loc spectacolul. Câţiva trecători priviră în urma gălăgiosului grup, cu aerul că ar spune „eh, tineretul de azi...”

— Drumul spre *Trib* trece pe la birt, improviză Grif, dându-i ca de obicei apă la moară lui Guy. Să bem pentru întoarcerea fiului rătăcitor!

— Părintelui Abel n-o să-i placă, reluă Guy atacul.

Asta aşa e, gândi Quintus. Preasfinţia-sa părintele Abel nu era altul decât fratele său cel mare; ca orice preot din categoria celor pătrunşi de gravitatea misiunilor pe Pământ, acesta se socotea dator să-i trateze pe membrii familiei cu riguroasa exigenţă cu care păstorea sufletele parohiei. Era mai mult ca sigur că el n-ar fi încuviinţat nici vizionarea spectacolului, nici popasul la cârciumă – numai că fratele cel mic nu aşteptase majoratul pentru a-şi rostui singur soarta, în ciuda faptului că energicul Abel îi devenise tutore. Quintus era destul de înţelept ca să evite înfruntările deschise, dar şi suficient de echilibrat pentru a nu aluneca în nonconformism, tot aşa cum ştiuse să se sustragă fanatismului bigot. Privilegiul mezinului, acela de a putea trage învăţăminte din experienţa celor mai mari, îi îngăduise să-şi dezvolte de timpuriu discernământul, să aleagă ceea ce i se potrivea din pildele bune ale familiei şi, mai ales, să se păzească cu străşnicie de primejdia de a repeta greşelile dovedite. Nu era dispus nici să-şi sacrifice existenţa pe altarul mântuirii creştine, ca Abel, nici să şi-o încorseteze în canoanele de sclav al ştiinţei, ca Matthaus, nici să şi-o dizolve în anonimatul cauzei obşteşti, ca Hana, şi nici să şi-o risipească în amăgirile unei libertăţi neîngrădite, precum Xavier. Se simţea atins şi el de patima absolutului, dar căuta o cale mai deplină, calea adevărată, calea cu literă mare. Chiar dacă nu era decât o himeră, un vis irealizabil, se simţea dator să încerce.

Îşi zicea uneori că poate aşa începuseră şi ceilalţi. Poate că aceeaşi obsesie îl purtase pe Xavier spre otrava albă – şi nu doar revolta faţă de predicile lui Abel, faţă de dispreţul tăcut al lui Mat, faţă de poveţele binevoitoare ale Hanei. Poate că drumul Hanei începuse tot ca replică, la prăpastia care îi separa de omul concret în egală măsură pe preot şi pe savant. Poate că Matthaus se dedicase cunoaşterii ştiinţifice mânat nu numai de o înzestrare curând remarcată de către dascăli, ci şi de intenţia de a spulbera crezul îndărătnic al întâiului născut. Şi poate că Abel însuşi n-ar fi ajuns să îmbrace sutana dacă ar fi descoperit temeiuri mai terestre pe măsura înclinaţiilor sale. Quintus se sinchisea prea puţin de înţepăturile colegilor săi şi pentru că învăţase să caute un sens dincolo de aparenţa măruntelor întâmplări cotidiene, prin vălmăşagul cărora îşi croia cu tenacitate un drum propriu.

Ştia foarte bine că ar fi putut pune capăt micilor răutăţi ale lui Guy administrându-i o binemeritată labă peste bot, sau numai aruncându-i una dintre acele priviri semnificative care sunt schimbate în ring între doi

adversari de categorie grea; dar el nu agrea violenţa, şi nici gesturile de intimidare. Le făcu deci semn băieţilor să-l urmeze în bar şi, apropiindu-se de tejghea, comandă şapte cutii de bere. Barmanul ezită o clipă, apoi scoase din frigider cutiile cerute. Legea îi interzicea să servească băuturi alcoolice minorilor – dar ajunsese imediat la concluzia că nu avea absolut niciun motiv să-i supere pe vajnicii minori care simţeau nevoia să-şi potolească setea şi care, de bună seamă, ar fi fost în stare să-i facă praf localul în câteva minute. La drept vorbind, dacă nu l-ar fi cunoscut foarte bine pe unul dintre ei, ar fi putut jura că vlăjganii aceştia au depăşit vârsta de la care orice om beneficiază de drepturile constituţionale.

Petros îi ajută lui Quintus să aducă berea la mese, unde se instalaseră între timp ceilalţi. Guy înţelese că a pierdut partida şi, destupându-şi cutia, o ridică pentru un toast:

— Să ciocnim pentru sufletele imaculate ale generoşilor!

Era felul lui de a-şi manifesta sportivitatea – fără să renunţe cu totul la venin. Oricum, gestul său fu apreciat şi de către ceilalţi. Ciocniră, aşadar; cutiile de plastic plescăiră dogit, apoi se auzi doar gâlgâitul înghiţiturilor.

— Şi-acum, la *Trib!* exclamă Fred, care isprăvise primul.

— Pentru întâia oară, în formaţie completă... ţinu Grif să sublinieze.

Ieşiră în stradă, lăsându-l pe barman să-şi rumege singur mustrările de conştiinţă, fericit totuşi că scăpase fără alte complicaţii. Afară începea să se facă simţită răcoarea serii. Cerul mai păstra încă o lumină spălăcită, dar automobilele îşi aprinseseră de-acum semnalizatoarele. Un autobuz se apropia de staţie; Hugo se lansă într-un sprint.

— Venim şi noi!

— Să ne aştepte!

Urcară gălăgioşi, tropăind, stârnind priviri intrigate din partea unor călători. Şoferul demară brusc, obligându-i să apuce vârtos barele de susţinere; Willy se dezechilibră şi nu lipsi mult ca să se pomenească în braţele unei venerabile doamne. Aşezate pe ultima banchetă, de unde urmăriseră întreaga scenă, două fete începură a chicoti.

— Vă rugăm să cedaţi un loc pentru un invalid! li se adresă Guy, luându-l protector de braţ pe neîndemânaticul Willy.

Feţele mai adineaori intrigate se înseninară. Fetele zâmbiră, semn că erau nu tocmai lipsite de simţul umorului.

— Cum, nu se ridică nimeni? rosti patetic Grif, care stătea proţăpit pe platformă. Vai, ce lipsă de îndurare! Willy, scumpule, îţi cedez locul meu – vino!

— Am impresia că prea suntem veseli, observă Petros.

— Eşti superstiţios?

Quintus era cel mai puţin atins de euforia pe care nu putea să nu o pună, măcar într-o oarecare măsură, pe seama berii. Desigur, sandvişul atenuase efectul băuturii, avea poate şi o rezistenţă mai bună. Una dintre cele două fete îi arunca în chip vădit ocheade; era obişnuit cu asemenea reacţii, se deprinsese să le ignore, convins fiind că nu trebuia să se aştepte la nimic bun în urma atenţiei pe care fizicul său o deştepta printre reprezentantele sexului opus. Nu o dată stârnise indignarea colegilor prin maniera lui posacă de a zădărnici orice avansuri, cu atât mai mult cu cât ceilalţi erau mult mai rar întâmpinaţi cu gesturi încurajatoare.

Numărul pasagerilor care coborau din autobuz începu să fie mai mare decât al celor care urcau; cele două fete îi părăsiră şi ele, iar către capătul traseului rămaseră singuri cu şoferul. Mai aveau de străbătut pe jos câteva sute de metri, pe o şosea iluminată cu destulă zgârcenie. Văzură grupuri de tineri care se îndreptau şi ei spre *Trib*; cum spectacolul se desfăşura *non stop,* fără oră de începere sau de încheiere, afluenţa era aproape constantă. Unii, ajunşi probabil la saţietate, părăsiseră hala şi veneau acum în sens opus. Două automobile ale poliţiei erau postate în preajma intrării.

Un zgomot caracteristic, de mulţime dezlănţuită, se făcu auzit şi se înteţi pe măsură ce se apropiau de poartă. Din mai multe motive, aici era îmbulzeală: cei care vroiau să intre se ciocneau de cei dornici să iasă, vânzarea biletelor se făcea chiar în pragul halei, organizatorii aveau de furcă mai tot timpul cu unii, destul de numeroşi, care încercau să se strecoare înăuntru fără să plătească. Cei câţiva poliţişti prezenţi se ţineau deoparte, lăsând lucrurile să se desfăşoare de la sine: ştiau din experienţă proprie că în asemenea împrejurări era mai prudent să nu provoace chiar ei scânteile care ar fi putut declanşa explozia, păstrându-şi astfel calmul şi întreaga energie pentru eventualitatea nedorită că intervenţia forţei de ordine ar fi devenit absolut necesară.

— Ţineţi-vă după mine, şuieră Guy.

Descoperise o breşă – pricinuită de zelul cu care huidumele purtând brasardă violetă reprimau o tentativă de pătrundere frauduloasă – şi încercă să o exploateze în beneficiul colegilor săi. Grif, Hugo şi Petros izbutiră să se fofileze pe urmele lui; Fred şi Willy trebuiră totuşi să-şi plătească intrarea. Cât despre Quintus, el n-ar fi intrat fără bilet nici în ruptul capului.

— M-aş fi mirat să faci tu blatul, îi zise Grif când se regrupară înăuntru.

— Unde stăm? se precipită Willy.

Zăriră locuri libere în rândurile din preajma podiumului. Mai cu coatele, mai izbind cu sacoşele, mai călcând bătături şi bombeuri, îşi făcură drum printre trupuri. Puteau acum să se dedice cu totul spectacolului.

Amenajarea halei era mai mult o improvizaţie: în mijloc fusese instalată un fel de estradă mărginită de câteva trepte, iar de jur împrejur – bănci simple, fără spătar. La capetele halei (care avea în plan forma unui dreptunghi alungit), câteva gradene ameliorau vizibilitatea. Din fericire, instalaţiile de condiţionare a aerului mai funcţionau – altminteri atmosfera ar fi devenit rapid irespirabilă. Proiectoare puternice, montate printre grinzile metalice ale plafonului, contribuiau la focalizarea atenţiei asupra perimetrului central, lăsând în penumbră hăţişul multicolor de ţevi, conducte şi cabluri care îmbrăcau pereţii. Megafoanele suspendate în colţurile halei menţineau intensitatea sonoră la pragul suportabilităţii, întreţinând starea de surescitare a celor câtorva mii de spectatori.

Cu tot aerul condiţionat, mirosul de sudoare amestecat cu fumul de tutun şi de marijuana îl impresionă pe Quintus chiar mai neplăcut decât asurzitorul vacarm care făcea să zornăie geamurile. Dimensiunea olfactivă era, prin forţa lucrurilor, absentă din documentara lui prealabilă şi, cum era un adorator al igienei, al duşului şi săpunului, se întrebă dacă nu cumva ar fi fost mai bine să nu fi acceptat provocarea colegilor săi; oricum, era prea târziu pentru a se răzgândi, căci nu încuviinţa treburile făcute pe jumătate. Se mulţumi să se consoleze spunându-şi că mirosul de pucioasă, însoţitor legendar al coborârii în infern, era cu siguranţă mai agreabil.

Un ghiont al lui Hugo îi orientă atenţia către podium: trei personaje groteşti tocmai începuseră un dans ciudat, combinaţie de pantomimă şi acrobaţie, în timp ce un grup mai numeros avea aerul că intonează o melodie, acompaniindu-se cu instrumente dintre cele mai insolite. Unul dintre pretinşii cântăreţi, aşezat în genunchi, îndoia cu lovituri icnite ale frunţii un burlan de tablă pe care îl ţinea zdravăn cu amândouă mâinile; altul scotea răcnete guturale, lăsând din când în când un bocanc de schi să cadă pe membrana unui timpan dogit; trei lungani jonglau cu nişte bile uriaşe de lemn, pe care le izbeau îndemânatic cu tingiri de aramă; două fete se trăgeau de păr, ţipând cât se poate de expresiv la fiecare smoc smuls definitiv – purtau, desigur, peruci chiar de la a doua reprezentaţie; în fine, cel care părea a fi şeful formaţiei scotea acorduri cutremurătoare dintr-o orgă electronică special preparată. Efectul de ansamblu nu era lipsit de un anume ritm, pe care dansatorii se străduiau să-l ilustreze prin mişcări sugestive şi cam deşucheate.

Costumele personajelor de pe scenă, compuse din tricouri colante, vopsite în diferite nuanţe de violet, le puneau în evidenţă, prin contrast, paloarea feţelor şi pielea alburie. Croiala urmărea cu tot dinadinsul nu să mascheze, ci dimpotrivă, să sublinieze defectele fizice care mai de care mai frapante ale protagoniştilor. Unul dintre dansatori avea o superbă cocoaşă,

peste care se revărsau plete bogate, vopsite de asemenea în violet; altul îşi bălăbănea prin aer o mână chircită, cu, gheare lucitoare de animal de pradă; celui de-al treilea, complet spân, cu braţele mai lungi decât picioarele, uriaşul nas îi atârna peste buzele subţiri, abia vizibile. Fetele care miorlăiau păruindu-se erau schiloade şi obeze, iar organistul – un pitic slut, cu toracele bombat şi capul cât baniţa. În tot acest panopticum al estropiaţilor, făcea notă flagrant discordantă prezenţa unei adolescente costumate pe de-a-ntregul în alb: frumoasă, cu un trup mlădios şi bine proporţionat, ea se plimba pe podium zâmbind cu seninătate, ca o apariţie de vis, menită parcă să facă şi mai odioasă hidoşenia celorlalţi.

Monstruozitatea era, într-adevăr, trăsătura caracteristică a mişcării numite când *abortion,* când *merde* sau *Scheisse,* o a treia generaţie a fenomenului născut prin anii '50 sub numele faimos de *hippy* şi reînviat în anii '70 în ipostaza secundă *punk*. O monstruozitate autentică adeseori – căci nu puţini dintre nefericiţii descendenţi din părinţi *punk* şi bunici *hippy* purtau în chip vizibil tarele genetice ale alcoolului şi drogurilor – dar stimulată la nevoie în chip artificial ori imitată doar prin recuzită şi machiaj, de dragul conformării cu ţinuta programatică a mişcării.

Quintus regreta în acele momente că nu are elocinţa lui Abel: ar fi smuls atunci microfonul din ghearele unei stârpituri de pe podium şi, cu glas bubuitor, acoperind răcnetele tuturor, ar fi cuvântat nu despre mântuirea creştină, nu despre răsplata din ceruri sau caznele iadului, ci despre frumuseţea adevărată a omului, despre dreptul lui de a fi fericit pe Pământ. I-ar fi biciuit cu fraze usturătoare pe neguţătorii de carne şi de suflete, le-ar fi smuls rânjetele ipocrite, izgonindu-i în dispreţ şi nemernicie. Ar fi deschis ochii neştiutorilor şi i-ar fi trezit din beţia amăgirilor, ar fi destrămat mirajul ucigător al desfrânării. I-ar fi îndemnat să se cerceteze cu atenţie, să privească lumea cu curajul de a o accepta aşa cum era, nici mai rea nici mai bună, spre a descoperi apoi temeiurile reale ale existenţei. Nu în numele unui Dumnezeu inaccesibil – care, dacă ar exista cu adevărat, n-ar putea îngădui nepăsător ca mii de nevinovaţi să fie târâţi în braţele Satanei – ci în numele omeniei, al generaţiilor dăruite speranţei de mai bine, credinţei în ziua de mâine.

Să fiu oare eu singurul care gândeşte aşa? se întrebă Quintus examinând feţele celor care îl înconjurau. Aproape toţi colegii săi urmăreau electrizaţi desfăşurarea demenţială a spectacolului. Griffith fluiera din degete; Guy o devora din priviri pe una dintre proaspetele performere, care tocmai îşi despicase bluza, dând la iveală un sân ţeapăn; Hugo şi Fred, ridicaţi în picioare, scandau cu înfocare „mai departe! mai departe!". Doar Willy, roşu la faţă, arunca în stânga şi în dreapta căutături ruşinate, în timp ce Petros,

alb ca varul, îşi cufundase obrajii în palme. În hală izbucni deodată un val de hohote şi interjecţii: dintr-o nacelă purtată de podul rulant al halei, monstrul cu braţe lungi izbutise să înşface pe neaşteptate o spectatoare şi o transporta, spânzurată de mâini, în direcţia scenei. Fata se zbătea şi ţipa înfricoşată, spre supremul amuzament al publicului. Deasupra estradei nacela coborî, iar răpitorul îşi lăsă prizoniera în seama cocoşatului. Începu o luptă surdă, în care era evident că noua victimă n-avea nicio şansă, în pofida înverşunării strădaniilor ei de a se elibera. Delirul spectatorilor atinse paroxismul.

Privirea disperată a fetei întâlni pentru o fracţiune de secundă privirea lui Quintus. În sufletul lui se ciocneau porniri contradictorii: îl umilea gândul că ar putea să asiste impasibil la o asemenea silnicie, dar îi repugna profund să se amestece în vreun fel printre odioasele arătări de pe scenă; detesta violenţa, ştia că ea naşte reacţii în lanţ, însă înţelegea că uneori forţa nu poate fi combătută decât prin forţă. Simţea mai ales că înţelepciunea lui nu făcea două parale dacă l-ar fi determinat să se refugieze în dileme speculative în loc să încerce, cât mai era timp, să împiedice triumful bestialităţii asupra inocenţei, al brutalităţii asupra fiinţei lipsite de apărare. Cum ar mai fi convieţuit cu propria lui conştiinţă, dacă ar fi acceptat să închidă ochii, ca Petros, ţinându-şi cu grijă pielea la adăpost? Ura lui mocnită împotriva acelei lumi infame se prefăcu în vâlvătaie. Dintr-un salt fu lângă călău şi, zgâlţâindu-l de umăr, curmă inegala înfruntare. Surprinşi, actorii încremeniră în posturi caraghioase. În hală se făcu, pentru o clipă, linişte. Descumpănită, fata se întoarse spre salvatorul ei. Atunci, din nacelă se auzi un răcnet descreierat:

— Nu vă lăsaţi! Ucideţi-l!

— Să nu-l lăsăm singur, îşi îndemnă colegii Guy care, în fine, se dezmeticise.

Ajutorul sosi la timp, mai ales că celeilalte tabere începuseră să i se alăture cei mai înfierbântaţi dintre spectatori. Bătaia se întinse vertiginos în întreaga hală, ca focul într-un hambar. Ocrotind-o în mijlocul lor pe fată, cei şapte camarazi se repliară spre ieşire, măturând din calea lor pe oricine încerca să li se împotrivească; era tocmai momentul potrivit, căci în prag se şi iviseră poliţişti în costum de asalt, cu masca pe figură, gata să-şi lanseze grenadele lacrimogene şi vomitive. Vacarmul crescu şi, în vreme ce în hală răsunau cele dintâi explozii, Quintus ieşea împreună cu ceilalţi la aer curat.

— Să ne grăbim spre autobuz, o să fie o înghesuială cumplită, zise el.

Goniră până în staţie, mărind cu încă două-trei minute avansul pe care îl aveau faţă de puhoiul celor alungaţi din hală de usturimea insuportabilă a

pleoapelor şi accesele de tuse. Din fericire, la capătul liniei mai era un autobuz care tocmai se pregătea de pornire.

— Cum să vă mulţumesc?... îngăimă fata, abia revenindu-şi din spaimă.

— Mulţumeşte-i lui Quintus, o îndemnă Guy.

— Tu... eşti Quintus?

— Fetele cuminţi dorm la ora asta, mormăi el în loc de răspuns.

— Şi cum ziceai că te cheamă? întrebă Grif.

— Sara.

— Dacă vă mai codeaţi, dădeam amândoi de bucluc! îi mustră fără exces de umor eroul serii pe colegii lui.

Aveau acum timp să-şi examineze cucuiele, ochii învineţiţi, mânecile sfâşiate, să facă bilanţul zgârieturilor, al dinţilor care se clătinau şi al obiectelor pierdute.

— Părintele Abel n-o să se prea bucure când o să mă vadă, glumi Quintus, spre uşurarea celorlalţi.

— Maică-mea va fi în al nouălea cer, ripostă Hugo.

— Iar taică-meu mă va trimite desigur să-mi caut sacoşa, adăugă Grif.

O mândrie secretă le inundă sufletele, poate bucuria de a se şti capabili de o faptă demnă de toată lauda, ori poate sentimentul atât de nou al solidarităţii. Quintus cugetă la cele întâmplate; cu greu ar fi putut spune dacă nu cumva examenul prin care trecuseră era el însuşi la fel de însemnat ca faptul că izbutiseră să spulbere primejdia care plana asupra Sarei. Împiedicaseră o fărădelege – dar câştigaseră în acelaşi timp un semn de identitate, urcaseră o treaptă a maturizării, a autocunoaşterii. Era convins că niciunul dintre ei nu se va mai întoarce vreodată la *Trib;* delimitarea se produsese, şi era ireversibilă.

— La următoarea staţie cobor, preciză Sara.

— Nu vrei să te conducem acasă? E târziu...

— Chiar aşa, erai singură acolo?

— Nu, eram cu nişte prietene... mi-ar părea bine să mă conduceţi, mi-e urât să merg singură...

— Te conducem cu toţii.

3

„În şteang cu kroniştii"

În oraşul ăsta, îşi zise Hana, e suficient să participi la o grevă sau să simpatizezi cu mişcarea de emancipare a aborigenilor, ca să fii socotit *kronist*. Mototoli fluturaşul tipărit în culori violente, desigur pe cheltuiala *Prietenilor Constituţiei,* şi îl aruncă la coş. Aceeaşi destinaţie primiră prospectul Societăţii imobiliare *Eden,* reclamele proaspăt-inauguratului

Hermes şi pliantul gratuit conţinând o duzină de reţete de excelente salate, preparate invariabil cu ajutorul sosurilor speciale *Pip;* bineînţeles, pliantul era distribuit de firma *Pip & Pip*. Lăsă ziarele pentru mai târziu, nerăbdătoare să-şi savureze corespondenţa: primise trei scrisori şi două ilustrate.

Avea un nemaipomenit talent de a întreţine prietenii prin corespondenţă – şi, mai ales, de a descoperi disponibilităţi similare printre numeroasele cunoştinţe prilejuite de activitatea ei sindicală. În unele cazuri, era însă destul de greu de spus dacă vocaţia interlocutorilor era autentică, sau era pe de-a întregul un efect al influenţei miraculos catalizatoare a Hanei. Fapt este că i se scria din toate colţurile lumii, cu fidelitate şi frenezie, ceea ce l-a determinat cândva pe Abel să afirme că fără ea puţine servicii poştale ar fi putut evita pericolul şomajului.

Lectura corespondenţei se desfăşura după un adevărat ritual: mai întâi, sortă plicurile, lăsându-l la urmă pe cel mai voluminos; apoi, hotărî cu care dintre cele două ilustrate să înceapă. O alese pe cea de la Rolf – o reproducere color a *Odaliscăi culcate* a lui Ingres. Mesajul era telegrafic: *„Se spune că ar avea câteva vertebre în plus. După gustul meu, de vizitator grăbit, Luvrul are şi el o anatomie excedentară; Parisul, să nu mai vorbim. Urmează scrisoarea. Rolf."* Cealaltă ilustrată – o vedere panoramică a Raguzei – era invadată pe verso de un scris mărunt: *„Până azi mi-a fost absolut imposibil să scap chiar şi pentru un minut de teroarea ghidului şi a superprogramului de grup. E prima şi ultima mea experienţă de acest gen. Prefer călătoria pe cont propriu, cu riscul de a face singură ocolul Pământului. Şi totuşi, Dubrovnikul m-a fermecat – ai avut atâta dreptate! Mi-ar plăcea să mă retrag aici la bătrâneţe; cu o condiţie: să se interzică accesul turiştilor... Te pup, Olga."*

Deschise cel dintâi plic, expediat loco, fără menţionarea expeditorului. Despături o coală de hârtie pe care cineva scrisese (ca şi adresa de pe plic, de altfel) la maşină: *„Te-aş..."* Hana rămase câteva clipe în faţa acelei grosolănii, incapabilă de vreo reacţie. Cineva se năpustise tropăind, cu bocancii mânjiţi de noroi, în imaculatul sanctuar al sufletului ei. Cutia de scrisori era, desigur, la îndemâna oricui – de aceea reclamele, sau fluturaşii agresivi ai organizaţiilor extremiste, nefiindu-i destinaţi în mod expres, o lăsau indiferentă; dar cineva scrisese adresa ei pe un plic, lipise un timbru, îşi inserase mesajul imund în circuitul poştal, abuzând de această poartă larg deschisă pentru prieteni a sanctuarului: o cuprinse o panică instinctivă, de parcă aplecându-se visătoare asupra unui buchet de orhidee pentru a se pătrunde de parfumul lor exotic ar fi descoperit printre petalele multicolore

un scorpion. Rupse hârtia în două, în patru, în opt, în bucăţele din ce în ce mai mici. Tabuul fusese călcat.

Examină cel de al doilea plic cu multă circumspecţie. Recunoscu semnătura lui Ruth, scrisul ei perfect caligrafic – dar, în mod paradoxal, abia lizibil. Despică anvelopa cu un fin cuţit de fildeş şi începu să citească: *„Scumpa mea Hana, iată-mă ajunsă şi în Finlanda, spre a-mi împlini vechea dorinţă de a-mi revedea bunicii. Dacă s-au bucurat? Mai încape îndoială? A fost o adevărată sărbătoare. Pentru ei, pentru mine, şi mai ales pentru Katia. Mititica de ea a suportat admirabil neplăcerile primului ei drum atât de lung. În avion a fost răsfăţata stewardeselor, care au îndopat-o cu ciocolată, în ciuda protestelor mele. Întâlnirea dintre străpepoată şi străbunici a fost de pomină: deşi se cunoşteau doar din poze, s-au plăcut numaidecât. Dragoste mare, de la prima vedere. Le-am vorbit bunicilor despre tine. Ar vrea să te cunoască. Te invită la ei oricând ţi-ar face plăcere. Unchiul Alvar ne-a oferit o excursie la Aulanko; e o adevărată desfătare călătoria pe şoselele atât de curate încât par a fi proaspăt spălate, printre lanuri de secară şi păduri de pini şi de mesteceni, dintre care răsar când nici nu te aştepţi ferme cochete, case vesele de ţară. Într-o asemenea casă locuiesc şi bunicii; Katia s-a împrietenit cu câinele, cu gâştele, cu vitele. N-am ştiut până acum ce gust are laptele de vacă, ceea ce bem noi e o porcărie. La Aulanko am călărit, am jucat golf, am fost la saună. Sauna veritabilă, de la mama ei, cu bolovani de granit şi măturice de mesteacăn, cu o maseuză de un chintal şi cu o punte coborând de-a dreptul în apa ca gheaţa a lacului. Ce-ar fi să te repezi şi tu încoace, măcar pentru o săptămână? Te-aş aştepta la aeroportul din Helsinki... Dacă te hotărăşti, dă-mi o telegramă. Cu toată dragostea, Ruth."* Zâmbi. N-ar fi fost o idee rea, îşi putea permite un scurt concediu, medicul îi recomandase chiar o schimbare de mediu. Numai că între timp zborurile fuseseră suspendate pe toate liniile internaţionale. Companiile aeriene au fost cele care au dat tonul în privinţa măsurilor de prevedere, drept urmare a straniilor incidente petrecute în tot mai multe puncte de pe glob, dezvăluite în ultimele zile în coloanele presei, la radio şi televiziune. Ştiri senzaţionale, unele de-a dreptul incredibile, deşi provenind din sursele cele mai autorizate, anunţau apariţii şi dispariţii misterioase, pe lângă care pretinsele evenimente găzduite de cândva faimosul „triunghi al Bermudelor" păreau accidente neînsemnate, mărunte erori de observare...

Hanei nu-i făcea plăcere să zăbovească asupra acestui subiect, care ar fi obligat-o să-şi pună întrebări neliniştitoare asupra desfăşurării viitoare a prodigioaselor ei relaţii epistolare. Ca să-şi abată gândurile într-altă parte, desfăcu voluminoasa scrisoare pe care o lăsase dinadins la urmă. Îi scria Ellis, de undeva din Iran. Fără titlu, fără orice introducere protocolară, cu

rânduri strâmbe şi litere inegale – semne evidente de mare agitaţie sufletească din partea unui om altminteri extrem de echilibrat.

„Dacă faptele pe care ţi le voi relata nu mi s-ar fi întâmplat chiar mie, aş refuza categoric să admit autenticitatea lor. Eşti liberă deci să nu mă crezi, şi nu ţi-o voi lua în nume de rău. Îţi încredinţez, pur şi simplu, această depoziţie din partea unui martor ocular, care odată şi odată va servi poate drept document. Mă aflam într-un compartiment de clasa întâia a expresului de Ispahan. Eram adâncit în lectura eruditului studiu al lui Smith asupra influenţelor chinezeşti în ceramica persană medievală – tu ştii cât de mult îmi place să arăt în orice prilej că îmi preţuiesc timpul – când unicul meu însoţitor, un bărbat între două vârste, localnic după toate probabilităţile (cu toate eforturile lui de a-şi etala cunoştinţele de limbi străine, n-am izbutit să schimbăm decât vreo trei fraze într-un amestec de franceză şi engleză, o fi fost desigur vina mea), încerca să-mi atragă atenţia spre fereastră, prin semne insistent repetate cu arătătorul. Deşi nu vroiam să par nepoliticos, nu i-am urmat decât într-un târziu îndemnul, neînţelegând ce anume ar putea fi atât de interesant în peisajul semideşertic al podişului muntos pe care îl străbăteam. Recunosc însă că ceea ce mi-a fost dat atunci să văd merita cu prisosinţă întreruperea plicticoasei mele îndeletniciri: o nesfârşită coloană de călăreţi înveşmântaţi în costume antice înainta la pas prin arşiţa amiezii, stârnind praful roşiatic. Abia am avut timp să-mi revin din prima uimire, şi trenul a frânat brusc, cu scrâşnete metalice. După câteva secunde, s-a oprit dând prelungi semnale de sirenă. Printre călăreţi s-a iscat panică şi rândurile coloanei au prins să se destrame.

Vecinul meu de compartiment a început să se agite, palid, crezând probabil că trenul fusese atacat de vreo bandă de răufăcători şi aşteptându-se din clipă în clipă să înceapă împuşcăturile. Dacă n-ar fi fost numărul uriaş al călăreţilor, lăncile şi coifurile lor, o asemenea interpretare n-ar fi fost cu totul neverosimilă, dată fiind pustietatea locurilor, ca şi distanţa apreciabilă până la orice aşezare omenească. Am respins repede o altă explicaţie plauzibilă, întâlnirea cu o armată de figuranţi, aduşi aici pentru reconstituirea vreunei bătălii celebre în cadrul unei superproducţii cinematografice; căci filmarea s-ar fi putut face într-o zonă mai uşor accesibilă, deplasarea secătuitoare prin acel podiş torid era absurd să se desfăşoare călare şi în echipament de luptă, ca să nu mai spun că nu zăream nicăieri jeep-urile cineaştilor, camerele de luat vederi, grupurile electrogene, camioanele cu provizii, corturi, reflectoare, recuzită şi toate celelalte. În fine, nu pricepeam de ce să fi blocat figuranţii linia, şi nici de ce să se fi speriat ei la vederea trenului.

Am descoperit pe la mijlocul coloanei un grup de personaje care păreau să ţină sfat. Curând se îndreptară fiecare către un punct determinat şi, prin strigăte pe care noi le percepeam fără a le înţelege, reuşiră să regrupeze călăreţii în formaţii ordonate, orientate evident către trenul nostru; s-ar fi zis că se pregăteau, într-adevăr, de atac. O idee nebunească îmi fulgeră atunci prin minte: nu cumva, prin cine ştie ce accident, deocamdată inexplicabil, eram puşi faţă în faţă cu o autentică armată a antichităţii? Nu era momentul şi nici eu nu eram omul cel mai potrivit pentru a descifra mecanismul unei asemenea rătăciri prin timp – dar dacă ceea ce aveam în faţa ochilor era mai mult decât o halucinaţie colectivă, atunci confruntarea noastră cu o şarjă de cavalerie părea iminentă. Pornind de la observaţia că această eventualitate ar fi avut consecinţe prea grave ca să nu fie luată în considerare, şi convins că – mulţumită cunoştinţelor mele de greacă şi latină – aş fi fost în măsură (probabil singurul) să mijlocesc tratative între cele două tabere, m-am repezit pe culoar, din vagon în vagon, în căutarea conductorului. L-am găsit în tovărăşia unui ofiţer care se oferise să-şi pună revolverul, cele zece cartuşe şi geniul strategic în slujba cauzei nobile a salvării pasagerilor. Prima grijă a acestuia a fost să se adreseze călătorilor în mai multe limbi, prin intermediul staţiei de radioamplificare a trenului îndemnându-i să rămână în compartimentele lor, să închidă geamurile, să evite a se lăsa văzuţi în dreptul ferestrelor şi să-şi păstreze calmul. Recomandări pline de bun-simţ, recunosc – calmul, mai ales, era acum absolut trebuincios – dar cam greu de urmat. În trecerea mea zorită prin câteva vagoane îmi dădusem seama că starea de spirit nu era dintre cele mai optimiste: oamenii erau speriaţi, nu ştiau de ce se oprise trenul, nu înţelegeau nimic din ceea ce vedeau pe fereastră şi aşteptau explicaţii pe care nimeni nu le-ar fi putut da.

Le-am expus motivele care mă determinaseră să-mi părăsesc compartimentul; au fost de acord să încercăm să purtăm o discuţie cu insoliţii noştri oponenţi, ale căror intenţii războinice erau vădite îndeajuns. Mi-am permis chiar să remarc că rapiditatea cu care îşi biruiseră teama în faţa necunoscutului dovedea o stăpânire de sine cu totul remarcabilă, cum numai soldaţii obişnuiţi să învingă în orice împrejurare sunt în stare să dobândească. Mă feream totuşi de a face aprecieri concrete referitor la identitatea călăreţilor; esenţialul era că se aflau acolo, barând – poate fără să o fi vrut dinadins – linia ferată. Ofiţerul se interesă dacă, în ultimă instanţă, mecanicul n-ar putea trece cumva mai departe, cu riscul de a face câteva victime printre îndărătnicii care ar fi întârziat să se dea la o parte din faţa trenului. Conducătorul preciză că situaţia era mai complicată, întrucât câteva greoaie care de luptă se împotmoliseră chiar în timp ce încercau să

depăşească terasamentul: plecând de pe loc, lipsit adică de inerţia marilor viteze, trenul ar fi putut să deraieze din pricina unui asemenea obstacol. Am decis, aşadar, împreună ca eu să-l însoţesc pe ofiţer într-o solie de pace, iar conductorii să rămână la postul său, în faţa microfonului, pentru a-i linişti pe călători şi a împiedica orice acţiuni necugetate.

Am improvizat un stindard alb fără a fi pe deplin convinşi că pentru ceilalţi va avea aceeaşi semnificaţie şi am coborât. Trebuie să-ţi spun că n-am deloc stofă de erou, iar dacă mă vârâsem de bunăvoie în acea misiune era mai degrabă din curiozitate ştiinţifică decât din spirit de bravură ori din altruism. Şansa de a sta de vorbă cu posibilii vieţuitori ai unui alt timp istoric era prea ademenitoare ca să o fi lăsat să-mi scape. Aflându-mă în tren, la adăpostul carcasei pe care civilizaţia o opunea naturii, nici măcar nu realizam cu adevărat primejdia; dar când m-am trezit sub cerul dogoritor, în faţa războinicilor cu priviri ameninţătoare, am înţeles în sfârşit că nu era un simplu spectacol şi mi s-a făcut frică de-a binelea. Din tabăra potrivnică porni în direcţia noastră un pâlc de călăreţi. Cel care venea în frunte purta un coif strălucitor şi o apărătoare metalică în jurul gâtului, iar peste platoşă avea o mantie prinsă cu o agrafă pe umăr; era înarmat doar cu o sabie uşoară şi îşi ducea scutul rezemat de gâtul calului. Judecând după arme şi după podoabele harnaşamentului, cât le puteam eu distinge pe măsură ce se apropiau, aş fi zis că urma să-i întâlnim pe trimişii vremurilor de început ale elenismului. Se opriră la numai câţiva metri depărtare, iar cel din frunte – pe care îl bănuiam a fi un comandant de seamă – descălecă şi îşi scoase coiful. Atunci am remarcat că semăna extraordinar cu Alexandru Macedon.

Acum, când îţi scriu, abia realizez cât de palide sunt cuvintele prin care încerc să-ţi redau absurdul acelei situaţii, pe lângă ceea ce simţeam atunci. Recitesc rândurile mele şi am impresia că ele degajă o notă de firesc, de parcă tot ce se petrecea cu noi ar fi fost un fapt cotidian dintre cele mai obişnuite. Adevărul este că în clipele decisive ale întâlnirii eram pur şi simplu depăşit de împrejurări, copleşit de teamă şi de uimire, stăpânit în egală măsură de curiozitate şi de instinctul de conservare; dar, constrâns să acţionez în asemenea condiţii, întreaga mea atenţie se concentrase asupra gesturilor şi vorbelor, asupra momentului cutremurător dilatat. Doar mai târziu, după consumarea evenimentului, când am început să chibzuiesc asupra celor întâmplate, mi-am dat seama prin ce trecusem şi, odată cu bucuria de a fi scăpat cu bine, mă încercă un dublu regret: că nu fusesem în stare să folosesc cum se cuvine acel prilej pe care îl socoteam unic şi că era foarte puţin probabil – în pofida numărului mare al martorilor oculari – ca lumea să dea crezare relatărilor noastre.

Îmi amintesc foarte bine că, după ce călăreţul descălecat şi-a scos coiful, am schimbat cu tovarăşul meu o privire semnificativă şi de aici am dedus, în mod eronat de altfel, că sesizase şi el frapanta asemănare. Convins că voi avea foarte curând nevoie de toată priceperea mea într-ale elinei (nu foarte solidă, precum ştii), mi-am biciuit memoria spre a alcătui o frază ceremonioasă de întâmpinare. Gândul că limba vie pe care o vorbeau grecii cu douăzeci şi trei de veacuri în urmă s-ar putea deosebi, prin pronunţie, destul de mult de cea pe care o învăţasem eu de prin manuale îmi sporea emoţia când am rostit, alegându-mi cuvintele:

— Pace şi viaţă veşnică celui ce vine cu gânduri bune!

Neprimind niciun răspuns, începui să mă întreb dacă virtualul meu interlocutor nu înţelesese chiar nimic, sau doar evita să-mi răspundă. Oare greşisem eu în aprecierea identităţii călăreţilor? Trebuia să mă lămuresc cât mai repede.

— De ce tace? mă întrebă cu voce joasă ofiţerul, care nu pricepuse o iotă din pomposul salut.

Am ridicat din umeri şi m-am decis să merg direct la ţintă.

— Mă înşală cumva privirea, sau îl am în faţă pe însuşi fiul lui Zeus, Alexandru, rege al Macedoniei şi protector al Greciei, faraon al Egiptului de Sus şi al Egiptului de Jos, rege al întregii Asii?

— Ochii tăi văd bine, prietene – desluşii eu cu greu cuvintele pe care, cu un zâmbet binevoitor, mi le adresa, în sfârşit, ilustrul elev al lui Aristotel. Dar cine sunteţi voi? Căci n-am mai auzit până acum pe nimeni stâlcind astfel limba lui Homer!

Vorbirea lui suna, într-adevăr, cu toiul altfel decât a dascălului meu, mai repezită şi mai şuierată, împroşcată parcă din gâtlej în cerul gurii şi strivită apoi printre dinţi.

— Ce zice? mă chestionă neliniştit tovarăşul meu.

— Îmi laudă pronunţia.

Intrasem în dialog, acesta era lucrul esenţial. Conform celor convenite, urma să solicit degajarea liniei, pentru ca trenul să-şi poată continua cursa.

— Mă tem, slăvite rege, că mă vei socoti mincinos dacă-ţi voi spune adevărul despre noi…

— Preferi deci să mă minţi?

— La ce mi-ar folosi? Minciuna cea mai bună e, totuşi, adevărul. Dar făgăduieşte-mi că vei încerca măcar să mă crezi.

— Prea bine: te ascult.

— Întâlnirea noastră, coborâtorule din zei, e tot atât de nefirească pe cât ar fi însoţirea fluturilor cu stelele de pe bolta cerului. Aşa cum Homer nu ştia că te vei naşte după sute de ani, ca să reînvii vitejia eroilor săi, nici tu nu ne

cunoşti pe noi, căci două mii de ani ne despart vieţile. Nu-ţi pot spune dacă rătăciţii suntem noi sau sunteţi voi, dar lucrul cel mai înţelept ar fi să ne vedem de drum, şi unii şi ceilalţi.

El mă privi cu dispreţ:

— Cutezi să-mi dai sfaturi tu mie? Îmi pierd zadarnic vremea străduindu-mă să pricep limba ta păsărească, iar tu mă îndemni să-mi văd de drum, eu, cel căruia întreaga lume i se închină! Vorbele tale n-au nicio noimă, şi toţi filosofii sunt de acord că timpul curge mereu în acelaşi sens, fără să se întoarcă vreodată; astfel că el nu poate fi străbătut nici mai repede, nici mai încet, cum poate fi străbătută întinderea.

— Aşa e precum spui, rege al regilor! Şi totuşi, priveşte cu atenţie: ai mai văzut îmbrăcăminte ca a noastră, sau cutii pe roţi care să alerge singure, atât de mari încât să aibă loc în ele zeci de oameni, cum sunt cele din care am coborât?

— Sunt multe lucruri pe lumea asta pe care nu le-am văzut încă...

— Dar foc să se aprindă la poruncă, ai mai văzut? l-am întrebat scoţându-mi bricheta şi făcând-o de mai multe ori să funcţioneze.

— Dacă puterea voastră e atât de mare, să ne măsurăm în luptă! Ori, de e numai vorbă goală şi vrăjitorie, supuneţi-vă!

Am tăcut. Ştiam că o înfruntare s-ar fi încheie cu măcelărirea tuturor pasagerilor. Numai un miracol ne-ar fi putut salva. Trebuia să joc totul pe o carte: superioritatea absolută a unicei noastre arme. Am mizat pe respectul faţă de convenţii şi tratate pe care istoricii i-l recunosc lui Alexandru Macedon.

— Ţinteşti bine? l-am întrebat pe ofiţer.

— Binişor, mă asigură acesta ducând mâna la tocul revolverului.

— La ce distanţă?

— Cel mult treizeci de metri.

— Fii pregătit!

I-am spus apoi regelui:

— Urăsc războiul, vărsarea de sânge chiar între egali, iar cu atât mai mult dispreţuiesc uciderea celui slab de către cel puternic. Dar dacă vrei cu tot dinadinsul să ne măsurăm forţele, atunci fie să nu piară toată oastea ta sub armele noastre necruţătoare, ci numai unul dintre vitejii tăi să lupte cu acesta, cum se lupta sub zidurile Troiei. Ai să vezi cum, fără coif ori pavăză, ţinând în mână o simplă bucată de fier, eroul meu îl va face pe-al tău războinic să se prăbuşească în sânge, mai înainte de a se apropia îndeajuns pentru a-şi azvârli sulița aducătoare de moarte. Primeşti?

— Primesc.

— Dar jură-mi pe divinul tău părinte că de va fi aşa, vei porunci călăreţilor tăi să înlăture carele de pe acel dâmb, din faţa noastră, ca noi să ne putem vedea de drum; iar voi să faceţi mai apoi, o rege, cum vei găsi că e mai bine.

— Şi dacă învinge luptătorul meu?

— Atunci suntem înfrânţi cu toţii şi soarta noastră e în mâinile tale.

— Pe Zeus, aşa să fie! zise Alexandru şi, încălecând, dădu ordine însoţitorilor săi.

După un scurt răgaz, porniră împreună spre formaţiile de luptă – cu excepţia unuia, rămas pe loc.

— Speranţele noastre sunt în dumneata, i-am spus ofiţerului. Va trebui să-l înfrunţi pe acest cavaler: dacă îl vei răpune, ni s-a promis liberă trecere. Doboară-l din primul foc, înainte ca el să-şi arunce lancea!

— Dar cine ne sunt potrivnicii?

— Cavaleria macedoneană, în frunte cu însuşi Alexandru...

— Alexandru Macedon?!

— Este cel cu care am vorbit. Nu l-ai recunoscut?

Mă privi cu ochi holbaţi, ca lovit în moalele capului. L-am lăsat să-şi rumege singur buimăceala şi m-am retras spre tren. Cei doi adversari se depărtară la vreo sută de paşi; apoi, la semnalul regelui, porniră unul către celălalt. Macedonenii începură să-şi încurajeze, cu răcnete sălbatice, reprezentantul. Nesocotind recomandările primite, pasagerii se înghesuiră la ferestre. Mie unuia rezultatul luptei îmi părea dinainte hotărât; aveam însă emoţii în privinţa urmărilor. În plin galop, călăreţul ridică lancea şi, în aceeaşi clipă, ofiţerul apăsă pe trăgaci.

Nu s-a auzit nicio detunătură. Fie că o piesă din mecanismul revolverului se înţepenise fie că – deşi izbită de percutor – capsa nu detonase, împuşcătura întârzia să se producă. Cu un gest grăbit, nefericitul gladiator făcu să sară cât colo cartuşul ratat şi luă din nou linia de ochire; prea târziu însă, căci arma celuilalt, lansată cu o teribilă forţă, îi străpunse pieptul neprotejat de vreun scut. Macedoneanul îşi struni calul, descălecă şi, scoţându-şi sabia, se năpusti asupra învinsului care, căzut pe spate, se chinuia să-şi aţintească braţul înarmat spre potrivnicul său. Într-un ultim efort, ofiţerul îşi descarcă toate gloanţele în trupul părelnicului biruitor, şi amândoi se prăvăliră în pulbere. Înnebunit de zgomotul pocniturilor, calul se ridică în două picioare, nechezând. La îndemnul regelui, al cărui panaş alb îl puteam recunoaşte de departe, călăreţii se repeziră spre noi. Nu mai era niciun moment de pierdut: i-am făcut semn mecanicului să pornească şi m-am urcat în trenul care se şi pusese în mişcare. Din fericire, ciocnirea dintre locomotivă şi carele de luptă eşuate pe linie, mai puţin gravă decât se

temuse conductorul, s-a încheiat în favoarea noastră, fără a duce la deraiere. După câteva minute i-am lăsat mult în urmă pe freneticii asediatori, care izbutiseră între timp să spargă vreo trei geamuri. În afara unor răni uşoare, incidentul a luat astfel sfârşit fără alte victime.

Bănuiesc că ziarele vor fi difuzat o versiune oficială a întâmplării mai înainte ca tu să primeşti scrisoarea mea; alege varianta care îţi convine, dar păstrează rogu-te această mărturie în nepreţuita ta arhivă epistolară. Pe curând, Ellis."

Hana împături cu grijă colile de hârtie şi le puse la loc în plic. Îşi amintea că citise, într-adevăr, o ştire referitoare la un tren care ar fi întâlnit ori o bandă de jefuitori, ori un războinic trib primitiv – găzduit, după toate probabilităţile, într-o zonă muntoasă şi aridă, greu accesibilă, din vecinătatea traseului unei noi căi ferate iraniene. Relatarea lui Ellis, dacă ar fi fost să-i dea crezare, plasa incidentul printre celelalte cazuri enigmatice care începuseră să înfăşoare globul terestru într-o reţea neliniştitoare. Întâlnirea cu Alexandru Macedon, îşi zise Hana, nu e chiar cu nimic mai puţin credibilă pentru mine decât stufoasa conversaţie întreţinută de bravul meu prieten, în pofida recunoscut-modestelor sale cunoştinţe în materie de greacă clasică; iar acolo uneori imaginaţia întregeşte pompos un dialog desfăşurat probabil mai mult pe înţelesul surdomuţilor, n-ar fi de mirare ca ea să prefacă nişte turbane în lucitoare coifuri cu panaş.

Dar de ce să fi scornit Ellis toată această poveste?

4

„Când, la sfârşitul anilor '50, viitorul laureat al premiului Nobel pentru fizică Murray Gell Man îşi boteza ipoteticele cărămizi ultime ale materiei cu termenul de quark – schimbând pentru a doua oară destinul acestui cuvânt care în limba germană nu însemna decât brânză de vaci iar în vocabularul lui Joyce avea probabil semnificaţia de absurditate – să fi fost oare el pe deplin conştient de proporţiile provocării pe care o adresa astfel nu doar savanţilor, ci întregii omeniri?..."

— Dacă te deranjez, pot să mă retrag în altă cameră!

Întrerupt din dictare, Daniel eliberă cu un gest reflex clapa microfonului, pentru ca următoarele lui cuvinte să nu fie inserate în textul articolului:

— Nu mă deranjezi deloc, un gazetar e deprins să lucreze în orice condiţii.

— Chiar dacă vorbesc? Nu se înregistrează?

— Numai când vorbeşti chiar în microfon. Zgomotul de fond e eliminat de un filtru electronic.

— Interesant! Deci eu nu vorbesc, ci emit zgomot de fond!

Sara făcu o grimasă ofensată şi reuşi să-i smulgă fratelui ei un zâmbet.

— Să ştii că există dictafoane şi mai ale naibii, zise el, capabile să-ţi recunoască timbrul vocii. Dacă vrei, le poţi programa să scrie numai când dictezi tu.

— Ba eu i-aş lăsa pe alţii să dicteze... Uite, te las să lucrezi!

Reporterul reciti prima frază, se concentră câteva clipe, apoi îşi continuă şirul ideilor: *„Preocuparea de a pune ordine în familia tot mai numeroasă a hadronilor, a particulelor subatomice grele (proton, neutron, mezon ş.a.) caracterizate prin aşa-numitele interacţii tari (de pildă, forţele nucleare) era mai veche şi se arătase până atunci iluzorie; Gell Man a avut însă curajul de a atribui sarcini electrice fracţionare celor trei componente elementare prin combinarea cărora a reuşit să reconstituie teoretic toate particulele cunoscute, ba chiar să prezică existenţa – confirmată ulterior – a particulei Omega. Deşi nicăieri în natură n-au putut fi identificate vreodată sarcini electrice fracţionare (de aici şi sensul absurd joycean), numeroase alte dovezi experimentale au făcut ca teoria quarkurilor să fie unanim acceptată. Numărul acestor piese fundamentale a crescut la patru, apoi la cinci, şi în cele din urmă la şase, pe măsura descoperirii unor particule cu energii tot mai înalte şi cu proprietăţi noi..."*

Fata nu reuşea să-şi fixeze atenţia asupra temei pe care o avea de rezolvat pentru ora de desen din ziua următoare – intersecţia dintre o piramidă şi o prismă; mânuia fără tragere de inimă teul, echerul şi compasul, încurcând mereu planurile şi apelând intens la radieră. Ştia foarte bine că nu prezenţa lui Daniel o tulbura: uneori nici măcar nu sesiza înţelesul cuvintelor pe care el le pronunţa monoton, cu un glas inflexibil, în faţa microfonului ţinut strâns în pumn. Pesemne aşa cere tehnica înregistrării, îşi spuse Sara, amuzată să constate că – din punctul ei de vedere – vorbele lui erau de fapt tot un zgomot de fond. Gândul i se întorcea iar şi iar la seara în care, în împrejurări atât de puţin obişnuite, îl cunoscuse pe Quintus. O preocupa faptul cel puţin ciudat că – deşi trecuseră doar câteva zile de atunci, şi în pofida unei memorii vizuale îndeobşte bune – nu izbutea să-şi amintească chipul tânărului ei salvator. Să fi fost oare spaima de vină?

„Vă veţi întreba, stimaţi cititori, îşi continuă gazetarul dictarea, *de ce anume fizicienii n-au fost încă în stare să depisteze quarkul izolat, quarkul ca atare; dacă ar şti cineva cu precizie acest lucru, problema ar fi, desigur, pe jumătate rezolvată. Pentru a explica îndărătnicia cu care quarkurile sunt ţinute captive în structura particulelor subatomice, de-a lungul ultimelor decenii au fost avansate totuşi unele ipoteze. Cea mai cunoscută (şi cea mai simplă, de altfel) presupune că, în mod paradoxal, forţele care leagă între ele aceste sub particule cresc odată cu distanţa – adică tocmai invers faţă de*

celelalte forţe cunoscute – încât încercarea de a le depărta, de a le separa are de înfruntat o împotrivire din ce în ce mai mare, până când ajunge să fie pur şi simplu copleşită. Alte ipoteze (a «coardei», a «sacului» etc.) recurg la explicaţii mai sofisticate, pentru a căror înţelegere ar fi necesare cunoştinţe de specialitate; fapt este că experienţa iniţiată de către faimoasa echipă a lui Lucas ar fi putut aduce, în caz de reuşită, nu numai dovada definitivă a existenţei quarkurilor, ci şi startul celui mai important salt în fizica nucleară a deceniului, a ultimei jumătăţi de secol chiar, inaugurând prestigios ştiinţa mileniului al treilea…"

Se afla în punctul cel mai dificil, unde considerentele teoretice introductive urmau să facă loc reportajului propriu-zis. Până aici ar fi putut scrie din birou, fără a se mai deplasa la faţa locului – pierzând, evident, prilejul de a reveni în oraşul natal, de a-şi revedea în trecere familia – dar mai departe? Evitase în mod deliberat să înceapă cu descrierea faptelor, cu elementul senzaţional (cum proceda de obicei şi cum orice reporter versat procedează spre a-şi câştiga bunăvoinţa cititorului), tocmai fiindcă nu se putea decide asupra modalităţii optime de abordare. Avea oare temeiuri suficiente ca să afirme că experienţa „celor patru" a eşuat? Să se limiteze la o simplă relatare a întâmplărilor? Cu un nedezminţit simţ de copoi intuia evenimentul de proporţii şi nu şi-ar fi iertat nici cea mai mică ratare. Să mai aştepte? Şeful îi ceruse să transmită în aceeaşi zi, de bună seamă pentru a-şi asigura prioritatea.

Abia sosit în oraş, Daniel luase drumul marelui accelerator, nerăbdător să vadă cu ochii lui spectacolul tulbure al presupusului accident. Accesul i s-a arătat mai dificil decât crezuse: de la un prim baraj, după câţiva kilometri, a fost nevoit să renunţe la taxi şi nu şi-a putut continua drumul (bineînţeles, pedestru) decât făcând uz de legitimaţia de ziarist. A trecut, după multe târguieli, de o a doua barieră, dar la cea de a treia a trebuit să se oprească. Dincolo de ea nu pătrundeau decât echipele de intervenţie. Echipe de intervenţie e un fel de a spune, i-a explicat un ofiţer de poliţie care, recunoscându-l – îl avusese în subordine, cu ani în urmă, pe tatăl reporterului („Nu cumva eşti băiatul lui David?" „Aşa se pare". „Ia te uită! Şi te-ai făcut gazetar". „Mănânc şi eu o pâine…") – a devenit ceva mai amabil. De fapt, a fost o singură echipă, dar nici aia nu s-a mai întors, deşi au trecut deja două zile de când s-a topit în ceaţa asta păcătoasă, şi-a încheiat ofiţerul lămuririle. Ceaţa a văzut-o şi Daniel: o ceaţă albă, orbitoare, densă, un front opac nemişcat care începea brusc la vreo douăzeci de metri, învăluind în mister tot ce se afla mai departe. A mai aflat de la poliţişti că trecuseră pe acolo şi alţi trimişi ai unor jurnale: priviseră, fotografiaseră, puseseră întrebări, plecaseră. Un corespondent al televiziunii filmase echipa de

intervenţie dispărând în negura strălucitoare. Toţi se opriseră, ridicând din umeri, în faţa cortinei; el ar fi vrut să descopere ce se întâmpla îndărătul acesteia. Dar cum?

Restul dimineţii şi l-a petrecut adunând informaţii de la toţi cei care aveau vreo legătură cu acceleratorul: ce ştiau despre experienţă, când îi văzuseră ultima oară pe cei patru fizicieni, când s-au întrerupt legăturile telefonice, când a apărut ceaţa, ce alte semne neobişnuite au fost înregistrate, dacă după declanşarea experienţei s-a mai întors cineva de la accelerator. A reconstituit, din crâmpeie disparate, firul aproximativ al întâmplărilor. Totul începuse în minutele în care în câmpul electromagnetic al superacceleratorului protonii au pornit în formidabila cursă a gigaelectronvolţilor. Exact de atunci telefoanele n-au mai răspuns la apeluri – şi nimeni n-a mai revenit de atunci în oraş. Primele semnalări ale straniei neguri s-au produs în următoarele zece minute; survolarea ulterioară a zonei de către o formaţie de elicoptere a permis să se precizeze că norul compact de ceaţă, de formă elipsoidală, cu un diametru maxim de aproximativ nouă kilometri şi înălţimea de circa trei sute de metri, masca pe de-a întregul clădirile şi instalaţiile de la „Albert Einstein". Încercările de fotografiere în infraroşu au eşuat, ceea ce dovedea că perdeaua era opacă şi pentru această gamă a spectrului. Nu s-au înregistrat niciun fel de semne ale unei posibile catastrofe – nici explozii, nici şocuri seismice, nici vreo creştere a nivelului radioactivităţii.

Mai existau însă două ciudăţenii. Una ţinea de consumul uriaş de energie electrică, aprobat în principiu pentru cel mult 24 de ore – şi care continua de aproape cinci zile; nimeni nu îndrăznise să ia decizia de a-l întrerupe din exterior, neştiind ce consecinţe ar fi avut un asemenea act pentru cei de la accelerator. Cealaltă întâmplare neobişnuită s-a petrecut la intrarea în acţiune a echipei de intervenţie: şeful ei, aflat în legătură radio cu cei rămaşi pe loc, remarcase de la bun început că negura se retrăgea pe măsură ce înaintau – astfel încât, privind în urmă, îi puteau vedea foarte bine pe ceilalţi, deşi pentru aceştia ei se făcuseră deîndată nevăzuţi, dispărând în ceaţă. Curând, echipa care îi urmărea a constatat că frecvenţa, în mod normal stabilă, a radioemiţătorului scădea – mai întâi abia perceptibil, apoi în mod accelerat – după care legătura s-a întrerupt cu totul.

Ce concluzie să tragă din toate aceste date? Ce să fi fost cu pâcla aceea, impenetrabilă şi transparentă în acelaşi timp, în funcţie de direcţia şi sensul privirii? Dar cu amuţirea telefoanelor, ca şi a radioemiţătorului? Exista cumva o relaţie între feluritele fenomene semnalate? Pe de altă parte, Daniel ar fi vrut să ştie dacă întregul caz putea fi inclus în vreun fel printre tot mai numeroasele incidente insolite cu a căror relatare teleimprimatoarele

agenţiilor de presă asaltau de câteva zile redacţiile marilor cotidiene. Din câte îşi dădea el seama, acelea erau oarecum înrudite, alcătuiau o mare familie – precum mai vechile întâmplări grupate sub iniţialele OZN. Era vorba, aproape invariabil, de dispariţia unor obiecte mai mici sau mai mari, aflate în repaus ori în mişcare, antrenând adeseori oameni, chiar grupuri relativ numeroase; sau dimpotrivă, de apariţii nu mai puţin bizare, multe dintre ele de o materialitate absolut incontestabilă. Evident, la *Albert Einstein* părea să se petreacă ceva de cu totul altă natură, cel puţin la fel de enigmatică însă. Putea fi o simplă coincidenţă, după cum putea fi mai mult de atât. Lăsă microfonul din mână, neînstare să se decidă asupra celei mai bune continuări a articolului început.

— Te-ai poticnit? râse Sara, revenindu-şi dintr-o prelungă visare.

— Se întâmplă. Tehnologia cea mai savantă nu face două parale acolo unde nu te mai duce capul. Încă nu s-a inventat o maşină care să-şi dicteze singură articolele.

— Eu credeam că tu eşti o asemenea maşină...

Îşi privi amuzat sora: în cei aproape doi ani de când n-o mai văzuse se săvârşise asupra ei acel miracol fără nume care, prin câteva detalii insesizabile, rotunjeşte proporţii şi echilibrează armonii, prefăcând adolescente cenuşărese în frumuseţi fără cusur. I-o fi spus cineva cât e de frumoasă? O fi descoperit ea singură? Sau îşi purta încă făptura cu deplină candoare, ignorând şi binele şi răul stârnite împrejur prin simpla ei apariţie... Plecat de atâta vreme de acasă, pierduse din vedere că era singurul frate al Sarei, fratele mai mare, mai înţelept, şi că ea ar fi putut avea nevoie de ocrotire sau de sfaturi, că ar fi putut avea nevoie de el. Iar acum, mai mult ca oricând! Ar fi trebuit să vină mai des – şi nu doar pentru o zi sau două, cu treburi; ar fi trebuit s-o îndemne să-i scrie – dar el n-avea timp să-i răspundă. Ar fi trebuit s-o poftească să-şi petreacă o parte a vacanţelor la el – dar era mereu pe drumuri. Ar fi trebuit să lase la o parte reportajul care oricum nu-i prea ieşea şi, măcar acum, să stea de vorbă – dar cum să înceapă, ce să întrebe, ce să spună? Era deprins, desigur, să intre în dialog chiar şi cu cei mai dificili interlocutori; meseria îl învăţase cum să pună întrebări şi cum să obţină răspunsuri, cum să învingă muţenia altora şi propria-i inerţie. În faţa ei se simţea însă în încurcătură: nu erau atât de prieteni încât să ştie ce anume o preocupă, ce i-ar face plăcere şi ce ar face-o să sufere, dar nici nu erau atât de străini încât să-i fie indiferente urmările unei posibile convorbiri. Daniel decise să amâne pe a doua zi continuarea articolului – îi va telefona şefului şi îi va explica de ce, îi va spune că era absolut necesar să mai adune date – şi, apropiindu-se, cercetă planşa pe care o prismă căuta fără succes să intersecteze o piramidă.

— Văd că nici tu n-ai mai mult spor decât mine. Ce-ai zice să ne aşezăm la taclale, la o cafea?

— Şi crezi că dictafonul va începe să scrie singur?

— Mai ştii? Hai, roag-o pe mama să ne facă două cafele...

Sara deschise uşa şi strigă spre bucătărie:

— Mamă! Două cafele, te rog!

— Asta puteam face şi eu...

— Crezi că se supără? Aşi, îi face plăcere să fie terorizată de scumpii ei copii. Mai ales de tine.

— O plăcere cam rară.

— Greşeşti: tu o terorizezi şi prin absenţă – de ce nu vii, de ce nu scrii, de ce nu-ţi schimbi profesia, oare nu ţi s-o fi întâmplat vreo nenorocire ş.a.m.d. Şi, fiindcă veni vorba, ţie îţi place ceea ce faci?

— Cum adică?

— Aşa. Să-ţi petreci un sfert din viaţă în avioane şi pe trenuri, să dormi prin hoteluri, să mănânci din mers, să întâlneşti mii de oameni şi să nu cunoşti ca lumea niciunul...

— Depinde cum priveşti... vreau să zic, de interpretare!

— Să nu crezi că nu te admir! Ba mă şi laud cu tine, toate colegele mă invidiază că am un astfel de frate. Eşti foarte deştept, te descurci într-o mulţime de domenii, prinzi totul din zbor – adineaori eram pur şi simplu în extaz, auzindu-te cum jonglezi cu quarkurile şi cu hadronii!

— Sunt măgulit.

— Dar nu-i păcat să iroseşti atâta inteligenţă într-un foc de artificii, într-o operă de-o zi? Pe care mâine nu mai dă nimeni nicio ceapă degerată?

— Parcă l-aş auzi pe tata.

— Şi nu crezi că are dreptate?

Ia te uită, îşi zise Daniel, şi eu care nu ştiam cum să încep discuţia ca să n-o vatăm, să nu-i lezez sensibilitatea! Fata asta nu pare să sufere de complexe!

— Ţii neapărat să mă apăr? Să-ţi spun ce fascinantă e viaţa unui gazetar, ce trăire nemaipomenită îţi dă faptul de a fi mereu în actualitatea cea mai fierbinte, de a-ţi acorda viaţa, clipă cu clipă, cu viaţa planetei? Rămâne doar cenuşă, de acord, însă ce combustie mirifică!

— Nu tânjeşti după lucruri mai statornice, mai stabile, mai durabile?

— De pildă?

— O casă, o familie, o carte...

Ar fi vrut să spună: iubire, fericire, împlinire...

— E mai statornic lacul decât râul?

— Într-un fel, da.

— Ţi-am mai spus: depinde cum priveşti. Asta nu înseamnă că sunt întotdeauna şi întru totul mulţumit: mai degrabă se potriveşte nemulţumirea acestui fel de viaţă.

— Schimbă-l!

— Iată cum mă îndemni la nestatornicie…

Zâmbiră amândoi. El simţea că Sara nu face decât să evite, poate nu în mod conştient, deplasarea discuţiei spre propria ei viaţă, spre frământările şi preocupările ei. Deşi, indirect, tot despre acestea era vorba. La vârsta ei, deosebirea dintre durabil şi efemer îi păruse şi lui clară, uşor de definit. Ca şi deosebirea dintre bine şi rău, dintre drept şi nedrept, dintre alb şi negru. N-ar fi avut niciun sens să-i expună teoria griurilor: chiar dacă ar înţelege, ar fi păcat să o determine astfel să treacă în grabă peste o etapă de neînlocuit a maturizării. Dobândirea înţelepciunii, cugetă Daniel, era la fel de importantă ca şi înţelepciunea însăşi.

— Oare n-or fi gata cafelele?

— Merg să le aduc.

5

Se îndreptă în vârful picioarelor spre banca lui preferată. Ca de obicei, îşi făcu apariţia tocmai la timp pentru ca, urcând spre amvon, Abel să se poată încredinţa că se afla acolo. Proceda astfel, mai întâi de toate, pentru a evita reluarea unor stupide discuţii moralizatoare, mult mai plicticoase decât o predică; dintre două rele îl alegea pe cel mai mic, tributul minim pe care acceptase să-l plătească spre a salva tihna duminicală a familiei – afectată oricum în acea zi de absenţa prelungită şi neliniştitoare a lui Matthaus. Spre deosebire de Xavier, a cărui copilărie fusese un model de pioşenie, lui Quintus nu-i făcuse niciodată plăcere să participe la liturghie, să se supună îngenuncheat rugăciunilor şi canoanelor, ori să-şi toarne în creştet cenuşa spovedaniei. Nu era nici credincios, nici necredincios; după ani de frecventare a bisericii din ascultare, şi din inerţie, se stabilise acum la o formulă de compromis care, departe de a răspunde la toate exigenţele tutorelui său, îi dădea totuşi acestuia o umbră de satisfacţie. La drept vorbind, audierea predicilor lui Abel nu era întotdeauna lipsită de interes, şi de aici decurgea pentru mezin un alt temei de acceptare a compromisului. Ştia, desigur, că fratele cel mare era destul de perspicace pentru a descoperi că prezenţa lui în lăcaşul divin nu se întindea mult peste limitele discursului rostit din amvon, dar conta pe dramul de toleranţă datorat stupidului sfârşit întru erezie al lui Xavier şi pe dramul de resemnare în faţa iminenţei majoratului.

În arpegii de orgă, cu mâinile împreunate şi faţa evlavios plecată, preotul urcă treptele şi li se înfăţişă apoi, în plină lumină, enoriaşilor. Ecoul melodioaselor acorduri mai tremură o clipă sub bolţi, răsucind volute eterate. Deschise cu stânga Biblia la pasajul pe care urma să-l desluşească, iar cu dreapta desenă în aer două linii perpendiculare:

— În numele tatălui, al fiului şi al spiritului sfânt!

În liniştea ireală a bisericii, glasul lui sonor părea să coboare din alte sfere. Era momentul care, de fiecare dată, îl emoţiona cu adevărat pe Quintus; privirile celor doi fraţi se intersectară în gol, fără putinţă de comunicare, căci – depăşit de spectacolul pe care îl regiza – Abel se adâncise în sine, ca pentru a distila din genunile obscure ale firii aureola necesară.

— Stă scris în Apocalipsul lui Ioan: *„Şi când vor fi sfârşiţi cei o mie de ani, dezlegat va fi satana din închisoarea sa, şi va ieşi să rătăcească neamurile care sunt în cele patru unghiuri ale pământului, pe Gog şi Magog, ca să-i adune la război, al căror număr este ca nisipul mării. Şi se suiră pe faţa pământului şi înconjurară tabăra sfinţilor şi cetatea cea iubită; şi se pogorî foc din cer şi-i mistui; şi diavolul care-i rătăcea fu aruncat în lacul focului şi pucioasei, unde sunt atât fiara cât şi profetul mincinos, şi vor fi munciţi zi şi noapte în vecii vecilor. Şi văzui tron mare alb şi pe cel care şade pe dânsul, de la a cărui faţă fugiră pământul şi cerul, şi nu fu aflat loc pentru dânsele. Şi văzui morţii, pe cei mari şi pe cei mici, stând înaintea tronului, şi cărţi fură deschise; şi altă carte fu deschisă, care este a vieţii; şi fură judecaţi morţii din cele scrise în cărţi potrivit cu lucrurile lor. Şi dete marea pe morţii care sunt în ea, şi moartea şi iadul deteră pe morţii care sunt într-însele, şi fură judecaţi fiecare potrivit cu lucrurile lor."* Astfel a grăit Domnul prin gura apostolului Ioan, dezvăluindu-i acestuia scena judecăţii de apoi.

În definitiv, se refugie Quintus în gândurile lui (întrucât tema judecăţii de apoi nu-i acaparase niciodată atenţia), deşi ţelul declarat diferă, esenţa procesului e aceeaşi: unii propovăduiesc pierzania şi ceilalţi mântuirea, dar în egală măsură nu fac decât să convertească suflete, să inoculeze credinţe prefabricate, raţionamente comode care cu timpul sfârşesc prin a paraliza gândirea. Cugetului liber îi este impus comportamentul turmei; o turmă asudată la *Trib,* aici una cu miros de busuioc şi tămâie. Oare cocoşatul care o înhăţase pe Sara era mult mai nociv decât bunul păstor din amvon? Iată, acum îşi va înmuia vocea, pentru a sublinia trecerea de la textul biblic la comentariu, dându-le ascultătorilor impresia că se apropie de frământările lor zilnice spre a media între nemărginirea Ziditorului şi existenţa lor mărginită. Şi, într-adevăr, părintele Abel coborî printre muritori:

— Iubiţii mei fraţi creştini! De când primii oameni au gustat fructul oprit al cunoaşterii binelui şi răului, cine oare n-a fost încercat, măcar o dată, de

viermele îndoielii? Cine n-a fost ispitit să-şi cunoască dinainte soarta? A existat cumva vreun mare gânditor pe care să nu-l fi preocupat destinul omenirii, naşterea şi stingerea ei? La ce bun, ne vom întreba ca dreptcredincioşi ce suntem, când vieţile noastre se află în mâna celui Atotputernic, la ce bun când începutul şi sfârşitul sunt scrise în cărţile sfinte! Dar a fost voia Lui ca tainele de necuprins să răzbată în Scriptură doar prin alegorii şi simboluri, pentru a feri ochii noştri de orbire şi minţile noastre de tulburare. Ioan a văzut, dar n-a putut înţelege totul, iar cuvintele lui spun mai puţin decât a înţeles. Precum la Ezechiel şi la alţi profeţi ai Vechiului Testament, găsim în Apocalips poezie şi mister, efortul de a pătrunde ceea ce e de nepătruns şi de a ascunde ceea ce e mai strălucitor decât Soarele.

Un semn neliniştitor, ca o uşoară gâdilitură a pielii în regiunea lombară, abia furişat în pragul conştientului, îl făcu pe vorbitor să-şi întrerupă doar pentru o clipă discursul. Pauza fu interpretată de către auditori drept un strălucit artificiu de retorică.

— Dar creierul hipertrofiat al omului modern vrea rigoare şi exactitate; pentru el, poezia e mistificare, iar profeţia – o simplă potrivire a hazardului. Mai mult, teoria viitorurilor multiple a lui Lucius, despre care sunt sigur că aţi auzit, îşi asumă chiar misiunea deloc demnă de a demonstra că profeţia nici măcar nu există, întrucât orice frază referitoare la viitor ar fi adevărată cel puţin într-unul dintre infinit numeroasele viitoruri posibile. Aşadar, dacă ar fi să dăm crezare domnului Lucius, oricine poate fi profet, până şi în insula lui. Nu ar avea niciun sens să combatem asemenea speculaţii zadarnic menite să stârnească neîncredere în autenticitatea sfintei învăţături creştine, în sensul ei de revelaţie divină a adevărului unic; şi spun zadarnic deoarece însuşi autorul a recunoscut că, întrucât ramificaţiile timpului ar fi paralele, fără putinţă de a comunica între ele, teoria lui nu poate fi în niciun chip verificată. Şi chiar dacă am admite, prin absurd, teza viitorurilor multiple, viziunea Apocalipsului tot n-ar fi negată ca profeţie, căci judecata de apoi ar rămâne în mod necesar una şi aceeaşi, oricât s-ar ramifica timpul. Ca întotdeauna, biserica noastră iese consolidată din confruntarea cu duşmanii ei.

Ceea ce era la început o imperceptibilă nelinişte dobândea acum, tot mai net, semnalmentele neîndoielnice ale unei repede crescătoare mâncărimi de piele, într-un loc pe cât de sensibil pe atât de incomod. Cum remediul simplu şi universal al scărpinatului rămânea inaccesibil în acele împrejurări solemne ca fiind cu totul nepotrivit cu prestanţa unui predicator, sfinţia-sa se mulţumi să-şi răsucească smerit trupul sub odăjdii, bineînţeles fără a obţine rezultatul scontat. Îşi propuse să amelioreze situaţia printr-un efort de concentrare asupra subiectului abordat.

— În repetate rânduri, fraţi ai mei întru Domnul, s-au găsit minţi lipsite de cucernicie care au pus în discuţie dacă învierea generală din morţi dinaintea judecăţii trebuie interpretată în sens propriu sau figurat, de parcă Atotştiutorul nu ne-ar fi putut grăi mai puţin ambiguu dacă ar fi dorit să cunoaştem răspunsul unor asemenea întrebări. Luând textul Bibliei *ad litteram,* vocile iconoclaste îl ridiculizează, întrebându-se cu prefăcută gravitate cum va putea marea să-şi restituie morţii după miile de reciclări ale substanţei care a aparţinut pe rând atâtor generaţii. Partizanii unui scientism inutil se străduiesc, dimpotrivă, să demonstreze că lucrul ar fi posibil printr-o modelare a continuului spaţio-temporal care să contopească prezentul tuturor generaţiilor, existenţa lor simultană doar echivalând cu o înviere; în sprijinul unei asemenea ipoteze ei citează cazurile, mult trâmbiţate în ultimul timp, de apariţie a unor obiecte şi persoane din alte vremuri. Această căutare cu orice preţ a explicaţiei raţionale, ştiinţifice este încă şi mai blasfemiatoare, căci ea răpeşte de fapt atributele transcendente ale Creatorului, urmăreşte să-i despoaie faptele de orice strai miraculos!

Deşi simţea el însuşi nevoia să se despoaie, la modul propriu, preotul se mulţumi cu o nouă tentativă de şerpuire printre straie. Mâncărimea devenise greu suportabilă şi părea să inaugureze un al doilea front. Putea să fie opera unui purice rătăcit de la vreuna dintre pisicile culese pe ascuns de pe drumuri de către Hana. Oamenii lipsiţi de umor susţin că un tratament energic nu ar face în asemenea împrejurări decât să agraveze lucrurile, întreţinând iritaţia şi accentuând usturimea; Abel descoperi acum cât de stupidă era recomandarea, emanând desigur de la nişte diletanţi, de a te abţine de la aplicarea oricărei fricţiuni locale. Dumnezeu cel bun şi milostiv îi punea oare răbdarea la încercare? Un sentiment de beatitudine îi încolţi în suflet cu oarecare timiditate. Dar dacă puricele acţiona din proprie iniţiativă, fără poruncă divină – sau, şi mai rău, dacă îndeplinea cumva o misiune diavolească?

Vorbirea repetat curgătoare a oratorului se împovăra cu şovăieli şi întreruperi, astfel încât până şi cei mai cucernici enoriaşi prinseră de veste că ceva nu era în ordine. Începură să se privească între ei, iscodind cam ce pricini l-ar fi putut nemulţumi în asemenea măsură pe părinte; erau însă foarte departe de a pătrunde pământeana taină. Quintus îşi cercetă alarmat fratele, neînţelegând nici el rostul atâtor pauze.

— Voia Domnului este însă în toate, îşi zise mai mult sieşi Abel într-un suprem gest de stăpânire, ridicând uşor tonul ca pentru a-şi acoperi poticnelile. De la El ne vine şi îndoiala, şi puterea de a cerceta. Mulţi s-au întrebat ce tâlc ar avea cei o mie de ani ai domniei lui Christos; şi fiecare şi-a răspuns după priceperea lui. Unii au crezut, începând cu Augustin

preafericitul, că domnia debutase chiar cu întruparea Mântuitorului, aşa că aşteptau sfârşitul lumii pentru anul 1000 – şi numai înţelepciunea plină de har a capilor preasfinţi ai bisericii, care au recunoscut că doar Dumnezeu cunoaşte cumplitul soroc, a salvat lumea creştină de convulsii pe cât de dramatice, pe atât de inutile. Dar iată că milenarismul a reînviat în zilele noastre, vestind cu aceeaşi deşertăciune învierea din morţi pentru anul 2000. Sectele eretice se înmulţesc ca ciupercile după ploaie, abătându-i pe cei slabi de la dreapta credinţă. Catastrofele naturale, cu nimic mai dese ori mai pustiitoare decât în alţi ani, sunt interpretate cu spaimă ca pretinse prevestitoare semne ale unui apropiat act final. Incidentele stranii, care n-au lipsit niciodată, sunt socotite mesaje elocvente. Nu întâmplător, iubiţi fraţi creştini, osânda profetului mincinos e înfăţişată de apostolul Ioan în acelaşi pasaj cu pedepsirea definitivă a satanei. Necunoscute sunt căile tale, Doamne!

Nestingherit şi sprinten, puricele îşi continua fără pic de evlavie şi fără remuşcări opera demoniacă, mânat de un apetit parcă ignorat de la zidirea lumii. Arsuri pe lângă care cele produse de rugurile Inchiziţiei ar fi semănat a adiere răcoroasă de primăvară acaparau centimetru cu centimetru tegumentele atât de omeneşti totuşi ale răbdătorului slujitor al Celui de Sus. Câtă uşurare i-ar fi adus să se frece măcar de un zid, precum necuvântătoarele! Şi cu câtă satisfacţie ar fi strivit între unghiile policarilor parazitul acela nesăbuit, tescuindu-l de sânge! Păcătuia în amvon, nesocotind mila şi iertarea creştinească pe care le datora tuturor creaturilor; acest gând îl sperie. Îi invocă pe marii martiri ai credinţei, pe cei ce înfruntaseră cu seninătate foamea şi chinul, răstignirea şi lapidarea, călăii şi fiarele – dar nu un purice afurisit cu mandibule de foc! Păcătuia iarăşi, prin trufie... Broboane reci de sudoare i se scurgeau pe mijlocul spinării, iar respiraţia i se înteţi, încurcându-i şi mai mult dicţia. Nu se mai simţea în stare să urmărească arhitectura savantă a predicii pe care o proiectase cu atâta minuţiozitate; făcu un uimitor salt pe sub câteva arcade monumentale şi se precipită spre triumfala încununare a edificiului:

— În loc să încercăm în zadar a cuprinde ce e de necuprins cu mintea noastră îngustă, să ne plecăm cu evlavie frunţile şi să cerem îndurare. Căci de-ar veni judecata din urmă peste o zi ori peste milenii puţin contează, când Atotmilostivul ne poate chema la El dintre cei vii în orice clipă! Oare căruia dintre noi îi va fi dat să-i cunoască glasul chiar în această noapte? Oare pe mine când mă vei slobozi de povara trupului meu, Stăpâne Atotputernic?

Rosti ultimele două fraze cu o voce patetică şi atât de percutantă, încât izbuti să-şi înspăimânte de-a binelea auditorii. Cei câţiva dintre aceştia care

obişnuiau să picotească mai tot timpul slujbei tresăriră buimaci, gata să îngenuncheze pentru o presupusă rugăciune. Tot mai nedumerit, Quintus se sucea în banca lui, muncindu-şi creierii ca să priceapă ciudăţeniile neprevăzutei evoluţii; dacă admira ceva fără rezerve la fratele lui cel mare era tocmai retorica desăvârşită, capacitatea de a-şi canaliza toate resursele personalităţii – calmul, elocinţa, erudiţia, puterea de sugestie, ştiinţa gradaţiei, inteligenţa, tactul şi chiar un anume farmec – într-o demonstraţie magistrală, condusă cu eleganţă spre scopul propus. Cu o asemenea vocaţie Abel ar fi putut ajunge la vârsta lui printre prelaţi, dacă n-ar fi fost excesiv de consecvent în a crede tot ceea ce afirma şi în a afirma numai ceea ce credea cu adevărat; îl iubea şi îl stima, ca pe toţi fraţii de altfel, deşi nu-i urma poveţele şi nu-i împărtăşea convingerile îl preţuia cu adevărat – şi tocmai de aceea suferea când îi descoperea defecte, tocmai de aceea se agita acum, văzându-l cum se depărta de performanţele ştiute şi întrebându-se temător ce mai avea să urmeze. Îşi aminti că îl comparase cu apostolii drapaţi în violet ai mişcării *abortion* şi, ruşinat, socoti că se lăsase purtat totuşi prea departe de logica ideilor abstracte şi de suflul cumva livresc al idealurilor. Revolta împotriva manipulării conştiinţelor, în principiu întemeiată, îl făcuse să neglijeze două lucruri importante: întâi, că nu e chiar totuna să-i condiţionezi pe oameni spre bine sau spre rău (trecând peste întreg relativismul noţiunilor de bine şi de rău, subiect de interminabile discuţii), că nu e acelaşi lucru să-i îndemni la drog sau la împărtăşanie (deşi Xavier…); al doilea, că nu toţi indivizii speciei umane sunt dispuşi să poarte răspunderea propriei judecăţi, în pofida numelui de *homo sapiens,* că destui preferă discernământului şi responsabilităţii individuale comportamentul turmei, preferă să încredinţeze altora mandatul de a gândi pentru ei, de a le oferi precepte gata rumegate, reguli care să-i scutească de neplăcuta treabă de a decide. Acest din urmă motiv îi făcea nu o dată la fel de vinovaţi pe cei care se lăsau manevraţi ca şi cei care îi manevrau – desigur, cu excepţia cazurilor când procesul era declanşat cu mult înainte de atingerea vârstei prezumtive a deplinei responsabilităţi. La acest capitol, recunoscu Quintus, biserica avea un avans serios asupra celor de la *Trib*. Dar nu era oare pură naivitate să creadă într-o libertate absolută a conştiinţei? Ridică ochii spre fratele său, ca pentru a-l asigura că era acolo, alături de el, de acelaşi sânge, gata oricând să-i vină în ajutor. Acesta însă, îmboldit de neostoita sete de sânge a minusculei dihănii, continua să caute îndurare la ceruri:

— Să ne unim, aşadar, rugile, iubiţi fraţi creştini, şi să-l implorăm cu umilinţă şi adâncă pioşenie pe bunul Dumnezeu! Ascultă-ne, Doamne, pe noi, păcătoşii, şi arată-ne semnul bunăvoinţei Tale nemărginite! Dă-ne suferinţe după puterile noastre şi apără-ne de ispită! Învaţă-ne calea

mântuirii pe pământ şi în împărăţia de veci ce va să vină, fereşte-ne de focul celui izgonit de lângă Tine şi desluşeşte pentru ochii noştri lumina cea fără prihană! Întăreşte-ne întru credinţă în încercările fără de număr ale vieţii celei trecătoare ca să dobândim viaţă veşnică, miluieşte-i pe cei care slăvesc numele Tău şi nu îngădui celui puternic să-l împileze pe cel slab! Fie ca gândurile noastre să se întoarcă de la patimile trupului la înălţarea sufletului, de la sângerarea cărnii la bucuria inimii! Nu pentru tâlcuri ce stau în umbra tainei divine să cerem noi, fraţi ai crucii, înţelepciune, ci pentru adevărurile simple de fiecare zi, pentru plânsul sugarului şi odihna truditorului, pentru grija datornicului şi pânda celui însetat, pentru belşugul bucuriei şi ruginita seceră a refuzului. Să ne rugăm ca iarba să crească, grâul să dea în spic, laptele să coboare în ugere, fructele să se pârguiască, pruncii să vină pe lume, vântul să aducă ploaie, cei săraci să se îndestuleze, bolnavii să fie lecuiţi, armele să amuţească, potrivnicii să-şi jure prietenie, iar toţi să lăudăm numele Tău, Doamne! Să nu lăsăm nicio faptă bună nerăsplătită, nicio greşeală nereparată, nicio durere nealiniată, nicio strâmbătate nespulberată. Să ne învingem mânia, şi ura, şi supărarea, dar să nu întârziem nicio clipă de a da curs generozităţii, iubirii aproapelui, pornirilor pline de nobleţe cu care ne însufleţeşte Cel-fără-de-moarte. Numai aşa vom părăsi pentru totdeauna neliniştea şi zbuciumul fără noimă, gata oricând să întâmpinăm cu seninătate şi împăcare Ziua de Apoi. O, Dumnezeule mare, exclamă părintele Abel, binecuvântează-ne pe noi şi ne iartă pentru toate păcatele, acum, pururea şi în vecii vecilor, amin!

Se lăsă în genunchi, sleit de puteri, secătuit după o atât de îndelungată încordare a voinţei. Şi în vreme ce turma dreptcredincioşilor, urmându-i îndemnul, se cufunda îngenuncheată în murmur de rugăciune, el – adăpostit privirilor de parapetul aurit al amvonului – îşi strecură discret dreapta spre şale şi începu, în sfârşit, să se scarpine.

— Am verificat din nou tot montajul. Nicăieri, nicio greşeală!

— Programul e corect. E absolut corect.

— Să recapitulăm, propuse Lucas. Experimentul s-a desfăşurat normal, fără erori, până în momentul zero al numărătorii inverse. Atunci a intervenit ceva neprevăzut, iar efectele observabile sunt cele pe care le cunoaştem: ceasurile s-au oprit, numărătoarea se reia mereu din secunda –57, gândurile şi acţiunile noastre au tendinţa de a se repeta în acelaşi ritm, iar la aproximativ nouă minute – adică la nouă asemenea reluări – se succedă cicluri complete lumină-întuneric. Întrucât legăturile noastre telefonice sunt deocamdată întrerupte, trebuie să decidem singuri dacă oprim sau continuăm experimentul – iar pentru aceasta ar fi necesar să convenim asupra unei explicaţii, fie şi sub titlu provizoriu, a celor petrecute...

— Acum să te vedem, filozofule! îi aruncă Mark taciturnului Matthaus o provocare.

— Dacă îmi amintesc bine, replică acesta examinându-şi cu atenţie pipa, eu v-am prevenit asupra unor posibile complicaţii.

— N-am uitat, Mat. Dar nu cred că e momentul cel mai potrivit ca să ne facem reproşuri, interveni şeful echipei.

Aproape toţi îşi părăsiseră posturile şi se regrupau către „cei patru", în aşteptarea unei lămuriri. Tăcerea fu brutal întreruptă de o suită de interjecţii ale lui Giovanni, care nu îşi schimbase postul de observaţie de la fereastră. Se precipitară într-acolo şi descoperiră cu stupoare că Soarele se deplasa în chip vizibil pe bolta care mai înainte fusese acoperită de nori compacţi. Izbucniră exclamaţii, strigăte, comentarii. Ridicându-se, Matthaus făcu şi el, tacticos, câţiva paşi spre fereastră; ajunse însă prea târziu pentru a mai înregistra personal fenomenul, întrucât astrul ieşise deja din câmpul de vizibilitate.

— E limpede, declară cineva, de unde vine alternanţa atât de zorită dintre întuneric şi lumină... Pământul se învârte acum mult mai repede!

— Ba nu e limpede deloc, îl contrazise Mark pe cel care vorbise. Ar fi absurd să ne închipuim că, printr-un simplu bobârnac, viteza de rotaţie a planetei noastre a crescut instantaneu de peste 160 de ori, sau că unicul efect al unei asemenea schimbări ar fi, vezi doamne, reducerea ciclului noapte-zi la nouă minute. Ar fi trebuit să simţim un şoc formidabil, asta în cazul prea puţin probabil că prăpăditele noastre inimi n-ar fi plesnit ca nişte băşici de gaz carbonic ieşind dintr-un pahar de sifon. Ca să nu mai vorbim de zguduirile tectonice, de revărsarea mărilor şi oceanelor, de pulverizarea atmosferei, de reducerea gravitaţiei.

— Nu, întări Lucas, puterea consumată de experimentul nostru este cu totul neglijabilă faţă de cea care ar fi fost necesară pentru a produce un astfel de cataclism. Dar ca experimentul să n-aibă nicio legătură cu ceea ce vedem e iarăşi improbabil; ar însemna să admitem o coincidenţă absolut extraordinară. Absolut extraordinară...

— Ar fi şi păcat! Atâta muncă şi atâta energie risipite printr-un capriciu al destinului, murmură Giovanni.

Mark râni:

— Hai că m-ai înduioşat, băieţaş, uite, îmi dau şi lacrimile!

Lucrurile ar putea fi limpezite mai repede, îşi zise Lucas, dacă n-ar fi senzaţia stranie că totul a mai fost gândit şi a mai fost spus, o dată sau de mai multe ori, dacă n-ai fi mereu şi mereu tentat să-ţi înghiţi vorbele, ca să nu repeţi de pomană aceleaşi fraze. Îi făcea impresia că se rătăciseră, ca Alice, într-o ţară a minunilor, iar acum nu găseau nicicum locul tainic pe unde s-ar fi putut înapoia pe tărâmul ferm al realităţii. Era convins că se aflau aproape, foarte aproape de elaborarea soluţiei şi că numai împrejurările ieşite din comun, care îi împiedicau să raţioneze întru totul coerent, prelungeau această orbecăială. Îl zări pe Matthaus golindu-şi pipa într-o scrumieră şi deveni atent: era un semn că blondul avea de gând să-şi formuleze opinia. Într-adevăr, acesta glăsui:

— Eu cred că experimentul a reuşit. Măcar în parte. Când vom analiza înregistrările, vom şti precis în ce măsură. Adică, dacă au fost eliberate sau nu quarkuri izolate. Este cert însă că aici a luat naştere o singularitate. O perturbare a liniilor de univers. Un punct nodal al continuului spaţiu-timp. Într-un anume sens, o micro-gaură neagră.

— Adică în ce sens? îl întrerupse Mark.

— Avem un timp local stagnant, care se răsuceşte în loc, ca pe o bandă Moebius, revenind mereu în acelaşi punct. Curgerea lui este evident mai înceată decât în restul spaţiului terestru. Aşa cum ai calculat şi tu, cam de 160 de ori mai înceată. Mişcarea mai rapidă a Soarelui pe boltă e doar efectul aparent. În realitate, viteza de rotaţie a Pământului a rămas, evident, neschimbată. Diferenţa dintre vitezele de curgere a timpului ar explica şi imposibilitatea comunicării telefonice. Dacă interpretarea mea e corectă, atunci ne aflăm în această sală de aproape o săptămână. Cred deci că ar fi cazul să întrerupem experimentul.

— Dar aprobarea era pentru cel mult 24 de ore! murmură şeful echipei. Cum de nu ne-au suspendat alimentarea cu energie?

— Şi cum de nu le-a dat prin gând să se deplaseze până aici să vadă ce s-a întâmplat cu noi? Dacă mai trăim ori ba, se înverşună Mark, dacă nu cumva ne-am prefăcut în îngeraşi?...

Fu întrerupt de un tropăit greoi care se auzea apropiindu-se pe coridor. Uşa se deschise şi în prag apăru un individ costumat în echipament alb de protecţie împotriva radiaţiilor. Câteva momente, cei din sala de comandă amuţiră. Ne-am dus pe copcă, îşi spuse Mark văzându-l pe noul venit cum îşi consulta dozimetrul, şi ce păcat, doar eram băieţi buni!... Să se fi defectat sistemul nostru de avertizare?

Cu un gest reflex, intrusul îşi scoase casca etanşă:

— Fiţi pe pace, domnilor, nu-i niciun pericol.

— Ne-ai cam speriat, fire-ai să fii!

În sală pătrunseră încă doi oameni, echipaţi la fel. Primul venit preciză:

— Sunt locotenentul Step, şeful echipei de intervenţie. Vreau să mă conving mai întâi că aici totul e în ordine, că toţi sunteţi teferi.

— E rândul nostru să-ţi dăm asigurări, răspunse Lucas.

— Atunci vă rog să mă lămuriţi de ce sunt deranjate telefoanele şi de ce nu v-aţi înapoiat pe la casele voastre nici acum, după mai bine de trei zile...

— Şapte zile, preciză Matthaus.

— Cum şapte?

— Se pare că, de când aţi plecat voi încoace, au mai trecut câteva zile, interveni Mark. V-aţi mişcat cam încet...

— Dimpotrivă! E drept că, din cauza ceţei ăleia păcătoase, a trebuit să ne deplasăm pe jos, dar pot să jur că n-a trecut mai mult de o oră! De altfel, vă pot spune exact:

Îşi examină ceasul şi, nedumerit, exclamă:

— Ei drăcie! S-a oprit!

— Nu te necăji pentru atât, aici toate ceasurile stau. Dar despre ce fel de ceaţă e vorba? se interesă şeful „evangheliştilor".

— Pe o rază de patru-cinci kilometri, acceleratorul e înconjurat de o pâclă alb-argintie foarte densă. Ciudat este că negura asta e sesizabilă numai când priveşti din exterior: s-a tot retras din faţa noastră, pe măsură ce înaintam. Pentru cei rămaşi pe loc, însă, ea nu s-a clintit defel şi, deşi pentru ei dispăruserăm în ceaţă, noi am continuat să-i vedem foarte limpede.

Lucas zise îngândurat:

— Ar putea fi doar un efect optic. Ştii, Mat, s-ar părea că ai dreptate: se potriveşte de minune cu haloul regresiv care, în teorie, ar trebui să înconjure o micro-gaură neagră! O capcană pentru lumină – radiaţia pătrunde spre centru, dar în sens invers este oprită...

— Să oprim instalaţia!

— Stinge cuptorul, meştere brutar! făcu Mark.

Lucas dădu dispoziţiile necesare tehnicienilor care trecuseră iarăşi la posturile lor. „Poate numai astfel vom ieşi din cercul vicios al acestui timp

Moebius", îşi zise el – fără a fi absolut sigur că era pentru prima oară că acel gând îi venea în minte.

— Şi să plecăm acasă până nu mai trece încă o săptămână, îşi continuă Mark butada. Nu de alta, dar tot umblând cu cozonacul prin cuptor, mi s-a făcut foame. Noroc că, spre deosebire de eroicul marş al salvatorilor noştri, noi vom merge în direcţia bună şi vom folosi automobilele. Altfel, cine ştie, am putea să-l concurăm pe Ulise...

— Dar nu ne-aţi lămurit cum e cu zilele pe care le-am pierdut noi într-o oră de mers spre accelerator!

— Lasă, îţi explic eu pe drum. Ia spune, n-ai observat că, în timp ce vă apropiaţi, s-a făcut de mai multe ori întuneric?...

7

Cuplă dictafonul la telefon, formă prin interurban numărul serviciului de înregistrare automată al redacţiei şi comandă derularea mesajului. În mai puţin de un minut, textul de două mii de cuvinte al articolului fu astfel transmis la destinaţie, pentru a fi inclus chiar în ediţia de seară a ziarului. Şefului îi va trece supărarea, se felicită Daniel, căci deşi l-am amânat trei zile, îi servesc acum primul reportaj edificator asupra cazului *Albert Einstein*. Când fac o treabă, îmi place s-o fac ca lumea! Reciti ultima pagină a copiei de control:

„Aşa cum mi-a declarat cunoscutul fizician dr. Lucas Bochumy, care a condus experienţa, rezultatele definitive vor putea fi stabilite abia peste câteva săptămâni, după examinarea sistematică a tuturor înregistrărilor şi prelucrarea integrală a datelor obţinute. Se poate însă afirma de pe acum că omul a făcut un pas hotărâtor spre descifrarea celei mai fine structuri a materiei, spre înţelegerea fenomenelor care au loc acolo unde se leagă şi se dezleagă spaţiul şi timpul, coordonatele fundamentale ale existenţei noastre. Interpretarea fenomenelor cu totul insolite declanşate de cea mai recentă încercare de a elibera quarkurile va da loc, de bună seamă, la discuţii aprinse – şi nu numai printre specialişti. Mulţi vor pune la îndoială presupusa apariţie a unei singularităţi, oferind poate o altă explicaţie pentru enigmatica ceaţă argintie, ori pentru oprirea ceasurilor. Mai există, desigur, destule aspecte obscure, contradictorii, de neînţeles. Rămâne însă incontestabilă decalarea vitezelor de curgere a timpului, certificată de absolut toţi cei prezenţi la accelerator, ca şi de membrii echipei de intervenţie; este o dovadă peremptorie a faptului că a fost afectată însăşi textura continuului spaţio-temporal.

La rugămintea mea de a se referi la speculaţiile tot mai insistente privind o eventuală legătură între experienţa de la «Albert Einstein» şi mereu mai

numeroasele dispariţii şi apariţii care se petrec de atunci – conform unor cercetări preliminare, în puncte sau în perimetre strict delimitate ale globului – distinsul interlocutor a refuzat orice confirmare dar şi orice dezminţire, mulţumindu-se să observe că succesiunea în timp nu reprezintă în mod necesar o înlănţuire cauzală; dictonul „post hoc, ergo propter hoc" [1]*– a remarcat el – constituie de prea multă vreme ilustrarea clasică a raţionamentului lipsit de discernământ ştiinţific, pentru a mai fi folosit ca argument într-o discuţie serioasă. Totuşi, a adăugat savantul, colegul şi prietenul meu Matthaus crede că introducerea unor termeni inelari în ecuaţiile supergravitaţiei, care stau la baza unificării teoretice a tuturor categoriilor de forţe şi de particule cunoscute în Univers, ar permite explicarea fenomenului – bineînţeles, dacă existenţa unei asemenea legături ar fi dovedită. La replica mea că, de când cu mecanica cuantică, în microfizică tot ceea ce este îngăduit este, se ştie, obligatoriu, mi-a răspuns că ar fi prea devreme să formulăm concluzii şi că opinia unui singur om de ştiinţă, oricât de competent, nu echivalează cu o certitudine.*

Să-i urmăm îndemnul, stimaţi cititori, şi să aşteptăm cu calm desferecarea tainei de către cei care mânuiesc mai bine decât noi cheile adevăratei cunoaşteri".

În pofida finalului moderat şi moderator al propriului său articol, Daniel se afla el însuşi destul de departe de a aştepta cu înţeleapta răbdare pe care o recomanda altora verdictul oamenilor de ştiinţă. Fără a putea afirma că ar fi avut un punct de vedere determinat, nu se ferea deloc să sucească lucrurile pe toate feţele, căutând să şi le lămurească măcar pentru sine şi cântărind temeinicia ori potrivirea feluritelor presupuneri şi tălmăciri. Multe aspecte îi trezeau neîncrederea – de pildă, nu înţelegea cum de o micro-gaură, care ar fi trebuit să capteze toată energia pe o rază cât de cât semnificativă, nu determinase prin apariţia ei ipotetică oprirea tuturor instalaţiilor acceleratorului şi nici măcar o coborâre sesizabilă a temperaturii ambianţei, limitându-se la a absorbi radiaţia luminoasă, cu acel spectaculos efect de halou regresiv. Dintre toate faptele relatate, însă, cele referitoare la timp îi provocau o maximă nedumerire.

Să nu fi fost decât şocanta nepotrivire dintre oprirea ceasurilor şi continuarea numărătoarei inverse – chiar sub acea formă contorsionată, care sugerase o analogie cu banda lui Moebius – şi tot ar fi avut motive serioase să pună la îndoială compatibilitatea fenomenelor cu o explicaţie unică. Mai interveneau însă şi alte stridenţe: de exemplu, continuitatea

[1] „după aceasta, deci din cauza aceasta" (lat.).

gândirii şi acţiunii personajelor în contextul paradoxalelor reluări ciclice, sugerate şi în planul memoriei (o ciudată dialectică a continuului şi a discontinuului!); sau, încetinirea instantanee a vitezei de derulare a timpului local. Existau deci trei feluri de timp – toate deviate de la cursul firesc: unul încremenit (al ceasornicelor cu arc – să fi fost oare o simplă defecţiune mecanică? dar cum poate fi explicată generalizarea unei asemenea defecţiuni mecanice?), unul răsucit în cicluri stagnante (timpul presupus al acceleratorului, surprins în numărătoarea inversă, dar oglindit întrucâtva şi în timpul subiectiv al personajelor) şi, în fine, timpul local, de 160 de ori mai lent decât cel terestru şi apreciat ca timp obiectiv, normal, de către cei prezenţi. Părea cam mult! Sau, cine ştie, poate că diseminarea sistemelor de coordonate mersese chiar mai departe, dar nu fuseseră sesizate decât un număr restrâns de aspecte semnificative...

Clasicele paradoxuri temporale prin care fizicienii ilustrau la nivel intuitiv teoria relativităţii se păstrau în general la o paralelă între numai două sisteme de coordonate – şi nici imaginaţia făuritorilor anonimi ai basmelor nu mergea mai departe. În folclorul multor popoare erau descrise tărâmuri fantastice unde câteva zile durau cât sute de ani pământeni, ori procedee miraculoase mulţumită cărora eroii reuşeau să trăiască adevărate epopei în răstimpul unei clipe. În mituri străvechi, îşi mai aminti reporterul, se pomeneşte chiar despre absenţa timpului – simbolizată în cosmogonia vedică de cobra Ananta – sau despre un timp inert primordial – personificat în zoroastrism de Zurvan Akarana. Toate acestea rămâneau însă în planul abstracţiunii, al simbolurilor poetice, al miticului sau fantasticului pur; experienţele prin care fusese demonstrată valabilitatea teoriei relativităţii puneau în joc timpi infinitezimali, distanţe astronomice, sau viteze luminice – aflate toate mult dincolo de pragurile experienţei umane nemijlocite. Şi iată că acum anomalii temporale irumpeau cu brutalitate în viaţa de fiecare zi; iar oamenii nu păreau deloc pregătiţi să înfrunte provocatoarea lor sfidare.

Unul dintre cele mai solide suporturi ale existenţei spirituale – credinţa senină şi de milenii nedezminţită în curgerea inexorabilă, uniformă şi ireversibilă a timpului – era ameninţat de o gravă zdruncinare. Fie că aveau sau nu vreo legătură cu întâmplările de la marele accelerator, celelalte incidente stranii care îşi anunţau prezenţa pe toate continentele păreau să aducă şi ele în discuţie viziunea newtoniană asupra spaţiului şi timpului la nivelul faptului cotidian. Încercă să-şi imagineze o lume lipsită de criteriile obişnuite ale orientării spaţio-temporale: constată că îi era pur şi simplu imposibil măcar să şi-o reprezinte.

Undeva se auzi o pendulă bătând de şapte ori. Numără distrat bătăile, cu sufletul inundat de sentimentul liniştitor de a fi recunoscut în chip nesperat poteca spre casă după o prelungă rătăcire prin codrul tot mai slab luminat de amurg. Nepreţuită certitudine, exclamă ca vrăjit Daniel, de parcă sunetul acela al pendulei ar fi întrunit toate atributele statorniciei, restabilind echilibrul ameninţat al Universului. Dar nu poate fi ora şapte, constată el numaidecât, doar abia a trecut de cinci! Întinse mâna spre etajera pe care îşi lăsase ceasornicul şi verifică: într-adevăr, acesta arăta ora cinci şi opt minute. Poate întârzie ceasul meu, îşi continuă gazetarul gândul, şi atunci articolul a ajuns prea târziu la redacţie ca să mai apuce ediţia de seară. Întrebă cu glas puternic:

— Cât ai ceasul, tată?

— Cinci şi nouă minute! se auzi dinspre *living* răspunsul lui David. De ce întrebi? Al tău a stat?

— Am vrut doar să-l confrunt.

Pendula grăbea, de bună seamă. Grăbea cam mult, o fi fost o pendulă veche, poate mergea cu totul aiurea şi posesorul ei o păstra pe perete din raţiuni pur decorative. Sau o păstra ca relicvă a familiei, ori ca simbol al continuităţii generaţiilor. Chiar dacă grăbeşte, conchise Daniel, o pendulă încarnează ideea însăşi a timpului îmblânzit, a timpului aservit omului, mereu egal cu sine, livrat în calupuri identice, perfect omogene, uşor de împărţit în minute, secunde, zecimi ş.a.m.d. Fericiţi cei care aveau în casă o pendulă, sau o auzeau măcar din când în când pe aceea a vecinului! Descoperi cu oarecare surprindere că îşi dorea şi el una – de multă vreme nu-i mai dăduse prin minte să achiziţioneze ceva pentru apartamentul său cam rar locuit. Ar fi armat din când în când răbdătorul arc de oţel şi ar fi urmărit cu încântare legănarea elegantă şi exactă, de metronom, a discului auriu.

Îşi închipui orologiul cosmic, şi pe Demiurg răsucind cheia începuturilor. În minte îi reveni apoi imaginea din meditaţiile sale, a cobrei Ananta purtându-l prin haos pe Vishnu, zeu a cărui trezire din somn urma să genereze timpul. O alungă, căci timpul metafizic al speculaţiilor filosofice nu-l atrăgea acum; cugetul îi era disponibil numai pentru alergarea veselă, optimistă a secundelor concrete, pentru sunetul liniştitor al tic-tacului, pentru freamătul robust al clipelor de viaţă. Auzi iarăşi pendula – tot şapte bătăi! Poate am greşit la numărătoare data trecută, îşi zise, poate că atunci a bătut numai de şase ori! Oricum, nici vorbă să fi trecut între timp o oră – cel mult zece minute... Pendula aceea o fi fost hodorogită de-a binelea. Oare a cărui vecin era?

Se îndreptă spre *living*.

— Ai şi terminat articolul? îl chestionă David.

— L-am şi transmis. Spune-mi, tată, a cui ar putea fi pendula?

— Care pendulă?

— N-ai auzit-o adineaori?

— Tu ştii că-s cam tare de urechi...

— Trebuie să fie complet dereglată, bate orele la interval de zece minute...

Se opri la jumătatea frazei: nu cumva agresiunea temporală devenise contagioasă? Poate că nu pendula era defectă, ci chiar mecanismul derulării timpului se deteriorase; începuse poate un proces de dereglare, cu focarul în inima acceleratorului, o progresivă eroziune a oricăror repere. Şi el care identificase bătăile ritmice cu un simbol al statorniciei! I se strecura în suflet o bănuială prea gravă că să mai rămână impasibil.

— Vreau să văd imediat pendula! Chiar nu ştii a cui e?

— Dar ce s-a întâmplat? Crezi că ar contraveni legilor în vigoare să ţii în casă o pendulă?

— Zău nu-mi arde acum de glumele tale de copoi pensionar!

Pe vremuri era ceva mai amabil cu părintele său, constată David pentru sine şi adăugă cu voce tare:

— Stai să văd, să mă gândesc – cine ar putea avea gusturi atât de fistichii... A, desigur, Nathan trebuie să fie! O să-i facă mare plăcere să te vadă, chiar zilele trecute m-a întrebat cu ce te mai îndeletniceşti. Să vin cu tine?

— Chiar te rog!

— Să iau şi un mandat de percheziţie? glumi tatăl.

— Neapărat. Şi pistolul...

„Degeaba încerc eu să mă pătrund de gravitatea situaţiei, când bătrânul e în vervă! Poate că nici nu e cazul", se linişti Daniel.

— Nu crezi că s-ar cuveni să-mi explici şi mie ce-i cu pasiunea asta subită a ta pentru pendule? întrebă David în timp ce urcau la etajul al doilea.

— Îţi explic pe urmă.

De cum îi văzu, Nathan parcă se lumină la faţă, neascunzându-şi bucuria:

— Intraţi, încântat de asemenea oaspeţi rari! Cred că ţi-a spus tatăl tău câtă plăcere mi-ar face să mai stăm de vorbă...

— Domnule Nathan, eşti amabil ca întotdeauna şi mărturisesc că mi-am amintit nu o dată foloasele pe care le-am tras din discuţiile purtate între aceşti pereţi.

— Sămânţa a căzut într-un teren prielnic.

— Tata nu e chiar de aceeaşi părere... zice că să fii ziarist nu-i o meserie...

— N-am dreptate?

— Cum, vecine, ar trebui să fii mândru! E puţin lucru să te citească o ţară întreagă?

— Şi să se şteargă apoi la dos...

— Vezi, tată, folosul e dublu!

Se porniră pe râs.

— Ia spuneţi, ce vânt vă aduce? Dar, mai întâi, ce beţi?

— Ce ne oferi?

— Am o vişinată nemaipomenită, reţetă proprie...

— S-o vedem!

Le turnă în pahare şi ciocniră.

— Domnule Nathan, nu cumva ai o pendulă?

— Fiul meu colecţionează pendule...

— O pendulă? Mi-ar fi plăcut să am...

— Ştii că e bună vişinata asta a ta? Cum o faci?

— E un secret – dar ţie, vecine, o să ţi-l divulg odată. Şi tu, Daniel, chiar colecţionezi?

— Te iei după pişicherul de taică-meu... Am auzit adineaori o pendulă bătând şi voiam s-o văd. Pare caraghios, nu?

— Am auzit-o şi eu. Chiar m-am întrebat ce stăpân o fi având de o lasă aşa s-o ia razna: grăbea vreo trei ore!

— Două.

— Ba trei. A bătut de opt ori, şi abia trecuse de cinci.

— Eu am auzit doar şapte bătăi. Iar după nici zece minute a bătut din nou – tot de şapte ori!

— Şi voi aţi bănuit că a mea era pendula! Pun pariu că David s-a şi legat de gusturile mele fistichii?

— Ai câştigat.

— Deci va trebui să căutăm pendula în altă parte. Să ne ierţi, domnule Nathan, că nu mai rămânem, dar vreau să descopăr cât mai curând explicaţia. Voi reveni altă dată ca să mai stăm de vorbă – cu atât mai interesat cu cât vişinata este, într-adevăr, extraordinară.

— Să vă mai torn un păhărel, la plecare...

— Nu, mulţumim, însă ar fi păcat: e o băutură care trebuie savurată.

— Să mă ţineţi la curent, sunt curios şi eu al cui e ceasul ăsta zănatic.

Trecură, din uşă în uşă, pe la toate apartamentele – nu multe la număr – ale imobilului. Unii locatari habar n-aveau despre ce era vorba, alţii auziseră bătăile (câte anume nu s-ar fi putut stabili, cifra diferea de la o mărturie la alta), dar până la urmă deveni cert că în niciuna dintre încăperile acelei clădiri nu se afla nici urmă de pendulă. Niciunul dintre onorabilii cetăţeni care domiciliau în bloc nu avuseseră în posesie, nu deţineau şi nici măcar nu intenţionau să-şi procure un asemenea instrument. Cel puţin opt dintre ei recepţionaseră sunete caracteristice, pe care nu le-ar fi putut scoate decât o

pendulă bătând orele, şi erau cu toţii de acord în a localiza sursa undeva în vecini, poate la un alt etaj, dar nici într-un caz nu în exteriorul construcţiei. Dispunerea în spaţiu a încăperilor unde bătăile fuseseră înregistrate era cu totul nesemnificativă. Dată fiind dispersarea subiecţilor, o hipnoză colectivă părea exclusă. Daniel urcă pe terasă şi cotrobăi prin subsol – fără absolut niciun rezultat. Neizbutind să găsească obiectul cu pricina, îi era cu neputinţă să stabilească dacă dereglarea aparţinea mecanismului de măsurare, sau însuşi procesului de curgere a timpului. Senzaţia de coşmar îi era accentuată de strania constatare că în prezenţa lui se produsese un fenomen inexplicabil, ale cărui cauze rămâneau învăluite în mister.

Văzându-şi fiul atât de cătrănit, David nu mai insistă să primească lămuririle promise; odată reîntorşi acasă, îl lăsă să se retragă în camera de lucru. Rămas singur cu gândurile lui, ziaristul fu învăluit de idei tulburi. Prin minte i se perindau imagini bizare, unele generate de propriile lanţuri neuronale, altele evocând celebre pânze suprarealiste de prin muzeele lumii. Treptat, reprezentarea unei singure picturi i se înstăpâni în cuget – *Statornicia amintirii* a lui Salvador Dali, numită uneori şi *Timpul care se topeşte*. Deşi o văzuse de mai multe ori la *Metropolitan,* sau reprodusă în diferite albume, nu îi acordase niciodată o atenţie specială – şi totuşi, fără să se fi putut lăuda, cu o memorie vizuală ieşită din comun, o percepea acum de parcă ar fi avut-o în faţa ochilor. Fundalul – panorama pustie a plajei din Cadaques – se destrămă pe nesimţite într-o ceaţă cafenie, împreună cu unul dintre cele două corpuri paralelipipedice; Daniel se fixă, cu toată puterea de concentrare, asupra celor patru ceasornice de buzunar care alcătuiau o atât de sugestivă alegorie a relativităţii timpului, a inconsistenţei vechilor simboluri ale exactităţii absolute. Ca lovite subit de un infernal suflu dogoritor, cadranele înmuiate precum ceara atârnau neputincios, închipuind părelnice şei ori jalnice clătite emailate, tivite cu plastilină de aur şi argint – iar singurul cronometru oarecum teafăr, ascuns sub capace roşiatice, era invadat – asemenea unui cărnos fruct exotic – de furnici polarizate centripet. Ar fi fost greu de produs o ilustrare mai potrivită pentru deruta temporală care ameninţa lumea dinspre viscerele energetice ale superacceleratorului „Albert Einstein", gândi reporterul; dar nu realiză pe de-a întregul, în acele momente, proporţiile şi gravitatea adevărului pe care îl intuise. Încercă să-şi alunge din minte tulburătoarele cadrane mistuite de povara propriei lor greutăţi. Atunci se auzi, răspicat, mai presus de orice îndoială, nevăzuta pendulă bătând de douăsprezece ori.

În pragul camerei apăru David:

— Acum am auzit şi eu!

De multă vreme plănuia s-o facă, zăbovise nu o dată în faţa vitrinei de cristal, se apropiase chiar de uşă dar, când să o deschidă, neliniştea îi paraliza mişcările şi îşi spunea că ar fi fost mai bine să lase totul pentru ocazia următoare. Repetata amânare nu părea totuşi să o deranjeze; dimpotrivă, îi sporea parcă plăcerea aşteptării. La drept vorbind, nu de un refuz îi era teamă, ci de eventualitatea unei deziluzii. Pentru ea devenise ceva obişnuit să stăruie în faţa vitrinelor, imaginându-se în cele mai extravagante toalete, să intre în magazine pentru a cere detalii sau pentru a se interesa de preţuri, ba chiar să probeze lucrurile care îi plăceau. Deşi era departe de a-şi putea permite să şi cumpere, nu găsea nimic nepotrivit într-o asemenea purtare: avea intenţii dintre cele mai oneste şi numai insuficienţa mijloacelor o împiedica să şi le realizeze.

Adevărul era că nu fusese refuzată niciodată. Fără să-şi facă cea mai mică iluzie, vânzătorii ori vânzătoarele se purtau amabil, o ajutau să încerce pantofii cei mai scumpi, să îmbrace haine de vizon, o urmăreau cum făcea piruete în faţa oglinzii, îi ofereau mostre de ţesături fine sau de cosmeticale franţuzeşti. Peregrinările ei pe străzile comerciale erau oare anume destinate să o antreneze pentru această încercare decisivă, apoteoză a unei cu totul nevinovate cochetării? Acum era decisă să meargă până la capăt.

Nu se grăbea. Respectându-şi deprinderile, se opri îndelung în preajma geamului incasabil, spre a cerceta cu atenţie obiectele expuse şi a reţine ce anume apăruse nou şi ce fusese retras. Era o operaţie de rutină, fără legătură cu ţinta întregii operaţiuni: nici pentru o clipă nu s-ar fi îndoit că obiectivul râvnit se afla acolo, pe ştiutul suport de catifea neagră. Puse mâna pe clanţă şi, învingându-şi emoţia, intră. Unicul cumpărător din magazin tocmai achita o factură şi, după ce salută ceremonios, se îndreptă spre uşă. Sara înaintă spre tejghea şi zise cu tonul cel mai firesc:

— Vreau să probez colierul de unşpe' mii.

Bătrânul bijutier o examină impasibil prin sticlele groase ale ochelarilor. Nu i se întâmpla pentru prima oară ca o fetişcană purtând pe umăr câte-o geantă jerpelită să-i ceară – în joacă, ori pentru a-şi satisface un capriciu – să încerce o piesă scumpă; de fapt, destule femei în toată firea se perindau prin magazin fără a se putea împotrivi tentaţiei de a-şi împodobi efemer chipul cu bijuterii inaccesibile lor. Deşi pretenţiile nu urcau niciodată până la asemenea valori, obişnuia să le întâmpine cu refuzuri politicoase dar ferme; proceda aşa nu din neîncredere, nici din comoditate, şi nici măcar din motive de securitate – ci pur şi simplu din principiu, socotind că ar fi fost imoral să stimuleze dorinţe aflate în evidentă nepotrivire cu posibilităţile.

Abătându-se, spre propria lui nedumerire, de la regulă – şi în ciuda faptului că era vorba despre unul dintre obiectele sale cele mai de preţ – bijutierul se lăsă de astă dată înduplecat. Naturaleţea atitudinii, ţinuta degajată, lipsa oricărei ezitări, a zâmbetelor complice ori jenate nu puteau în niciun caz să-l amăgească asupra solvabilităţii iluzoriei cliente; văzuse prea multe la cei aproape şaptezeci de ani ai lui ca să mai fie înşelat de aparenţe. Era mai curând un omagiu adus frumuseţii neprihănite, credinţa secretă a celui care, cunoscând valoarea nestematelor, ştia că adevărata lor menire este să încununeze nu bogăţia, ci desăvârşirea. Fără a scoate vreo vorbă, se apropie de vitrină, o deschise şi, ridicând de pe suport colierul, i-l întinse apoi fetei.

Sara îşi prinse în jurul gâtului subţirel şiragul de perle baroce şi se privi în oglindă, fascinată. Îşi adună părul negru într-un coc improvizat şi rămase câteva clipe cu braţele ridicate, visătoare, admirând lucirea magică a mărgăritarelor. Un surâs involuntar îi lumină chipul şi printre buzele-i întredeschise alte perle îşi arătară albul sclipitor. Martor unic al scenei, bijutierul urmărea ca vrăjit gesturile de o necăutată eleganţă ale fetei. Nu regreta defel că-şi nesocotise obiceiul şi nu îndrăznea să spulbere farmecul nemaiîntâlnit al acelor momente. Ea însăşi abia se putu hotărî să pună capăt seninei voluptăţi; îşi lăsă pletele să cadă pe umeri, desfăcu colierul şi îl aşeză cuminte pe tejghea. Ieşi repede, fără să mulţumească şi fără să întoarcă privirea. Ajunsă în stradă, se trezi după câţiva paşi faţă în faţă cu Quintus.

— Ce bine îmi pare că te văd! exclamă Sara, cuprinsă de o bucurie spontană. Constat că eşti omul care apare întotdeauna la timp!

— Te paşte iarăşi vreo primejdie? Nu-mi face impresia...

— Ba da, ba da! Nici nu ştii ce aproape am fost de a-mi vinde sufletul!

— Ţi se oferea un preţ bun?

— Oho! Te cred şi eu!

— Şi vrei să-mi asum rolul de înger păzitor?

— N-ar fi prima oară... Tu cari în permanenţă sacoşa asta cu tine?

— Numai când merg la sau vin de la antrenament.

Chipul lui îi părea acum atât de familiar, încât nu mai reuşea deloc să-şi explice amnezia progresivă care o asaltase de fiecare dată când încerca să şi-l readucă în memorie. Şi nu era nici pe departe ceea ce s-ar fi putut chema o figură ştearsă; dimpotrivă, faţa lui parcă iradia forţă şi inteligenţă, întregind şi echilibrând impresia produsă de o musculatură bine reliefată.

— Aşadar, mergi la, sau vii de la?

— Merg.

— Păcat... Am un chef nebun să stau cu cineva de vorbă.

— Despre?

— Despre orice.

Nu se aşteptase s-o întâlnească. De fapt, nici măcar nu se gândise la o asemenea eventualitate. Intuia că împrejurările în care o cunoscuse nu erau deloc de natură să-i apropie: pe ea amintirea celor întâmplate la *Trib* nu putea decât să o jeneze, iar el ar fi fost înclinat să respingă orice amabilitate, de teamă să nu fie doar o manifestare de recunoştinţă. Fetele deţineau îndeobşte un loc neglijabil printre preocupările lui; când nu le ignora deplin, era cel mai bun caz politicos. Simţea însă că politeţea lui rece ar fi părut jignitoare ca răspuns la explozia de molipsitoare voioşie a Sarei, mult prea însufleţită pentru a fi convenţionali.

— Dacă vrei, vino cu mine să-mi cumpăr lentile de contact.

— În loc de ochelari?

— Nu, pentru înot.

— La înot mergi?

— Nu ţi-am spus? Credeam că ştii.

— De unde să ştiu? Nu ştiu nimic despre tine. Eşti campion mondial?

Quintus zâmbi. Ambiţiile lui sportive nu ţintiseră niciodată atât de sus.

— La înot nu există campioni mondiali, ci doar recordmeni. Şi, bineînţeles, campioni şi recordmeni olimpici. Dar eu n-am stofă de campion...

Îl măsură cu o privire plină de nedumerire poznaşă.

— Nu te uita aşa, nu-i suficient să ai muşchi...

— Dar ce-ţi lipseşte, voinţa?

— Mai degrabă fanatismul, voinţa n-ajunge.

— Chiar nu eşti deloc fanatic?

— N-am spus asta... dar cred că fanatismul meu îşi caută încă obiectul. Şi, oricum, nu în sport!

Magazinul specializat în articole de optică era destul de aproape; prinşi de discuţie, ajunseră pe neobservate în dreptul acestuia şi n-a lipsit mult să treacă mai departe. O vânzătoare foarte amabilă găsi îndată lentilele trebuincioase – de o alcătuire specială – şi-i dădu solicitantului toate lămuririle în privinţa folosirii şi întreţinerii lor.

— Până acum te-ai descurcat şi fără lentile? întrebă Sara când îşi reluară mersul.

— Purtam ochelari de protecţie.

Îi scoase din sacoşă ca să i-i arate. Ea voi numaidecât să-i încerce. Evident, îi erau prea mari.

— Arăt minunat, nu-i aşa?

— Nu sunt absolut sigur...

— Şi fără ochelari nu poţi înota?

— Depinde.

La un colţ de stradă el se opri, semn că drumurile lor urmau să se despartă. Îi era teamă să nu întârzie, ceea ce n-ar fi fost tocmai pe placul antrenorului. Ea pricepu că era decis să meargă la piscină şi îşi zise, nu fără o umbră de regret, că n-avea niciun sens să insiste; nu se putu abţine, totuşi, să nu remarce cu un zâmbet ironic:

— Parcă n-aveai ambiţia să devii campion...

— Sunt un tip disciplinat.

Îi era ciudă că insistase, ştia dinainte că va fi refuzată, dar se simţea bine alături de el şi era convinsă că – în pofida atitudinii lui rezervate, ale cărei temeiuri nu le prea înţelegea – senzaţia aceasta era reciprocă.

— Nu mă înveţi şi pe mine să înot?

— Chiar nu ştii?

— Ca toporul.

— Există cursuri speciale de iniţiere. Vrei să mă interesez?

— Frumos mi-ar sta printre preşcolărime...

— Nu prea am talent pedagogic...

— În schimb eu sunt o elevă foarte sârguincioasă. Promit!

În ochii ei negri şi ghiduşi era atâta nostimă rugăminte, atâta dezarmantă candoare, încât nu cuteză să refuze. Iată, îşi spuse Quintus, o fată care ştie să obţină ceea ce doreşte.

— Te previn că metoda mea e cam dură. Voi fi necruţător!

— Care sunt şansele de supravieţuire?

— Aproximativ 28,3%...

— Cam mici, râse Sara.

— Te mai poţi răzgândi.

— Nici gând! Ştii doar că îndrăgesc riscul...

— Fiecare pasăre pe limba ei piere. Ne întâlnim sâmbătă, la ora zece. Te previn că nu aştept mai mult de zece minute.

— Unde?

— Aici.

— Chiar aici?

— De ce nu? Nu uita să-ţi aduci costumul de baie.

— Şi lentile de contact?

— Dacă vrei... În orice caz, însă, cu o declaraţie scrisă, autentificată la notariat, prin care să îţi asumi întreaga răspundere în caz de înec.

Îi zâmbi amical şi, aruncându-şi sacoşa pe umăr, porni grăbit spre piscină. Trebuia să admită că, spre marea lui nedumerire, gândul că o va reîntâlni peste câteva zile pe Sara îi făcea pur şi simplu plăcere. Nu identificase în purtarea ei niciun semn supărător – nici al străduinţei de a-şi manifesta

presupusa recunoştinţă, şi cu atât mai puţin al acelui iritant magnetism, pur biologic, pe care prezenţa lui părea să-l inducă în rândul fetişcanelor mai sărace cu duhul. Ori poate că devenise el mai puţin susceptibil? La drept vorbind, ea nu numai că nu i se arăta deloc lipsită de duh, ci era o făptură cuceritoare din toate punctele de vedere. Iar dovezile de simpatie din partea unei asemenea fete n-avea de ce să le trateze cu neîncredere ori cu dispreţ. Ajuns la această concluzie, Quintus întoarse capul: Sara se afla tot la colţ, acolo unde o lăsase şi, văzând-o, îi făcu semn cu mâna, invadat de o bucurie necunoscută. Ea îi răspunse la fel, de parcă anume asta ar fi aşteptat, şi porni apoi spre casă.

Deşi nu-i plăcea să facă anticameră, venise cu câteva minute mai devreme. Discuţia pentru care fusese convocat era mult prea importantă ca să-şi poată îngădui riscul unei întârzieri oricât de mici. Desigur, numele lui oferea destule garanţii de seriozitate – ca dovadă, reacţia fusese extrem de promptă – dar cu atât mai mult era obligat să confirme prin toate amănuntele, inclusiv prin punctualitate, încrederea care spera să-i fie acordată. Or, încredere însemna, în cazul de faţă, finanţarea neobişnuitului său proiect de anchetă. Era de presupus că bătălia nu putea fi încă socotită câştigată, confruntarea decisivă abia urma să se producă, după toate probabilităţile tocmai acesta era rostul invitării lui în faţa comisiei executive a fundaţiei; totuşi, deocamdată bătălia nu era nici pierdută, şansele de succes erau aşadar neîngrădite, căci un eventual refuz i-ar fi fost comunicat, de bună seamă, pe o cale mai simplă, printr-o obişnuită adresă scrisă.

Ar fi putut să solicite sprijinul unei instituţii oficiale – nu era greu să o găsească chiar pe aceea într-ale cărei atribuţii investigarea plănuită să se fi înscris în chip firesc. Fundaţiile particulare aveau însă numeroase avantaje: operativitate, autonomie, detaşare de orice interese departamentale şi idei preconcepute, un minim de timp irosit cu formalităţi birocratice, elasticitate în readaptarea pe parcurs la situaţii noi etc. Pe bună dreptate, ele erau socotite o a treia putere în stat – iar Fundaţia Dourf se bucura de privilegiul de a fi cea mai puternică dintre toate, fapt care îi permitea să se angajeze uneori în proiecte cu scadenţe depărtate sau chiar aparent lipsite de vreo finalitate. Milioanele lui Dourf erau visul de aur al făuritorilor de himere.

Fu poftit într-un cabinet spaţios, înzestrat cu cel mai modern echipament audio-vizual, cu un terminal al puternicului ordinator al fundaţiei, dar mobilat extrem de simplu – o masă pătrată, cu câte un singur loc pe fiecare latură, fiecare dispunând de câte un monitor. Trei locuri erau ocupate de către cei trei membri ai comisiei executive; preşedintele Oneida îi făcu semn să se aşeze în faţa lui, pe locul rămas liber. Ruben se instală în fotoliul confortabil şi zări pe ecranul monitorului o schemă prin care membrii comisiei i se recomandau: un pătrat, purtând pe orizontala de sus numele Oneida, pe verticala din stânga numele Elf, iar pe verticala din dreapta numele Lapp.

— Domnule Ruben, i se adresă pe un ton neutru preşedintele, propunerea dumneavoastră necesită o examinare mai amănunţită spre a ne pronunţa asupra ei. În invitaţia noastră se preciza că aveţi latitudinea de a aduce în sprijinul argumentelor materialul documentar pe care îl consideraţi util, dar constat că n-aţi dat curs acestui îndemn; ori poate aveţi o videocasetă în buzunar?

— Mă bizui pe ceea ce am aici, arătă cel interpelat cu degetul spre tâmplă. Sunt un om de modă veche.

— Foarte bine. Presupun deci că doriţi o cafea şi un trabuc...

Ruben nu-şi putu reţine un zâmbet:

— Aş prefera un pahar de apă minerală.

Oneida acţionă unul dintre butoanele monitorului său; pe ecran îşi făcu apariţia imaginea secretarei şi preşedintele comisiei îi comunică opţiunea invitatului.

— Altceva? Poate un suc de fructe? Un whisky?

— Mulţumesc, doar apă – întări solicitantul.

— Ne ajutaţi să facem economii la fondul de protocol...

— Recunosc că e o slabă compensaţie în raport cu fondurile pe care le cer.

— Rămâne de văzut dacă le veţi primi, observă Lapp. Am vrea să ştim mai în detaliu, în primul rând, pe ce se bazează presupunerea dumneavoastră că între experienţa de la acceleratorul „Albert Einstein" şi anomaliile temporale tot mai grave la care vă referiţi ar exista o legătură cauzală.

— Ipoteza, după cum ştiţi, nu-mi aparţine. Ea face de pe acum obiectul unei furtunoase dezbateri publice, în care sunt antrenaţi câţiva dintre cei mai străluciţi fizicieni contemporani. De altfel, primul obiectiv al anchetei ar fi tocmai elucidarea deplină a acestei legături.

— Totuşi, interveni Oneida, care este punctul dumneavoastră de vedere?

În cabinet îşi făcu discret intrarea o tânără purtând pe o tavă cromată sticle, pahare, ceşcuţe, scrumiere, un vas cu gheaţă, pachete de ţigări, o cutie cu trabucuri. Consecvent, Ruben opri pentru el doar apa minerală pe care o ceruse şi, în timp ce membrii comisiei erau la rândul lor serviţi, sorbi câteva înghiţituri.

— Îngăduiţi-mi să rezum mai întâi faptele, zise el după ce tânăra ieşi cu ceea ce mai rămăsese pe tavă. Experimentul de la *Albert Einstein* vă este, cred, bine cunoscut, astfel încât mă voi mulţumi să subliniez în legătură cu el doar două aspecte – caracterul lui absolut inedit şi natura preponderent temporală a anomaliilor locale apărute drept consecinţă. Lipsa oricărui precedent, mai precis eşecul tuturor tentativelor anterioare de a elibera quarkurile subminează analogiile, generalizările şi extrapolările, dar atrage în acelaşi timp atenţia asupra îndărătniciei cu care natura şi-a apărat o taină dintre cele pe care le-aş numi înfricoşătoare. Nu cred într-o fatalitate, dar mă tem că o asemenea îndărătnicie – tradusă prin colosala energie solicitată – dovedeşte esenţa foarte adâncă a prefacerilor puse în joc. Faptul că anomaliile locale consecutive experimentului au afectat în mod dominant derularea timpului poate constitui un indiciu asupra naturii acestor

prefaceri, care ar ţine, după unele interpretări, de structura spaţio-temporală a universului, adică de desfăşurarea liniilor de univers. Să examinăm acum celelalte anomalii: vom observa că toate pot fi încadrate într-o categorie unică, deşi manifestarea lor exterioară pare extrem de variată. În toate cazurile este vorba, în ultimă analiză, de un salt în timp – reversibil sau ireversibil, aplicat unor entităţi actuale ori aparţinând unui trecut mai mult sau mai puţin depărtat, şi având drept rezultat întâlnirea dintre două sau mai multe momente istorice diferite. S-a remarcat, pe bună dreptate, că niciunul dintre aceste incidente n-a fost semnalat anterior experimentului de la accelerator; mai mult: că, socotind în mod convenţional acel moment drept origine, distribuţia în timp a incidentelor urmează cu suficientă exactitate o creştere exponenţială. Dacă prima observaţie se poate explica printr-o simplă coincidenţă, cea de a doua e mai greu de pus pe seama întâmplării. Lucrurile se petrec ca şi cum experimentul ar fi declanşat o perturbare – care se propagă vertiginos pe întregul glob terestru – a liniilor de univers, perturbare manifestată prin apariţia de noduri temporale autorizând trecerea din prezent în alte epoci istorice, sau trecerea inversă.

— Colegii mei vor fi, cred, de-acord să vă mulţumim pentru această interesantă privire de ansamblu, zise Elf amabil când vorbitorul îşi încheie expunerea. Faptele ne erau şi nouă cunoscute – dar o sinteză pertinentă şi pătrunzătoare e binevenită. Trebuie oare să înţelegem că sunteţi un susţinător al ipotezei care leagă toate aceste incidente într-un fenomen coerent?

— În măsura în care a fi adeptul unei ipoteze nu e totuna cu a renunţa la discernământ. Sunt gata să accept argumente tot atât de temeinice care ar infirma teza formulată de mine.

Lapp tuşi ca pentru a-şi drege glasul, semn că avea ceva de spus:

— Din câte sunt eu informat, cercetările efectuate în câteva ţări asupra pretinselor salturi în timp sunt destul de prudente la capitolul concluzii. Evident, răgazul e încă scurt, insuficient, dar multe declaraţii oficiale îmi amintesc mai degrabă tonul faimoaselor rapoarte O.Z.N.

— Există o preocupare firească de a preveni panica, atitudinea autorităţilor este de înţeles. Totuşi, nici măcar un singur incident nu a fost dezminţit, indiferent de interpretările propuse, iar restricţiile introduse în traficul aerian, maritim şi terestru sunt din păcate mai elocvente decât toate apelurile la calm şi la ordine. Mă tem, sublinie Ruben, că tactica struţului nu e deloc recomandabilă în situaţia de faţă.

Preşedintele comisiei cunoştea destul de bine părerea colegului său la acest capitol şi socoti că n-ar fi fost de dorit să îngăduie prelungirea unei

controverse întemeiate pe presupuneri, mai cu seamă când chestiunile de fond încă nici nu fuseseră abordate.

— Să admitem, domnule Ruben, zise el, că prima etapă, preliminară după cum am reţinut, a anchetei va stabili plauzibilitatea unei legături între experiment şi incidente. Ar urma, nu-i aşa, o investigaţie asupra răspunderilor implicate.

— Exact.

— Dar experimentul a fost autorizat de către guvern; nu cumva ancheta ar părea că tinde să facă statul nostru responsabil pentru toate daunele, fără îndoială enorme, provocate de anomaliile temporale de pe glob?...

— Şi, implicit, ar împovăra fundaţia noastră cu învinuirea că finanţează acţiuni îndreptate împotriva intereselor naţionale? se montă Lapp.

— Eu zic să nu-l speriem pe invitatul nostru, replică bonom Elf. Cu sau fără ancheta respectivă, vor fi destule voci care vor pretinde ţării noastre să plătească pagubele. Eu cred, dimpotrivă, că o cercetare bine condusă ar putea demonstra inconsistenţa unei asemenea pretenţii. În definitiv, şi alte state au aprobat experienţe similare şi nu e vina nimănui că tocmai a noastră a reuşit.

— Iar atunci vom fi învinuiţi de toată lumea că urmărim să muşamalizăm afacerea, că dăm apă la moara guvernului, că toată pretinsa noastră obiectivitate nu face două parale. Nu, categoric, protestă Lapp, oricum am suci-o iese prost.

Câteva clipe se făcu tăcere. Ruben mai bău câteva înghiţituri de apă minerală. Prevăzuse că tocmai în jurul acestui aspect se vor schimba replici decisive pentru soarta proiectului şi îşi pregătise minuţios pledoaria.

— Domnilor, m-am adresat Fundaţiei Dourf tocmai cunoscând prestigiul îndreptăţit de care se bucură în lume pentru modul ei obiectiv, imparţial de a privi rezultatele acţiunilor finanţate. Acest bun renume este o chezăşie pentru reuşita anchetei, după cum succesul investigaţiei ar fi un argument în plus în sprijinul autorităţii fundaţiei. Afirmaţia domnului Elf este perfect întemeiată: nu numai că încercări neizbutite de a elibera quarkul au mai fost întreprinse cu zecile, dar chiar asemenea experimente cum este cel de la *Albert Einstein* se află în pregătire în ţări care construiesc în prezent acceleratoare şi mai puternice. Răspunderea nu poate reveni unei singure naţiuni, astfel încât ancheta noastră nu poate fi suspectată de vreo lezare a sentimentelor patriotice. Dar tocmai pentru a preîntâmpina acuzaţiile opuse – de eludare a oricărei răspunderi – majoritatea membrilor comisiei de anchetă vor fi cetăţeni ai altor state, aleşi dintre personalităţile situate mai presus de orice bănuială. Pentru acelaşi motiv am evitat să antrenez în această acţiune instituţiile de resort ale statului nostru.

— Şi la ce concluzii credeţi că va ajunge astfel a doua etapă a anchetei? se interesă preşedintele comisiei executive.

— În măsura în care îmi e îngăduit să avansez o opinie personală – şi nu o anticipare principial inadmisibilă – analiza serioasă a premiselor şi a consecinţelor experimentului ar putea identifica semnele unei crize grave în evoluţia culturală a umanităţii, aducând în centrul atenţiei răspunderile şi limitele ştiinţei.

— Înţeleg că urmăriţi transformarea acestei investigaţii într-un proces intentat cunoaşterii, remarcă Elf.

— Ea este de la bun început un proces al cunoaşterii. Un proces al ucenicului-vrăjitor.

— Şi chiar credeţi, obiectă Lapp, că e necesar? Că e util? Că e posibil? Ar fi o naivitate să-i facem răspunzători numai pe savanţi pentru ponoasele aduse de ştiinţă. Şi o inechitate flagrantă să aruncăm întreaga povară asupra contemporanilor. Nu văd cui i-ar folosi această înverşunare în jurul unui rechizitoriu steril... Nu văd de ce ar trebui să finanţăm noi o asemenea întreprindere găunoasă...

— Să nu ne pripim cu calificativele, îl temperă Oneida pe impulsivul său coleg.

— Eu cred că ideea unui proces al cunoaşterii, fără a fi deloc nouă, e mai actuală astăzi ca oricând, observă Elf. Ancheta propusă de domnul Ruben ar avea răsunet... Şi încă ce răsunet...

— Pe mine nu m-a convins. Şi-apoi, cu ce rezultate palpabile s-ar solda? Cum ar putea fi justificate cheltuielile?

— Ca preşedinte al comisiei executive, mă simt dator să precizez că fundaţia noastră, deşi se ocupă şi cu aşa-numite opere de binefacere, nu-şi poate îngădui gesturi gratuite. Aşteptăm, aşadar, să ne arătaţi raţiuni mai temeinice, domnule Ruben, pentru fondurile cerute. Am reţinut deocamdată că proiectul dumneavoastră nu încalcă prevederile constituţionale, că nu contravine intereselor securităţii naţionale şi nici nu presupune divulgarea vreunui secret de stat. Mai rămâne să ne convingeţi că el este conform cu principiile şi cu mobilurile Fundaţiei Dourf.

Înţelese că va trebui să recurgă la argumentul pe care îl păstrase în rezervă, pentru o ultimă eventualitate. Ar fi preferat să nu-l aducă în discuţie, căci îl expunea riscului de a fi considerat un temerar lipsit de simţul realităţii, un visător atins de morbul aventurii. Totuşi, nu prea avea de ales. Dacă voia să-i facă pe interlocutorii săi să perceapă adevăratele dimensiuni ale proiectului, era obligat să meargă până la capăt, cu orice risc. Şi Ruben zise:

— Domnul Lapp a sesizat foarte bine punctul nevralgic al întregii investigaţii – limitarea ei firească la contemporaneitate. Ei bine, îmi permit să declar că această limitare poate fi depăşită. Dacă vom reuşi să prefacem într-un avantaj chiar consecinţa cea mai nefastă a experimentului, anomaliile temporale, dacă vom izbuti adică să cartăm reţeaua de noduri ale liniilor de univers şi să înţelegem mecanismul traversării lor, atunci vom ajunge stăpânii saltului în timp şi, implicit, ai instrumentului care ne va permite să extindem ancheta noastră la toţi savanţii, la toţi marii gânditori care au contribuit la progresul cunoaşterii în întreaga istorie a omenirii. Imaginaţi-vă că, alături de contemporanii noştri, îi vom audia pe titanii tuturor timpurilor, pe Euclid şi pe Einstein, pe Ptolemeu şi pe Newton, pe Copernic şi pe Lavoisier, pe Darwin şi pe Galilei. Imaginaţi-vă că printre juraţi se vor număra nu numai geniile de azi ale filosofiei, ci şi Platon, Aristotel, Kant, Hegel. Oare un asemenea proces al cunoaşterii – unul autentic, nu fictiv, o dezbatere vie, nu pur speculativă – nu justifică destul în ochii dumneavoastră banii pe care vi-i solicit?

— Dar ceea ce spuneţi dumneavoastră este extraordinar! exclamă Elf. Ideea este absolut...

— Şi dacă scamatoria asta cu saltul în timp n-o să reuşească? Mie îmi sună clar a literatură ştiinţifico-fantastică...

Elf insistă:

— Merită să încercăm! Trebuie să încercăm! E o şansă uluitoare, n-avem dreptul...

— Eu cred, se pronunţă Oneida, care până atunci chibzuise cu o figură absentă, că abia acum propunerea a fost formulată în termeni demni de a fi luaţi în considerare.

— Dacă îmi permiteţi, îl întrerupse Ruben, aş vrea să-i răspund până la capăt domnului Lapp. Evident, riscul unui eşec există şi nu intenţionez să v-o ascund. Dar îmi îngădui să observ că întreprinderea nu e tocmai găunoasă, cum spunea dumnealui, şi că ea ar putea aduce fundaţiei chiar beneficii materiale, şi încă substanţiale. Mă gândesc, de pildă, la contractele care ar putea fi încheiate cu agenţiile de presă şi societăţile de televiziune pentru acordarea drepturilor de difuzare a informaţiilor dobândite, sau de transmitere în direct a unor dezbateri, audieri, chiar a unor incursiuni în timp... şi asta n-ar fi decât începutul. Ar putea fi organizate expediţii având drept scop recuperarea unor manuscrise pierdute, a unor opere de artă distruse, dezlegarea unor enigme ale istoriei, studiul unor epoci şi popoare puţin cunoscute...

— Şi toate celelalte paradoxuri promise de ficţiunea călătorului temporar. Să nu ne lăsăm amăgiţi de presupuneri.

— În această privinţă, ai dreptate, încuviinţă preşedintele. Poate însă că optimistul nostru Elf mai are ceva de spus.

— Mie imaginea care ne-a fost schiţată adineaori nu-mi pare chiar fantezistă. În definitiv, incidentele care au loc în prezent nu par şi ele de domeniul ficţiunii? De ce n-am admite că fenomene care se petrec acum spontan, mijlocind salturi de neînţeles peste secole, vor fi într-o bună zi stăpânite la fel de simplu şi eficace cum stăpânim, de pildă, energia nucleară? Fundaţia noastră are prilejul de a contribui la o acţiune de autentic pionierat – şi ce oare poate fi mai potrivit scopurilor pe care le urmărim? În acelaşi timp, ea ar deveni iniţiatoarea unei grandioase, fără precedent judecăţi asupra evoluţiei şi sensurilor cunoaşterii, în definitiv asupra rosturilor celor mai adânci ale existenţei umane. Este oare aceasta în neconcordanţă cu obiectivele noastre?

Oneida zâmbi:

— Domnule Ruben, v-aţi câştigat printre noi un avocat plin de entuziasm şi mă întreb până unde îi va rezista scepticismul nu mai puţin consecvent al celuilalt coleg al nostru. Nu ne vom pronunţa acum asupra proiectului dumneavoastră, decizia definitivă vă va fi comunicată în scris. Vă pot asigura însă că întâlnirea a fost extrem de utilă şi vă mulţumesc pentru timpul pe care ni l-aţi dedicat.

Nu, era imposibil să se înşele: bucata aceea de lemn lăcuit era patul carabinei pe care, cu două zile în urmă, o înfipsese în nisip în loc de cruce la căpătâiul bietului Ohris. Fără gloanţe, lui tot nu i-ar mai fi fost de niciun folos. Împlântase doar ţeava, dar iată că între timp vântul îngropase şi trăgaciul, şi închizătorul, şi cureaua, lăsând la vedere numai capătul gălbui al patului. N-avea sens să-şi irosească forţele pentru a o degaja; pe placa de oţel care consolida talpa patului erau gravate iniţialele şi blazonul lui, dar şi fără acest indiciu inconfundabil ar fi fost în stare să-şi recunoască arma chiar pe întuneric. Era, aşadar, dincolo de orice îndoială că timp de două zile nu făcuse altceva decât să parcurgă prin deşert un colosal cerc. Cunoştea foarte bine acest efect al asimetriei corpului asupra înaintării fără repere sigure şi încercase să aplice o corecţie constantă care să-i garanteze deplasare în linie dreaptă – dar corecţia fusese fie prea mică, fie prea mare, astfel încât năzuita dreaptă se rotunjise totuşi într-o circumferinţă. În doi, sau într-un grup mai numeros, riscul unei asemenea erori era practic neglijabil, deoarece abaterile se compensau reciproc; de altfel, câtă vreme busola mai funcţiona, nici nu-şi puseseră astfel de probleme. Pentru prima dată, poate, lordul Knowshire simţi că îşi pierde stăpânirea de sine. Calmul şi dârzenia care îl ajutaseră să supravieţuiască tuturor încercărilor erau acum tulburate de o ireprimabilă nelinişte. Nu se putea opri să gândească cu vagă nostalgie că bunul său prieten Ohris era oricum scutit de orice deziluzii în somnul acela fără leac de sub ghinturile carabinei.

Mai avea oare destulă putere să continue singur? Şi mai avea vreun rost? Chiar admiţând că ar fi mers până la capăt, că ar fi descoperit ceea ce căuta, cui îi folosea triumful lui solitar? Glasul iezuit al îndoielii îi stârni nemulţumirea. Încă nu era înfrânt! Câtă vreme se putea ţine pe picioare, era dator să umble! Era dator faţă de Ohris, faţă de toţi ceilalţi, chiar şi faţă de cei care îl vânduseră – căci a-i trăda pe morţi ar fi fost infinit mai grav decât a te lepăda de cei aflaţi în viaţă. Irosise două zile rătăcind în cerc, dar nu era încă totul pierdut! Avea voie să se îndoiască de orice, însă nu şi de sensul propriei sale existenţe, debitoare prea multor jertfe pentru a o mai pune în cumpănă. Viaţa nu-i mai aparţinea, era doar păstrătorul ei.

Îşi continuă drumul. Anii numeroaselor călătorii desăvârşiseră adaptarea lui la ambianţa aspră a deşertului; se mişca lent dar uimitor de spornic, ca o cămilă pe două picioare, fără gesturi de prisos, respirând abia vizibil şi clipind foarte rar. Călca uşor şi tălpile ghetelor lui uriaşe lăsau în nisipul fin urme cu totul superficiale, şterse imediat de curgerea nepotolită a vântului. Scruta orizontul printre pleoapele întredeschise, cu o pătrunzătoare privire de vultur. Pielea arămie îi era acoperită de un puf incolor care îl proteja în

egală măsură împotriva arşiţei şi a frigului; nu transpira aproape deloc şi putea să umble o zi întreagă fără să bea nici măcar o înghiţitură de apă.

Încerca acum să-şi menţină direcţia mersului cu şi mai multă consecvenţă. Pentru început, drumul îl repeta desigur pe cel parcurs cu două zile în urmă – şi lordul reuşi să identifice câteva dintre domoalele coline care îi serviseră drept repere, atât de asemănătoare totuşi altora în monotonia pustiului. De pe o asemenea spinare ca de cetaceu cercetă împrejurimile, mai mult în virtutea obişnuinţei decât în nădejdea că va zări ceva anume. Astfel încât mai întâi nici nu vroi să-şi creadă ochilor, socotindu-se victima unui miraj, ori căzut pradă halucinaţiilor. Doar mai trecuse o dată pe acolo şi atunci nu văzuse nimic altceva decât dune! Mirajul însă refuza să se destrame. Pe măsură ce înainta, realitatea percepţiei nu făcea decât să se consolideze, sfârşind prin a-l convinge. Şi cu toate că gigantica alcătuire nu avea cum să răsară peste noapte din nisipuri, renunţă la întrebările fără răspuns.

Îşi stăpânea cu greu emoţia acum, când în faţa lui, la numai câteva mile, zidurile roşii ale Sah-Harahului luceau ademenitor în lumina amiezii. Pentru o clipă, uită întâmplările tragice ale expediţiei, uită destinul nefericit al tovarăşilor săi şi dezertarea călăuzelor, uită până şi îngrozitoarea moarte a lui Ohris, uită totul cu excepţia fascinantei imagini pe care, în sfârşit, privirea lui o putea admira în voie. O visase ani în şir, repetând cele câteva citate din Abu-Abbas pe care ajunsese să le ştie pe de rost în original, comparând cele trei interpretări ale inscripţiei copte de pe stela 36H de la Abydos cu papirusul, mai vechi cu două milenii, descoperit în mormântul anonim de la Deir-el-Bahari şi rămas încă, până în acel moment, fără o explicaţie certă. Şi-o dăruise în pofida oricăror adversităţi, pregătindu-şi cu meticulozitate şi răbdare înaintarea tenace, prevăzând toate capcanele sorţii şi toate sacrificiile. Şi iată-l ajuns la ţintă! Îşi îngădui să încerce gustul rar al multrâvnitei victorii; cele câteva momente de desfătare fuseseră plătite scump. Îşi săltă în spinare sacul în care purta tot ceea ce-i mai rămăsese din fabuloasa lui avere şi se îndreptă cu paşi hotărâţi spre zidurile strălucitoare de granit, care îi aruncau de departe o ultimă şi irezistibilă provocare.

Pe măsură ce se apropia, forma circulară a oraşului devenea tot mai limpede. Lordul îi aprecie din ochi diametrul: nu putea fi mai mic de două mile. În exterior, Sah-Harahul înfăţişa singuraticului vizitator un zid continuu, alcătuit din blocuri mari de piatră perfect lustruite, îmbinate fără cusur; paramentul, înalt cam de 60–70 de picioare, era lipsit de orice relief, de orice joc de intrânduri sau ieşinduri, de orice denivelare. De departe, oraşul arăta ca şi cum ar fi alcătuit un unic, colosal edificiu cilindric, încununat de o calotă sferică, destul de turtită. Pe măsură ce exploratorul se

apropia, zidul – înălţat în prim plan prin efectul perspectivei – îi ascundea vederii calota. Ajuns chiar lângă zid, atinse cu palma piatra roşie, înfierbântată de soare. Alungă pentru totdeauna gândul că ar fi robul unor halucinaţii; în ciuda logicii sale riguroase, admise posibilitatea ca accesul să fi fost anume conceput în aşa fel încât şansa de a descoperi oraşul să nu fie acordată decât celor care, parcurgând un cerc perfect, reveneau fără speranţe la locul făgăduitei revelaţii. Substratul mistic al unei asemenea idei nu părea să-l deranjeze. Cu palma încă pe zid, preţui cu încântare perfecţiunea de necrezut a execuţiei. Începu apoi să dea ocol în căutarea unei porţi, convins că nu se putea să nu existe măcar una. După calculele sale, străbătuse aproape o pătrime din circumferinţa uriaşului cilindru când, în fine, ajunse la o deschizătură înaltă şi strâmtă, atât de strâmtă încât numai un om foarte slab ar fi cutezat să se strecoare înăuntru. Aici se opri, lepădă sacul şi chibzui ce avea de făcut.

Intrarea – căci nu se putea decide să o numească poartă – era de o simplitate şocantă. O deschizătură, o fantă prelungă şi întunecată, care întrerupea continuitatea zidului în treimea lui inferioară. Nimic înfricoşător, niciun element menit să înspăimânte sau să-l oprească pe acela care ar fi îndrăznit să se aventureze mai departe: nici urmă de porţi ferecate, de zăvoare, sfincşi sau himere. Şi totuşi, privind intrarea, temerarul lord Knowshire simţi cum un fior neplăcut îl străbătea din creştet până în tălpi. Absenţa oricărei ameninţări vizibile era parcă impregnată de presimţirea unor primejdii neştiute – însă cu atât mai redutabile. Dar era mult prea târziu ca să dea îndărăt şi, după un minut de ezitare, trecu peste nevăzutul prag.

Cu toate că era de o zvelteţe proverbială, cu toate că zilele de marş prin deşert îl făcuseră încă şi mai costeliv, fu nevoit să înainteze lateral, cu bărbia proptită într-un umăr şi târând de curea sacul în urma lui. Contrar tuturor legendelor care circulau pe seama unor asemenea locuri, intrarea nu era străjuită de acele trape sau curse perfide, care să îi piardă până şi pe cei mai prudenţi şi ingenioşi asediatori. Dimpotrivă, foarte curând deschizătura aceea strivitoare se lărgea, prefăcându-se într-un coridor nu prea larg, e drept, dar potrivit unui mers comod. Lumina venea de undeva de sus, aerul era respirabil; pardoseala urca într-o pantă abia simţită, pereţii erau netezi, iar coridorul cotea uşor şi constant, spre stânga: curbura lui părea să o urmeze îndeaproape pe aceea a zidului exterior.

După câteva ore de umblet, lordul pricepu că forma în plan a coridorului nu era absolut circulară, căci atunci ar fi trebuit, după toate probabilităţile, să ajungă din nou la intrare, sau într-un alt punct prin care mai trecuse. Coridorul îşi continua însă neabătut traseul, cotind mereu, câte puţin, spre

stânga. Nu se înşela: drumul se răsucea într-o uriaşă, domoală spirală, al cărei capăt rămânea pentru el imprevizibil, deoarece nu îi putea calcula cu precizie curbura, nu cunoştea grosimea pereţilor şi nici nu putea aprecia dacă spirala se prelungea tocmai până în centrul giganticei construcţii sau se sfârşea mai curând. Nu avea decât o singură posibilitate, să meargă consecvent înainte, învârtindu-se de fapt în jurul zidurilor.

Serile erau foarte scurte la acea latitudine şi, cum lumina coridorului venea totuşi de afară, lordul se pomeni brusc într-o tainică semiobscuritate. Mai avu timp să-şi scoată povara pe care o ducea în spinare şi să-şi pregătească sacul de dormit – pentru eventualitatea că noaptea urma să fie la fel de rece ca sub cerul liber. Întunericul era deplin. Ore în şir nu auzise alt zgomot decât acela, amplificat de ecou, al propriilor săi paşi. Acum îşi încordă auzul, dar degeaba: nici cel mai slab sunet nu îi clinti timpanele. În liniştea netulburată a nopţii, doar respiraţia şi bătăile rare, ritmice ale inimii sale erau singurele semne de viaţă. Închise ochii. Imaginea coridorului, legănată în cadenţa paşilor, îi stăruia în minte. Apoi, frânt de oboseală şi de stăpânite emoţii, bărbatul se cufundă într-un somn fără vise.

Noaptea trecu fără incidente. În zori, pentru prima oară de când pornise în expediţie, lordul se trezi cu sentimentul acut al unei fatale, ireversibile curgeri a timpului. Cercetă cu grijă conţinutul tot mai sumar al sacului: un binoclu, o hartă, o busolă dereglată, un jurnal în care de multă vreme nu mai notase nimic, o carte de care nu se despărţise niciodată, câteva cutii cu cartuşe pentru revolverul atârnat în şold, un bidon plin pe jumătate cu o apă clocită, pesmeţi, ciocolată, cutii de conserve, un cuţit şi... cam atât. Cu multă zgârcenie, mâncarea i-ar mai fi ajuns pentru câteva zile. Apa – pentru cel mult trei. Situaţia lui nu era deloc liniştitoare. Porni. Trebuia să meargă înainte. O clipă se temu că o luase în sens opus, dar fusese numai o părere: coridorul cotea uşor spre stânga, deci totul era în ordine.

Dificultatea acestui drum comod abia acum începea să se arate: mai trecu o zi, trecură două şi, încă înainte de a se împlini săptămâna, foamea şi, mai ales, setea îl secătuiră. Pasul lui altădată elastic se făcu nesigur, privirea atât de ageră i se tulbură, curbura vagă a coridorului ajunse să îl obsedeze. Somnul îl părăsi şi, de altfel, nici nu se mai oprea în timpul nopţii. În interiorul masivului de granit, temperatura era aproape constantă; apoi, cu tot întunericul, imaginea drumului i se săpase atât de adânc în retină, mereu aceeaşi, încât o avea încontinuu în faţa ochilor, servindu-i noaptea drept călăuză. Umbla neîncetat, fără să mai poată deosebi ziua de noapte, fără să le mai numere, cu gândul la capătul coridorului, care se îndărătnicea să rămână imprevizibil. Îl cuprindea furia, de teamă că s-ar putea întoarce din drum, deşi ştia că s-ar fi stins de sete cu mult înainte de a ajunge la ieşire. Şi

îl îngrozea gândul că, neputincioase, picioarele vor refuza să-l mai poarte şi atunci se va prăbuşi, se va mai târî o vreme şi va pieri fără să dea de capătul blestematului coridor.

Se împiedică şi căzu, lovindu-se dureros la genunchi. Abia acum îşi dădu seama că umbla într-un întuneric deplin. Întinse mâna, bâjbâind, în căutarea peretelui, de care vroia să se sprijine. Degetele întâlniră oasele unui schelet. Se ridică cu greu: trebuia să plece mai departe. Era convins că, dacă ar fi rămas pe loc, să se odihnească, nu s-ar mai fi urnit de acolo niciodată. Regreta că nu fusese, într-adevăr, victima unor halucinaţii – de care ar fi putut, totuşi, să se debaraseze; coşmarul pe care îl trăia era însă chiar realitatea, iremediabila realitate. Făcu câţiva paşi, precaut, evitând cu grijă orice obstacol, ca nu cumva să se împiedice iarăşi. Curând, când se lumină cu adevărat, mai întâlni câteva schelete. Un rest de luciditate îi îngădui să constate că raza cercului în care se răsucea devenise acum mult mai mică, iar curbura coridorului sporise considerabil. Nu mai avea mult până va ajunge în centru! Răsufla cu multă greutate, limba i se umflase, foamea îi spinteca măruntaiele. Hotărî să se debaraseze de sacul pe care îl purtase cu încăpăţânare până aici, deşi de mult încetase să-i mai fie de vreun folos. Îşi lepădă ghetele, apoi hainele, una câte una. Sentimentul fără-întoarcerii, cu care se deşteptase în prima dimineaţă, pusese între timp stăpânire tenace pe întreaga lui fiinţă.

Când se furişă, complet gol, în sala circulară din mijlocul numuliticului oraş Sah-Harah, lordul Knowshire trecuse dincolo de capătul puterilor. Se rezemă de perete şi, înainte de a se lăsa să alunece, încet, pe pardoseală, izbuti să cuprindă cu o privire întreaga încăpere. Ceea ce văzu ar fi avut darul să uluiască pe orice muritor: sala era înconjurată de douăsprezece jilţuri de aur masiv, în care se ridicau, durate din fildeş şi pietre preţioase, statui ale lui Osiris. Pereţii din alabastru, sculptaţi în basorelief, alcătuiau o uriaşă friză, compusă din scene ale cărţii morţilor, intercalate ca şiruri de hieroglife. În mijlocul încăperii – între mese de abanos încărcate cu ulcioare şi coşuri, pline cu miere, grâu, vin şi curmale – se înălţa un splendid sarcofag din argint. Capacul sarcofagului stătea sprijinit în două vergele din lemn de cedru. Alături, pe un scaun a cărui simplitate contrasta cu fastul întregii încăperi, atârnau veşminte de purpură.

Vrăjit, lordul se ridică, parcă plutind; trupul lui nu mai simţea nicio durere, setea şi foamea pieriseră, nu-l mai chinuiau, ori încetase el să le mai înregistreze. Uitase cu desăvârşire ce l-a adus până aici – sau, poate, abia acum aflase adevăratul rost, ascuns până în ultima clipă, al ireversibilului drum? Cu priviri rătăcite, ca în transă, se apropie de sarcofag şi, fără să acorde atenţie meselor îmbelşugate care îl înconjurau, îşi plecă ochii pentru

a se convinge că sarcofagul era gol. Se mişca încet, cu gesturi lente, ca îndeplinind un ritual sacru. Ciudatul lui fel de a umbla prin deşert fără niciun efort vizibil fusese parcă în mod exclusiv o îndelungată, ascetică pregătire a acestui act solemn. Luă hainele de purpură şi se îmbrăcă. Apoi, cu multă grijă, ca să nu doboare capacul, se lungi în sarcofag. Un surâs straniu, uimire şi înţelepciune, i se întipări pe buze. Se stingea lin, fără să observe hotarul dintre lumi, ca şi cum un asemenea hotar nici n-ar fi existat.

Murise.

Vergelele putrede trosniră, împroşcând pulbere fină; capacul greu al sarcofagului se prăbuşi cu un zgomot asurzitor. Pe capac se afla sculptat chipul, transfigurat de un inexprimabil surâs, al lordului Knowshire.

Partea a doua
RĂTĂCIREA

1

Meseria de poliţist nu are nimic romantic; dimpotrivă, cei mai mulţi o socotesc – şi nu fără motive – abrutizantă, dură, hărăzită celor cu pumn greu şi minte mai puţină, unei categorii intermediare, situate între oameni şi roboţi. Imaginea, cultivată de autorităţi, a vajnicului apărător al ordinii publice, curajos şi întreprinzător, plin de tact şi politeţe, invincibil şi incoruptibil, gata oricând să-şi rişte chiar şi viaţa pentru a se împotrivi răufăcătorilor, imaginea poliţistului ideal aşadar, mult mai aproape de serialele de televiziune decât de adevăr, nu pare să-i convingă nici pe cetăţeni şi nici măcar pe poliţişti. Fără să şi-o fi ales cu tot dinadinsul (dar asta e o altă poveste), David îşi iubea totuşi meseria; nu pătimaş, nu cu ostentaţie, ci cu o credinţă statornică decurgând din mai bine de treizeci de ani de serviciu, din gustul pâinii dobândite cu destulă sudoare. Mai avea doar câţiva ani până la pensie, dar refuzase să dea curs îndemnurilor binevoitoare ale şefilor săi de a accepta o muncă de birou. Obişnuit cu lumea străzii, cu rondurile de noapte, cu o viaţă de patrulări şi de veghe, se temea că i-ar fi fost imposibil să se acomodeze cu o tihnită, plicticoasă slujbuliţă de conţopist; tocmai de aceea, când i s-a cerut să preia şefia pichetului de pază de la nodul A-81 s-a considerat împins pe linie moartă şi prima lui pornire a fost să se opună, desigur în limitele regulamentului. Comisarul-şef i-a citit raportul, l-a chemat la el în birou şi a încercat să-i explice situaţia, asigurându-l că paza unui nod temporal nu era nicidecum o sinecură şi că numirea ca şef de pichet, departe de a reprezenta o mascată pensionare înainte de termen, avea în vedere calităţile lui îndelung verificate, cerinţa de a dispune acolo de un om cu experienţă, cu nervii tari, capabil să ia decizii rapide în situaţii neprevăzute. Cum continua să ezite, i s-a propus o detaşare provizorie, pentru o perioadă de două luni, după care să decidă singur dacă urma să rămână sau nu. Împotriva acestui compromis nu mai avu ce obiecta. Comisarul-şef i-a arătat atunci pe hartă punctul în care se afla nodul A-81, i-a înmânat un plic cu instrucţiuni şi i-a ordonat să se prezinte la noul său post în dimineaţa următoare la orele şapte.

Îşi amintea perfect starea de spirit care îl stăpânise în drum spre casă: pe de o parte, era nemulţumit că raportul său nu fusese luat în considerare, că fusese nevoit să accepte – fie şi temporar – o muncă pentru el lipsită de noimă, de orice interes; pe de altă parte, întrucât nu-şi pierduse cu totul simţul umorului, se grăbea spre casă pentru a comenta cu Daniel proaspăta investire ca „paznic de nod în papură”, cum îi tot venea să se autointituleze.

Era convins că noutatea nu îl va lăsa indiferent pe fiul său, cu preocupările lui pentru urmările incidentului de la accelerator. Frenezia cu care încercase să dea de urma blestematei aceleia de pendule era mai mult decât edificatoare în acest sens. Lucrurile se potriveau de minune, căci simţea nevoia să înţeleagă mai bine ce adică voia să însemne nod spaţio-temporal şi bănuia că fiul lui ar fi putut să-i dea mai multe lămuriri decât comisarul-şef – iată deci că şi un gazetar era bun la ceva! Ajuns acasă, află însă că Daniel fusese rechemat de urgenţă în capitală, astfel încât trebui să se mulţumească, cel puţin pentru moment, cu ceea ce ştia. Nu-i rămânea altceva de făcut decât să studieze instrucţiunile.

Acum, dacă stătea să chibzuiască, ar fi putut spune că acele instrucţiuni – cu toate nepotrivirile şi imperfecţiunile explicabile datorită cunoştinţelor şi experienţei sumare – dovedeau un bun spirit organizator şi multă intuiţie. Când le citise însă pentru prima oară, ele i-au părut bizare şi pe alocuri chiar caraghioase. Mai întâi, erau precizate coordonatele geografice exacte ale nodului A-81, localizarea lui în raport cu reperele caracteristice oferite de teren. (În treacăt fie spus, ulterior s-a stabilit că nodurile din categoria A nu erau fixe, că ele aveau o foarte lentă mişcare de pendulare, combinată cu o şi mai înceată rotaţie în jurul unui ax de obicei vertical; pentru perioade de timp scurte, de ordinul săptămânilor, localizarea lor într-un anume punct putea trece totuşi drept o aproximare convenabilă). În continuare erau descrise instalaţiile de care dispunea pichetul de pază, destinate să împiedice atât accesul persoanelor neautorizate sau al animalelor către nod, cât şi pătrunderea în teritoriul înconjurător a unor persoane, fiinţe sau obiecte rătăcite din alte vremuri prin intermediul nodului. Asemenea formulări îl amuzaseră pe David cel mai mult la prima lectură a instrucţiunilor, iar arsenalul pus în joc îi păruse cu totul exagerat – baraje de sârmă ghimpată, curenţi de înaltă tensiune, câmpuri de microunde, baterii de proiectoare, aparate de supraveghere nocturnă în infraroşu, apoi centurile de mine, mitralierele automate, tunurile cu gaze paralizante şi generatoarele de unde hipnotice. Erau specificate în continuare condiţiile de funcţionare a instalaţiilor aflate în activitate permanentă şi împrejurările în care urmau să fie puse în acţiune celelalte mijloace restrictive. Un capitol aparte era destinat enunţării circumstanţelor în care era admis accesul spre şi dinspre nod, aprobările necesare, lista persoanelor autorizate permanent să solicite libera trecere, modul în care urma să se procedeze în aceste cazuri. Urmau regulamentul de ordine interioară, atribuţiile şefului de pichet, împuternicirile lui speciale în cazuri de urgenţă, definirea cazurilor de urgenţă, lista persoanelor care trebuiau anunţate în asemenea situaţii,

modul de întocmire a jurnalului de activitate, modele de rapoarte scrise ş.a.m.d.

În dimineaţa următoare, la volanul automobilului care îi fusese pus la dispoziţie, se îndreptă pe şoseaua 23 spre kilometrul 736, de unde, pe un drum lateral, trebuia să se apropie la câteva sute de metri de nod. Aici era clădirea principală a pichetului, cu biroul său, sala de supraveghere a instalaţiilor, centrala telefonică, camera de gardă, sala de mese, biblioteca şi clubul. Într-o construcţie alăturată se aflau încăperile destinate cazării, un soi de garsoniere nu prea elegante. Se vedea că ambele edificii avuseseră iniţial o altă folosinţă şi că reamenajarea se desfăşurase în mare grabă. Îşi lăsă geamantanul în camera care îi fusese rezervată şi ieşi să inspecteze instalaţiile. Poliţistul care îl întâmpinase îl însoţi pentru a-i da lămuririle necesare. Terenul era perfect plan. La suprafaţă se vedeau doar panourile care avertizau asupra centurilor de mine, barajele de sârmă ghimpată, turnurile de pază prevăzute cu proiectoare. Tunurile şi mitralierele nu fuseseră încă aduse, iar celelalte instalaţii erau subterane. De la unul dintre turnurile de pază pornea singura cale de acces spre nod. După ce îi fu prezentat paznicul, se îndreptară spre barajul de sârmă ghimpată în care, printr-o comandă efectuată din turn, fusese deschis un foarte îngust culoar. În mijlocul terenului împrejmuit se opriră: pe iarbă era trasat cu vopsea albă un cerc cu diametrul de vreo opt metri.

Acea primă întâlnire cu nodul A-81 îi lăsase o impresie tulburătoare. La drept vorbind, nu se aşteptase la ceva atât de simplu: un perimetru oarecare marcat pe câmp, pe unde ai fi putut trece de sute de ori fără să observi nimic deosebit. În închipuirea lui, un astfel de loc ar fi trebuit să aibă o înfăţişare cumplită, să trezească spaimă, precum gura misterioasă a unui horn coborâtor către alte tărâmuri. Când colo – un semn convenţional, ca în centrul unui teren de fotbal. Nu putea fi doar atât!

— Şi, mă rog, unde e nodul? întrebase atunci, cu un zâmbet conspirativ care ar fi vrut să sugereze că el nu se lăsa păcălit cu una cu două.

— Aici, chiar acesta este... deşi nu se observă...

Şi pentru că el continua să surâdă indulgent şi neîncrezător, poliţistul care îl însoţea şi-a întins precaut mâna înainte: mai întâi degetele, apoi palma şi, în cele din urmă, braţul întreg dispărură treptat în neant, pe măsură ce traversau imperceptibila barieră reprezentată pe sol printr-o linie albă. Lui David surâsul i se stinse brusc. Celălalt îşi retrase lent mâna – şi braţul, palma, degetele îi reapărură ca prin farmec. Miracolul se petrecea la lumina zilei, contrastând în chip neverosimil cu ambianţa banală, contrazicând-o, violentând bunul simţ. Proaspăt numitul şef de pichet îşi stăpâni cu greu tentaţia de a repeta şi el surprinzătorul experiment; îşi

aminti că un articol al regulamentului interzicea categoric personalului de pază să se apropie de nod altfel decât în împrejurări impuse de cazurile de urgenţă. Imaginea mâinii aparent retezate din cot a subalternului său îl obsedă însă multe zile şi, mai ales, multe nopţi.

Prima săptămână trecu fără incidente. Paznicii îşi făceau rondurile, ziua plictisiţi iar noaptea morocănoşi, îşi petreceau timpul liber în faţa televizorului, sau jucând biliard, sau povestindu-şi anecdote răsuflate. David avea toate motivele să regrete că acceptase numirea şi îşi pregătea argumente pentru a refuza permanentizarea ei la capătul celor două luni de încercare. În fiecare dimineaţă înscria în jurnal formula stereotipă *„nu s-a întâmplat nimic deosebit”*. Până în ziua când a avut loc prima întâmplare ieşită din comun: cineva a dat alarma, s-a iscat panică, oamenii s-au repezit care încotro, unii la posturile de supraveghere, alţii spre incinta delimitată cu sârmă ghimpată. Acolo, înăuntru, prin iarba care creştea netulburată pe terenul împrejmuit, se zbenguia un mânz. Uriaşul ţarc nu părea să-l deranjeze după cum nici apariţia siluetelor umane nu-l speriară; era evident că venea dintr-o lume mai mult sau mai puţin civilizată. Dacă vreunul dintre componenţii pichetului s-ar mai fi îndoit de existenţa reală a unei comunicări, prin intermediul nodului, cu alte timpuri istorice, avea acum prilejul să se convingă definitiv, întrucât pentru toţi era limpede că mânzul n-ar fi putut pătrunde în ţarc din exterior.

Conform instrucţiunilor, animalele care ar fi traversat nodul urmau să fie capturate cu ajutorul cartuşelor somnifere şi predate imediat pentru a fi supuse investigaţiei biologice. Ordinul de a trece la acţiune ar fi trebuit să fie dat şi îndeplinit fără întârziere; dar tinereţea şi vioiciunea mânzului îi înduioşară pe toţi. Ezitarea s-a dovedit iremediabil păgubitoare, căci tot zburdând aşa – spre delectarea poliţiştilor exasperaţi de monotonia programului lor zilnic – năbădăiosul căluţ se năpusti la un moment dat drept spre centru şi intrând în cercul alb se făcu nevăzut, de parcă l-ar fi înghiţit brusc pământul. Consemnat fără comentarii în jurnal, evenimentul i-a adus lui David o săpunеală din partea comisarului-şef, dar şi deplina simpatie a subalternilor. Adevărul era că faptele îi surprinseseră nepregătiţi: nu crezuseră până atunci că ar fi fost posibil să se întâmple ceva. Fură obligaţi să organizeze câteva alarme fictive, unele chiar pe întuneric, pentru ca mecanismul de acţiune să fie pus la punct până în cele mai mici detalii.

Au sosit apoi exploratorii şi, vreme de mai bine de o lună, personalul pichetului a avut parte de obligaţii suplimentare, substanţial răsplătite însă prin întreaga animaţie legată de cercetarea nodului, prin informaţiile pe care aveau privilegiul să le afle direct de la sursă. Nodul A-81 se număra printre cele care fuseseră desemnate pentru a fi utilizate experimental în

cadrul unei investigaţii de mari proporţii menite să aducă lumină în privinţa posibilităţii de a alege ţinte precise pentru eventuale călătorii în timp şi de a le garanta întoarcerea. Investigaţia se baza pe rezultatele unor calcule teoretice de mare complexitate, care însă trebuiau verificate în practică. Cei din echipa de explorare nu şi-au dat prea multă osteneală să le explice paznicilor ipotezele de lucru; de altfel, doar unul dintre ei era la curent cu toată teoria şi cunoştea rezolvarea ecuaţiilor deduse din fizica supergravitaţiei pentru cazul particular al unei reţele de noduri în câmpul liniilor de univers. În schimb, rezultatele puteau fi expuse extrem de simplu, pe înţelesul tuturor. Astfel, dacă teoria şi calculele erau corecte, atunci orizontul temporal de destinaţie depindea practic de direcţia intrării în nod şi de unghiul dintre aceasta şi direcţia ieşirii. De exemplu, în cazul concret al lui A-81, pătrunzând în nod pe direcţia nord-sud şi continuând înaintarea în linie dreaptă, exact pe aceeaşi direcţie, până la părăsirea nodului, exploratorii ar fi trebuit să ajungă în anul 1865. Revenirea nu se putea produce decât urmând în sens invers, cu cea mai mare stricteţe, direcţiile alese la plecare – în exemplul dat, urmând mereu direcţia sud-nord. Orice abatere, atât la dus cât şi la întors, era echivalentă cu o rătăcire în timp: fie cu atingerea unui alt orizont decât cel propus (de pildă, anul 1860 în loc de 1865 – dar erorile puteau fi mult mai mari, cu consecinţe uşor de imaginat), fie cu ratarea întoarcerii în prezent.

În realitate, lucrurile erau ceva mai complicate. Pentru fiecare nod trebuia calculată o direcţie de referinţă, notată cu zero, care depindea exclusiv de poziţia acestuia în ansamblul reţelei de noduri. Direcţiile corespunzătoare destinaţiei alese, care din calcule rezultau raportate la direcţia de referinţă, trebuiau puse apoi în relaţie cu punctele cardinale. Păstrarea unei direcţii cu ajutorul busolei la traversarea nodului presupunea, pentru decalaje mari de timp, aplicarea unor corecţii decurgând din deriva polilor magnetici. Odată ajunşi la destinaţie, exploratorii trebuiau să localizeze cu precizie nodul în cadrul noului peisaj, cu ajutorul unor repere sigure. În fine, ei aveau obligaţia să stabilească operativ – şi evitând, pe cât posibil, contactele cu populaţia – anul pe care l-au atins, pentru a verifica exactitatea calculelor şi a orientării. Evident, incidentele nu puteau fi cu totul excluse – de unde cerinţa deplasării în grupuri de minimum trei, ca şi aceea a portului unor arme eficiente, de utilizat însă numai în situaţii extreme. Iar traversarea nodului în grup punea probleme suplimentare, de coordonare, destul de dificile şi ele. Pentru cazul unor expediţii cu durată mai mare, erau necesare şi alte corecţii, care să ţină seama de pendularea şi le răsucirea nodului. Pe de altă parte, mişcarea exploratorilor fiind limitată prin însăşi existenţa solului la o deplasare în

planul orizontal, traversarea după alte direcţii ale spaţiului fiind aşadar exclusă, orizontul temporal accesibil era şi el limitat; prin nodurile de acest tip nu se putea călători decât în trecut, şi numai într-o zonă cuprinsă aproximativ între începutul mileniului III î.e.n. şi deceniul opt al secolului XX e.n. În afara intervalului respectiv se întindea „conul din umbră", „unghiul mort", domeniul inabordabilului. Nodurile de tip B, situate în atmosferă, ori cele de tip C, din mediul submarin, ofereau în principiu un orizont temporal nelimitat; practic, însă, reperarea lor exactă era atât de dificilă şi respectarea direcţiilor de traversare prestabilite atât de improbabilă, încât utilizarea lor fie şi sub titlu experimental a fost din capul locului exclusă.

În discuţiile lor amicale cu paznicii nodului A-81, exploratorii recurgeau de obicei la o analogie. Pentru a se face mai uşor înţeleşi, ei comparau nodul cu cadranul unui ceasornic: direcţia de pătrundere dinspre prezent era materializată de arătătorul orar, iar direcţia ieşirii înspre trecut – de minutar. Călătorul trebuia deci să urmeze orarul până la ax, iar de aici să urmeze minutarul. La înapoiere, drumul era invers: minutar-ax-orar. Pe tot parcursul călătoriei, „ceasornicul" stătea, căci el nu arăta curgerea timpului ci diferenţa absolută dintre timpul prezentului şi timpul trecutului mai mult sau mai puţin depărtat, ales ca ţintă a expediţiei – iar această diferenţă trebuia să rămână constantă, aceeaşi la întoarcere ca la plecare, pentru a reveni în prezent (evident, după un număr de zile egal cu acela al zilelor cheltuite în trecutul-ţintă). Exploratorii nu uitau să precizeze că diviziunile „ceasornicului" erau incomparabil mai numeroase decât cifrele unui cadran obişnuit, că numerotarea lor se făcea într-o ordine bizară, discontinuă, diferită pentru cele două arătătoare – prin urmare, că arătătoarele nu efectuau – paralel cu creşterea decalajului dintre prezent şi trecutul-ţintă – o mişcare de rotaţie uniformă, continuă şi coordonată, ci salturi sacadate, fără o corelare reciprocă evidentă. Concluzia era limpede pentru oricine: deşi trecerea prin nod era simplă şi la îndemâna oricui, atingerea anului dorit şi, cu atât mai mult, întoarcerea pretindeau cunoştinţe speciale, instrumente precise de orientare, o pregătire minuţioasă.

Verificarea tuturor prezumţiilor, a datelor obţinute prin calcule, elaborarea unor metode sigure de traversare în ambele sensuri, de menţinere a legăturii dintre membrii expediţiilor, de prevenire a rătăcirii şi de salvare în caz de accident luară câteva săptămâni. Cei din pichetul de pază nu se mai plângeau acum de plictiseală şi începură chiar să întrevadă rostul misiunii lor. Ideea că, ales pentru desfăşurarea investigaţiilor preliminare, nodul A-81 avea toate şansele să fie desemnat şi drept bază de plecare pentru expediţii viitoare era de natură să le incite orgoliul. Până şi David se văzu nevoit să admită că linia pe care fusese împins nu era întru

totul una moartă. Mulţi se şi închipuiau asaltaţi de reporteri, intervievaţi, încadraţi în focarul camerelor de televiziune, abordaţi de trimişii marilor edituri pentru contractarea exclusivă a volumelor de memorii.

Impactul mijloacelor de comunicare în masă interveni însă mai repede decât se aşteptau şi în împrejurări nu tocmai festive. Şeful pichetului asistase, în îndelungata lui activitate de poliţist, la multe incidente apăsătoare şi era departe de a fi un sentimental; totuşi, deşi despre acea întâmplare – care determinase ziarele să pomenească pentru întâia dată nodul A-81 – nu-i făcea deloc bine să-şi amintească, n-ar fi acceptat cu niciun preţ să şi-o şteargă definitiv din memorie. De altfel, îi era cu neputinţă s-o uite. Adeseori îl surprindea, insinuându-se din adâncurile subconştientului, parcă anume spre a-i spulbera clipele de răgaz, chipul desfigurat al muribundului. N-avea ce să-şi reproşeze: măsurile de pază fuseseră stabilite de alţii, minele erau deja instalate când luase pichetul în primire, panourile de avertizare erau la locul lor, scrise citeţ, semnul capului de mort nu lăsa nicio îndoială. Dar nefericitul intrus îşi alesese o noapte ceţoasă, fără lună, cu vizibilitate zero – era chiar de mirare că nimerise drumul! Totul putea să pară un accident stupid, datorat exclusiv lipsei de vizibilitate, o eroare, o rătăcire întâmplătoare şi regretabilă.

Nu era, totuşi, nicio rătăcire. Victima – un adolescent – purta un rucsac cu echipament şi merinde, o armă automată ascunsă într-o husă veche de undiţe, un cleşte de tăiat sârmă ghimpată, un aparat de filmat, un tratat de istorie şi câteva dicţionare. Avea o hartă pe care era însemnată exact poziţia nodului, se orientase cu ajutorul busolei şi al unei lanterne. Când cerberii – cum erau poreclite aparatele de supraveghere în infraroşu – îi avertizaseră pe paznici că se apropia cineva de prima centură de mine, câţiva porniră în direcţia indicată, proiectoarele fură aprinse, iar megafoanele începură să împroaşte în liniştea nopţii somaţia de oprire. Netulburat – ori, poate, dimpotrivă, speriat –, intrusul se precipită spre locul tristului deznodământ. Trezit din somn, David mai apucă să vegheze câteva minute la căpătâiul rănitului. Apoi, acesta îşi dădu sfârşitul, fără să fi scos o vorbă.

Făcuse autostopul pe şoseaua 23: un şofer de camion avea să recunoască la anchetă că îl lăsase la kilometrul 736. Cineva îi vorbise despre nodul A-81 şi i-l arătase pe hartă; poate îi explicase câte ceva despre modul de traversare, poate şi despre asigurarea întoarcerii. Uitase însă, ori nu ştiuse, să-i atragă atenţia asupra minelor. Iar nevârstnicul explorator se lăsase cuprins de entuziasmul adolescentin al aventurii, acaparat de pasiunea redescoperirii istoriei, târât de zelul inconştienţei către întâlnirea fatală cu schijele şi suflul exploziei. Lipsit de sfetnici sau rău sfătuit, părăsit de prieteni – dacă va fi avut vreunul – pornise singur să înfrunte necunoscutul.

Plătise cu o viaţă al cărei preţ nici nu-l aflase încă îndrăzneala de a se crede liber şi puternic. Moartea lui, deloc întâmplătoare, nu era prin aceasta mai puţin stupidă.

Din acea clipă, David ştiu că nu va mai putea refuza numirea definitivă.

2

— Deşertăciunea deşertăciunilor! Toate sunt deşertăciune!

Abel rostise cuvintele Eclesiastului pe un ton mai curând mustrător decât profetic. Între ai săi se ferea să adopte discursul patetic al predicilor şi, cu toate că nu încetase niciodată să spere în reuşita eforturilor sale de persuasiune, căuta să le adapteze relaţiilor de familie. Cel puţin aşa socotea el. Nu putea să nu recunoască, în rarele momente când se gândea la sine, că marea amărăciune a vieţii i se trăgea de la fiinţele cele mai apropiate, de la propriii săi fraţi. Îşi amintea cum, în anii studiilor teologice, se visa păstorind un clan preacucernic, ca înainte-mergător întru dreapta credinţă, urmat cu supunere şi evlavie. Îşi iubea fraţii, era sigur că îi cunoştea, îşi imaginase pentru fiecare un drum, pe care dorea din toată inima să-l călăuzească, smerit şi sobru, cu tact şi discreţie. Planurile lui nu erau foarte pretenţioase: ele nu urmăreau să impună şi altora, cu tot dinadinsul, veşmintele preoţeşti – nici măcar lui Xavier, copilul cu chip de înger, în privirile căruia se citea parcă o predestinare. Fratele cel mare intuise în mod corect că, în ciuda asemănării fizice frapante şi a numeroaselor similitudini psihice, fiecare avea o individualitate mult prea puternică pentru a accepta să se dedice unei profesiuni reprezentate deja în familie. Forţa personalităţii lor se dovedi însă mai presus de orice pedagogie fraternă, spre surprinderea şi dezolarea lui Abel. Următorul născut se emancipase primul: luând calea cercetării microcosmului, Matthaus nu pe Dumnezeu voia să-l afle. Ateismul Hanei, de sorginte mai degrabă socială decât scientistă, se dovedi apoi tot atât de intransigent, deşi mai puţin polemic. Stânjenit oricum faţă de unica lui soră, asupra căreia transferase parcă întreaga sfială şi timiditate nutrită cândva la adresa mamei, preotul îşi concentră întreaga atenţie spre Xavier. Cu toată străduania sa de a se lepăda de orice trufie, orgoliul rănit îl făcu pe Abel să se abată de la înţelepciunea dintâi şi, nesocotindu-şi făgăduielile făcute sieşi, se lăsă atras într-o consolatoare convertire tot mai adâncă a celui de al patrulea născut la vocaţia hirotonisirii. Nu-l acuzase nimeni pentru sfârşitul atât de timpuriu al lui Xavier, dar el însuşi nu-şi putea ierta vina de a fi contribuit, prin încercarea de a interveni în cumpăna destinului, la tulburarea unui echilibru mult prea fragil. În zadar îşi repeta că aşa a fost voia Domnului; credinţa nu-i aducea prea multă mângâiere la acest capitol şi îşi spunea că preţul ispăşirii nu era prea mare. Cu Quintus însă se resemnase

să fie mai concesiv, mai puţin despotic, mai elastic: deşi îi era tutore legal, se mulţumea să-i vegheze paşii de la distanţă, în cadrul unor convenţii respectate reciproc. Ceea ce nu-l împiedica să observe, cu destulă amărăciune, că – în pofida resemnării cu care îl însoţea la slujba duminicală şi a unui comportament aproape ireproşabil – mezinul părea să nu creadă în nimic.

Matthaus nu se grăbi să răspundă versetului biblic prin care Abel îi dăduse de înţeles că, în ochii lui, cunoaşterea ştiinţifică era de prisos. De altfel, teribilele cuvinte atribuite lui Solomon nu fuseseră citate acum pentru prima oară – ele reveneau constant în disputele lor prelungite, care de multă vreme începuseră să semene în asemenea măsură între ele, încât păreau reproduse de pe o bandă de magnetofon. Desigur, ar fi urmat el să spună conform tipicului, preaînţeleptul ziditor al templului avea tot dreptul să afirme, cu trei mii de ani în urmă, că nimic nu e nou sub Soare, dar de atunci raportul dintre etern şi efemer a avut tot timpul să se modifice – iar înţelegerea lumii a îngăduit oamenilor să inaugureze noul chiar în temeiurile cele mai solide, mai durabile, socotite când va imuabile, ale realităţii. La care celălalt ar fi replicat că nimic nu se face fără voia Domnului şi că sufletul muritorilor este supus ispitelor de tot felul, dintre care tentaţia de a se crede egali în cunoaştere şi putere cu Dumnezeu este cea mai perfidă. Fizicianul curmase însă, prin tăcerea lui prelungită, derularea obişnuitului scenariu. Conştiinţa răspunderii la care se făcuse părtaş – chiar în mai mare măsură decât ceilalţi colegi de echipă, căci el era singurul care întrezărise riscurile experimentului – îl împiedica să pronunţe fraza aceea triumfătoare despre asaltul noului pe meterezele imuabilului. Vorbi într-un târziu, dând discuţiei o turnură inedită:

— Am să vă fac o mărturisire. Deschideţi-vă bine urechile, e un lucru care mi se întâmplă rar.

— Chiar foarte rar, observă Hana.

— Ani de zile, continuă Matthaus fără să ia în seamă întreruperea, am considerat că singura realitate autentică a omului de ştiinţă este cea care cade sub incidenţa instrumentelor sale de investigaţie. Dumnezeul religiei mele a fost ecuaţia câmpului unificat, iar numele lui era sinonim cu numele particulei fundamentale.

— Să nu iei numele Domnului în deşert... Nu păcătui, iubite frate!

Întrerupt din nou, de astă dată de către Abel, simţi că înclinarea lui de moment către confesiune începea să se destrame. Ce voise, de fapt, să le spună? Că, în urma experimentului, descoperise semnificaţia reală a limitelor cunoaşterii ştiinţifice? Că a avut revelaţia abisului care îl pândeşte pe cel ce se aventurează dincolo de aceste limite? Că abia atunci a înţeles

nevoia unei credinţe absolute, iraţionale, fie într-o forţă transcendentă, fie în destinul omenirii? Nu, n-avea niciun rost, vorbele i-ar fi fost răstălmăcite; numai cine a păşit măcar o dată pe puntea fragilă de deasupra prăpastiei ar fi putut pricepe o asemenea îngenunchere a raţiunii în faţa infinitului nu ca pe o capitulare întru misticism, ci ca pe o redobândire a conştiinţei de sine, ca pe o negare a individualismului, ca pe o imperioasă trebuinţă de comunicare. Poate că tocmai de aceea se simţise îndemnat la o spovedanie în sânul familiei – dar ar fi fost oare, într-adevăr, un act de comunicare?

— Între Dumnezeu şi Om, am ales Omul.

Revenind la obişnuitul său laconism, rezumase o întreagă prelegere la miezul unei idei.

— Dar ce este omul fără Dumnezeu? cugetă cu voce tare preotul. Ţărână... hrană pentru viermi...

— Numai atât? se indignă Hana.

Cu simţul acela special, înmugurit în anii de când luase locul mamei, desluşea ecoul afectiv al unei schimbări în sufletul lui Mat, semnul îmbucurător al unei dorinţe de apropiere. Geniul însingurat şi rece schiţase o timidă dar frăţească întindere a mâinii, iar lipsa de tact a slujitorului bisericii risca s-o curme, suindu-l înapoi pe piedestal. În ciuda ierarhiei vârstelor, ea era adevăratul cap al familiei: în momentele decisive reuşea să se facă ascultată, ştia când să roage şi când să poruncească, ţinea piept la fel de bine cicălelii moralizatoare a preotului şi tăcerii îndărătnice ori rarelor accese de mânie ale fizicianului, şi numai iscusinţei ei i se datora convieţuirea fraţilor sub acelaşi acoperiş. Matthaus o numea uneori, în glumă, Albă-ca-Zăpada, iar Abel îi lăuda talentele gastronomice – apreciere nu tocmai potrivită cu îndemnurile sale la cumpătare creştinească, însă menită în chip iezuit să limiteze autoritatea surorii mai mici la o abilitate de menajeră. Fapt este că – mai ales după moartea lui Xavier – puţinele prilejuri de a fi cu toţii împreună se consumau în jurul mesei, în aromele fripturilor, sosurilor şi cremelor fără pereche cu care Hana continua să-i răsfeţe.

— Numai atât? repetă ea, cu furculiţa de desert ridicată în semn de protest. Crezi că totul se rezumă la Dumnezeu şi la mâncare?

— Nu mă citi *ad litteram*, surioară!

— Crezi că Dumnezeu ar putea porunci viermilor să creeze Gioconda? Sau Parthenonul?

— Am să mă rog pentru păcatele tale...

— Ba te rog să nu te rogi! Pot să răspund şi singură de faptele mele.

— Hana e majoră, ţinu Matthaus să explice.

Pusese paie pe foc.

— Poftim, eu îi iau apărarea, iar el... Vă e teamă că am să rămân pe capul vostru, fată bătrână? Nicio grijă, nu duc lipsă de muşterii, sunt destul de arătoasă şi destul de isteaţă ca să-mi aleg omul potrivit la momentul potrivit.

— Dar, scumpă soră, surâse Abel ironic, să nu te superi dacă îmi permit să remarc că, din câte ştiu, căsătoriile nu se încheie nici prin corespondenţă şi nici în şedinţele sindicale...

— Căsătoriile se fac şi se desfac în ceruri, nu-i aşa?

— Să nu lăsăm chiar totul în grija Celui-de-Sus!

— Totuşi, cu rugăciunile tale... insinuă fizicianul.

Hana se înfurie de-a binelea:

— Aţi face mai bine să vă vedeţi de treburile voastre, burlaci înrăiţi ce sunteţi! Unul s-a cununat cu Sfântul Spirit, celălalt cu Sfânta Materie, iar acum îmi dau mie sfaturi de măritiş. N-am şi eu dreptul să optez pentru Sfânta Umanitate?

Şi cine ar mai purta grija voastră dacă m-aş mărita? ar mai fi vrut ea să adauge, dar se opri. Apoi, adresându-i-se lui Quintus:

— Nu-ţi dai şi tu cu părerea? Ce mai aştepţi!

Spre deosebire de alte dăţi, când intervenea şi el în discuţie, dând un ajutor preţios la păstrarea echilibrului prin tuşe fine şi deplasări de accent abia sesizabile, ferindu-se să sporească tensiunea prin formularea unor opinii personale, dar neezitând să atragă asupra lui, întocmai ca un paratrăsnet, spre a linişti atmosfera, descărcările de nervi ale fraţilor mai mari, mezinul părea acum destul de absent; până şi cunoscuta lui poftă de mâncare se manifesta în limite cu totul modeste.

— Eu sunt ceva mai egoist: prefer o soră care să aibă grijă de noi, unor nepoţei pe care să-i scot la plimbare cu căruciorul.

Consecvent conduitei sale, nu făcea decât să exprime cu voce tare ceea ce socotea mai mult ca sigur că gândeau şi ceilalţi, dar, dintr-un motiv sau altul, se fereau să spună. Părerea lui sinceră era, bineînţeles, alta – dar cui i-ar fi folosit dacă o dădea la iveală? De altfel, nici nu ţinea să se angajeze într-o dezbatere care l-ar fi sustras gândurilor sale, îndreptate spre întâlnirea de a doua zi cu Sara. Nu bănuise niciodată că o asemenea împrejurare ar putea fi în stare să-i acapareze atât de tiranic şi totuşi atât de plăcut preocupările. Atunci când acceptase – fără prea mult entuziasm, şi numai la insistenţele fetei – ideea de a o iniţia în tainele înotului habar nu avea ce proporţii urma să dobândească, în cugetul lui, peste numai câteva zile, evenimentul. Încă din clipa când îşi luau rămas bun începuse parcă să o privească cu alţi ochi; lipsit de orice precedent, faptul acesta nu-l pusese în alertă. Pe deplin ignorant în materie, neglijase cu totul semnificaţia primelor simptome –

gesturi involuntare, reacţii mărunte, în aparenţă neînsemnate, dar care unui om cu experienţă i-ar fi dat numaidecât de gândit – ale dulcei răni pe care o lasă în suflet vârful săgeţii otrăvite a buclucaşului zeu cu înfăţişare de copil nevinovat.

Otrava lucra pe îndelete, dar fără greş. A doua zi se surprinse gândindu-se la Sara. Din ziua următoare se lăsă furat de anticiparea imaginară a primei lecţii şi simpla amintire a cuvintelor rostite în plimbarea lor spre magazinul de articole optice avea darul să-l cufunde într-o reverie blândă, vegetală. Ajunse să regrete că fixase întâlnirea abia pentru sâmbătă – deşi, la drept vorbind, era prima lui dimineaţă liberă. Nu mai era foarte atent la ore, la teza de matematici făcuse eforturi considerabile pentru rezolvarea unor exerciţii care altminteri nu i-ar fi luat mai mult de zece minute, iar invitat la tablă de către profesoara de biologie s-a văzut nevoit să pretexteze o durere de cap pentru a-şi motiva refuzul de a răspunde la cea mai simplă întrebare din lecţia curentă. Între colegi toate acestea nu trecuseră neobservate, fetele şuşoteau pe seama lui vrute şi nevrute, iar Guy nu pierdu ocazia să trâmbiţeze într-o pauză, cocoţat pe catedră, că marele, impenetrabilul Q, zis Inimă-de-andezit, se îndrăgostise!

Poate că răutăciosul Guy întrecuse măsura, dar cuvântul fusese rostit şi Quintus nu-l mai putea ocoli. Nu arătă în niciun fel că provocarea celuilalt l-ar fi atins; totuşi, trebui să se confrunte deschis cu stânjenitoarea ipoteză. Deşi admitea în principiu că fiecare vârstă îşi avea farmecul şi slăbiciunile ei şi că ar fi fost neghiobie din partea oricui să încerce a sări etapele irepetabilei vieţi, se obişnuise mult prea statornic să-şi handicapeze întru maturitate colegii, pentru a accepta acum, dintr-odată, că avea de fapt şi el aceeaşi vârstă. Îndrăgostit ca un adolescent, îndrăgostit ca un licean, îndrăgostit ca la optsprezece ani – toate aceste expresii care în vorbirea adulţilor sunau nostalgic şi chiar admirativ aveau pentru adolescenţi, pentru liceeni, pentru cei de optsprezece ani o notă dispreţuitoare, discriminatorie, peiorativă, căreia nici el nu i se putea sustrage cu totul, deşi îi sesiza lipsa de temei. Teama de ridicol cedă însă în faţa bunului simţ: mai întâi de toate, nu era deloc sigur că diagnosticul fusese pus corect. Se ştia doar că uneori aceleaşi simptome puteau fi atribuite mai multor maladii; pe de altă parte, de la un individ la altul, o boală se putea manifesta în forme mai grave sau mai uşoare, în funcţie de robusteţea organismului, de rezistenţa lui specifică. Apoi, cazul în speţă ar fi intrat în categoria dragostei la prima vedere (sau la a doua, ceea ce era acelaşi lucru), noţiune mai degrabă livrescă şi care lui îi păruse întotdeauna suspectă. În sfârşit, nu izbutea să descopere niciun inconvenient grav în a fi îndrăgostit; desigur, ar fi fost de preferat – în această situaţie extremă – o echitabilă reciprocitate, dar era dispus să

înfrunte până şi riscurile combustiei sufleteşti unilaterale. Cel puţin pe plan teoretic.

Când revenea însă pe pământ, asediat de nerăbdarea cu care pândea trecerea zilelor, a orelor, a minutelor, recunoştea că nu i-ar fi făcut prea mare plăcere să afle că Sara îşi petrecea tot acest timp altfel decât într-o încrâncenată aşteptare. Iată, îşi spunea cu un serios efort de detaşare în ademenea momente, una dintre cauzele ticăloase ale nefericirii omeneşti este că atribuim altora propriile noastre gânduri şi sentimente, că pretindem să ni se răspundă la generozitate cu generozitate, la dărnicie cu dărnicie, la iubire cu iubire, de parcă semenii noştri ar fi obligaţi să acţioneze aşa cum credem noi că am acţiona în locul lor. Raţiunea îi spunea că era foarte probabil ca o fată plină de farmec, asaltată fără îndoială de nenumăraţi curtezani, să nu fi aşteptat apariţia lui pentru a se decide asupra unei alegeri; cu alte cuvinte, că era mult mai realist să şi-o imagineze, chiar în acea clipă, plimbându-se cu altul sau măcar gândindu-se la altul, decât să-şi închipuie că îşi irosea vremea numărând minutele rămase până sâmbătă la ora zece. Alunga asemenea reflecţii dureroase; le prefera iluzia reconfortantă a unei perfecte concordanţe între pornirile celor două inimi.

La ce bun, aşadar, să le expună fraţilor săi asupra măritişului Hanei un punct de vedere pe care – dacă ei nu îl adoptaseră până atunci – l-ar fi luat prea puţin în considerare? Pentru el era limpede că, antrenată cu întreaga ei fiinţă în prodigioasa-i activitate socială, în numeroasele comisii şi comitete municipale, provinciale, naţionale şi internaţionale de sprijin, de solidaritate, de întrajutorare, într-o nu mai puţin uimitoare corespondenţă de asemenea cronofagă, sora lor vedea în căsnicie stingerea înceată ori sacrificarea violentă a preocupărilor în care îşi zidise temeinic existenţa. Desigur, efortul gospodăresc dedicat deocamdată celor trei fraţi ar fi fost mai mult decât suficient pentru întemeierea şi întreţinerea unui cămin propriu; întrebarea era însă dacă virtualul soţ ar fi acceptat cu seninătate şi resemnare o poziţie secundară în bugetul de timp al consoartei, dacă el ar fi privit cu aceeaşi bunăvoinţă inepuizabilă cultul oficiat pe altarul Umanităţii. Decât să dezvolte şi să argumenteze toate aceste consideraţii, nu era mai simplu să subscrie la legenda jertfei liber consimţite a Hanei în numele bunăstării fraţilor ei?

Declaraţia formală de egoism a lui Quintus fu primită cu uşurare atât de către grijulia soră, care se văzu scutită de a-i învinui chiar ea pe ceilalţi pentru statutul rezervat în sânul familiei, cât şi de către fraţii mai mari, care n-ar fi recunoscut de bunăvoie că amânarea mult discutatului măritiş le aducea unele foloase. Nu împinseră însă ipocrizia până la a-l mustra pe mezin; cu desăvârşită eleganţă, Abel îndreptă dialogul spre un alt subiect:

— Mă aşteptam la mai mult din partea mărturisirii tale, Mat. Mă aşteptam să ne spui ce e adevărat şi ce nu din acuzaţiile aduse echipei voastre în privinţa consecinţelor experimentului...

— Mă interesează şi pe mine, îi ţinu Hana isonul. Un prieten al meu susţine că ar fi fost martor ocular al unuia dintre incidentele paratemporale, cum le-au botezat ziariştii. Îmi scrie că ar fi întâlnit, undeva în Orient, armata lui Alexandru Macedon!

Matthaus ezita. Peste câteva zile urma să se prezinte, împreună cu colegii săi, în faţa unei comisii internaţionale care desfăşura o anchetă pe această temă – şi nu era dornic să anticipeze.

— Se exagerează, mormăi el.

— Dacă nu mă înşel, un gazetar te şi cita, indirect – ceva despre ecuaţiile supergravitaţiei, n-am înţeles nimic. Dar, de când cu amicul care crede că ar fi conversat cu Macedon, subiectul a început să mă preocupe.

— Gazetarul acela a vorbit cu Lucas, nu cu mine...

Pronunţase cuvintele „gazetarul acela" cu un nedisimulat dispreţ. Avea o părere foarte proastă despre gazetari, şi mai ales despre cei care aveau aerul că se pricep într-ale ştiinţei.

— Nu crezi, totuşi, insistă Abel, că insolenţa savanţilor care se pretind atotcunoscători a sfârşit prin a trezi mânia divină?

— Adevăraţii savanţi sunt tocmai cei care înţeleg limitele cunoaşterii.

— Deşi te apropii de adevăr, frate preaiubit, eşti încă orb precum nou-născutul... Adevărata cunoaştere este credinţa!

Hana interveni:

— Credinţa în oameni, de bună seamă. Ea dă sens ştiinţei.

— V-am mai spus – între Dumnezeu şi Om am ales Omul.

— Iar eu v-am mai spus că toată ştiinţa lumii nu preţuieşte cât rugăciunea plină de căinţă a sufletelor care l-au regăsit pe Domnul.

Cum nu se plictisesc oare să tot schimbe aceleaşi replici, să tot repete aceeaşi melodie, precum o placă plesnită de patefon? se întrebă Quintus, întrerupându-şi pentru o clipă visarea. Ca un răspuns, îi ajunseră la urechi cuvintele mustrătoare ale lui Abel, care ataca plin de smerenie încă o felie de tort:

— Deşertăciunea deşertăciunilor...

3

Întâmplător, îl chema Gabriel.

Sub degetele delicate ale Laurei, un fluid miraculos îi străbătea ţesuturile, încălzindu-i-le blând şi făcându-l parcă să renască. Era neîntrecută în arta masajului, tot aşa cum Beatrice n-avea rivală în recitarea sonetelor, sau cum

Elena nu putea fi egalată în dansul vălurilor. Fiecare dintre cele şapte tinere care îl serveau întruchipa, cel puţin în câte un domeniu, desăvârşirea; în dragoste însă erau deopotrivă măiestre. Le găsise nume noi, mai potrivite cu frumuseţea şi cu aptitudinile lor decât cele înscrise în actele de identitate. Le lăuda fără părtinire şi le plătea regeşte.

Întâmplător, pe el îl chema chiar Gabriel.

Pe tatăl său nu şi-l mai amintea: era copil când îi părăsise pe toţi, lăsându-i fără un ban, pentru a-i urma pe adepţii lui Jones în Guyana. Sora lui se stinsese curând, atinsă de o gravă anemie, iar mama, muncind peste puterile ei ca să-l crească, muri la patruzeci de ani neîmpliniţi. Rămas singur şi silit să trăiască din expediente, cunoscu de-a curmezişul Pământului treptele mizeriei umane. În acei ani, îl urmărea obsedant o imagine: pământul acoperit de cadavre – fotografia victimelor sinuciderii silite de la Jonestown, publicată pe pagina întâia de toate ziarele şi revistele vremii. Oricare dintre trupurile chircite, de nerecunoscut, putea fi al tatălui său.

Palma catifelată a Laurei îi desena molatic cercuri între omoplaţi. Filomela îşi acordă chitara şi începu să fredoneze în surdină...

Citise, pe apucate, cam tot ce se scrisese mai important despre tragedia din Guyana, despre *Templul Poporului,* despre Jim Jones. Citise la nimereală, fără un scop anume, cu un inexplicabil, crescând interes. Ideea de a întemeia o sectă îi venise peste noapte, aparent fără nicio legătură cu acele lecturi, pe jumătate uitate. De altfel, ideea nu era câtuşi de puţin originală, căci pe măsură ce se apropia anul fatidic 2000 sectele proliferau nestăvilit şi nu era săptămână să nu mai apară câteva. Nenumăraţi clienţi ai pomenii publice îşi descopereau subit vocaţia de profet şi străbăteau periferiile marilor oraşe în căutare de adepţi, în căutarea unora mai deznădăjduiţi ca ei. În asemenea condiţii de aprigă concurenţă, cultivarea prozelitismului şi fidelităţii cerea aptitudini reale. În pofida unor semne evidente de psihoză colectivă, durata medie de existenţă a unei secte nu depăşea o lună de zile – şi ea tindea să scadă, pe măsură ce numărul întemeierilor sporea. Escrocheria măruntă înflorea în acest teritoriu, iar încăierările erau nelipsite. Succesul statornic rămânea o floare rară: organizaţiile cu mai mult de o mie de membri şi cu o viaţă depăşind anul puteau fi uşor numărate, iar pentru cele cu adevărat prospere ajungeau degetele a trei-patru mâini. O federaţie le unea pe cele mai puternice. Intruşii nu erau agreaţi.

Dacă ideea de a înfiinţa o sectă nu era deci nemaipomenită, nu acelaşi lucru s-ar fi putut spune despre trăsăturile pe care Gabriel – căci îl chema, într-adevăr, Gabriel – reuşi să i le imprime acesteia de la bun început. Un spirit analitic puţin obişnuit îi îngăduise să întrevadă în modelul Jones întrunirea a tot ceea ce putea fi detestabil într-o asemenea instituţie;

Templul Poporului îi servise de fapt ca anti-model. Acum, când culegea roadele, nu rezista tentaţiei de a se felicita – intuise perfect primejdia ascunsă îndărătul unor caracteristici care păreau recomandabile, dar care pe termen lung şi prin forţa generalizării deveneau nocive. Rătăcite în cuprinsul unor programe eclectice, cum era îndeobşte cazul, ele pricinuiau neplăceri difuze, greu de dezvăluit şi de înlăturat; reunite însă într-un fascicul convergent în experienţa curmată la Jonestown, îşi puneau reciproc în lumină nefasta înrâurire. Fatalul deznodământ fusese înscris în înmănuncherea acelor caracteristici, precum moartea timpurie în stigmatul anomaliilor genetice.

Eroarea cea mai mare, şi cea mai răspândită de altfel, socotea ingeniosul iniţiator cu nume de arhanghel, era însăşi constituirea sectelor ca grupări aparte, mai mult sau mai puţin închise, rupte de restul societăţii, opuse ordinii ei fireşti, condamnate la claustrare, la autoizolare, la o viaţă de ghetou. Cele mai multe rele decurgeau direct de aici. Sumele şi bunurile donate iniţial erau departe de a acoperi cheltuielile pentru asigurarea unui nivel rezonabil de existenţă – căci persoanele cu stare se lăsau prea rar convertite – astfel încât, mai devreme ori mai târziu, membrii colectivităţii trebuiau să accepte un regim de muncă extenuantă, de slabă productivitate, greu de înscris în balanţele severe ale economiei naţionale. Calificarea prealabilă devenea inutilă, când nu era un adevărat balast. Cerinţele de organizare a muncii generau o elită, în frunte cu şeful sectei, care nu rezista ispitei de a se îmbogăţi – chiar când acesta nu era, dintru început, scopul nemărturisit al întregii afaceri. Lăcomia celor care profitau antrena o degradare treptată a condiţiilor de trai pentru cei care trudeau: prelungirea programului de lucru, suspendarea pauzelor, a zilelor de repaus, reducerea raţiilor, împuţinarea echipamentului. Averea secretă a şefului şi a acoliţilor săi căpăta proporţii, născând tensiune între dorinţa de retragere prudentă într-un anonimat lipsit de griji şi tentaţia rotunjirii în continuare a sumei. Prea puţini au ştiut să se oprească la timp.

Eu voi şti să mă opresc la timp, îşi repetă pentru a o mie şi una oară Gabriel.

Desigur, un om normal, întreg la minte, cu judecată limpede, n-ar fi acceptat cu una, cu două să renunţe – şi încă de bunăvoie – la statutul minim garantat fiecărui individ în urma unei lungi evoluţii sociale şi a unui întreg şir de revoluţii; premisa fundamentală a obedienţei era tulburarea echilibrului raţional prin îndoctrinare. Pentru a legitima regimul de muncă silnică la care membrii sectelor trebuiau să se supună (în cazul ideal, chiar cu exaltare), un sofisticat program ideologic se rezema pe piatra unghiulară a negării ordinii existente. Dar simpla negare nu putea fi suficientă, căci ea

ar fi generat nihilism şi nu ascultare; era necesar ca rânduielii contestate să i se opună în plan teoretic o alternativă cu semnul plus – fie un model în principiu superior, fie măcar o aspiraţie ascendentă. Şi într-un caz, şi în celălalt, şefului sectei îi revenea un rol extrem de important în stabilirea obiectivelor strategice, a căilor şi metodelor de urmat, ca şi în luarea deciziilor, în definirea şi menţinerea structurii organizatorice. În toată această înlănţuire de condiţionări se ascundea o gravă eroare, descoperise înţeleptul întemeietor: o dublă contradicţie risca în orice moment să ridice masa adepţilor împotriva şefului şi a acoliţilor săi. Pe de o parte, averea acumulată în secret ajungea să fie dată în vileag în vreun fel – şi atunci întregul eşafodaj de principii, inspirate îndeobşte de ideile lipsite de viabilitate ale socialismului utopic sau ale unui egalitarism rudimentar, se năruia iremediabil; pe de altă parte, convieţuind cu „idolul" lor, adulatorii ajungeau în mod fatal la constatarea că acesta (om şi el) era departe de a personifica întocmai trăsăturile proclamate prin normele etice care le erau impuse. Oricât de abilă ar fi fost ştiinţa manipulării, oricât de adânc i-ar fi lovit pe cei mai mulţi orbirea, se găseau în cele din urmă câţiva care îşi păstrau un dram de luciditate – şi era de ajuns ca erezia să-şi croiască drum, făcând îndoiala să încolţească, spiritul critic să devină molipsitor, nemulţumirile să explodeze. Nepotrivirile dintre idealurile răsunător trâmbiţate şi realitatea dură a existenţei materiale a comunităţii duceau la un neliniştitor impas.

Nicio sectă nu izbutise încă să depăşească acest punct mort – dincolo de care pândea pericolul destrămării definitive, ori acela al înlocuirii periodice, convulsive, a elitelor – fără a recurge la o formă de constrângere. Neputând rivaliza cu marile religii, care dispuneau de sisteme de un remarcabil rafinament, elaborate de-a lungul secolelor de luptă pentru supravieţuire, sectele mai noi se vedeau nevoite să improvizeze pe un teren dificil, refractar experimentelor. Minate de neconcludenta exemplelor personale oferite de către şefi, constrângerile morale se dovedeau ineficiente; de cele mai multe ori, ele erau întărite prin încercări de reprimare a vieţii afective, de interzicere a accesului la cultură şi la mijloacele de informare, prin manevrarea instinctelor şi mai ales a sexualităţii. Revolta şi represiunea se instigau reciproc, într-o reacţie în lanţ, implacabilă precum o avalanşă. Într-o bună zi, constrângerea fizică li se arăta şefilor ca o ultimă, salvatoare soluţie – iar atunci pedepsele corporale, teroarea, torturile, sadismul, cultul cinic al morţii, asasinatele izbucneau cu violenţa unei erupţii telurice. O spaimă animalică îi lega tot mai mult pe călăi şi pe victime într-un dans macabru a cărui apoteoza firească nu putea fi decât sinuciderea. Ceea ce părea la început act de protest la adresa unei societăţi care, evident, era

departe de a fi cea mai bună cu putinţă, ajungea, din aproape în aproape, negare a vieţii şi a însăşi condiţiei umane. *Templul Poporului* fusese ilustrarea perfectă, esenţializată, a destinului funest al sectelor.

Vocea suavă a Filomelei îl menţinea pe Gabriel într-o stare de euforie, alimentată şi de masajul abia isprăvit. Amalthea se apropie în vârful picioarelor, purtând un pocal cu vin pe o tavă de argint. O lăsă să aştepte câteva clipe; se ridică apoi într-un cot şi îi făcu loc să se aşeze pe pat, alături de el. Luă pocalul şi, înmuindu-şi buzele în licoarea aurie, se adânci din nou în meditare.

Ceea ce întemeiase el nu era o sectă în adevăratul înţeles al cuvântului. Evitase în mod deliberat şi sistematic erorile pe care analiza cazului Jones i le relevase. Secta lui nu era o organizaţie delimitată, ci mai curând o reţea deschisă. Începuse prin a converti zece suflete. Adepţii erau aleşi la întâmplare, din rândul persoanelor necunoscute; ei nu trebuiau să ştie unul de altul, nu aveau să convieţuiască şi urmau să-şi continue existenţa ca şi până atunci, în sânul familiei, exercitându-şi profesiunea, făcându-se utili societăţii şi respectându-i normele. Mai mult, odată convertiţi, adepţii nu trebuiau să se mai întâlnească nici măcar cu iniţiatorul lor. Obligaţiile fiecăruia erau simple şi precise: să cunoască doctrina, să depună în fiecare lună o cotizaţie simbolică, egală cu o unitate a monedei naţionale, să fie abonat al reţelei de difuzare a presei prin televiziune (pentru primirea comunicărilor) şi să formeze, în termen de trei luni, zece noi prozeliţi. Comparativ cu imaginea tradiţională a unei secte, rezultatul era de-a dreptul revoluţionar: nimeni nu cunoştea, nici măcar cu aproximaţie, numărul membrilor – aşadar, nu putea emite vreo presupunere privind ordinul de mărime al sumelor provenite din cotizaţii ori destinaţia lor reală. Căci, în al doilea rând, nimeni nu ştia cine era întemeietorul, şeful sectei. De altfel, autorităţile ignorau până şi existenţa acesteia. Singurul deţinător al informaţiilor era Gabriel. Centralizând lunar depunerile – în conturi şi la bănci diferite, pe care avea grijă să le schimbe periodic – avea evidenţa permanentă a numărului adepţilor. Pentru a preveni orice indiscreţie, îşi asigurase mai multe identităţi – câteva îi serveau ca titular al conturilor, altele ca autor al comunicărilor destinate prozeliţilor, sub unele se prezentase celor zece pe care îi convertise chiar el, iar sub adevăratul său nume se lansase în afaceri şi îşi organiza viaţa particulară. Tinerele care îl dezmierdau cu numele lui veritabil – căci întâmplător îl chema Gabriel – nu bănuiau câtuşi de puţin că erau plătite şi că întreaga regie a luxoasei vile în care locuiau era suportată din cotizaţia simbolică a membrilor unei secte atât de originale.

În deplin anonimat, el acţiona singur. Prima lui realizare fusese descoperirea sistemului acelei reţele deschise, arborescente, în care fiecare părtaş avea ştiinţă doar despre propriul său dascăl şi despre propriii săi învăţăcei, zece la număr. Desigur, transmiţându-le acestora ce aveau de făcut, putea presupune că şi ei vor mai converti câte zece suflete – şi aşa mai departe – sau că dascălul său mai avea încă nouă adepţi, colegii lui de promoţie, şi că acesta, la rândul lui, era unul dintre cei zece recruţi ai altui propovăduitor; dar nu putea avea niciun fel de certitudine, nu ştia unde începea şi unde se sfârşea reţeaua, cât era ea de întinsă. Gabriel însă urmărea, de la un trimestru la altul, creşterea semnificativă a depunerilor lunare: 10, 110, 1110, 11110... Acum, după un an şi jumătate de la întemeiere, numărul adepţilor trecuse de un milion.

Dacă la început finanţarea paginii săptămânale pe care o închiriase la un mare cotidian i-a înghiţit toate economiile, curând cheltuielile cerute de păstrarea acestui mijloc de comunicare ajunseseră să reprezinte un procent neînsemnat din totalul cotizaţiilor. Redactarea propriu-zisă nu-i lua multă vreme: se mulţumea îndeobşte să facă o selecţie a ştirilor şi comentariilor referitoare la marea temă a Apocalipsului, pe care un computer anume programat i le extrăgea din presa zilnică. Mesajele destinate în mod expres adepţilor erau rare – de regulă, ele priveau schimbarea periodică a conturilor, ori alte măsuri de prevedere. Îi rămânea astfel timp destul pentru a se îndeletnici cu investirea profitabilă a fondurilor tot mai substanţiale de care dispunea, ca şi pentru viaţa de desfătare, ca a unui prinţ oriental, derulată între pereţii vilei sale.

Marea, formidabila forţă a reţelei patronate din umbră de către Gabriel stătea însă în doctrină. Conturată îndeajuns spre a-i marca iremediabil pe adepţi – făcându-i să se deosebească de restul indivizilor prin simpla ei cunoaştere –, dar suficient de ambiguă pentru a putea fi conciliată cu exigenţele şi credinţele oricărei conştiinţe, doctrina se baza pe câteva idei simple, percutante. Teama mistică în faţa prorocitului sfârşit iminent al lumii era prefăcută într-o tonică certitudine: celor convertiţi le era promis un destin aparte, ei urmau să fie aleşii, erau chemaţi să alcătuiască oastea triumfătoare a Apocalipsului. Nu li se cerea în schimb decât să plătească o cotizaţie minimă, să citească în fiecare vineri pagina care le era destinată, să mediteze asupra semnelor prevestitoare rezumate în cuprinsul ei şi, în aşteptarea ordinelor, să-şi pregătească uniforma (o pelerină albastră), „arma" (o ediţie oarecare a Bibliei), voinţa de a acţiona. Ordinele erau trei la număr: *„auzii glas din cer"*, ceea ce voia să însemne că oastea era completă şi convertirea de noi adepţi trebuia să înceteze; *„căzu Babilonul"*, semnalul de adunare a tuturor membrilor sectei la locul stabilit; *„şi din gura lui ieşea*

spadă ascuţită" – ordinul suprem, de pornire la asalt. Fanatismul era anulat prin egolatrie. Citarea Apocalipsului trimitea la bibliografia creştină, implicit la o condamnare a ordinii existente – fără însă a o pronunţa în mod expres. Unica finalitate a preparativelor în vederea asaltului era aceea de a întreţine tensiunea, aşteptarea, de a legitima existenţa reţelei, de a justifica plata cotizaţiei. Evident, ordinul ultim nu urma să fie rostit niciodată.

Vinul nu făcu decât să-i accentueze senzaţia de beatitudine. O chemă pe Morgana, maestra artelor vizuale, stăpâna iluziilor perfecte. Îi ceru un spectacol în premieră. Se lăsă îmbrăcat şi, însoţit de huriile lui, se deplasă într-o altă încăpere, unde se instală într-un jilţ.

Gândurile îi rămâneau însă, pe mai departe, fixate asupra organizaţiei sale: difuză, proteiformă, infiltrată în tot cuprinsul societăţii, ca o tumoare care îşi ramifică metastazele în întregul organism, ea ar fi conferit unui singur om puteri neîngrădite. Un milion! Un milion de adepţi... Gabriel ştia că ar fi fost momentul să se oprească; n-avea decât să includă primul ordin în obişnuita pagină de vineri. Totuşi, ezita. Se lăsa ademenit de viziunea acelui cancer care înlănţuia pe neobservate celulă cu celulă, ţesut cu ţesut, paralizând organismul. În orice clipă, putea să renunţe la programul iniţial. Pagina de comunicări i-ar fi servit drept manifest. Reţeaua deschisă, vegetând, putea fi metamorfozată peste noapte într-o sectă autentică, redutabilă, invincibilă. Se vedea perorând în faţa unui milion de capete înfierbântate, extaziate, disciplinându-şi oastea, asmuţind-o la atac. Isteria era o posibilă alternativă la paranoia sinuciderii colective – dar nu constituia şi ea, de fapt, o sinucidere? Un fior de nebunie părea să-l încerce. Cu un simplu gest, şi-ar fi putut aservi un milion de fanatici. Bineînţeles, nu dorea să repete lecţiile istoriei. Nu era îndeajuns de nebun pentru asta. Alungă vedeniile: era cazul să se oprească.

Morgana se întrecu pe sine – cufundă încăperea în penumbră şi, cu o pricepere de neegalat, însufleţi spaţiul cu cele mai neaşteptate plăsmuiri. Un peisaj paradisiac, în care vegetaţia subtropicală se întâlnea cu vieţuitoarele multicolore ale lumii subacvatice, oferea un cadru insolit pentru feerii năstruşnice, pentru poveşti poznaşe de iubire între satiri şi naiade, pentru înfruntări amfibii între zâne şi zmei, între viteji şi balauri. Decorul evolua lent, accentuându-şi nota suprarealistă, pe măsură ce subiectele îşi schimbau caracterul, alunecând de sub zodia fantasticului pur şi a miraculosului către aceea mai stranie a ştiinţei-ficţiune. Locul eroilor era luat de către savanţi singuratici, astronauţi temerari, călători prin timp, roboţi omniscienţi şi omnipotenţi, iar locul fiinţelor supranaturale – de către stihiile naturii, civilizaţiile microscopice, aştrii cugetători, monştrii de siliciu-fluor. Minute în şir, Gabriel se lăsă fermecat de spectacol. Sub platoşa

arhanghelului, sub crusta atâtor sângerări, palpita încă miezul cald, vulnerabil al unei inimi de copil. Înciudat, enervat să-şi descopere astfel slăbiciunile, se răsti brutal la graţioasa regizoare, cerându-i să spulbere vraja aparenţelor. Morgana se supuse, speriată.

Sunt un sentimental stupid, îşi zise pretinsul cavaler al Apocalipsului. Deşi adevărul adevărat era că nu din sentimentalism se păzea să abuzeze de teribilul instrument pe care şi-l făurise cu atâta migală şi ingeniozitate – ci, mai degrabă, dintr-un acut simţ al realităţii, avertizator asupra gravelor riscuri implicate într-un asemenea gest. Scăpase de griji, se ridicase din mizerie, capturase găina-cu-ouă-de-aur; ar fi fost cea mai mare prostie să o pună în frigare, numai şi numai pentru a rămâne consemnat în istorie drept singurul om care a îngurgitat friptură de găină-cu-ouă-de-aur! Alţii l-ar fi acuzat de suficienţă, de laşitate, i-ar fi reproşat lipsa de ambiţie. El însă prefera să rămână un găinar onest decât să pornească pe drumul opţiunii între cianură şi spânzurătoare, sub imboldul megalomaniei. Altminteri, tatăl lui s-ar fi răsucit în mormânt...

Pentru vinerea următoare, hotărî el, va insera în pagină un mesaj codificat, alcătuit din patru cuvinte: *„auzii glas din cer”*. Va trăi apoi, cât timp adepţii nu-şi vor fi pierdut răbdarea, din frumoasa sumă de un milion pe lună. Gabriel – căci aşa îl chema – o socotea pensia lui de orfan, primită cu oarecare întârziere. „Glasul din cer” îi vestea numai lucruri plăcute.

4

Dezbaterile se desfăşurau la o masă rotundă. Comisia de anchetă optase pentru o asemenea formulă pentru a evita, în această fază a investigaţiilor, impresia că ar porni de la teze prestabilite. Era necesar ca dialogul să evolueze liber, nestingherit de vreo demarcaţie formală între anchetatori şi anchetaţi. Masa era rotundă la modul propriu, pentru a înlesni afirmarea sensului ei figurat. De jur împrejur luaseră loc la nimereală membrii comisiei lui Ruben şi membrii echipei lui Lucas; orice separaţie între cele două grupuri fusese astfel, în mod deliberat, exclusă. În colţurile sălii erau plasate camerele de luat vederi. Gazetarii, trimişii agenţiilor de presă, cei invitaţi oficial aveau locurile dispuse în lungul pereţilor.

Daniel acceptase cu plăcere propunerea lui Ruben de a fi desemnat printre membrii comisiei de anchetă. Subiectul îl interesa în cel mai înalt grad, iar perspectiva de a deveni, dintre toţi ziariştii, cel mai direct informat asupra dezbaterilor era mai mult decât atrăgătoare. Alegerea – o elogioasă confirmare a prestigiului său de comentator al vieţii ştiinţifice – îi adusese felicitări din partea redactorului-şef. Ca şi ceilalţi membri ai comisiei, cercetase cu atenţie piesele dosarului pe care participanţii îl primiseră încă

în ajun: un raport detaliat asupra experimentului desfăşurat la acceleratorul *Albert Einstein,* o copie a autorizaţiei eliberate de către subcomisia senatorială, o declaraţie semnată de „cei patru", o statistică a tuturor incidentelor paratemporale semnalate, descrierea celor trei tipuri de noduri spaţio-temporale, dispunerea lor în reţea, o listă apreciativă a pagubelor şi o evaluare a numărului persoanelor dispărute, un raport preliminar asupra posibilităţii existenţei unei legături între experiment şi incidente. În esenţă, dezbaterea urma să se pronunţe tocmai în privinţa acestui ultim aspect.

Raportul preliminar – întocmit sub directa supraveghere a unuia dintre membrii comisiei, eminentul matematician şi fizician englez Tobias – se ferea să formuleze o concluzie categorică. Pornind de la faptele cunoscute, el dezvolta o analiză a cărei rigurozitate ar fi fost foarte greu de contrazis şi din care reieşea similitudinea de natură a fenomenelor localizate în nodurile spaţio-temporale. Numărul mare al incidentelor, cercetarea sistematică efectuată în câteva cazuri, studiul teoretic al sistemului puneau, toate la un loc, mai presus de orice îndoială autenticitatea faptelor. Preluându-se apoi din raportul asupra experimentului numai elementele acceptate în declaraţia celor patru, se demonstra că acestea erau suficiente pentru a fundamenta ipoteza că – în urma reacţiilor provocate de încercarea de a elibera quarkul – la acceleratorul *Albert Einstein* ar fi luat naştere o singularitate. Se arăta în continuare că valorile impuse pentru parametri în ecuaţiile supergravitaţiei printr-o asemenea ipoteză ar fi putut duce în final la o explicaţie comună pentru generarea singularităţii de la accelerator şi a reţelei de noduri ale liniilor de univers. După opinia autorilor raportului preliminar, posibilitatea astfel ilustrată nu trebuia considerată o dovadă certă a unei relaţii cauzale efective: numai urmărind în continuare evoluţia reţelei de noduri se putea stabili în ce măsură calculul matematic corespunde realităţii. Conform predicţiei teoretice, reţeaua urma să atingă o configuraţie maximală şi apoi să involueze până la destrămarea completă, marcată prin dispariţia singularităţii de la accelerator. Termenul final nu putea fi determinat, dar durata fenomenului avea o valoare finită. Pe de altă parte, însă, studiul proprietăţilor reţelei – absolut necesar, din punct de vedere practic – era posibil chiar dacă erau ignorate cauzele apariţiei.

— Ne-am adunat aici, rosti Ruben cu voce solemnă, pentru a încerca să aducem lumină într-o controversă de maximă însemnătate.

Cuvintele sale fură întâmpinate cu obişnuita salvă de fulgere electronice a fotoreporterilor. Imperturbabil, şeful comisiei continuă:

— Asupra comunităţii oamenilor de ştiinţă apasă povara unei răspunderi uriaşe, de o gravitate fără precedent. Cunoaşteţi bilanţul dramatic al pagubelor materiale şi al vieţilor smulse fără speranţă prezentului. În pofida

măsurilor de identificare şi pază, aflate în curs de generalizare în tot mai multe ţări, proporţiile catastrofei continuă să crească. Desigur, istoria omenirii a înregistrat cataclisme mult mai violente – cutremure, inundaţii, erupţii vulcanice – a cunoscut epidemii cumplite, războaie pustiitoare. Acestea au fost însă manifestări ale furiei forţelor stihinice ale naturii neînsufleţite, ori ale feţei întunecate a naturii umane. Cunoaşterea, pasiunea cea mai nobilă a omului, n-a fost niciodată implicată nemijlocit în distrugere – evident, abstracţie făcând de accidentele relativ mărunte – căci, orice s-ar spune, decizia de a declanşa exploziile de la Hiroşima şi Nagasaki a fost luată de politicieni şi nu de oamenii de ştiinţă. De data aceasta, însă, chiar dacă un verdict definitiv nu poate fi formulat, acuzaţia la adresa savanţilor nu poate fi totuşi respinsă. Gravitatea ei nu ne îngăduie să aşteptăm clarificări care se pot dovedi îndelungate. Mai mult, cred că şi o legătură virtuală, posibilă doar, ar trebui să ne preocupe în cazul de faţă la fel de acut ca una efectivă. Iată de ce consider că prima întrebare la care avem de dat un răspuns limpede nu este dacă experimentul a declanşat sau nu incidentele paratemporale, ci dacă este sau nu posibil ca el să le fi declanşat.

Raportul preliminar pare destul de convingător în această privinţă, îşi zise Daniel, uşor contrariat de accentele retorice ale şefului comisiei. Cunoscând mai îndeaproape lumea presei şi ştiind cu câtă abilitate fac unii confraţi din alb negru, cât de uşor se ajunge la relatări potrivnice exploatându-se şi cele mai mici ambiguităţi ale unei declaraţii, el nu împărtăşea întru totul ideile tactice ale lui Ruben. Răspunzând oarecum aceloraşi îndoieli, Lucas ţinu să intervină:

— Doresc să subliniez pentru toţi cei prezenţi – şi făcu un gest larg cu mâna, ca pentru a accentua faptul că se adresa în primul rând ziariştilor – că experimentul nostru s-a desfăşurat în conformitate cu programul aprobat de guvern, că efectuarea lui nu contravenea în niciun fel legislaţiei naţionale, acordurilor şi convenţiilor internaţionale. El a fost perfect legal.

— Dar cine o contestă? exclamă Tobias. Şi apoi, nu aceasta e problema...

— E bine, totuşi, să se precizeze, încuviinţă italianul Norman, expertul jurist al comisiei, cu atât mai mult cu cât din dosarul nostru nu reieşea limpede legalitatea experimentului. Ne întoarcem astfel la străvechea relaţie dintre răspunderea juridică şi răspunderea morală. Perfect adevărat. Dar nu-i mai puţin adevărat că sub această aparenţă se poate ascunde un viciu de formă al legislaţiei, cum se întâmplă atunci când precedentele lipsesc. Nu însă şi un viciu de fond, căci legea prevede răspunderea faptelor săvârşite fie prin neglijenţă, fie prin imprudenţă. Totuşi, aici nu suntem în instanţă; să lăsăm, aşadar, deoparte aspectele juridice şi, luând notă de precizările

domnului Lucas, să îl rugăm să ne împărtăşească opinia dumnealui asupra ideilor raportului preliminar.

— Nu am nimic să-i reproşez. Eu însumi am declarat cândva unui ziarist prezent chiar la această masă că posibilitatea unei legături între experiment şi noduri există. De altfel, am tot respectul pentru competenţa maestrului Tobias.

Cel numit zâmbi afabil. Celălalt, invocat doar, dar al cărui nume nu fusese pomenit, Daniel adică, se mulţumi să remarce pentru sine buna memorie a experimentatorului-şef.

— Dar ceilalţi membri ai echipei ce părere au?

Întrebarea fusese pusă de filosoful Idomeneus, cel de-al cincilea membru al comisiei de anchetă. Giovanni se bâlbâi:

— E-eu sunt... sunt de aceeaşi părere.

— Iată-mă într-o dilemă, glumi Mark. Nu ştiu dacă e mai bine să susţin că împărtăşesc opinia lui Lucas, sau pe cea a lui Giovanni. Am să aleg o cale cu totul originală: mă declar de acord cu concluziile raportului preliminar. Mai ales că, plin de eleganţă, el se încheie înainte de a le exprima...

Matthaus nu socoti necesar să-şi formuleze punctul de vedere – doar coincidea cu acela al colegilor săi. La drept vorbind, tocmai lui îi aparţinea ideea unei posibile relaţii cauzale între „vânarea" quarkului şi perturbarea liniilor de univers. Dezvoltarea matematică inclusă de Tobias în raport fusese întrezărită de către Matthaus chiar în ziua întoarcerii de la accelerator; şi nu îi avertizase el pe ceilalţi asupra riscurilor încă înaintea declanşării experimentului? Nu prea vedea utilitatea întregului bâlci şi, dacă acceptase – la insistenţele lui Lucas – să fie prezent la masa rotundă, nu înţelegea să intervină în dezbatere decât în caz că ar fi fost absolut necesar.

— Cu alte cuvinte, conchise Idomeneus, putem conveni asupra corectitudinii raportului preliminar.

— E un punct câştigat, zise Ruben. Dar cu aceasta ne aflăm în faţa unei noi întrebări: nu cumva posibilele consecinţe ale experimentului erau previzibile?

În rândurile gazetarilor se stârni agitaţie. Cei mai mulţi dintre ei sesizaseră semnificaţia decisivă a aspectului abordat. Câteva clipe nimeni nu se hotărî să vorbească. În cele din urmă, Tobias se simţi dator să nuanţeze:

— Eu cred că, formulată aşa, întrebarea este mult prea tranşantă. Se zice că, după război, mulţi eroi se arată – şi n-aş vrea ca noi să adoptăm o asemenea atitudine. În mod cert, calculele matematice pe care le-am inclus în raport au devenit posibile abia după cunoaşterea efectelor experimentului. În fizica de astăzi intercondiţionările dintre teorie şi experiment sunt atât de adânci, încât uneori un singur rezultat experimental

poate răsturna un întreg eşafodaj teoretic. Cred că cunosc destul de bine stadiul actual al dezvoltării fizicii pentru a afirma că nimeni n-ar fi putut prevedea înainte de experiment care vor fi urmările lui concrete. În această privinţă nu încape nicio îndoială. În cel mai bun caz, un fizician înzestrat cu mult fler şi cu o intuiţie matematică ieşită din comun ar fi reuşit poate să întrezărească un risc, fără însă a şti să-i precizeze natura.

Lucas se vedea pus în încurcătură: a recunoaşte acum că Matthaus le atrăsese atenţia asupra caracterului riscant al experimentului îi părea inacceptabil. Ar fi însemnat să admită că îşi depăşise competenţa, întrucât ar fi fost de datoria lui, ca şef al colectivului, să informeze subcomisia senatorială şi să-i lase ei căderea de a decide dacă riscul putea fi sau nu asumat. În împrejurările date, îi venea foarte greu să-şi justifice hotărârea de a trece sub tăcere avertismentul lui Mat. Dacă nu s-ar fi întâmplat nimic grav, actul lui de indisciplină, un gest mărunt, ar fi rămas neobservat. Dar primejdia s-a dovedit reală! Pentru un om familiarizat cu relaţiile dintre cercetători şi senat, decizia sa ar fi fost de înţeles: membrii subcomisiei senatoriale erau departe de a dispune de cunoştinţele necesare pentru a putea judeca în mod competent gravitatea unui risc pe care nici chiar cel ce îl sesizase nu reuşea să-l formuleze în termeni expliciţi. Soarta experimentului ar fi depins în cele din urmă de cine ştie ce factori ai conjuncturii politice, iar Lucas socotise că, pe bună dreptate, el şi colegii săi erau mai îndreptăţiţi să ia o hotărâre. De altfel, Matthaus nu insistase, şi şeful echipei era convins că putea conta pe discreţia lui. Pe de altă parte, însă, evitând să-şi recunoască deschis greşeala, nu făcea decât să proiecteze umbra răspunderii asupra întregului colectiv. În mod neaşteptat, Idomeneus îi veni în ajutor:

— Dacă înţeleg bine, situaţia era de aşa natură încât chiar dacă un anume risc ar fi fost semnalat, el n-ar fi fost luat în considerare cu toată seriozitatea. Lumea ştiinţei este şi ea, să nu uităm, alcătuită din oameni: şi aici se înfruntă ambiţii, se ciocnesc interese, se dă o luptă pentru supremaţie. Experimentul viza prioritatea într-o descoperire fundamentală şi mă îndoiesc că există măcar un singur savant care ar sta mult în cumpănă într-o asemenea împrejurare, sau care ar renunţa la pasul decisiv în faţa unor temeri cu totul vagi. Mai ales când şi alţii se află pe acelaşi drum şi e limpede că cineva tot va face pasul...

— N-aş vrea să dau impresia că încerc să disculp echipa noastră, se grăbi Lucas să preia sugestia filosofului, dar e bine să se ştie că cel puţin trei alte centre de cercetări se aflau într-o fază foarte avansată cu pregătirea unor experimente similare. Două mari acceleratoare sunt construite anume în acest scop.

— Nu avem dreptul să facem presupuneri, ripostă Ruben.

— Dar nici să facem abstracţie de ele! Să nu repetăm chiar noi eroarea pe care o reproşăm altora! exclamă Tobias. Eu cred că Idomeneus are dreptate. Ar fi stupid să ne limităm la a căuta un ţap ispăşitor atunci când responsabilitatea se răsfrânge în mod evident asupra întregii colectivităţi a oamenilor de ştiinţă. Mai bine să incriminăm spiritul concurenţial care în atâtea rânduri pune în umbră pasiunea autentică pentru aflarea adevărului.

Ne aflăm pe calea cea bună, îşi spuse Daniel. După opinia lui, ar fi fost timpul ca întreaga omenire, şi nu numai lumea savanţilor, să devină conştientă de răspunderea copleşitoare implicată în progresul fără limite al cunoaşterii ştiinţifice. În faţa acestui imperativ, consecinţele experimentului de la *Albert Einstein* serveau drept semnal de alarmă, iar dezbaterea iniţiată venea în ceasul al doisprezecelea. Pentru o fracţiune de secundă, cuvintele „ceasul al doisprezecelea" îi evocară bătăile fantomaticei pendule din casa părintească; alungă din minte începutul de gând şi reveni la ideea trezirii conştiinţelor. El cunoştea intenţia lui Ruben de a transforma ancheta într-un amplu proces al ştiinţei şi socotea utilă o asemenea întreprindere doar în măsura în care ea n-ar fi degenerat într-o negare globală, retrogradă a sensurilor cunoaşterii. Luciditatea, cerinţa de accentuare a spiritului etic nu trebuiau confundate cu o dezavuare a lungului drum al umanităţii spre lumină.

La drept vorbind, sesizarea dimensiunii etice a ştiinţei avea o istorie respectabilă. Legenda ucenicului vrăjitor, legenda lui Faust, cugetările având drept laitmotiv „ştiinţa fără conştiinţă" au precedat revoluţia ştiinţifică; geniul rău, savantul malefic ilustrează de mai bine de un secol una dintre temele fundamentale ale literaturii ştiinţifico-fantastice. Pare semnificativ, îşi continuă Daniel monologul interior, că cel mai prestigios premiu ştiinţific a fost întemeiat de către inventatorul dinamitei – desigur, în semn de căinţă – sau că Einstein, autorul scrisorii care a declanşat pregătirile pentru fabricarea primei bombe atomice, s-a numărat mai apoi printre semnatarii apelului solemn privind interzicerea armelor nucleare. Totuşi, în acei ani de la mijlocul veacului mai exista credinţa, adânc înrădăcinată, într-o ştiinţă aflată deasupra noţiunilor de rău şi de bine, o ştiinţă pură, „pasteurizată", ale cărei eventuale efecte nocive decurgeau exclusiv din modul de întrebuinţare a rezultatelor, adică din decizii administrative, întrecând competenţa savanţilor şi mai întotdeauna inaccesibile mijloacelor de influenţare ale acestora. Singura lor posibilitate de a acţiona pentru a preveni orice riscuri părea să fie refuzul de a continua investigaţiile; atitudine hazardată, întrucât era sortită fie ineficienţei (cât timp se limita la cazuri individuale, izolate – adevărate sinucideri profesionale), fie să ameninţe însuşi mecanismul

progresului bazat pe dezvoltarea neîntreruptă a ştiinţei şi tehnologiei (dacă tindea spre generalizare). Moratoriul benevol din anii '70 al geneticienilor n-a făcut decât să infirme această soluţie. El a avut însă darul să marcheze începutul sensibilizării opiniei publice la dilemele morale ale savanţilor.

Ştia că Ruben aştepta de la el o intervenţie decisivă, care să împingă dezbaterea pe făgaşul plănuit; îi era limpede motivul pentru care, ca reprezentant al presei, fusese inclus în comisie: preşedintele trebuia să păstreze aparenţa deplinei obiectivităţi, de arbitru imparţial. O asemenea poziţie îl împiedica să facă propuneri care ar fi părut că ţintesc, prin lărgirea cercetărilor, la scoaterea de fapt de sub acuzare a echipei experimentatorilor. Un gazetar era însă, prin însăşi profesia sa, investit cu girul de reprezentant al opiniei publice, cuvintele lui nu puteau fi suspectate. Dacă ar fi fost să vorbească, era momentul cel mai nimerit acum, după ce disculparea lui Lucas şi a colegilor săi fusese rostită, în consens, de către doi dintre membrii de altă cetăţenie ai comisiei, astfel încât era evident că nu se urmăreşte protejarea unor interese naţionale. Acum ar fi trebuit să spună frazele pregătite – şi totuşi ezita.

N-ar fi putut zice că proiectul lui Ruben nu-l atrăgea. Era chiar fascinat de viziunea unei anchete care se ambiţiona să pună faţă în faţă marile personalităţi ale tuturor timpurilor. Şeful comisiei avea darul extrapolărilor, al perspectivelor grandioase, al ideilor monumentale. Fără îndoială, dacă mijloacele se vor dovedi pe măsura scopului, spectacolul va fi formidabil, va stârni o reacţie fără precedent. Dar va mai putea fi apoi stăpânită o asemenea dezlănţuire de forţe? Direcţia va putea fi oare menţinută sub control, sau va deveni o simplă rezultantă de impulsuri întâmplătoare? Ezitarea lui Daniel tocmai de aici venea, din absenţa unor garanţii convingătoare asupra capacităţii iniţiatorilor de a păstra orientarea până la capăt. Căci marea dificultate nu consta, în cele din urmă, în a întoarce spiritul critic către raţiunea care l-a zămislit, ci în a împiedica transformarea acestui necesar examen într-un prilej de răbufnire grosolană, fără leac poate, a iraţionalismului. A pune rosturile ştiinţei la îndoială, dar a preveni prăbuşirea în misticism agnostic – iată dificultatea cea mare!

— Domnilor, aş avea şi eu ceva de spus.

Se hotărâse.

— Aş spune pe scurt că adevărata noastră misiune ar fi să lămurim cum a fost cu putinţă ca un experiment ştiinţific să implice în asemenea măsură destinul planetei şi ce anume avem de făcut pentru a schimba cursul de până acum al activităţii de cercetare, îndreptat parcă dinadins spre înfruntarea unor riscuri din ce în ce mai mari. O astfel de sarcină n-ar fi prea mult servită dacă vom limita investigaţia la cazul dat; dimpotrivă, ea cere

extinderea dezbaterilor la întregul orizont al ştiinţei – şi, când spun orizont, am în vedere o cuprindere panoramică atât în spaţiu, cât şi în timp.

Frazele fuseseră rostite.

5

Desculţ, în slip, cu o pătură sub braţul stâng şi cu nelipsita lui sacoşă atârnând, doldora de mâncare, în mâna dreaptă, Quintus privea nemişcat către vestiarul femeilor, de unde trebuia să apară, dintr-o clipă într-alta, Sara. Cel puţin aşa socotea el, încă neînvăţat cu gândul că unei fete îi ia mai multă vreme decât unui băiat ca să se pregătească pentru a se înfăţişa în public, fie şi în costum de baie, şi fără a ţine seama de graba neobişnuită cu care el însuşi se dezechipase. Ceva se petrecea cu metronomul ritmurilor sale vitale – observase până şi el! Deşi ştia foarte bine câte minute face de acasă până în centru, deşi avea timp suficient până la ora stabilită, străbătuse aproape în fugă străzile spre locul de întâlnire, aşa încât a ajuns cu un sfert de oră mai devreme. S-a tot sucit prin faţa vitrinelor, consultându-şi ceasul din minut în minut, s-a asigurat de mai multe ori că pusese în sacoşă tot ceea ce pregătise, dar timpul trecea, oricum, al naibii de încet! A descoperit apoi pe proprie piele ce înseamnă să ai emoţii; îi dădea târcoale presentimentul tulbure – şi, din fericire, mincinos – că Sara o să întârzie, ba că nu va veni deloc, că uitase pur şi simplu de întâlnire. Se liniştea singur, mirat să se surprindă atât de prăpăstios, pentru ca în secunda următoare să-şi spună că totul fusese din partea ei o farsă, plănuită prin cine ştie ce conjuraţie cu afurisiţii lui colegi, pe care se şi aştepta să-i vadă dând buzna cu rânjetele lor batjocoritoare, ori ivindu-se câte unul, ca din întâmplare, şi întrebându-l cu prefăcută candoare cu ce se îndeletnicea în acel loc; sau că era maniera ei obişnuită de a-i ridiculiza pe băieţi – şi regreta atunci că se abătuse de la buna lui deprindere de a evita să aibă de-a face cu fetele. Constata apoi că mai erau destule minute până la ceasul convenit şi se ruşina pentru învinuirile nedrepte cu care o potopise în gând. Exact la ora zece Sara s-a apropiat cu paşi sprinteni, din direcţia opusă celei pe care el o ţinea sub supraveghere şi, oprindu-se în spatele lui, i-a astupat copilăreşte ochii cu palmele. Au izbucnit amândoi în râs, iar Quintus şi-a stăpânit cu greu pornirea de a o ridica în braţe, acolo, în mijlocul străzii, şi de a o arunca în aer ca pe un pui de pasăre care învaţă să zboare. Era convins că ea ar fi plutit ca un înger, aşa cum plana el în visele copilăriei – dar o asemenea minune trebuia să rămână taina lor.

Sara întârzia să apară în uşa vestiarului; însă acum, mântuit de emoţii, el o aştepta cu sufletul inundat de o calmă bucurie. În minte îi răsări chipul surâzător al femeii încărunţite parcă înainte de vreme care îi adusese cu

automobilul – conveniseră să facă autostopul – până nu departe de ştrand şi care, deşi tăcuse aproape tot timpul, avea aerul că participă la sărbătoarea lor secretă. Oare li se citea pe feţe reciproca încântare, în privirile învăluitoare pe care le schimbau? Le adresase la coborâre o urare ciudată – *nimic* să nu-i despartă – accentuase cuvântul *nimic,* pronunţându-l aproape în şoaptă, ca într-o formulă mistică. Şi pentru că ei o priviseră descumpăniţi, sau tocmai pentru a spori misterul, ea le făcu înainte de a porni mai departe un semn cu mâna întoarsă spre cer – ori fusese poate un simplu salut? Quintus lăsă pentru altă dată tălmăcirea sibilinicului mesaj, căci făptura elevei sale benevole se arătase în sfârşit: călca temător cu tălpile goale, neînvăţate cu mersul desculţ, iar trupul zvelt, drept dar mlădios, se unduia abia vizibil la fiecare pas. Era perfecţiunea însăşi, cel puţin aşa îşi spuse el privind-o, şi n-ar fi ştiut să explice de ce anume, n-ar fi putut găsi părţilor, ori proporţiilor, ori detaliilor atributele potrivite, descrierea necesară, din care armonia fără pereche a întregului să rezulte firesc. Nu se ştia timid şi, iată, stătea fără glas, paralizat, neaflând ce ar fi trebuit să facă, neîndrăznind să spulbere vraja acelei clipe. Soarta îi hărăzise o nevisată favoare, privilegiul unic de a împărţi, fie şi pentru câteva ceasuri, aerul, apa, iarba, lumina, hrana cu această fiinţă descinsă parcă din mitologie.

— Ce-ai rămas ca la fotograf? întrebă Sara pe un ton poznaş, încântată de ceea ce citea în ochii lui. Îţi plac?

— Nici-nu-bănuieşti-cât-de-mult-îmi-placi! exclamă el dintr-o suflare, brusc redat vioiciunii de spirit.

— Sunt frumoasă?

— Eşti cea mai frumoasă!

— Şi atât de alburie... Hai repede să ne găsim un loc la soare, zise ea şi, smulgându-i pătura de sub braţ, porni în căutarea râvnitului petic de gazon.

O urmă supus; nu avu nimic de obiectat nici atunci când ea se răzgândi pentru a treia oară, iar când, în cele din urmă, optă pentru o pajişte uşor înclinată spre apă, nu departe de malul lacului, el o ajută să întindă pătura, aşeză alături sacoşa şi, după exemplul ei, se prăvăli cu burta la soare. Rămaseră nemişcaţi minute în şir, toropiţi sub razele astrului care urca spre amiază. Îşi aruncau din când în când, pe furiş, printre pleoapele întredeschise, priviri curioase, iscoditoare. Erau atât de aproape unul de celălalt! Braţele lor, abandonate de-a lungul trupurilor, mai că se atingeau: ar fi fost de ajuns o răsucire uşoară a palmei, ori o deplasare a cotului, şi şi-ar fi simţit reciproc pielea dogorind. Trăiau o stare euforică, despărţiţi de restul lumii prin perdeaua unor sentimente nemaiîncercate, ca şi cum ar fi fost singuri în ştrandul nu tocmai pustiu, numai ei doi sub bolta străluminată. Nu băgau în seamă privirea admirativă, ocrotitoare, ori

geloasă a celor ce treceau prin preajmă, n-auzeau decât foşnetul insectelor şi ţipătul păsărilor acvatice.

Pe pătură se rostogoli mingea uriaşă şi uşoară, de plastic, a unui copil; Quintus se ridică în capul oaselor şi, cu o mişcare scurtă a labei piciorului, o expedie în direcţia proprietarului ei.

— Nu crezi c-ar fi cazul să începem prima lecţie? se interesă Sara.

— Ţii cu tot dinadinsul? Şi unde-i declaraţia prin care îţi asumi toate riscurile?

— Nu-mi faci mai întâi o expunere teoretică?

El râse, amuzat:

— Te-am prevenit că metoda mea este dură... teoria e absolut inutilă.

— Cum adică, mimă ea spaima, vrei să spui că o să intrăm de-a dreptul în apă?

— Mă tem că da. Ca să fiu mai exact, vei intra de-a dreptul în apă...

— Eu singură? Poate în bazinul pentru începători...

— Ai vrea tu!

— Dar în lac e apă adâncă! protestă fata.

— Te mai poţi răzgândi. Cred că ţi-am mai spus-o o dată.

— Şi dacă mă înec?

— Există, evident, unele riscuri...

Se ridicaseră şi se apropiau de mal. Mai multe limbi înguste de beton înaintau paralel în lac, la intervale de opt-zece metri; Quintus coborî la întâmplare şi merse până la capătul uneia dintre ele.

— Iată, zise el arătându-i fetei capătul debarcaderului alăturat, te arunci în apă şi încerci să ajungi până acolo. Eu rămân aici şi, dacă nu te descurci, sar după tine.

Sara stătu câteva clipe în cumpănă, apoi, fără niciun cuvânt, se azvârli înainte, dreaptă, cu braţele date în lături. Apa plescăi împroşcând jerbe de stropi. Nu-i rău pentru început, îşi spuse el, surprins de curajul elevei; căci se aşteptase ca ea să se codească, să ceară explicaţii, sau chiar o amânare. O pândea să apară după două-trei secunde la suprafaţă, agitându-se speriată, tuşind şi dând dezordonat din mâini. Suprafaţa cu care corpul ei izbise masa fluidă fusese destul de mare ca să-i frâneze căderea, astfel încât scufundarea nu putea să dureze mai mult; forţa ascensională a apei trebuia să o scoată numaidecât la aer. Totuşi, după socoteala lui trecură vreo zece secunde fără ca ea să-şi facă reapariţia. Faţa încă agitată a lacului nu-i îngăduia să desluşească ce se petrecea în adânc; să se fi agăţat de corpul unui alt înotător era exclus, întrucât alesese un loc liniştit, fără amatori de scaldă prin preajmă – dar atunci ce să se fi întâmplat? S-a lovit cumva de un obiect scufundat şi a înghiţit prea multă apă? Şi-a pierdut oare într-atât cumpătul

încât, vâslind înspăimântată cu braţele, nu făcea decât să anihileze tendinţa lichidului de a o împinge în sus? Nu mai era nicio clipă de pierdut! Sări în apă şi, înotând vijelios începu să o caute. Lentilele speciale de contact îi îngăduiau să vadă cu destulă claritate, în limitele impuse de transparenţa mediului: de jur împrejur, pe o distanţă de câţiva metri, nu se zărea nimic. Se scufundă mai mult, până aproape de fundul lacului – zadarnic! Ieşi să respire şi reluă operaţia, însă fără mai mult succes decât prima dată. Dezorientat, speriat, se ridică din nou la suprafaţă. Nu voia să admită că s-ar fi petrecut o nenorocire; şi când tocmai se pregătea să se scufunde pentru a treia oară, se auzi strigat. La vreo douăzeci de metri, în larg, Sara îi făcea semne insistente, cu amândouă braţele înălţate deasupra capului.

Aşadar, fusese tras pe sfoară! Nu numai că diavoliţa aceea pentru soarta căreia trăsese o spaimă cumplită ştia să înoate, dar era chiar o maestră de vreme ce reuşise să străbată o asemenea distanţă pe sub apă, şi încă după un plonjon cu totul nepotrivit, menit desigur să evite orice bănuială din partea lui şi să păstreze astfel neştirbită surpriza! Quintus izbucni în râs. Deşi fusese păcălit ca niciodată până atunci – iar ziua de întâi aprilie trecuse demult – pricepu nu numai că ar fi fost o prostie să se supere, ci şi că avea toate motivele să se bucure din toată inima: căci dacă ea ştia să înoate era evident că „lecţia" pe care i-o ceruse a fost un simplu pretext, că ceea ce o interesa cu adevărat era prezenţa lui, prilejul de a fi împreună. Iar ea nu pregetase să-i dezvăluie acest lucru, şi încă într-un mod ingenios, năstruşnic...

Se năpusti în direcţia ei, făcând apa să dea în clocot şi în spume, hotărât parcă să doboare toate recordurile lumii într-un singur sprint. Fata chicoti şi, pusă în continuare pe şotii, se făcu iarăşi nevăzută. Era convinsă că într-o competiţie cinstită, cu tot handicapul, n-avea nicio şansă să-i scape. Aşa, el trebuia să meargă pe ghicite, iar avantajul forţei, al vitezei, al rezistenţei se reducea considerabil. Un joc plin de fantezie se ţesu între ei, un balet subacvatic sui-generis, cu meandre şi şerpuiri neprevăzute, cu mişcări înşelătoare şi sărituri în gol. Dar distanţa se micşora şi aşa, iar când aceasta coborî sub limita vizibilităţii, Sara îşi căută ultimul refugiu într-o goană impetuoasă. Aşa cum era de aşteptat, lui nu-i trebuiră prea multe secunde ca s-o ajungă. Râdeau amândoi, gâfâiau, inimile suprasolicitate le băteau nebuneşte.

— Vreau să-ţi expun câteva noţiuni teoretice, zise el.

— Nu, protestă ea, m-am răzgândit...

— Elementul de bază – scufundarea mincinosului...

— Ţip! Oameni buni, vrea să mă înece!

— Îl laşi întâi să tragă aer în piept, continuă Quintus imperturbabil, îl înhaţi de gât...

— Ajuto-o-r!

— Şi-l bagi cu capul sub apă.

— Chiar te lasă inima să-mi faci una ca asta?

— E un fleac pe lângă ce mi-ai făcut tu mie...

— Răzbunarea...

— Iar acum exemplificarea: hai, trage aer în piept!

Ea se zbătu, îl împroşcă, dar degeaba; simţindu-se apăsată în jos de braţele lui vânjoase, schimbă fulgerător tactica şi, atârnându-i-se de gât, îl trase şi pe el la fund. Ieşiră apoi fornăind, scoţând apă pe nări şi pe gură. Abia atunci priviră în jur: prinşi de hârjoana lor, traversaseră lacul şi se aflau foarte aproape de celălalt mal.

— Ieşim să ne odihnim?

— Cum vrei tu, încuviinţă băiatul.

Curând atinseră fundul; ţinându-se de mână, înaintară cu precauţie prin mâlul gros şi urcară pe ţărm. Printre copacii rari ai unei păduri bătrâne căutară un loc însorit, căci de atâta stat în apă ei i se făcuse frig. Găsiră un luminiş cu iarbă mătăsoasă, întors în bătaia soarelui.

— Ştii că încă ne mai ţinem de mână? constată el uimit, cu voce înceată.

În apă, într-un mediu care îi era familiar, întreaga lui sfială se topise ca prin farmec; simţea palma catifelată, degetele fragile ale fetei, încredinţate lui cu senină supunere. Ea s-ar fi ghemuit ca o pasăre speriată în pumnul lui fierbinte, croit parcă anume să o ferească de orice primejdie. Un tremur care era mai degrabă al nervilor decât al pielii se transmitea de la unul la celălalt, amplificându-se la fiecare traversare a punţii. Tulburaţi, cuprinşi de ireprimabilul frison, nu cutezară să se privească în ochi.

— Să alergăm, propuse Sara. Să ne încălzim.

— Să alergăm.

Fugiră în jurul luminişului, printre trunchiuri deformate de vârstă, fără să-şi desprindă mâinile. Era o fugă nostimă, căci ea călca cu teamă, mai mult pe vârfuri, ferindu-şi tălpile delicate pe care iarba le curăţase de mâl, pe când el înainta cu paşi mari, săltaţi, de cocostârc.

— Uf! Am obosit...

— Ţi-e mai cald?

— Mi-e bine.

Degetele li se descleştară. Se lungiră amândoi în iarba înaltă, savurând fierbinţeala soarelui.

— Priveşte cerul, numai cerul, îl îndemnă ea. Fă abstracţie de coroanele arborilor care îţi tivesc câmpul vizual. Încearcă să te concentrezi exclusiv asupra cerului... Reuşeşti?

— Mă străduiesc.

— Nu-i niciun nor. N-ai niciun reper. Până la ce distanţă crezi că străbate privirea noastră? Îţi poţi face o idee?

— Nu.

— Nu observi nimic deosebit? Nimic neobişnuit?

Se lăsă furat de sugestiile ei. Într-adevăr, senzaţia era stranie: la un moment dat îşi pierdu noţiunea de sus şi de jos, se simţi cuprins de un fel de beţie, de parcă ar fi plutit într-un ocean de lumină.

— Nu ţi-e teamă că te vei prăbuşi în această genune azurie?

Quintus se răsuci într-un cot şi o privi. Ochii li se întâlniră şi o beţie întru totul asemănătoare îi încercă.

— Sara...

Îi rostise numele în şoaptă. Ar fi vrut să aibă tot harul poeţilor lumii, ca numele ei să sune a stih. Ar fi vrut să aibă toată înţelepciunea filosofilor, ca să îi poată spune în cuvinte cât preţuia clipa aceea, începutul începuturilor.

Nu mă lăsa atât să aştept, îl rugă ea în gând; şi totuşi, ce dulce aşteptare! Oare vorbele sunt cele care ne aduc fericire, sau această potrivire a lor, dureroasă şi mângâietoare, cu ceea ce dorim?

— Ai să mă crezi?...

Sigur că am să te cred, îi veni ei să strige. De ce ţi-e teamă? Vrei poate să închid pleoapele?

— Nu, nu închide ochii, te rog...

De fapt, nu-i era teamă. Îşi imaginase întotdeauna că în asemenea momente e nevoie de curaj. Curajul de a înfrunta adevărul. Curajul de a pronunţa cuvinte care unei urechi străine i-ar părea calpe, răsuflate. Curajul de a risca să te descoperi singur şi ridicol. Iată însă că se înşelase: era atât de sigur că ea îi împărtăşea gândurile şi sentimentele, că fuseseră atinşi amândoi de aceeaşi binecuvântată maladie! Nu-i era teamă – şi totuşi, numai la gândul că va da glas acelor doruri nelămurite care îi răscoliseră sufletul, se simţea înfiorat.

— Să ştii că n-am glumit când ţi-am spus că eşti frumoasă.

— Mai spune-mi!

— Eşti frumoasă!

— Încă!

— Am văzut prea puţine lucruri frumoase ca să găsesc cu ce să compar frumuseţea ta. Nici nu mi-am închipuit că e cu putinţă ca o făptură terestră să fie atât de frumoasă...

— Nici eu n-am ştiut până acum. Bănuiam, dar nu eram sigură. Mi-era teamă că tu nici n-ai să observi...

— Am fost orb. Dar m-am lecuit la timp.

— Aveam atâta nevoie de ochii tăi, de mărturia lor! Se zice că te vezi cu adevărat doar cu ochii celuilalt.

— Tu cum mă vezi?

— Întocmai cum mi-am visat de când mă ştiu. Eşti aşa cum mi-am dorit.

El se lăsă din nou pe spate şi închise ochii. O linişte necunoscută îi potolise bătăile inimii, iar căldura binefăcătoare a soarelui i se răspândea prin încheieturi. Nu se mai gândea la nimic, sau avea măcar impresia că nu se gândeşte la nimic. Se simţea una cu pământul, cu iarba, cu aerul pe care îl respira, zidit într-o veşnicie de vorbele ei. N-ar fi putut preciza dacă trecuseră ceasuri sau doar câteva secunde; o atingere fierbinte şi uşoară îl făcu să tresară – buzele Sarei îi căutaseră gura. O fracţiune infimă de timp. Deschise pleoapele: fata alerga spre lac.

— Mi-e foame! îi strigă ea, în timp ce intra în apă.

Quintus se ridică şi porni agale în urma ei. Trecu şi el prin mâl şi, când apa se adânci îndeajuns, plonjă. O lăsase să se depărteze şi păstră distanţa aproape pe tot parcursul traversării. Înota calm, cu mişcări ample, rare, de parcă ar fi avut de gând să facă aşa înconjurul lumii. Apoi, când mai erau doar câteva zeci de metri până la mal, izbucni într-un iureş năprasnic, ca un monstru cu zbaturi, şi în câteva clipe o ajunse. O întrecu, se opri şi se întoarse cu faţa spre ea. Sara se apropie.

— Sunt îndrăgostit de tine până în vârful urechilor!

— Sunt îndrăgostită de tine până în vârful unghiilor!

Din punctul de vedere al teoriei matematice, se produsese încă o catastrofă.

6

Socrate? Era oare bine să înceapă tocmai cu Socrate? E adevărat, expertul lor în civilizaţie elină, Chris, se declarase de acord cu această idee; totuşi, Daniel se întreba dacă fuseseră cântărite îndeajuns toate argumentele. Desigur, printre cei doisprezece înţelepţi ai unui juriu reprezentativ pentru întreaga istorie, Socrate merita cu prisosinţă să figureze, mai mult poate chiar decât Platon sau Aristotel. Căci nici discipolul său şi nici discipolul discipolului său n-ar fi atins probabil acea măreţie de gândire unică în istorie dacă el n-ar fi avut îndrăzneala nemaipomenită de a topi zgura pietrificată a prejudecăţilor şi dogmelor în vâlvătaia spiritului critic, deschizând – cu îndoiala lui ironică, iscoditoare de sine – drum liber metalului incandescent al filosofiei. Dispreţuind litera scrisă,

propovăduitorul maieuticii s-a mulţumit să dialogheze şi, de vreme ce învăţătura sa prin excelenţă orală ni s-a păstrat totuşi, cugetă gazetarul, ea trebuia să fi avut forţa unei revoluţii; deoarece, oricâte idei proprii va fi înglobat Platon *Dialogurilor* sale, el nu le-ar fi atribuit pe de-a întregul Maestrului dacă nu i-ar fi datorat acestuia mai mult decât simpla recunoştinţă de învăţăcel. Pe de altă parte, nu numai ca membru de drept al unei supreme curţi, îşi justifica Socrate locul pe lista expediţiilor plănuite, ci şi ca promotor al autocunoaşterii, ca reprezentant ideal al condiţiei umane depline, al responsabilităţii asumate conştient, al consecvenţei duse până la ultimul sacrificiu. Socrate era mai mult decât un om, el era un simbol – şi încă unul care nu putea fi omis la marea judecată.

Dar exact de la acest punct porneau şi îndoielile. Evident, Daniel nu mergea până la a acorda credit celor care puneau sub semnul întrebării însăşi existenţa reală, ca personaj istoric, a strălucitului filosof. Contradicţiile dintre textele lui Platon, Xenofon şi Aristofan – luate prea în serios doar de către cei lipsiţi de simţul umorului – îi păreau neglijabile în raport cu elementele convergente. Dar cine ar fi putut trasa aici cu precizie limita dintre adevăr şi legendă? Poate că tocmai o asemenea confruntare constituia aspectul cel mai incitant al expediţiei, mai ales din punctul de vedere al lui Chris – iar entuziasmul elenistului era astfel explicabil. Chiar admiţând însă că renumele se potrivea întocmai cu realitatea, nu cumva se ascundea aici o capcană a destinului?

„Debarcarea" în antichitate era oricum o aventură plină de riscuri. Mai întâi de toate, trebuia găsit nodul spaţio-temporal cel mai apropiat de locul ales ca destinaţie, pentru a elimina distanţele prea mari de parcurs după traversare, în absenţa unui mijloc de locomoţie; întâmplător, între Atena şi Pireu, nu departe de traseul antic al „zidurilor lungi", exista un nod de tip A, situat convenabil. Ar fi fost de neconceput ca membrii expediţiei să se înfăţişeze într-o altă epocă echipaţi sau costumaţi altfel decât oamenii acelor vremuri: adevărata lor identitate trebuia să rămână secretă, pentru a nu provoca perturbaţii inutile în mersul istoriei. Acţiunea lor urma să se limiteze cât mai strict cu putinţă la abordarea personajului căutat şi la aducerea lui în anul 2000. Apariţia în plină antichitate a unui vehicul modern, de pildă, ar fi stârnit, desigur, un adevărat dezastru.

Era apoi de stabilit mărimea şi componenţa echipei. Un număr prea mare de exploratori ar fi putut da naştere la suspiciuni şi la reacţii de ostilitate; un grup foarte restrâns era mai mobil şi mai puţin bătător la ochi, dar ar fi fost foarte vulnerabil. În niciun caz expediţia nu se putea limita la un singur om, şi nici măcar la doi. Cifra patru îi păruse lui Ruben cea mai potrivită şi, în cele din urmă, o acceptaseră cu toţii. Unul dintre exploratori trebuia să

stăpânească – la perfecţie, dacă era posibil – limba localnicilor, lucru improbabil în privinţa vechilor civilizaţii. În cazul în speţă, cunoscătorul de elină era Chris. Un altul avea să fie desemnat dintre membrii comisiei; Daniel se oferise din proprie iniţiativă pentru a ocupa permanent acest post. Un al treilea fusese recrutat dintre campionii de karate şi se numea Hara. În fine, cel de al patrulea era Zeno, şeful uneia dintre formaţiile care studiaseră proprietăţile reţelei de noduri, modalităţile de traversare şi de orientare. Dat fiind că fiecare component avea atribuţii precise şi că, în feluritele situaţii posibile, serviciile fiecăruia erau de neînlocuit, echipa trebuia să rămână tot timpul grupată; era oricum preferabil, şi din motive de securitate.

Ruben propusese ca membrii expediţiei să îmbrace obişnuitele veşminte ateniene – sandale, tunică, *himation*. Chris era însă de altă părere: el socotea că era imposibil să-şi ascundă obârşia străină, iar în asemenea condiţii portul grecesc ar fi părut suspect; ar fi fost aşadar de preferat să se dea drept barbari, soli ai unei căpetenii trace, de exemplu, şi să îmbrace costumul acelei seminţii. Rămânea şi aşa primejdia ca relaţiile atenienilor cu tracii să nu fie în momentul respectiv dintre cele mai cordiale, dar soliile erau îndeobşte respectate. Şi mai rămânea de văzut dacă ideea unei solii nu încurca inutil lucrurile cu cine ştie ce obligaţii protocolare de prezentare în faţa arhonţilor; oricum, ele erau de preferat riscului de a fi vânduţi ca sclavi în Agora sau – ştiute fiind vremurile tulburi ale războiului peloponeziac – de a fi lapidaţi de mulţime, ca presupuse iscoade spartane.

Numeroase discuţii s-au purtat în timpul pregătirilor în jurul planului propriu-zis de acţiune: deşi era necesar să se lase locul cuvenit şi unor întâmplări neprevăzute, operaţiunea trebuia chibzuită până în cele mai mici amănunte. În mod firesc, solilor li se încredinţa un mesaj scris, ei aduceau daruri din partea celui care îi trimitea; mesajul şi darurile urmau să fie pregătite cu toată grija – dar era nevoie şi de animale de povară, măgari sau catâri, care să ducă desagii. Pentru a preveni contaminarea într-un sens ori în celălalt, membrii expediţiei aveau să fie supuşi unei vaccinări complete, unei şederi pregătitoare de 24 de ore în mediu aseptic şi unei carantine la întoarcere, iar întregul lor echipament avea să fie sterilizat. Imediat ce ar fi traversat nodul, ei trebuiau să-şi fixeze repere pentru înapoiere şi să stabilească dacă data vizată în prealabil corespundea cu data reală la care au descins. Era de preferat să nimerească în timpul zilei, pe lumină; altfel, ar fi fost siliţi să-şi caute o ascunzătoare până la ivirea zorilor, căci nişte străini furişându-se noaptea în preajma zidurilor ateniene n-ar fi fost priviţi cu prea multă simpatie. Odată trecuţi de porţi şi de străji, urmau să-şi găsească găzduire la un han şi să plece apoi în căutarea lui Socrate.

Aici începeau disensiunile: Ruben credea că lucrul cel mai nimerit ar fi fost ca, dând curs pretinsei lor solii, membrii expediţiei să se înfăţişeze de-a dreptul la casa filosofului şi să-i solicite o întrevedere; pe când Chris aprecia că o asemenea comportare i-ar fi jignit pe magistraţii cetăţii şi ar fi înmulţit motivele de nemulţumire la adresa amfitrionului exploratorilor. Chiar dacă Socrate avea să fie oricum condamnat să bea zeamă de cucută, ei trebuiau să se ferească de a-i înăspri situaţia. După opinia expertului elenist, ar fi fost mai bine ca întâlnirea să aibă loc ca din întâmplare – fie în Agora, unde înţeleptul obişnuia să-şi exercite în mod improvizat priceperea de a moşi spiritele, profitând de faptul că mai toţi cetăţenii de vază se perindau pe aici în cursul dimineţii, fie lăsându-se invitaţi la un *symposion* de la care, desigur, interlocutorul cel mai strălucit nu putea să lipsească. În acest fel, ei puteau face cunoştinţă fără a da de bănuit că o urmăreau cu tot dinadinsul şi, la momentul potrivit, i-ar fi transmis ca din partea stăpânului lor invitaţia de a-i face o vizită, însoţind solii pe drumul de întoarcere.

Marea întrebare era însă dacă Socrate se va arăta sau nu dispus să dea curs invitaţiei – şi aici se afla capcana pe care Daniel socotea că destinul ar fi putut să le-o întindă. Căci filosoful nu părea să fi fost un fanatic al turismului, iar dacă legenda lui era întemeiată pe realitate, cu ce argumente să-l fi determinat exploratorii pe acel titan al replicii să accepte o călătorie pe care nu o dorea? Cum să-l convingă să-şi părăsească cetatea (şi chiar secolul), când nici măcar cupa cu otravă nu a putut-o face? Până şi admiţând că ar fi primit, în cele din urmă, să facă drumul, cum ar fi reacţionat el oare văzându-se înşelat, trezindu-se – după traversarea nodului – într-o lume cu totul străină? Iar dacă tot recurgeau la o silnicie, nu era mai comod să-l răpească pur şi simplu?

Evident, se putea obiecta că ei aveau nevoie de un cugetător dispus să coopereze şi nu de un ostatic zăvorât în propria-i tăcere; dar, în ultimă instanţă, chiar venit de bunăvoie şi cu cele mai lăudabile intenţii, va fi în stare atenianul – fie şi cel mai înţelept – să suporte şocul unui salt peste aproape două milenii şi jumătate, să priceapă frământările unei civilizaţii capabile să-şi distrugă planeta, să participe cu adevărat la dezbaterea marilor ei dileme? Nu cumva întreaga serie de expediţii menite să recruteze din rândurile istoriei juraţi pentru plănuitul proces era o biată himeră, rodul unui moment de exaltare, al entuziasmului necontrolat? E drept, erau vizaţi totodată principalii făptuitori, cei care împinseseră cunoaşterea, din aproape în aproape, către monumentalul impas; dar reuşita întreprinderii era oricum condiţionată de posibilitatea înjghebării unui dialog efectiv cu împricinaţii. Discuţia cu Socrate avea să fie, aşadar, un test semnificativ.

Prea bine, îşi zise reporterul, să începem deci cu Socrate! Acum, când îl mai despărţeau doar câteva minute de clipa traversării nodului, îndoielile ultimei săptămâni îl invadară din nou, cu o forţă irezistibilă. Preparativele se dovediseră mai sâcâitoare decât îşi imaginase – se obişnuia greu cu portul tracilor, hainele îl stinghereau şi-l rodeau, iar mediul aseptic era de nesuportat. Îşi examină cu coada ochiului tovarăşii de suferinţă; nici ei nu păreau să se simtă mai în largul lor. Uruitul monoton al elicopterului le tăiase până şi cheful de vorbă. Zeno le făcu semn să se pregătească pentru aterizare: aparatul de zbor îşi încetini coborârea şi atinse elegant solul. Uşa se deschise şi simţiră aerul proaspăt pătrunzând în cabină. O scară metalică îi aduse pe pământ unde îi aşteptau cei doi catâri, „purificaţi" şi ei, purtându-le bagajele în spinare. Se aflau în incinta bine păzită a nodului A–732; de la vreo 30 de metri, şeful pichetului îi salută ceremonios. Lângă el, îl zăriră pe Ruben. Se aşezară în şir indian, cu animalele de povară intercalate; Zeno mergea în frunte, urma Chris, iar Hara încheia plutonul.

— Succes! murmură Daniel.

— Să ne vedem cu bine pe celălalt tărâm, răspunse Chris.

Mai aveau doar câţiva paşi.

Brusc, Zeno se făcu nevăzut. Reporterul îşi simţi gâtlejul uscat şi tuşi instinctiv. Dispăru şi elenistul, apoi blajinul animal care îl urma. Era rândul lui. Încercase de mai multe ori să-şi imagineze acest moment, şi de fiecare dată fusese nevoit să admită că exista ceva care îl înfricoşa – poate nu atât ceea ce îl aştepta „dincolo", cât o anume incertitudine în privinţa întoarcerii. Ce s-ar fi întâmplat, de pildă, dacă între timp nodurile ar fi prins să se destrame? Nici nu apucă să-şi răspundă: îi revăzu pe primii doi şi înţelese că se şi afla de partea cealaltă a nodului. Trecerea se făcuse pe neobservate. Răsuflă uşurat. Continuă să înainteze, conform instrucţiunilor, deşi ar fi fost tentat să privească în urmă, pentru a-l vedea pe Hara ivindu-se din neant. Încerca să-şi întipărească bine în minte fiecare detaliu: avea de gând ca la înapoiere să publice un reportaj al călătoriei şi trebuia să se bazeze exclusiv pe memorie. Cercetă împrejurimile cu atenţie. În limitele câmpului său vizual, peisajul rămăsese aproape neschimbat – relieful era, bineînţeles, acelaşi şi numai vegetaţia părea uşor modificată. După frunze şi flori, s-ar fi zis că era primăvară, şi încă timpurie. Instalaţiile pichetului de pază se făcuseră nevăzute; în schimb, la câteva sute de metri se zărea conturul unuia dintre „zidurile lungi". Judecând după direcţia şi lungimea umbrelor, era încă dimineaţă.

Zeno se opri. Abia atunci se uitară unii la ceilalţi: se aflau cu toţii acolo. S-ar fi cuvenit să-şi strângă mâinile, să se felicite pentru reuşită, dar nu cutezau să schiţeze niciun gest care ar fi putut atrage atenţia asupra lor.

Priviră în jur şi, în timp ce specialistul în orientare spaţio-temporală îşi alegea reperele pentru localizarea nodului şi direcţionarea traversării la întoarcere, descoperiră că se aflau în preajma unui drum. Memorară cu toţii reperele; era absolut necesar ca, dacă întâmplările i-ar fi despărţit totuşi, fiecare să fie în stare să revină pe cont propriu în lumea pe care o părăsiseră.

După toate probabilităţile, drumul ducea la Atena. De altfel, se putea distinge destul de bine silueta colinelor la poalele cărora era aşezată cetatea antică. Nu le rămânea decât să se îndrepte în acea direcţie. Curând ajunseră din urmă doi ţărani care mânau câţiva porci – îi duceau, desigur, să-i vândă. Oamenii vorbeau destul de tare pentru ca un cunoscător al limbii eline să fi putut urmări ceea ce discutau. Aşa că, după ce îi lăsară în urmă, Daniel nu se putu stăpâni să nu-l întrebe pe Chris:

— Nu ne spui şi nouă despre ce sporoviau unchiaşii?

— Mi-e teamă că n-am înţeles mare lucru; urechea mea nu-i încă obişnuită cu pronunţia acestor vremuri, ori graiul rustic să fie de vină? La tot cazul se pare că deplângeau soarta unei familii prietene, ai cărei bărbaţi au fost ucişi nu demult lângă Delion, dacă am auzit eu bine.

— Nu cumva e o informaţie care ne-ar putea ajuta să precizăm în ce an am nimerit? se interesă Zeno.

— Din câte ştiu, răspunse elenistul, lângă Delion, în Beoţia, s-a consumat în noiembrie 424 unul dintre cele mai mari dezastre ale armatei ateniene din întregul război peloponeziac. Dacă este vorba tocmai despre această bătălie – lucru de care nu putem fi deocamdată siguri – atunci ne aflăm probabil în anul 423. Au trecut şase ani de la moartea lui Pericle; Socrate are 46 sau 47 de ani.

— S-ar părea că am ajuns unde trebuia...

— Rămâne de verificat.

Întâlnirea cu ţăranii mai era importantă şi dintr-un alt motiv; dacă înfăţişarea exploratorilor ar fi fost şocantă, drumeţii ar fi reacţionat făţiş, şi-ar fi manifestat uimirea – însă faptul că aceştia îşi văzuseră tihniţi de convorbirea lor dovedea contrariul. Prima încercare fusese trecută, aşadar, cu succes. De vreme ce nimic nepotrivit n-a fost găsit în purtarea şi în straiele lor, se puteau înfăţişa fără prea multe emoţii la porţile cetăţii.

Străjerii cercetară peceţile scrisorii pe care le-o prezentase Chris, îi măsurară din cap până în picioare şi îi îndrumară spre hanul metecului Anafon, unde erau găzduiţi de obicei solii străini; nu înainte însă de a le atrage atenţia că *ecclesia* urma să se întrunească abia peste cinci zile. Lăsară deci catârii şi bagajele în grija hangiului şi se grăbiră spre Agora, sperând să-l întâlnească acolo pe filosof. Şi după o rătăcire de aproape o oră printre tarabele cârnăţarilor şi zarzavagiilor, ale olarilor şi pescarilor, ale

negustorilor de ulei şi de brânzeturi, ale măcelarilor şi brutarilor, ciocnindu-se la tot pasul de hamali, de comisionari şi de vânzători ambulanţi, zăriră într-adevăr în pragul unei frizerii vreo zece gură-cască strânşi roată în jurul unui om între două vârste, cârn, urât, cu barbă rară şi frunte pleşuvă, cu picioarele-i desculţe cam scurte pentru mătăhălosul trup înveşmântat doar într-o manta aspră, şi în legătură cu care elenistul nu mai avu nicio îndoială că era chiar Socrate, mai cu seamă după ce îi auzi pe ceilalţi că i se adresau cu acest nume. Văzându-i pe străini, înţeleptul curmă cu un gest al mâinii flecăreala însoţitorilor săi – care îl îndemnau să pună la încercare priceperea unuia dintre oratorii la modă – şi li se adresă nou-veniţilor:

— Vorbeşte vreunul dintre voi greceşte, căci portul vă arată a nu fi de prin părţile noastre...

— Cu învoiala ta, luminatule, sunt singurul dintre tovarăşii mei care îţi înţelege spusele, rosti cu un tremur în voce Chris.

— Mă întreb cât de bine le înţelegi, de vreme ce eu te întreb de una iar tu îmi răspunzi de alta; căci a înţelege o limbă nu-mi pare acelaşi lucru cu a o vorbi şi cunosc destui oameni care pricep o altă limbă fără să poată totuşi să o vorbească, după cum chiar răspunsul tău îmi arată că poţi vorbi greceşte şi să nu desluşeşti prea bine nici măcar ceea ce spui. Cum altfel să-mi explic faptul că te arăţi gata să înţelegi spusele mele, însă numai dacă mă învoiesc eu la aceasta? Oare ţi-aş putea porunci să priveşti degetele unei mâini şi să nu vezi că sunt cinci la număr, ori să guşti dintr-o băutură şi să nu-i simţi aroma? Te rog să nu-mi iei în nume de rău nedumerirea, dar eu călătoresc foarte rar şi cunosc doar oamenii dimprejurul Atenei, iar de câte ori am prilejul să întâlnesc străini încerc să aflu de la ei lucruri noi.

— Încep să înţeleg, Socrate, de ce a ajuns chiar până la noi despre tine faima că ai fi nu numai cel mai înţelept dintre greci, ci şi neîntrecut în a suci vorbele pe toate părţile. Nu m-am gândit nicidecum să-ţi cer învoiala pentru a-ţi înţelege spusele, ci am vrut doar să mă exprim cu bună cuviinţă; dar îţi promit că voi fi mai atent şi că mă voi strădui să nu-ţi mai stârnesc fără rost nedumerirea.

— Văd că m-am înşelat în privinţa ta atunci când am spus că faci parte dintre cei în cazul cărora a vorbi şi a înţelege nu-i unul şi acelaşi lucru, şi te rog să mă ierţi. Totuşi, deşi grăieşti curgător limba lui Homer, rostirea ta nu se aseamănă nici cu aceea a altor greci, nici cu aceea a tracilor care au învăţat greceşte. Nu cumva am ajuns eu să nu mai cunosc portul tracilor?

— Explicaţia e mai simplă. Eu însumi sunt străin printre cei ale căror straie le-am îmbrăcat, căci mă trag dintr-un popor care trăieşte mai spre miazănoapte.

— Aş putea afla şi eu cum se numeşte acel popor?

— Poporul meu n-are încă nume...

— Iată o afirmaţie care mă umple de uimire!

— De ce, Socrate? Tot ce există la voi are nume?

— Poate că greşesc, şi atunci aş vrea să mă îndrepţi spre adevăr, însă la noi n-am auzit pe nimeni care să poată spune despre ceva fără nume că va dobândi nume mai târziu. Iar ce altceva înseamnă că un popor nu are încă nume decât că într-o bună zi îl va avea?

— Chiar asta am şi vrut să zic.

— După cum mă duce pe mine mintea, asta presupune pricepere de a cunoaşte nu numai ceea ce s-a întâmplat şi ce se întâmplă în fiecare clipă, dar şi ceea ce urmează să se întâmple de acum înainte. Însă ştiinţa prezicerii aparţine doar zeilor, căci numai pentru ei viitorul n-are taine. Ghicitorii, câţi nu sunt nişte şarlatani de rând, sunt simple unelte în mâna zeilor, care se slujesc de ei pentru a ne desluşi voinţa divină. Tu din care categorie faci parte?

— Mă tem că la această întrebare îţi voi da un răspuns nu prea limpede. Eu fac parte dintre cei care ştiu ce se va întâmpla.

— Şi sunt mulţi ca tine în poporul cel fără de nume?

— Toţi sunt ca mine.

— Ce fericit aş fi să cunosc un asemenea popor!

— Nimic mai simplu: vino cu noi şi te voi călăuzi într-acolo.

— Oare ai şi uitat că ţi-am spus cât de nevrednic călător sunt?

— Eu cred că nu călătorii, ci călătoriile pot să fie sau să nu fie vrednice. Ori poate fericirea e un lucru atât de puţin preţuit de către voi, grecii, încât să nu-ţi răsplătească osteneala unei călătorii?

— Dimpotrivă, aş zice că fericirea e singurul lucru pe care îl preţuim cu adevărat. Sau cel puţin ceea ce credem că ar trebui să fie fericirea, căci eu unul n-am întâlnit nici om fericit, şi nici vreunul care să ştie cu certitudine ce este fericirea.

— Atunci nu înţeleg de ce te codeşti.

— Dacă aş crede cu adevărat că există un loc pe faţa pământului unde toţi oamenii cunosc viitorul, bineînţeles că n-aş sta o clipă pe gânduri ca să primesc să mă călăuzeşti într-acolo, chiar dacă ar fi să înfrunt pe drum tot atâtea primejdii câte a avut de înfruntat Ulise. Şi chiar dacă un singur om din poporul despre care îmi vorbeşti ar avea acest dar, tot m-aş încumeta la drum căci, pe Zeus, ce poate fi mai atrăgător decât făgăduiala că vei afla ceea ce tuturor muritorilor le este oprit să ştie! Dar, oricât de slabă şi înnegurată ar fi mintea mea, nu e chiar într-atâta încât să ia simpla afirmare drept dovadă. Nu m-ai convins nici că tu ştii ce are să se întâmple, nici că altul ar deţine o asemenea ştiinţă, şi nici măcar că o astfel de pricepere e cu putinţă.

— Dar, bunule Socrate, oare nu tocmai felul tău de a pune altora întrebări pentru a-i ajuta să descopere ei înşişi ceea ce ştiu fără măcar s-o bănuiască, nu tocmai felul tău de a stârni dialoguri este cel care pleacă de la ipoteza că totul există scris dinainte în mintea oamenilor, iar strădania ta nu face decât să-i îndemne să-şi amintească?

— Mă bucură să aflu că maieutica mea are răsunet până şi la curtea principilor traci…

— Pot chiar să-ţi spun că cel care ne-a trimis ar fi nespus de bucuros să te cunoască, aşa încât dacă ai accepta invitaţia mea ai avea prilejul să te convingi tu singur cât de departe a ajuns celebritatea ta.

— Să ştii că la Atena linguşirea nu e privită de toată lumea cu încredere şi în niciun caz nu ţine loc de argument.

— Ba, din câte am auzit, se mai întâmplă şi aşa; fii însă sigur, Socrate, că n-am avut de gând să ocolesc argumentele. Făcusem remarca – pe care văd că trebuie să ţi-o amintesc – că tu însuţi afirmi existenţa virtuală a tuturor cunoştinţelor în cugetul fiecăruia. E adevărat?

— Să nu crezi că nu observ încotro vrei să mă împingi cu insistenţele tale. E adevărat că nu întotdeauna mă duce capul către firele ascunse pe care le urmăresc interlocutorii mei, dar de data asta prea e vizibilă urzeala. Vrei adică să spui că, de vreme ce sufletul le-a cunoscut pe toate în existenţa lui repetată, nemuritor fiind, aşa cum susţin eu, pentru el n-ar fi nicio deosebire între cele întâmplate în trecut şi cele întâmplate în viitor – şi, în consecinţă, aşa cum eu îi pot ajuta pe discipolii mei să-şi amintească lucruri pe care ei cred că nu le-ar cunoaşte, tot aşa oamenii ar putea fi făcuţi să-şi amintească viitorul.

— Exact. Atâta doar că e necesară o altă metodă.

— Să zicem că ai dreptate. Să zicem că la mijloc nu e decât o deosebire de metodă. Ar însemna atunci să nu mai putem face niciun fel de diferenţiere între spaţiu şi timp, ar însemna anume că timpul poate fi parcurs cu uşurinţă în orice direcţie, la fel cum spaţiul poate fi parcurs cu egală uşurinţă în orice direcţie. Iar dacă timpul poate fi astfel parcurs în orice direcţie, atunci ceea ce pentru mine este trecut pentru altul ar putea fi viitor şi invers, tot aşa cum ceea ce pentru mine e înapoi, pentru tine – care stai cu faţa spre mine – este înainte. Mai mult, ceea ce într-o situaţie este trecut ar putea fi viitor în altă situaţie, pentru unul şi acelaşi om, la fel cum ceea ce se află acum înapoia mea mi-ar sta înainte dacă m-aş întoarce în jurul meu cu o jumătate de cerc. Iar dacă între trecut şi viitor n-ar exista nicio deosebire, aşa cum pare să rezulte din ipoteza noastră, atunci timpul n-ar mai fi ceea ce este – şi n-ar mai exista nici trecut şi nici viitor. Şi poţi să-mi spui în ce ar consta ştiinţa de a prezice un viitor inexistent?

— Am impresia că nu greşesc prea mult potrivnicii tăi, Socrate, atunci când te învinuiesc că le tulburi în aşa măsură judecata cu raţionamentele tale, încât, precum sofiştii, i-ai putea oricând convinge că e alb ceea ce ochiul percepe a fi negru şi negru ceea ce se vede cât colo că e alb. Îi las deci pe alţii să-ţi ţină piept pe acest teren şi-ţi propun o învoială.

— Cerul mi-e martor că, dacă minţile altora se tulbură în discuţiile lor cu mine, de vină e numai lipsa mea de pricepere; căci, dacă eu aş izbuti să văd lucrurile mai limpede decât ceilalţi, n-aş pregeta nicio clipă să le împărtăşesc şi lor înţelepciunea mea. Dar singurul lucru de care sunt cu adevărat sigur este că, neştiind nimic, mă străduiesc ca prin discuţii să învăţ câte ceva de la cei mai pricepuţi decât mine.

— M-am tot întrebat dacă această dorinţă a ta plină de modestie nu se contrazice cumva cu afirmaţia că oamenii nu învaţă, ci doar îşi amintesc...

— Vrei să spui că mă contrazic?

— Sau că te prefaci, ceea ce ar fi aproape acelaşi lucru.

— Înseamnă că într-adevăr ţi s-a tulburat judecata. Dar mai bine spune-mi ce învoială voiai să-mi propui.

— Eu mă angajez să-ţi aduc la cunoştinţă ceva care urmează să se întâmple, în aşa fel încât să nu existe nicio îndoială că pot cunoaşte viitorul.

— Iar eu să mă angajez să primesc atunci invitaţia ta de a te însoţi; asta aveai de gând să-mi ceri, nu-i aşa?

— Iată că ai şi început să te pricepi la prezis!

— Ei bine, chiar de ar fi ca poporul tău să îşi aibă sălaşul dincolo de Styx, te voi urma dacă îmi dovedeşti că ştii ce ne aduce viitorul.

— Aş putea să-ţi dezvălui ce se va întâmpla peste un an, sau peste mai mulţi; dar ca să te convingi că am dreptate ar fi prea mult de aşteptat. Voi face în aşa fel, încât să poţi verifica numaidecât adevărul spuselor mele. În cetatea voastră trăieşte un tânăr poet, autor de comedii, pe nume Aristofan; adevărat?

— Se pare că da.

— Ca toţi confraţii lui, el a pregătit desigur o nouă piesă pentru marile Dionysii; din câte ştiu, încă n-a sosit ziua predării textelor către arhonte, pentru alegerea celor care vor fi reprezentate.

— Aşa este.

— Deci titlul şi conţinutul pieselor e cunoscut deocamdată numai de către autor. Din câte ştiu, e un secret pe care poeţii voştri îl păzesc cu străşnicie.

— Fără îndoială.

— Totuşi, eu îţi pot spune numele personajului principal al comediei pe care tocmai a terminat-o Aristofan. Eşti de acord că, abia sosit la Atena, n-

aveam cum să aflu această taină a poetului şi că în niciun caz el n-ar încredinţa-o unui străin?

— Eu n-aş face una ca asta, dacă aş fi în locul lui...

— Merg mai departe cu măsurile de precauţie, şi propun să-l căutăm pe Aristofan. Vei afla de la el dacă a suflat cuiva vreo vorbă despre piesă şi, totodată, el va confirma pe loc dacă prezicerea mea este sau nu adevărată.

— Să-l căutăm pe Aristofan, conveni filosoful. Cred că la vremea asta, dacă nu e şi el în Agora, îl putem găsi la *gymnasion*.

Lungul dialog al lui Chris fusese urmărit de tovarăşii lui, care nu pricepeau o iotă, cu atâta încordare încât, atunci când porniră cu toţii în căutarea poetului, Daniel nu se putu abţine să-l ia deoparte pe elenist şi, profitând de gălăgia provocată de gloata tot mai numeroasă care se strângea în jurul lor, să-l întrebe – cu riscul de a face eventual să se observe că limba pe care o vorbea nu prea suna a tracă – despre ce naiba parlamentaseră atâta şi la ce rezultat au ajuns. Chris îi spuse eliptic că totul e în ordine şi-l îndemnă să mai aibă răbdare întrucât se aflau pe un drum promiţător. Vestea despre tracul care se încumetase să-l înfrunte pe Socrate şi care pe deasupra mai pretindea că ghiceşte viitorul se răspândi prin Atena cu iuţeală. Aristofan o află printre cei dintâi şi, prinzând de veste încotro se îndrepta alaiul, se grăbi să-i vină în întâmpinare.

— Să fii bucuros! îi răspunse la salut înţeleptul când îl văzu. Tocmai pe tine te căutam.

— Am auzit. Am auzit desigur mai multe decât s-au spus cu adevărat, aşa că mă simt nevoit să întreb ce anume doriţi să aflaţi de la mine.

— Străinul acesta crede că ştie ceva ce noi vom afla abia la marile Dionysii – adică numele personajului principal al noii tale comedii. Iar ca să dovedească fără echivoc că e un prezicător autentic, te roagă să confirmi chiar tu că până azi n-ai divulgat nimănui această taină.

Aristofan rămase o clipă descumpănit, apoi surâse ironic:

— Te asigur că n-am avut niciun motiv ca să comit o asemenea indiscreţie... De altfel, tare mi-e teamă că ghicitorul nostru a fost cam neinspirat alegând un lucru atât de uşor de dovedit; alţii, mai isteţi şi mai prevăzători, fac profeţii pe care sunt siguri că nimeni nu le poate verifica. Ori poate că la traci n-a ajuns zicala că nimeni nu poate fi profet în insula lui...

— Te rog să-mi ierţi îndrăzneala, îl întrerupse Chris, dar pentru mine ar fi foarte important dacă ai accepta să juri că eşti singurul care cunoaşte numele personajului.

— Dacă simplul meu cuvânt nu ajunge, ei bine jur, jur pe tot ce am mai scump, pe credinţa mea în zei şi pe înfricoşătorul Cerber! Eşti mulţumit, străine?

— N-am vrut să te jignesc, fii sigur şi mă iartă. Dar vreau să-mi respect învoiala, pentru ca şi Socrate să şi-o respecte pe a lui.

— Dar spune odată numele personajului, exclamă filosoful, ori ai de gând să ne ţii mai întâi un discurs despre virtute!

Chris rosti atunci cu o voce solemnă:

— Personajul se numeşte Socrate.

Lumea izbucni în râsete.

— Îţi arde de glume, tracule! Ce zici, Aristofan?

Făcând feţe-feţe, poetul murmură:

— Are dreptate, înţeleptule, tu eşti eroul comediei mele...

7

Era unul dintre acele ceasuri de amurg târziu de vară pe care Matthaus obişnuia să le petreacă în lungi plimbări solitare, adâncit în gândurile lui, pe aleile liniştite ale unui parc secular. Cu mâinile împreunate la spate, cu privirile ţintuite pe câte-un trunchi noduros ori căutând să desluşească pe boltă ivirea miraculoasă a celor dintâi stele, rătăcea la întâmplare pe aleile aşternute cu pietriş mărunt. Ca în atâtea alte rânduri, ideile i se depănau după o logică aparte, stăruind uneori îndelung asupra unui singur gând, ca în cercuri concentrice, ori sărind cu repeziciune de la un subiect la altul, aparent fără nicio legătură. N-ar fi putut spune cu precizie cum anume ajunsese să cugete despre yoga; poate că încerca să găsească analogii la ciudăţeniile provocate de experimentul lor, sau – cine ştie? – poate că unul dintre marii iniţiaţi îi transmisese de la distanţă, pe cale telepatică, prin puterea sugestiei, îndemnul de a aborda o asemenea temă... Îşi zâmbi sieşi, amuzat ca de o năstruşnicie. Îşi aminti discuţiile purtate în anii studenţiei cu prietenul său Silvester în jurul filosofiei yoghine.

Şi-l imagină pe Silvester – care, de altfel, renunţase la continuarea studiilor pentru a se dedica cu totul doctrinei tibetane – lungit pe spate într-o încăpere nemobilată, într-o obscuritate aproape deplină, încins doar cu o pânză în jurul şoldurilor şi urmând prin exerciţii respiratorii, concentrare şi meditaţie calea celor şase extazuri succesive, drumul direct al unirii cu Absolutul, trecerea în Nirvana. Se spunea despre yoghinii adevăraţi, despre puţinii aleşi, că erau capabili să-şi abandoneze fiinţa fizică, ori să o facă nevăzută, să comunice cu orice spirit, să se deplaseze în orice timp şi în orice spaţiu sau să suprime pe de-a-ntregul spaţiul şi timpul. Din acest punct de vedere, traversarea unui nod spaţio-temporal al reţelei care învăluise globul terestru ar fi putut trece foarte bine drept o manifestare a extazului de gradul al şaselea.

Desigur, extazul comuniunii cu Eul primordial, cu Brahman, depăşea hotarele cunoaşterii ştiinţifice; ar fi fost foarte posibil ca el să nu reprezinte altceva decât o iluzie, rod al autohipnozei, al unei tehnici perfecte de autosugestionare. Nu se întemeia oare yoga pe concepţia prin excelenţă idealistă după care realitatea exterioară nu e decât aparenţă, un conglomerat de reprezentări făurite integral de către conştiinţa individuală, iar aceasta e doar o ipostază nedesăvârşită a spiritului universal? Iar dacă propria doctrină îşi limita câmpul de acţiune la aparenţa de spaţiu şi de timp, de ce i-ar acorda ştiinţa certificat de trecere din lumea iluziilor în sfera realităţii obiective?

Pentru el, pentru fizicianul care cunoştea foarte bine uriaşa cheltuială de energie implicată în perturbarea configuraţiei liniilor de univers, ipoteza că un yoghin ar putea provoca apariţia unei singularităţi, a unor noduri spaţio-temporale prin simpla concentrare a sistemului său nervos nici măcar nu intra în discuţie. Astfel încât o asemenea dispariţie, o pretinsă disoluţie a persoanei fizice a iniţiatului – interpretată subiectiv drept călătorie în timp – îi părea în cel mai bun caz rezultatul unei sugestionări efective, îndreptată fie spre sine, fie spre eventualul martor (efect cunoscut sub numele de sugestie negativă). Însă nu cumva fenomenele paratemporale semnalate după experimentul de la accelerator erau şi ele pure halucinaţii? Iată o întrebare care merita să fie luată în considerare!

Lui Matthaus îi veniră în minte speculaţiile – rămase de altfel fără rezultat – care fuseseră ţesute în anii '80 în jurul unor observaţii extrem de controversate: reconstituirile operate conform mărturiilor unor persoane care susţineau că ar fi fost luate la bordul aşa-ziselor farfurii zburătoare semănau în mod surprinzător cu viziunile provocate de anumite droguri halucinogene şi cu trăirile relatate de pacienţii recuperaţi după stări de comă prelungită. Cei mai realişti refuzau să facă orice analogie, punând potrivirile pe seama unor întâmplări – dacă nu chiar pe seama unor încercări de mistificare. Alţii, mai puţin sceptici, admiteau posibilitatea ca înseşi semnalările de O.Z.N.-uri să fi fost urmări ale unor halucinaţii, iar atunci asemănările erau întru totul explicabile. Visătorii se întrebau dacă nu cumva vizitatorii extratereştri erau într-adevăr cei care provocau asemenea viziuni. Cât despre fanatici, ei şi-i imaginau pe aceştia în chip de neguţători de suflete, veghind oriunde o conştiinţă era pe punctul de a abdica şi pregătindu-se să o ia în primire. N-au lipsit nici vocile alarmiste, care ţineau să avertizeze lumea că Pământul a fost invadat de o emisie cosmică de unde hipnotice...

Trecu pe lângă o bancă pe care, îmbrăţişaţi, doi îndrăgostiţi se sărutau. Specia îşi asigura perpetuarea, comentă în gând fizicianul. Oare banca şi cei

doi tineri existau cu adevărat, sau erau o plăsmuire a propriului său cuget? Pietrişul aleii, frunzişul arborilor, aştrii abia perceptibili ai înserării, întregul tablou al Cosmosului nemărginit – erau substanţă sau aparenţă? Realitate sau amăgire? Nu reuşise niciodată să ducă până la capăt opţiunea în favoarea uneia dintre cele două mari concepţii filosofice care se înfruntau de la Democrit şi Platou încoace. Solida lui formaţie raţionalistă, de om al ştiinţei, al adevărurilor riguroase, întemeiate pe experiment, îl făcea să încline în mod firesc către gândirea materialistă. Cum în privinţa postulatelor alegerea era călăuzită doar de intuiţie, prefera să admită că Universul are o existenţă reală, de sine stătătoare, că apariţia conştiinţei este rezultatul unui proces istoric de autonomizare a reflectării, aşadar că spiritul este o funcţie a materiei superior organizate, că materia precede şi determină conştiinţa. Până aici ideile lui erau clare. Teza opusă, după care doar spiritul ar avea realitate autentică, investită cu atributele de primordialitate şi de generare – materia nefiind altceva decât produsul ei vremelnic şi degradat – nu putea să-l convingă.

Cum trecea însă de problema fundamentală (cum numeau filosofii această alternativă), lucrurile începeau să se încurce şi, în ciuda perspicacităţii sale, nu găsea o soluţie onorabilă pentru a evita impasul. În primul rând, era necesară o definire clară a categoriilor în cauză – materie şi conştiinţă. Dacă am defini materia doar drept ceea ce are existenţă obiectivă, cugetă Matthaus, atunci pe de o parte n-am realiza niciun progres faţă de răspunsul materialist la problema fundamentală, întrucât chiar el afirmă existenţa obiectivă a materiei; pe de altă parte, am reduce contradicţia dintre materialism şi principala variantă a idealismului la o dispută scolastică de terminologie, la o divergenţă de ordin semantic, întrucât ar reieşi numaidecât că ceea ce unii numesc materie ceilalţi numesc spirit, idee absolută, conştiinţă universală. Fizicianul se vedea deci pus să se întrebe cum anume poate fi stabilită proprietatea de a avea existenţă obiectivă. De unde ştim că ceva există independent de conştiinţa noastră? Căci, în mod evident, putem aduce în discuţie numai ceea ce ştim...

Dar mai înainte chiar de a analiza modalităţile de cunoaştere a realităţii obiective, gândurile i se poticneau de perifraza „independent de conştiinţa noastră": oare pentru subiectul gânditor A, conştiinţa subiectului gânditor B nu are o existenţă obiectivă? Şi existenţa însăşi a propriei sale conştiinţe nu reprezintă cumva tot un fapt obiectiv? Dar atunci care ar mai fi diferenţa dintre materie şi conştiinţă, sub raportul existenţei obiective? E adevărat, ceva mai înainte opusese materia nu conştiinţei individuale, ci unui spirit absolut, situat deasupra acesteia. Revenea, prin urmare, la a distinge cunoaşterea materiei de cunoaşterea eului suprem, a ideii cu *i* mare.

La prima vedere, aici lucrurile se simplificau din nou. Căci în vreme ce despre materie se putea afirma că reprezintă acel ceva a cărui realitate poate fi certificată prin cunoaşterea ştiinţifică, începând cu treapta empirică, a experienţei nemijlocite, a reflectării senzoriale, şi sfârşind cu enunţurile matematice abstracte, situate pe treapta cea mai înaltă a generalizării, tot ceea ce se putea şti despre existenţa obiectivă a unei conştiinţe universale, absolute, se limita la căile mediate ale speculaţiei pure, bazate exclusiv pe intuiţie şi revelaţie. Încă o dată, fizicianul înclina în favoarea concepţiei materialiste; dacă exista o realitate obiectivă şi dacă ea putea fi cunoscută, fără îndoială că instrumentele ştiinţei, verificate prin veacuri, ofereau garanţia maximă a înţelegerii autentice.

În limitele ştiinţei clasice, alegerea părea a fi riguros întemeiată. Criteriul realităţii fizice (şi, implicit, al materialităţii) era corporalitatea, ca sumă de proprietăţi geometrice (poziţie în spaţiu, formă – ca şi imposibilitatea a două corpuri de a ocupa acelaşi loc), sensibile (capacitate de a fi reflectată prin simţuri), de mişcare ş.a.m.d. Experienţa macroscopică făcea posibilă reprezentarea unei lumi alcătuite din corpuri care îşi continuau existenţa independent de faptul că erau sau nu observate, iar poziţia lor – determinată prin legile mecanicii newtoniene – putea fi oricând supusă verificării cu deplin succes. Descoperirea prin calcule astronomice a existenţei planetei Neptun rămânea un exemplu peremptoriu al concordanţei dintre lege şi experiment în descrierea ştiinţifică a realităţii obiective. Într-un anumit sens, recunoscu pentru sine Matthaus nu fără o undă de nostalgie, fizica clasică era, prin determinismul ei simplu şi prin certitudinile ei, o ştiinţă a oamenilor fericiţi, generatoare de echilibru.

Căci, iată, secolul XX zguduise din temelii întregul tablou al Universului! Atomii se dovediseră a nu fi cărămizile ultime, ireductibile, ale materiei – iar ceea ce descoperiră fizicienii dincolo de acest hotar nu se mai potrivea deloc cu vechiul criteriu al corporalităţii. Desigur, nici atomii nu puteau fi observaţi nemijlocit, nici chiar cu cele mai puternice instrumente optice, dar oamenii îşi puteau reprezenta intuitiv aceste părticele minime ale substanţei, purtătoare ale proprietăţilor care se manifestă la nivel macroscopic. Deşi invizibili, atomii erau corpuri fizice în deplinătatea cuvântului, iar evidenţierea prezenţei lor nu constituia decât o chestiune de fineţe a tehnicii experimentale. Cu totul alta era situaţia particulelor subatomice, a cărămizilor din care, la rândul lor, erau alcătuiţi atomii. La acest nivel, nicio reprezentare intuitivă nu mai era posibilă, căci simţul comun, ghidat de experienţa macroscopică, îşi pierdea orice noimă. Corporalitatea făcea loc dualismului particulă-cuantă, transformărilor reciproce dintre masă şi energie, iar determinismul îmbrăca o formă

probabilistică. Drept urmare, cercetătorul opera cu procese, iar despre existenţa propriu-zisă a particulelor nu se putea pronunţa decât în limitele experimentului; în afara acestora, realitatea se manifesta doar ca posibilitate. Mai mult, conform relaţiei de incertitudine, măsurarea precisă a coordonatelor de poziţie ale unei particule făcea imposibilă stabilirea vitezei acesteia – şi invers – astfel încât despre o traiectorie nici măcar nu putea fi vorba. O consecinţă dintre cele mai serioase consta în aceea că interacţiunea dintre subiect şi obiect era implicată esenţial în descrierea realităţii – fapt afirmat pe alte căi şi de teoria relativităţii – ceea ce repunea în discuţie însăşi noţiunea de existenţă obiectivă. În fine, în faţa marii diversităţi reîntâlnite în lumea particulelor zise elementare, unii fizicieni s-au întrebat chiar dacă nu cumva la baza existenţei ar trebui căutat nu un element material, ci o relaţie abstractă, o structură matematică fundamentală, guvernând transformările şi conservările din microcosmos şi, pe această cale, întregul Univers.

Gânditorii consecvent materialişti combăteau un asemenea reducţionism, afirmând cu îndreptăţire că relaţiile matematice nu făceau, în ultimă instanţă, decât să reflecte şi să generalizeze proprietăţi şi legi ale unor entităţi şi sisteme fizice concrete. Faptul că încă nu erau cunoscute cauzele manifestării uneia şi aceleiaşi naturi când în ipostază gravitaţională, când într-una electromagnetică, sau în aceea a interacţiilor nucleare, susţineau ei, nu constituia un motiv suficient pentru a identifica ecuaţia supergravitaţiei cu ideea absolută, cu un spirit demiurg de la care ar fi pornit totul. Tot ei mai spuneau, în legătură cu raporturile dintre subiect şi obiect, că ştiinţa modernă făcuse desuetă disjuncţia carteziană între *res cogitans* şi *res extensa,* deschizând şi sub acest aspect calea unei înţelegeri dialectice a realităţii ca unitate de contrarii.

Tocmai aici însă Matthaus se poticnea de propriile sale limite. Ajunsese în mai multe rânduri să se suspecteze de o anume rigiditate metafizică, căci cugetul său cu greu putea împăca definiţia noţiunii de obiectiv – ca determinare ontologică esenţială a categoriei de materie – cu perspectiva impusă de mecanica cuantică şi teoria relativităţii. Obiectivitatea existenţei particulelor elementare trebuia interpretată doar în sensul, mai larg, că cercetătorul nu putea să le influenţeze existenţa după bunul său plac – şi nu ca o fiinţare întru totul independentă de conştiinţa acestuia, întrucât era influenţată implacabil chiar prin procesul observării. Desigur, nu mergea până la a crede că particulele erau astfel generate, era convins că ele existau mai înainte de a fi apărut făpturile inteligente, însă ştia că despre o asemenea existenţă se putea vorbi numai în termeni de potenţialitate. Iar atunci fie că lumea subatomică trebuia eliminată din discuţie, fie că materia

trebuia definită altfel decât drept ceea ce există în mod obiectiv, fie că obiectivul însuşi trebuia definit altfel decât drept independenţă absolută faţă de conştiinţă.

Prima ipoteză părea să ducă de-a dreptul la idealismul obiectiv, după care materia nu e decât aparenţă sensibilă iar esenţa este de natură spirituală. În mod paradoxal, urmându-l pe Democrit, raţiunea ar ajunge astfel – din aproape în aproape, aprofundând tot mai mult analiza lumii înconjurătoare şi pătrunzând dincolo de atomi – la adversarul său, Platon. A doua ipoteză, dimpotrivă, nu părea să ducă nicăieri. În sfârşit cea de-a treia i se arăta lui Matthaus ca fiind cea mai rezonabilă – deşi nu lipsită de capcane. Căci în mintea lui, de îndată ce, corespunzător raporturilor ontice dialectice dintre subiect şi obiect, graniţa absolută a ceea ce era obiectiv ar fi fost ştearsă, delimitarea dintre ceea ce materialismul definea drept materie şi ceea ce idealismul definea drept spirit universal îşi pierdea parcă orice reper, ameninţa să se dilueze până la destrămare.

Şi dacă totul nu e decât amăgire? Obsedantă, această întrebare i se insinua mereu mai insistent în cuget. Dacă toate incidentele provocate de pretinsele noduri spaţio-temporale sunt pure halucinaţii? Viziunea unui experiment yoga desfăşurat la scară planetară reuşi să-l fascineze pentru o clipă. Gânditor, cu un straniu surâs întipărit pe buze, fizicianul îşi continuă plimbarea monologând în jurul marilor teme ale filosofiei şi făcând pietrişul să-i scrâşnească prozaic sub tălpi.

8

Caleaşca se opri în satul Woolsthorpe, în faţa unei case din piatră cenuşie cu două caturi şi mansardă, cu acoperişul înalt flancat de două coşuri. Hara îşi potoli bidiviii cu o mişcare domoală a hăţurilor, iar Zeno sări greoi de pe capră şi, deschizând portiera, anunţă cu o înclinare servilă a frunţii:

— Preacinstiţii mei stăpâni, sluga dumneavoastră are deosebita plăcere să vă anunţe că am ajuns!

Tobias şi Daniel se priviră cu tâlc, gata să izbucnească în râs, amuzaţi de zelul cu care improvizatul lacheu îşi juca rolul. Coborâră, ajutaţi de impasibil-ceremoniosul Zeno; îşi scuturară de praf faldurile veşmintelor şi făcură câţiva paşi ca să-şi dezmorţească încheieturile înţepenite după atâta amar de drum. Câteva orătănii – care, la sosirea caleştii, fugiseră speriate – îşi făcură apariţia dindărătul unui gard. Daniel zări un tânăr care trebăluia prin curte, costumat mai curând în orăşean decât în sătean, şi-l strigă:

— Hei, băiete, vrei să vii puţin mai aproape?

— Puteţi intra, răspunse flăcăul fără să se prea sinchisească, dulăul e legat...

— N-ai vrea să ne spui dacă aceasta e casa domnului Isaac Newton?

— Chiar asta e.

— Şi e acasă maestrul?

— Da' unde să fie! Cu ciuma asta afurisită care nu se mai domoleşte, oamenii cu scaun la cap stau pe la casele lor…

— Fii bun atunci şi spune-i că are oaspeţi! îl îndemnă Tobias pe nu tocmai binevoitorul lor interlocutor.

— Şi, mă rog, cin' să-i spun că-i face aşa onoare? întrebă acesta vădit nemulţumit, măsurându-i pe străini printre pleoape.

— Un filosof aflat în călătorie prin Anglia, împreună cu prietenul său… Numele noastre îi sunt oricum necunoscute domnului Newton, n-are rost să-ţi încarci memoria cu ele.

Prea puţin convins că face un lucru folositor, omul urcă totuşi cele câteva trepte şi intră ca să-şi anunţe stăpânul. După lungi minute se ivi tot el în uşă şi îi pofti să intre:

— Master Isaac vă roagă să-l aşteptaţi în salon. Zice că vine şi el, numa' să-şi termine experienţa.

Luară loc într-o încăpere mobilată rustic, căreia pomposul nume de salon i se potrivea tot atât de bine precum i s-ar fi nimerit arţăgosului argat titlul de valet.

— Dacă şi stăpânul e tot atât de amabil, observă Daniel, misiunea noastră de astăzi nu e nici pe departe cea mai uşoară. În dumneata ne este întreaga speranţă!

Tobias acceptase cu plăcere propunerea de a lua parte, ca specialist reputat în istoria fizicii, la expediţia care urma să-l întâlnească pe Newton – cu atât mai mult cu cât el însuşi, englez fiind, socotea o asemenea şansă drept o adevărată fericire. După opinia lui – şi, desigur, după numeroase alte păreri – întemeietorul mecanicii clasice fusese geniul cel mai strălucit din câte a dat omenirii arhipelagul britanic. Acum, când aştepta plin de emoţie ca, dintr-o clipă într-alta, în uşă să se arate cel pe a cărui statuie avea să se scrie la Cambridge *„qui genus humanum ingenio superavit"* [2], în minte îi veniră faimoasele versuri ale lui Alexander Pope:

„Nature an nature's laws lay hid in night,
God said: «Let Newton be!». And all was light." [3]

---

[2] „Cel ce prin geniu a depăşit specia umană" Lucreţiu, citat.

[3] „Legi şi natură ascunse zăceau în noapte deplină, «Newton să fie !» grăi Dumnezeu. Şi totu-i lumină."

— Fiţi bineveniţi în casa mea şi Dumnezeu să vă aibă în pază! îi salută savantul pe oaspeţi.

Tobias tresări fără să vrea la vederea chipului care îi era atât de cunoscut: faţă prelungă, bărbie voluntară, nas drept, proeminent, o frunte bombată încadrată de plete blonde, dar mai ales ochii animaţi de o privire sfredelitoare şi gravă, care exercitau o extraordinară fascinaţie. Ochii aceia dădeau tânărului de 25 de ani – care făcuse deja toate epocalele lui descoperiri – o figură de înţelept. Răspunse cuviincios la salut:

— Binecuvântarea Domnului să nu părăsească niciodată această casă şi pe stăpânul ei!

— Numele meu este Isaac Newton; pe cine am cinstea de a găzdui, dacă nu-i cu supărare?

— Tobias Sage, improviză fizicianul, într-o pronunţie franţuzească. Prietenul meu, Daniel Traveler.

— Încântat să vă cunosc... Mi s-a spus că sunteţi călători; dar cum de v-aţi abătut tocmai prin acest sat?

— Nu vrem să vă ascundem că am venit aici anume ca să vă întâlnim. Am auzit foarte multe despre uimitoarele dumneavoastră cunoştinţe de filosofie a naturii. Ştim că aveţi un admirabil laborator şi, cu îngăduinţa dumneavoastră, am dori să-l vizităm.

— Mă tem că veţi fi mai curând dezamăgiţi... şi-apoi, e cam dezordine acolo...

— Ordinea şi dezordinea sunt aparenţe care pot să înşele doar pe cei ce judecă pripit.

Newton îşi încruntă sprâncenele:

— Dar ce anume aţi dori să vedeţi? Veniţi de departe şi n-aş vrea să vă refuz, dar vă rog să mă credeţi că şi timpul meu e foarte preţios!

— Vă referiţi cumva la timpul cel absolut, adevărat şi matematic, în sine şi după natura sa, care curge egal fără nicio legătură cu ceva extern şi care cu un alt nume se cheamă durată? Ori poate la timpul relativ, aparent şi comun, la acea măsură sensibilă şi externă a oricărei durate determinate prin mişcare, care se foloseşte de obicei în locul celui dintâi?

La auzul acestor cuvinte, pe care Tobias le parafrazase după *Philosophiae naturalis principia mathematica*[4], tânărul amfitrion îşi stăpâni cu greu o tresărire şi deveni mai rezervat.

— Urmaţi-mă! le zise el ciudaţilor săi musafiri, după câteva momente de meditaţie.

---

[4] *Principiile matematice ale filosofiei naturale,* opera de frunte a lui Newton, editată abia în 1687, când savantul avea 45 de ani.

Laboratorul era, într-adevăr, în neorânduială. Pe mese, polițe și stative puteau fi văzute lentile, oglinzi, prisme de sticlă, cărți, manuscrise, caiete de însemnări, lunete, microscoape, creuzete, baloane, eprubete, flacoane, trepiede, instrumente geometrice, borcane cu acizi și cu felurite alte substanțe, hărți geografice și astronomice, planșe cu diferite diagrame, coli de hârtie și multe alte ustensile și obiecte. Tobias văzu pe un raft *Elementele* lui Euclid, *Geometria* lui Descartes, *Optica* lui Kepler, *Filosofia ocultă* a lui Agrippa din Nettsheim, *De Metallis* a lui Agricola, două tratate de alchimie ale lui Lullius, o carte de Paracelsus. Trecu mai departe și, amestecate printre alte lucruri, zări o oglindă metalică concavă, încă neșlefuită, alături de o placă de cupru convexă, acoperită de un strat subțire de smoală, cu urme de cenușă.

— Ați și început să lucrați la telescopul-reflector? se interesă el. Au mai încercat și alții...

— Știu: Caravagi, Cavalieri, până și Gregory!

— Instrumentul construit de dumneavoastră va fi însă cel dintâi care, folosind un sistem de oglinzi, va permite înlăturarea aberației cromatice.

Newton îl cercetă cu o privire stranie, dar nu zise nimic.

— Aș mai vrea să știu, continuă netulburat Tobias, dacă ați ajuns la vreo concluzie în privința fluenților...

— Fără îndoială, domnule! Deși nu sunt sigur că ne referim la unul și același lucru.

— *„Data aequatione quotcunque fluentes quantitates involvente, fluxiones invenire et vice versa”*.[5]

Era prea mult! Cine putea fi, în acel an de grație 1667, străinul care cunoștea atât de bine descoperirile pe care le făcuse în lungile luni de izolare, de când, din pricina epidemiei, se retrăsese la țară? Felul aluziv în care îi vorbea ba despre telescopul cu oglinzi, ba despre principiile de mecanică, ba despre metoda fluxiunilor – lucrări despre care nu comunicase încă nimic nimănui și la care mai avea de gând să reflecteze înainte de a le face publice – dovedea fără tăgadă că omul știa mai multe decât spunea; dar cum să le fi aflat pe toate? Gândul că un altul ar fi putut ajunge concomitent la aceleași descoperiri, că ar fi putut chiar să i-o ia înainte, îl făcea să-și piardă cumpătul. Ar fi fost o adevărată catastrofă să apară pentru posteritate ca un al doilea descoperitor, căci era fapt cunoscut că al doilea

[5] *„Dată o ecuație care conține oricâți fluenți, să se afle fluxiunile și viceversa”* – frază (transcrisă cifrat în scrisoarea lui Newton către Oldenburg, din 24 octombrie 1676) prin care savantul englez voia să-i demonstreze lui Leibniz că deține prioritatea în descoperirea calculului infinitezimal.

inventator nu are drepturi. Orgoliul îi şoptea totuşi, în pofida modestiei, că nu putea să existe în lume o inteligenţă egală cu a lui; şi chiar să fi existat, aceasta nu explica deloc cum de era enigmaticul oaspete la curent cu preocupări pe care nu şi le împărtăşise decât sieşi! Mai rămânea doar să-i pomenească despre teoria culorilor…

— Mai e oare nevoie să mă refer la observaţia dumneavoastră referitor la legătura dintre culoarea unei raze de lumină şi gradul în care este ea refractată? întrebă Tobias surâzând, parcă ghicindu-i gândul. Sau la obţinerea luminii albe prin amestecul culorilor simple?

— Constat, domnule, că nu curiozitatea v-a adus la mine, căci păreţi a şti despre cele ce se petrec în acest laborator mai multe decât ştiu eu însumi! Deţineţi, desigur, puteri oculte, de vreme ce desluşiţi cugetări înscrise doar în mintea mea, sau însemnate pe hârtii care n-au părăsit încăperea aceasta – ori vreţi să-l cred în stare pe servitorul meu ignorant de a-mi copia însemnările în puţinele ceasuri când dorm, spre a le vinde!

— Nici vorbă! Şi cam ce puteri oculte îmi atribuiţi?

— Dacă îmi cunoaşteţi atât de bine preocupările, nu se poate să nu ştiţi că eu nu plăsmuiesc ipoteze! *Hypotheses non fingo*…[6]

— Există totuşi o ipoteză care ar explica foarte simplu iscusinţa noastră: să presupunem că venim din viitor!

— Imposibil!

— Să admitem, *per absurdum*[7]*,* că am veni din viitor. Între timp, maestre Newton, dumneavoastră v-aţi desăvârşit cercetările, v-aţi publicat opera, aţi intrat în istorie. Viaţa dumneavoastră a ajuns să fie cunoscută până în cele mai mici detalii, căci sunteţi socotit unul dintre titanii spiritului uman. V-au fost dedicate tomuri întregi, v-au fost ridicate statui. Pentru mine, ca specialist în istoria fizicii, nimic nu e mai firesc decât să ştiu nu numai cu ce vă ocupaţi acum, la Woolsthorpe, ci şi cu ce vă veţi ocupa în anii următori, la Cambridge şi la Londra, să cunosc data la care vă veţi publica fiecare lucrare şi ce anume va conţine fiecare. Dacă doriţi, vă pot cita, căci cunosc pasaje întregi pe dinafară. Iată, de pildă, prima regulă de filosofie din concluziile cărţii a treia, *Despre sistemul universului,* a *Principiilor matematice ale filosofiei naturale: „Nu trebuie să admitem mai multe cauze pentru lucrurile naturale, decât atâtea câte sunt şi adevărate şi suficiente pentru explicarea aparenţelor lor. Căci filosofii zic: natura nu lucrează în zadar, şi mai mult este zadarnic când mai puţin este de ajuns. Căci natura este simplă şi nu face lux cu cauze superflue ale lucrurilor".* Mai departe, regula a doua: *„Şi de*

---

[6] *Eu nu plăsmuiesc ipoteze* (lat.) – aserţiune celebră a lui Newton.

[7] prin absurd (lat.).

aceea, efectelor naturale de acelaşi fel trebuie să le atribuim, atât cât se poate, aceleaşi cauze"...

— Ajunge! exclamă tânărul savant. Sunt de acord că oamenii care vor trăi în viitor sunt în măsură să-mi cunoască opera. Admit că aceasta ar fi explicaţia cea mai simplă a iscusinţei dumneavoastră. Dar cum să cred că veniţi din viitor? *Ego vero incerta certis miscere nolo!*[8]

— Afirmaţia mea poate fi verificată experimental.

— Cum?

— Acceptând să ne întoarceţi vizita şi să faceţi împreună cu noi o călătorie în viitor.

Ce să spună! O călătorie în viitor – şi cu atât mai mult o întoarcere din viitor – îi părea cu totul neverosimilă. Ar fi însemnat altminteri că una dintre axiomele fundamentale ale mecanicii sale – după care există un timp *„absolut, adevărat şi matematic, în sine şi după natura sa, care curge în mod egal fără nicio legătură cu ceva extern"* – era lipsită de valabilitate. Căci a călători în viitor revenea la a parcurge timpul cu o viteză mai mare decât cea cu care curge el în mod obişnuit, iar a te întoarce din viitor era totuna cu a sili timpul să-şi schimbe sensul curgerii – şi atât una, cât şi cealaltă ar fi dovedit că nu există timp absolut. Dar o asemenea idee se opunea atât de categoric tuturor fenomenelor naturale care îi erau cunoscute, încât ar fi fost inutil să-i atribuie realitate fizică; călătoria în timp trebuia, desigur, pusă pe seama unor puteri oculte, ca şi citirea gândurilor ori aflarea celor nescrise încă.

— Călătoriile sunt o risipă de timp prea mare ca să mi le pot îngădui, se mulţumi Newton să remarce.

— Sunteţi cumva mai puţin dornic de cunoaştere decât acel doctor care a acceptat până şi să-şi vândă sufletul?

— Vă referiţi la legenda lui Faust?

— Noi nu vă cerem nimic în schimb.

— Nu mă prea încred în filantropie...

— Dar în forţa raţiunii credeţi. De ce vi se pare imposibil ca peste sute de ani oamenii să descopere proprietăţi ale timpului şi ale spaţiului pe care dumneavoastră nici nu le bănuiţi? Ce ştia oare Ptolemeu despre sateliţii lui Jupiter?

— Sute de ani aţi spus?

— Întocmai. Noi venim din anul 2000. Lumea viitorului nu vă interesează chiar deloc?

---

[8] „Eu nu vreau să amestec lucrurile sigure cu cele nesigure" (lat.) – o altă afirmaţie faimoasă a lui Newton.

— Anul 2000... Sună apocaliptic!

Savantul rămase pe gânduri. Ar fi rostit un neadevăr dacă ar fi spus că nu-l interesa lumea viitorului. Într-o oarecare măsură, contribuia el însuşi la construirea acelei lumi. Dar interesul lui nu era doar curiozitate – după cum în profeţiile *Vechiului testament* el nu vedea un prilej de satisfacere a curiozităţii oamenilor, a dorinţei lor de a-şi imagina viitorul, ci o cale de demonstrare a concepţiei divine. Nu credea în miracole; le socotea pur şi simplu fenomene rare, care ar fi încetat să pară uimitoare dacă s-ar fi produs mai des, dându-le muritorilor posibilitatea de a le aşeza în rândul lucrurilor naturale, chiar dacă ei nu le-ar fi înţeles cauzele. Totuşi, nu se putea decide să dea deplină crezare afirmaţiilor lui Tobias şi nici să dea curs invitaţiei acestuia. Nu era o hotărâre care să fie luată cât ai bate din palme. Zise:

— Voi reflecta la propunerea domniilor voastre.

— Mă tem că va trebui să chibzuiţi cu oarecare grabă. Nu ne putem prelungi prea mult şederea pe aici.

— Şi vreţi să spuneţi că aţi poposit în acest loc şi în acest timp numai şi numai pentru a-mi oferi mie o călătorie gratuită în anul 2000?

Ceva îi părea suspect în toată povestea, prea semăna a farsă studenţească – însă cine s-ar fi ţinut de farse în toiul ciumei?

— Avem de îndeplinit o misiune. Dacă acceptaţi, vă vom spune despre ce anume este vorba.

Daniel asistase la întreaga discuţie fără să intervină, convins că, în cele din urmă, Newton va accepta să-i însoţească. Iar convingerea lui se dovedi întemeiată.

9

Se lipise de el cu o blândă înverşunare şi l-ar fi strâns aşa, cu braţele ei delicate şi totuşi puternice, până la ultima suflare. Era atât de mândră de iubirea lor încât ar fi strigat-o în gura mare, acoperind acordurile muzicii. Ce stupide îi păreau prietenele ei, care îşi împărtăşeau în mare taină măruntele aventuri, învăluindu-şi confidenţele într-un fel de sfială cu totul impudică! La drept vorbind, ea nu simţea nevoia să încredinţeze cuiva anume un secret – dimpotrivă, dorea ca povestea ei să se deruleze în văzul lumii, sub privirile pline de binevoitoare admiraţie ale tuturor, ca o sărbătoare a bucuriei şi dragostei universale. Necazurile, supărările, durerea şi suferinţa, nenorocirile şi bolile trebuiau îndurate cu discreţie, desigur, pentru a nu spori fără rost tristeţea semenilor; dar fericirea era atât de rară şi ar fi fost păcat de neiertat să o ascunzi, văduvindu-i pe ceilalţi de prilejul unei nobile contagiuni. Mai demult, ce-i drept, socotise şi ea indecentă purtarea acelora care, de pildă, se sărutau pe străzi ori prin câte-un autobuz. Nu-i judeca prea

rău, însă îşi spunea că ea n-ar fi făcut una ca asta. Dar între timp în mintea ei se săvârşise o schimbare, o răsturnare de logică, o neaşteptată inversare a valorilor; nimic nefiresc nu găsea acum în a se opri în mijlocul celei mai aglomerate pieţe pentru a-i sări lui Quintus de gât şi a se pierde împreună într-un sărut prelung.

Amintirea atingerii fierbinţi a buzelor lui o făcu să-şi apropie obrazul, până îi simţi răsuflarea. Dansa uşor, alunecând fără efort în volute elegante pe suprafaţa lucioasă a pardoselii. Fascinat de strânsoarea plină de graţie a Sarei, el o dirija parcă telepatic, neimpunându-i nicio constrângere fizică. Evoluau într-o sincronizare deplină, vorbind limbajul Terpsichorei. Nu vedeau nimic altceva decât chipul celuilalt, ochii surâzători, gura întredeschisă a senină uimire.

Restul lumii îi apărea lui Quintus întocmai ca într-una din acele gravuri ale lui Escher, în care pe una şi aceeaşi scară, mergând în aceeaşi direcţie, unii urcă iar alţii coboară; dar ceea ce la ingeniosul olandez era pur efect optic, datorat relativizării perspectivei şi inversărilor reciproce dintre verticală şi orizontală, pentru el părea a fi o consecinţă a concentrării întregului său univers în iubire. Ei doi formau o lume perfectă, suficientă sieşi, şi avea convingerea că nimic din ceea ce se petrecea în jur nu-i putea atinge – întrucât deţineau propria lor verticală, fără nicio legătură cu sistemul de coordonate al celorlalţi. Oamenii puteau să se nască şi să moară. Pământul putea să se scufunde în haos şi tenebre – iubirea lor era mai presus de toate, suverană şi invulnerabilă! De-a lungul şi de-a latul celor cinci continente, coşmarul capcanelor spaţio-temporale se infiltra tenace în suflete, adăugând dramelor individuale dimensiunea subconştientului colectiv – dar ce departe erau toate acestea, cât de abstracte, cât de ireale îi păreau! Zăvorât în tăcerea lui, Matthaus traversa o criză de conştiinţă; îl înţelegea, ştia ce reproşuri îşi răsucea în minte, şi totuşi nu se simţise îndemnat să-i îndulcească singurătatea, aşa cum în alte împrejurări mai puţin dramatice încercase să facă. Lipsită de mesajele nenumăraţilor ei corespondenţi, Hana evolua îngrijorător spre o cicăleală tiranică; el prevedea urmările, dar se mulţumea să-i opună o rezistenţă pasivă. Abel însuşi – care, în urma refuzului categoric al mezinului de a-l mai însoţi la liturghie, îl declarase ateu şi antihrist – oscila între accese de profetică mânie şi duioase apeluri fraterne; dezlegat de vechea lui strădanie de a ocroti echilibrul şi liniştea casei, Quintus nici măcar nu-l lua în seamă. Colegii săi de clasă se agitau, comentau ştirile difuzate în presă, se lăsau electrizaţi de cele mai fanteziste zvonuri, ori plănuiau expediţii la curtea lui Nabucodonosor; el surâdea impasibil şi îşi vedea de treburi, de parcă ar fi deţinut un secret, garanţie statornică a calmului sufletesc şi a înţelepciunii.

Că era îndrăgostit nu mai reprezenta pentru nimeni o taină – dar explicaţia nu părea suficientă şi a ajuns curând să fie învinuit de înfumurare ori suspectat de scrânteală. Nu se sinchisea. Fanatismul pe care îl purta în sânge îşi găsise făgaş: dragostea i se înfăţişa ca o oază binecuvântată în pustietatea egoismului şi alienării.

— La ce te gândeşti? îl întrebă ea în gând.

— La noi, îi răspunse privirea lui.

— Aş putea să-ţi cer o salbă din dinţii de lapte ai urşilor din Betelgeuse?

— Tocmai eram în drum spre Orion. Dar mi-e teamă că pe aici puii de urs nu şi-au schimbat încă dentiţia.

— Atunci prefer trei frunze de leac din Carbonifer...

— Fii atentă, căci descântecele din alte ere...

— Alte sfere... Bine, am renunţat. Nu-ţi mai cer nimic.

— Cere-mi!

— Ce?

— Orice.

— O copită de drac. Nu, mai bine o rotulă de sfinx. Sau măcar o pană a lui Quetzalcoatl. Vreau o dovadă sigură că mă iubeşti. Mi s-a spus să nu mă încred în vorbe.

— Dar în vorbele celor care ţi-au spus să nu te încrezi în vorbe de ce te încrezi?

— Nu încerca să mă duci cu vorba. Unde-i pana?

— Uite-o!

— Vrei să mă păcăleşti? Asta-i o pană de quetzal.

— Ce te face să crezi?

— Sunt expertă în ornitologie.

— Adevărul este că, în timp ce-l jumuleam pe Quetzal, Coatl a reuşit să-mi scape şi a fugit.

— Eşti un lăudăros. Pleacă imediat în căutarea Sfinxului!

— Îl fac arşice! Nu ţi-e milă de el?

— Vreau osciorul acela rotund...

— Apropo: am auzit că individul suferă de reumatism şi că şi-a pus genunchi de plastic. Rotulele lui autentice nu mai erau bune de nimic.

— Văd că te cam codeşti. S-o lăsăm baltă! Mai bine spune-mi cinstit: mă iubeşti cu adevărat? Şi cum să te cred, doar aşa, pe cuvânt?

— Ar exista o cale...

— Care?

— Una de inspiraţie aztecă: îmi extrag inima din cuşca toracică şi ţi-o aşez în palmă. Se zice că în felul acesta ai putea citi tot adevărul.

— O, dar nu e nevoie de o operaţie atât de riscantă! Ar trebui să ştii că eu îţi citesc şi aşa în inimă ca în palmă. Bineînţeles că mă iubeşti!

— Chiar nu te îndoieşti deloc? Nicio făptură raţională nu contestă îndoielii drepturile ei.

— Un om care iubeşte îţi pare o făptură raţională?

— Deci recunoşti că mă iubeşti şi tu.

— Sigur că recunosc.

Dialogul privirilor celor doi îndrăgostiţi s-ar fi prelungit aşa, dans după dans, până la încheierea programului, dacă sentimentul acut că cineva o fixează insistent n-ar fi determinat-o pe Sara să-şi întoarcă pentru o clipă ochii spre sală. Într-adevăr, un ins cu faţa rotundă îi urmărea impasibil fiecare gest. Încercă să-şi amintească unde mai întâlnise căutătura aceea rea, dar nu izbuti deîndată. Braţele nefiresc de lungi, nasul cât un cartof, lăţit peste o gură lipsită parcă de buze îi deşteptau în memorie o stare confuză, dezagreabilă.

— Îl cunoşti cumva? îi şopti ea lui Quintus, atrăgându-i atenţia asupra nefastului personaj.

— Am impresia că l-am mai văzut, deşi...

— Ştiu! exclamă ea, pălind brusc. Părul!

Îl identificară amândoi pe tipul spân care, dominând din nacela podului rulant spectacolul de la *Trib,* o smulsese pe Sara de la locul ei şi o paraşutase pe scenă. Atâta doar că acum îşi garnisise ţeasta lucioasă cu o perucă şi, evident, renunţase la uniforma violetă. Amintirea penibilului incident o făcu pe fată să se lipească şi mai strâns de pieptul ocrotitor al partenerului ei. Totuşi, farmecul dansului pierise. Oare spânul se afla aici întâmplător, sau se ţinea de mai multă vreme pe urmele lor? Îi recunoscuse, ori îşi pironise pur şi simplu privirea asupra ei, atras – ca şi cu celălalt prilej – de frumuseţea-i cu totul aparte? Ce intenţii avea? Era singur, sau venise cu acoliţii lui?

— Hai să plecăm, mi-a pierit tot cheful...

— Nu-l lua în seamă, o îndemnă Quintus.

— Nu pot.

— Vrei să-l expediez?

— Nu! Poate că tocmai asta urmăreşte, să te provoace.

Îşi dădea seama şi el că, pe de o parte, nu prea avea motive să se ia de spân – nu făcea decât să-i privească, nu putea să i-o interzică – iar, pe de altă parte, că, dacă n-ar fi fost sigur pe situaţie, acesta nu s-ar fi apucat să-i caute gâlceavă. Lucrul cel mai înţelept era, într-adevăr, să plece: după cele petrecute la *Trib,* nimeni nu l-ar fi putut suspecta de laşitate, iar de data aceasta avea de apărat ceva mai preţios decât demnitatea sau onoarea. Ar fi

fost o copilărie să insiste să rămână dacă Sarei dansul nu-i mai făcea plăcere. Celălalt n-avea decât să-şi aleagă un alt subiect de contemplaţie.

— Să mergem!

Trecură, ţinându-se de braţ, chiar pe sub nasul spânului, dar acesta nu reacţionă în niciun fel. Luă de la garderobă jacheta ei şi o ajută să şi-o pună pe umeri. Afară era răcoare şi, pe străzile iluminate cu zgârcenie, puţinii trecători se grăbeau spre casele lor. Făcură câţiva paşi; cum el îi părea încă stânjenit, fata legă trei piruete şi se opri într-o reverenţă plină de haz. Pricina îngrijorării rămânând în urmă, vioiciunea şi voioşia îi reveniră, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Quintus surâse îngândurat – inerţia stărilor de spirit era la el mai mare – dar ea îl aşteptă cu braţele întinse şi, cuprinzându-i tâmplele în palme, îi oferi o gură arsă de dor. Sărutul se depănă mai frenetic decât în alte rânduri, tulburându-i de-a binelea. Roşi amândoi de o febră fără nume, gustul buzelor înfierbântate nu făcea decât să le sporească patima, cum gustul vinului doar înteţeşte setea băutorului, în loc s-o ostoiască. Nepotolită, dorinţa li se despletea în vine tot mai dulce, otrăvitoare, purtând freamătul înfiorat al inimii până în hăţişul ultimelor fibre. Nevoia de a-şi contopi până la deplină identificare fiinţele era aproape o suferinţă, iar simpla constatare a faptului că îşi continuau existenţa individuală, în chip de entităţi distincte, le alimenta o permanentă stare de veghe, o aşteptare confuză, vag dureroasă. Porniră încet, îmbrăţişaţi, stăpâniţi ca de fiecare dată de un tremur ireprimabil. În tăcere, potrivindu-şi instinctiv paşii pentru a se deplasa ca într-o plutire, mergeau parcă abandonaţi unul în seama celuilalt.

Drumul ştiut îi purta în târziul serii pe stradele străjuite de şiruri maiestuoase de platani şi de tei. Tocurile Sarei făceau caldarâmul să sune a pustiu. Un sărut, şi încă unul... Era atâta seninătate în mersul lor, atâta visătoare pace! Şi totuşi, un gând neliniştitor se ivi în mintea ei: îşi aminti că rămăsese numai ea acasă şi îşi imagină cu vădită neplăcere perspectiva de a-şi petrece fie şi numai o noapte singură între pereţii aceia bântuiţi de inexorabilele bătăi ale unei pendule nevăzute. Zadarnic îşi repeta cu fiecare prilej explicaţia destul de plauzibilă pe care i-o dăduse fratele ei Daniel; la auzul discretelor lovituri de gong, era asaltată întotdeauna de o spaimă superstiţioasă, fără leac. Noaptea, mai ales, dacă nu apuca să aţipească (iar uneori chiar o trezea din somn), misteriosul orologiu o teroriza pur şi simplu. De când tatăl fusese detaşat la paza unuia dintre blestematele noduri ale timpului, mama şi fiica dormeau în aceeaşi încăpere, pentru a se ocroti reciproc şi a-şi alunga urâtul. Când însă David îşi chema soţia la el, dacă se nimerea să mai fie şi Daniel plecat, Sara era nevoită să înfrunte

singură tot coşmarul. Uneori înnopta la o prietenă – dar familia aceleia avea acum musafiri.

Desigur, l-ar fi putut ruga pe Quintus să rămână cu ea peste noapte. Îi povestise de mai multe ori despre fantoma sonoră care le punea locatarilor răbdarea la încercare, şi era convinsă că el ar fi înţeles-o imediat şi ar fi acceptat. Nu i-ar fi păsat prea mult de ceea ce le-ar fi dat prin minte vecinilor dacă i-ar fi văzut intrând împreună sau dacă l-ar fi zărit pe el plecând în dimineaţa următoare; dar nu era tocmai convinsă că părinţii ei ar fi fost încântaţi să afle aşa ceva şi nici că i-ar fi împărtăşit întrutotul punctul de vedere. Era departe de a-şi socoti tatăl un încuiat, însă ştia că anii de serviciu în poliţie nu-l îndemnaseră să-şi facă cea mai suavă părere despre moralitatea tineretului şi nu dorea să-l pună de la bun început pe alesul inimii ei într-o lumină atât de puţin favorabilă.

Îi păru ciudat cum de nu chibzuise din timp la toate acestea: doar ştia de mai multe zile şi că avea să rămână singură, şi că el avea s-o conducă acasă după dans. Ce s-ar fi întâmplat oare dacă şi-ar fi petrecut o noapte sub acelaşi acoperiş? Gândul că i s-ar fi putut dărui o speria şi o tulbura în acelaşi timp. Ştia că de ea ar fi depins totul; dar era ea oare pe deplin pregătită să devină femeie? La asemenea lucruri, îşi zise, nu era foarte sănătos să cugeţi prea mult. Altminteri, îi spusese ei cândva o măturşă, riscai să rămâi fată bătrână... Şi totuşi...

Se opriră în poartă pentru a-şi lua rămas bun. Buzele li se întâlniră iar şi iar. Zăbovi îndelung, cu fruntea plecată pe umărul lui; fără a se putea hotărî nici să-l cheme şi nici să se despartă. Apoi observă în noapte o siluetă cunoscută: la câţiva zeci de paşi în urma lor, un ins cu braţe disproporţionate părea să aştepte, supraveghindu-i. Fără îndoială, îi urmărise în tot drumul lor spre casă. Această nouă primejdie, foarte concretă, se adăuga ameninţării nelămurite care plutea în sunetele anapoda ale pendulei. Într-o străfulgerare, Sara simţi că i se făcuse frică. Poate că spânul va continua să pândească până când Quintus se va depărta suficient şi va încerca atunci să pătrundă în casă; poate că, dimpotrivă, îl va ataca tocmai pe el de îndată ce îl va fi văzut singur.

— Rămâi cu mine, şopti ea.

Mai întâi el nu pricepu.

— Vrei să mai rămân? Să ne mai plimbăm?

— Vreau să rămâi... mama e plecată... mi-e urât singură.

Îşi aminti istorisirile ei ciudate despre un orologiu care, deşi nu se afla nicăieri în casă, putea fi auzit uneori bătând. O simţea într-adevăr speriată şi n-o mai întrebă nimic. N-o întrebă ce-ar spune vecinii sau ai ei – se va fi gândit ea, de bună seamă, la toate. Fata descuie în grabă poarta şi îl trase de

mână în casa scării. Apăsă apoi pe clanţă şi limba metalică trosni uşor, ocupându-şi din nou lăcaşul. Porniră să suie prima rampă, în deplină linişte, de parcă ar fi fost înţeleşi. Ea era mereu cu un pas înainte, ţinându-se cu o mână de balustradă iar cu cealaltă strângându-i uşor palma, ca pentru a-i da curaj, îşi simţeau inimile bătând cu putere – şi urcaseră numai zece trepte, nu zece etaje!

Trecură de palierul parterului şi se angajară pe o nouă rampă. Sara nu declanşase instalaţia de iluminat, iar în lumina difuză care pătrundea de afară silueta ei îi părea lui Quintus că iradiază o energie misterioasă, cum capetele sfinţilor se învăluiau uneori cu o magică aureolă în ochii credincioşilor. Secundele îi păreau nefiresc dilatate, iar învingerea fiecărei trepte dura un timp infinit, cerea eforturi secătuitoare. Degetele ei îşi slăbiră strânsoarea şi se desprinseseră încet dintre degetele lui; în aceeaşi clipă, îl încercă sentimentul acut că, deşi urcau în acelaşi ritm, pas cu pas, distanţa care îi separa creştea pe neobservate, implacabil, de parcă spaţiul însuşi ar fi prins să se dilate. Realitatea atât de sigură şi familiară până atunci se prefăcea sub ochii lui într-o viziune aidoma aceloraşi gravuri ale lui Escher: constata neputincios cum, cu fiecare moment, Sara se depărta tot mai mult de el, retrăgându-se cu groaza întipărită pe chip într-o însingurare fără speranţă. Gâtlejul lui era neînstare să articuleze vreun sunet – iar ea părea a se strădui în aceeaşi măsură, disperat şi zadarnic, să-l cheme în ajutor. Erau captivi în universuri incongruente, lipsiţi de putinţa comunicării. Această stare dură o infimă fracţiune de timp, după care fata dispăru cu totul, destrămându-şi imaginea în neant.

Singur pe scara abia luminată, într-o casă străină, Quintus privi mai întâi în jur, dezorientat. Se apropie apoi de locul în care, cu o secundă în urmă numai, se afla încă făptura ei plină de viaţă. Îşi trecu mâna pe balustradă şi întâlni crâmpeiul care îi mai păstra căldura palmei. Se aşeză pe treapta pe care se pierduse ultimul ei pas şi se ghemui cu fruntea în palme, incapabil să realizeze adevărul că, rătăcită în cine ştie ce capcană a timpului, Sara dispăruse poate pentru totdeauna din viaţa lui. Descoperise în mod nedorit că fericirea lor nu era invulnerabilă, că nu se găsea – cum îşi închipuise – la adăpost de agresiunile imprevizibile ale lumii înconjurătoare. Şansa de a fi fost până atunci feriţi de tentaculele nevăzutei caracatiţe pe care experimentele propriului său frate o stârniseră din genunile firii era plătită totuşi prea scump: iubirea lor abia îmbobocise, şi nu putea accepta gândul acestei înăbuşiri stupide, ca o pruncucidere săvârşită orbeşte, dintr-o neglijenţă.

Îşi muşcă în neştire buzele, încercând să-şi stăvilească prin durere fizică suferinţa pe care sufletul său nu era pregătit să o îndure. Poate că totul n-a

fost decât o iluzie, pură halucinaţie, iar Sara a şi ajuns acasă – poate că îl aştepta acolo, îndărătul uşii! Se stăpânea cu greu să nu se ridice şi, dintr-un salt, să fie în prag, pentru a o regăsi zâmbitoare, chicotind ca după o farsă reuşită. Ştia că ar fi bătut la uşă sau ar fi sunat degeaba – în cel mai bun caz, ar fi atras atenţia vecinilor. Se pomeni spunându-şi că ar fi fost dator să anunţe familiei, sau măcar la poliţie, dispariţia ei; cuvântul „dispariţie" îl făcu să se înfioare. Nu era în stare să ia nicio hotărâre, nici să facă vreo mişcare. S-ar fi întins acolo, pe scară, şi ar fi zăcut aşa, inert, indiferent la curgerea vremii.

Ca prin vis, bătăile pendulei îi pătrunseră în auz. Se înălţă, hipnotizat parcă, şi începu să coboare treptele, una câte una, cu mişcări lente, de ritual funebru. În piept i se căsca un gol dureros, ca şi cum din trunchiul lui n-ar fi rămas decât o pojghiţă din cheaguri uscate de sânge. Gândul i se răsucea în loc, refuzând să mai comunice cu realitatea. Voinţa lui de a fi se surpa încet, treaptă cu treaptă. În faţa porţii se opri şi ezită câteva momente să o deschidă. În adâncurile conştiinţei, licărea poate o ultimă nădejde, de care nu cuteza să se despartă. Nici chiar speranţele cele mai nebuneşti nu sunt niciodată atât de absurde încât oamenii să le abandoneze de bunăvoie; ci speranţele sunt cele care îi părăsesc pe oameni.

Quintus ieşi în stradă. Merse la întâmplare minute în şir şi nu se opri decât atunci când cineva îi bară ostentativ drumul. Privi în jur uimit, neînţelegând ce voiau de la el arătările drapate în violet care îl împresuraseră.

Dar ele ştiau.

Ca şi lordul Knowshire – cu care, de altfel, purtase cândva o copioasă corespondenţă – baronul von Kennengau era un călător pasionat. Spre deosebire însă de temerarul lord, baronul nu părăsise niciodată castelul singuratic în ale cărui încăperi, urmând pilda unui lung şir de strămoşi iluştri, îşi ducea zbuciumata existenţă; călătoriile lui, deşi imaginare, puteau rivaliza totuşi cu cele mai spectaculoase aventuri ale istoriei căci, asemeni marilor exploratori, mereu noi tărâmuri i se arătau, dezvăluindu-şi când exploziv, când cu zgârcenie tainele. Citise încă din adolescenţă miile de tomuri legate în scoarţe groase, cuprinzând jurnale, memorii, note de drum, rapoarte confidenţiale şi referate ştiinţifice, însemnări enigmatice şi reportaje exuberante – tot ce cu mult sârg adunaseră înaintaşii, generaţie după generaţie, în rafturile monumentalei biblioteci a castelului. Manuscrise şi incunabule, portulane şi hărţi, multe dintre ele complet necunoscute ori socotite iremediabil pierdute, completau această colecţie unică, cu a cărei cercetare sistematică îşi făcuse ucenicia. Epuizase demult geografia reală, pe care o socotea lipsită de interes autentic, prea supusă hazardului pentru a satisface exigenţele spiritelor alese. Desigur, jocul întâmplării nu mai avea pentru el ascunzişuri şi îl amuzase într-o vreme să furnizeze cu anticipaţie organizatorilor de expediţii menite să şteargă ultimele pete albe de pe glob descrieri minuţioase ale ţinuturilor încă necălcate de picior de om alese drept ţintă. Spre indignarea şi stupefacţia unor venerabili academicieni, descrierile lui erau confirmate până în cele mai mici detalii. Dar fie că puţinătatea locurilor neumblate îl deprima, fie că faima de ghicitor ajunsese să-i displacă – în definitiv, el nu prezicea, ci ştia – renunţă curând şi la această preocupare. Explora acum teritorii închipuite. Lumile paralele, ţările utopiei şi oraşele imposibile – al căror număr, de la Atlantida la Tlön, îl sporea neîncetat cu propriile-i născociri – îi călăuzeau ireversibil paşii cugetului spre visatul imperiu al armoniei desăvârşite, unde legea era număr, iar geometria paradox. Se antrena asiduu, se pregătea de-o viaţă pentru marea, decisiva călătorie către Oraşul Interzis, citadela sacră a Marelui Moeb.

Repetatele schimbări de atmosferă, de climă, de altitudine îi alimentau pofta pantagruelică: împresurat de pogoane de plăcinte, cirezi de crenvurşti, chintale de bere, baronul înfuleca fără răgaz, dospindu-şi metodic obezitatea şi lărgindu-şi la nesfârşit baierele stomacului. Formidabilele lui aventuri se consumau între două halbe, între îngurgitări şi regurgitări, acompaniate de sughiţuri, clefăituri şi râgâieli. Temperament sensibil, von Kennengau reacţiona violent la emoţiile lungilor sale peregrinări, le trăia din toate fibrele spaimele şi desfătările, se resimţea mereu mai mult de pe urma

primejdiilor înfruntate. Şi într-o bună zi, chemarea perfecţiunii îl îndemnă din nou la drum, la cel mai riscant dintre toate.

Citise cândva în jurnalul unui călugăr anonim că renumita capitală era alcătuită din mai multe incinte concentrice, comunicând între ele prin porţi monumentale cu streşini suprapuse, ca ale vechilor pagode budiste. Prima incintă, cea mai cuprinzătoare, înconjura Oraşul exterior, sau albastru. Urma Oraşul portocaliu, sau median, şi Oraşul interior, auriu, supranumit Oraşul imperial. În fine, în centrul acestuia se afla Oraşul interzis, Oraşul sacru, unde niciun venetic nu pătrunsese încă. Călăuza îi atrăsese în repetate rânduri atenţia asupra zădărniciei încercării sale, dar nu avea de gând să renunţe tocmai acum, când se hotărâse, în sfârşit, să pornească. Va fi primul străin care va vizita Oraşul sacru! El, baronul von Kennengau...

— Prea bine, îi spuse atunci călăuza. Urmează-mă!

Străbătură prima incintă fără prea multe complicaţii. Străzile erau drepte, iar casele, din câte îşi putea da el seama, reproduceau la scară redusă planul oraşului, cu zidurile lui concentrice. Până aici totul era exact aşa cum îşi imaginase. Trecătorii, care semănau între ei atât de mult încât numai după veşminte îi puteai deosebi, îşi vedeau de treburile lor, fără a-i arăta că l-ar băga în seamă. La următoarea poartă i se ceru să prezinte scrisorile de recomandare. Semnătura lordului Knowshire se dovedi a-i fi cunoscută ofiţerului, care nu pierdu prilejul de a cere amănunte despre împrejurările în care dispăruse faimosul explorator.

— Eu l-am prevenit, zise baronul, mergea la moarte sigură...

Oraşul median nu părea să difere mult de cel exterior, atâta doar că locuitorii lui se dovedeau încă şi mai indiferenţi la trecerea străinului. Intrarea în Oraşul imperial, cu palatele şi grădinile sale minunate, îi fu admisă numai după o lungă aşteptare. I se făcea însă cunoscut, cu acest prilej, că însuşi Marele Moeb îl va primi la reşedinţa sa.

Ilustrul suveran îl întâmpină cu un ceremonial demn până şi de trimisul unei mari puteri galactice. Fu servit un prânz întocmit din două duzini de feluri de bucate, gătite după reţetele celor mai rafinaţi gastronomi ai imperiului, intercalate cu tot atâtea soiuri de băuturi extraordinare. Îndelungatul antrenament îi îngădui baronului să înmormânteze cu seninătate în pântecele său enorm o cantitate care pe orice alt muritor l-ar fi dat gata. El urmărea însă bine dispus spectacolul de pantomimă prezentat în onoarea lui de către un grup de actori costumaţi şi mascaţi într-o manieră grotească, iar la apariţia dansatoarelor, care, în sunetele unei melodii stranii, începură un dans plin de graţie, se aplecă la urechea interpretului şi ceru în şoaptă încă o porţie din penultimul fel de desert. Dorinţa îi fu numaidecât

îndeplinită; socoti momentul potrivit pentru a-şi formula îndrăzneaţa solicitare.

— Desigur, desigur, încuviinţă Marele Moeb, urmărind cu imperturbabilul său zâmbet mişcările hipnotizante ale dansatoarelor. Oaspetele nostru nu va găsi supărător faptul că, în drum spre Oraşul sacru, va mai avea de trecut prin câteva porţi...

— O, nicidecum, am început să mă obişnuiesc.

— Era de aşteptat, continuă să zâmbească suveranul. Oaspetele nostru nu ne va lua în nume de rău faptul că, dată fiind cerinţa ca numai celor aleşi – lăudat fie numele Zeului! – să li se îngăduie accesul în cetatea sfântă, la fiecare poartă i se va pune câte o întrebare.

— Pare un lucru de înţeles, făcu baronul flegmatic, continuând a mesteca.

— Şi nici nu va socoti nedrept să-şi ofere capul chezăşie pentru corectitudinea răspunsurilor pe care le va da, conchise Marele Moeb.

Călătorul tăcu. Ceafa groasă îi înţepenise într-un fior de gheaţă.

— Oaspetele nostru se mai poate răzgândi încă, îl cercă, zâmbitor, cel în puterea căruia se afla.

— Accept orice condiţii, zise von Kennengau, ştergându-şi cu palma slinoasă broboanele reci pe care teama i le scosese pe frunte.

Marele Moeb lovi uşor cu un ciocănel într-un gong de aramă. Îndată se arătară doi oşteni înarmaţi, care îl însoţiră pe oaspete spre şirul de porţi pe unde i se spusese că va trebui să treacă. Încadrat de o adevărată escortă, ajunse în faţa porţii de la care avea să înceapă cumplita încercare. Clădită din marmură albă, între ziduri de cărămizi smălţuite, ea era încununată de un triplu acoperiş, cu muchii răsfrânte. De sub olanele aurite, lucind orbitor în soare, îşi scoteau capetele căpriorii din lemn de pin acoperit cu lac roşu. Cele două canaturi, închise, ale porţii erau turnate din bronz. În faţa lor, aşezat pe o rogojină, înveşmântat în alb, un bătrân cărunt, cu barbă rară, îl aştepta surâzător. Chipul lui semăna uimitor cu acela al Marelui Moeb, al oştenilor, al interpretului, al călăuzei şi al tuturor bărbaţilor întâlniţi în această ţară, dar baronul, persecutat de gândul ne rostitei întrebări pentru al cărei răspuns îşi pusese capul chezăşie, încetă să se mai mire.

— Câte porţi te despart de Oraşul sacru? grăi bătrânul.

Oştenii îşi cumpăniră săbiile, gata să şi le tragă din teci. Interpretul urmărea tremurul buzelor palide ale străinului, atent la fiecare sunet.

— Dacă aş răspunde, chibzui acesta cu voce tare, mi-ar rămâne, de bună seamă, cu o poartă mai puţin!

Canaturile de bronz se rotiră fără zgomot: ghicise! Escorta îl urmă, printre ziduri de-a lungul cărora se desfăşurau, în reliefuri joase, scene cu animale fabuloase. Culorile vii ale cărămizilor smălţuite îi plăcură. Zidurile

erau înalte, urmau un contur sinuos şi, din loc în loc, erau încununate cu turnuri de pază identice. După o oră de drum, pântecosului baron îi pieri cu desăvârşire interesul pentru inorogi şi pentru culorile smalţului, înlocuit de o senzaţie de secătuitoare monotonie. Când ajunse din nou în faţa unei porţi cu olane aurite, vegheată de un bătrân cu barbă rară, i se păru firesc să constate că este întâmpinat cu acelaşi surâs enigmatic şi de aceleaşi canaturi de bronz. De data aceasta însă, hainele înţeleptului care interpreta rolul de sfinx erau de culoarea purpurei. Dacă n-ar fi fost acest amănunt şi drumul chinuitor pe care îl străbătuse, ar fi putut să jure că se mai afla încă în faţa primei încercări.

— Ce te aduce la mine? întrebă înţeleptul.

Oştenii se mişcară grabnic şi se auzi sunetul lamelor de oţel lunecând pe arama tecilor.

— Bunăvoinţa Marelui Moeb mă aduce, răspunse străinul.

Din nou se clintiră canaturile de bronz şi din nou se pomeni călcând cu teamă pe pavajul de piatră, printre ziduri smălţuite. Gâfâia şuierător, abia târându-şi burduhănosul trup şi jurându-şi să renunţe pentru totdeauna la călătoriile lui de va scăpa teafăr. Se văzu pentru a treia oară şi pentru a patra oară în faţa unei porţi şi de fiecare dată găsi răspunsul potrivit la vorbele iscoditoare ale înţeleptului cu barbă rară. Uneori, sleit de puteri, se lăsa copleşit de o calmă disperare: atunci îşi spunea că n-avea decât să refuze a-şi mai chinui mintea cu şaradele acelea, şi călăii i-ar fi adus de îndată odihna definitivă – dar la vederea cumplitelor arme spaima îi da ghes. Şi se văzu pentru a şaptea oară în faţa unei porţi, şi tot aşa până la zece. Şi când, după un drum istovitor, adus încă o dată în faţa porţii de către vajnicii oşteni cu săbiile pregătite, un bătrân în straie negre îi puse cuvenita întrebare, baronul se zăpăci într-atât, încât nu înţelese nimic. Oştenii traseră săbiile.

— Prin câte porţi ai trecut? repetă interpretul, urmărit de privirea surâzătoare a bătrânului.

Săbiile se ridicau încet, sclipindu-şi tăişurile.

— Prin zece porţi am trecut, vorbi repede călătorul.

Canaturile de bronz rămaseră neclintite. Braţele înarmate ale oştenilor erau înălţate mult deasupra capetelor. Baronul von Kennengau se întrebă cuprins de panică dacă nu cumva ar fi trebuit să numere şi cele trei porţi pe care le străbătuse înainte de a ajunge la Marele Moeb.

— Treisprezece! gemu el rugător.

Înţeleptul surâdea, mângâindu-şi barba rară. Şi, în vreme ce oţelul zvâcnea, fulgerând zise:

— De zece ori ai trecut, e drept, dar prin una şi aceeaşi poartă...

Apoi ridică de pe lespezi căpăţâna buhăită şiroind de sânge şi o azvârli peste grămada de tigve pe care veneticul n-o observase.

Partea a treia
JUDECATA

1

— Zici că n-a opus rezistenţă?

— Dimpotrivă, părea foarte paşnic şi docil. N-a făcut nicio tentativă de a scăpa din incinta nodului, de parcă ar fi ştiut că n-avea nicio şansă. Când am apărut în costumele noastre de protecţie biologică, cu măştile pe figură, ne-a privit mirat, compătimitor parcă şi, în cele din urmă, a urcat în duba sterilă fără să schiţeze niciun protest.

— Când spuneai că şi-a făcut apariţia?

— Ieri, la ora 11 şi 28 de minute.

— Singur?

— Singur şi cu mâna goală. Doar cu hainele de pe el.

Comisarul şef îl chestiona pe David fără mare tragere de inimă. Dacă revenea asupra unor întrebări n-o făcea nici din meticulozitate, nici ca să-şi verifice subalternul – îl cunoştea de prea multă vreme ca să mai aibă îndoieli cu privire la competenţa şi conştiinciozitatea lui –, ci pur şi simplu ca să evite a formula orice apreciere personală asupra celor întâmplate. La drept vorbind, s-ar fi lipsit bucuros de toată această încurcătură, care ameninţa să-i aducă o mulţime de complicaţii. De ce tocmai în sectorul lui! se lamenta în gând comisarul-şef pe când ascensorul cobora spre camera blindată în care intrusul urma să-şi petreacă zilele de carantină.

La ieşirea din cabina ascensorului fură întâmpinaţi de doi medici care îi însoţiră spre încăperea cu pricina. În prag, rezemat de tocul uşii, stătea un poliţist cu un halat alb azvârlit neglijent pe umeri, peste uniformă; la vederea superiorilor, îşi corectă ţinuta şi luă poziţia de drepţi. Intrară. În spatele unui panou dublu de sticlă incasabilă, într-un spaţiu perfect etanş, individul pe care continuul spaţio-temporal îl debarcase în nodul A-81 se plimba agale, cu mâinile la spate, cufundat în gânduri. Era îmbrăcat simplu, cu o rasă cenuşie ca de călugăr şi o manta neagră de stofă aspră, iar în picioare purta sandale împletite din curele, cu talpă solidă. Statura-i impunătoare, mişcările trădând o forţă şi o agerime puţin obişnuite contrastau în mod frapant cu faţa brăzdată de încreţituri, încadrată de barbă şi plete cărunte.

— Ai reuşit să scoţi ceva de la el? îşi continuă comisarul-şef seria întrebărilor, încercând să nu lase să se observe că înfăţişarea străinului îl impresionase mai mult decât se aştepta.

— N-a rostit niciun cuvânt... poate de când e aici...

— Nu, interveni unul dintre medici, continuă să tacă.

Îndărătul panoului de sticlă, ciudatul personaj îşi întrerupse plimbarea şi îi privi cu un surâs blajin.

— Pare cu totul inofensiv, comentă David.

— L-aţi percheziţionat?

— N-am găsit nimic. Niciun obiect. Nici măcar un act de identitate.

Cine era? De unde venea? Din ce lume, din ce timp?

— Dar dumneavoastră aţi ajuns la vreo concluzie? se adresă comisarul-şef medicilor.

— Pacientul nostru este perfect sănătos, pare imun la bolile infecţioase curente, şi, din câte am constatat până în prezent, nu este purtător de agenţi patogeni. Ne putem pronunţa cu mai multă certitudine numai după încă 48 de ore.

— Ceea ce apare limpede de pe acum, adăugă celălalt slujitor al sănătăţii publice, este că un asemenea organism nu poate fi produsul vreuneia dintre societăţile care ne-au precedat pe scara istoriei. Nici noi nu suntem capabili încă să asigurăm o imunitate atât de completă şi stabilă.

— Credeţi, aşadar, că vine din viitor?

— Exclus! făcu David. Nodurile de tip A comunică numai cu trecutul.

— Dar nu există nicio contradicţie: nimic nu-l împiedica să facă mai întâi o călătorie în trecut... de altfel, pentru contemporanii lui, tot în trecut se află şi acum, când îl vedem printre noi.

— Şi hainele? Hainele acestea de călugăr nu vă spun nimic? se îndârji şeful de pichet. O să ziceţi că şi noi îi echipăm pe membrii expediţiilor noastre în costume de epocă, iar dumnealui şi-o fi ales drept ţintă evul mediu. Foarte bine, dar atunci ce caută la noi? Şi dacă tot ne-a onorat cu vizita domniei-sale, de ce n-a binevoit să-şi schimbe veşmintele cu unele mai potrivite?

— Poate că a ajuns aici din întâmplare, o fi nimerit în nod din greşeală... Ori poate că în epoca lui aşa sunt costumaţi călătorii temporali, sau – de ce nu? – toată lumea se îmbracă aşa. Sau toată lumea călătoreşte în timp. Cine ştie?

Comisarul-şef curmă discuţia care ameninţa să ducă la o inutilă înfierbântare a spiritelor:

— Deci sunteţi absolut sigur că nici măcar în mod excepţional o asemenea imunitate nu putea să se manifeste în trecut?

Medicul bătu în retragere:

— Foarte puţin probabil... un caz la un milion...

— Aşadar, nu imposibil?

— Vedeţi! exclamă David, triumfător.

Şeful îi făcu semn cu mâna să se potolească. Urmărise fără contenire comportamentul străinului şi, cu toate că acesta nu reacţiona în mod vizibil la replicile care erau schimbate, comisarul avea impresia absolut inexplicabilă că le înţelegea fiecare cuvânt. Ca şi cum i-ar fi ghicit gândul, intrusul cu înfăţişare de patriarh îl fixă stăruitor cu ochii lui albaştri şi, în aceeaşi clipă, fără ca acesta să-şi fi clintit măcar buzele, cei prezenţi auziră foarte limpede o frază:

— Sigur că înţeleg tot ce spuneţi!

De fapt, a auzi nu era verbul cel mai potrivit, căci aerul nu vibrase şi nicio undă sonoră nu le clintise timpanele; mai curând s-ar fi putut spune că o voce lăuntrică le grăise.

— Să nu vă miraţi, continuă vocea, că vă vorbesc în acest chip, dar nu există altă cale. Limba mea voi n-o puteţi pricepe şi nici măcar n-o puteţi percepe.

Cuvintele avură efectul unui şoc electric; primul care îşi reveni din uluială – ca unul care, după lunile de serviciu la un nod spaţio-temporal, se acomodase întrucâtva cu farsele neprevăzutului – fu David.

— Păi bine, omule, zise el redobândindu-şi prezenţa de spirit, dacă înţelegi ceea ce spunem de ce taci de atâta amar de vreme? De ce ne laşi să ne batem capul de pomană?

Răspunsul veni prompt, însoţit de un zâmbet enigmatic:

— Trebuia să găsesc momentul cel mai potrivit, să vă las mai întâi să vă obişnuiţi cu prezenţa mea. Chiar şi aşa, văd că această modalitate de comunicare v-a cam tulburat... şi era firesc!

Comisarul-şef preluă iniţiativa:

— Stimate domn, am dori să ne răspunzi la câteva întrebări!

— Mai întâi, spuneţi-mi voi ce rost are să mă ţineţi aici, închis, de parcă aş fi săvârşit vreo infracţiune!

— De fapt, în raport cu legislaţia noastră, te afli de mai multe ori în culpă: ai pătruns pe teritoriul statului fără a dispune de vizele necesare; nu posezi niciun act de identitate; nu poţi face dovada faptului că ai asigurate mijloacele de existenţă – şi, la rigoare, ţi-aş mai putea găsi şi alte păcate. Suficiente pentru a obţine fie expulzarea, fie câţiva ani îndărătul gratiilor. Desigur, orice cetăţean – fie el şi străin – are dreptul la apărare, iar un avocat bun te-ar putea scoate basma curată. Dar nu pentru asta te ţinem aici: pur şi simplu din spirit de prevedere, în interes reciproc, pentru a preîntâmpina o posibilă contaminare.

Străinul râse:

— Aşadar, am dreptul să refuz a face orice declaraţie până la venirea avocatului, nu? Parcă aşa scrie în constituţia voastră.

— Văd că eşti bine informat.

— Cât despre contaminare, puteţi fi liniştiţi: natura mea diferă atât de mult de a voastră, încât este de-a dreptul imposibil să schimbăm între noi germeni. Mi se pare că rezultatele analizelor voastre o confirmă...

— Totuşi, vrem să ne convingem singuri, până la capăt. Să avem conştiinţa împăcată, respectând toate măsurile de precauţie pe care le socotim necesare. Şi zi aşa, chiar ai de gând să refuzi orice declaraţie?

— Am glumit... Doar n-aveţi intenţia să mă aduceţi în faţa tribunalului!

Încetul cu încetul, atât poliţiştii cât şi medicii se lăsară pe de-a întregul antrenaţi în conversaţia a cărei manieră insolită de desfăşurare abia dacă o mai sesizau. Figura fascinantă a intrusului îi acaparase; ochii lui păreau să iradieze un farmec căruia nu i se mai puteau sustrage.

— Vreţi să ştiţi cine sunt? Am înţeles oare bine?

— Numele, prenumele, data şi locul naşterii, părinţii, ocupaţia, domiciliul şi toate celelalte...

— Numele? Noi n-avem nume. Noi n-avem nevoie de nume. Ne ştim. Ne cunoaştem. Suntem unul în toţi şi toţi în fiecare. Avem o singură identitate şi infinite ipostaze. Noi înseamnă eu şi eu înseamnă noi. Alţii ne-au botezat, în fel şi chip, crezând că a numi înseamnă a cunoaşte. Ce eroare! Mă tem, domnule comisar, că această rubrică va rămâne albă în fişele voastre.

— Dar nu poţi avea identitate dacă nu porţi un nume!

— Găsiţi-mi voi unul! Sunt obişnuit.

— Bine, mârâi nemulţumit poliţistul, să trecem mai departe. Data naşterii!

— În ce coordonate? În ce cronologie? Cum vrei să-mi socotesc data naşterii eu, care alunec după plac dintr-o eră într-alta, din univers în univers? Eu, care existam înainte de a se fi născut Pământul şi care voi supravieţui întregii Galaxii? Existenţa mea, deşi finită, e nelimitată în timp şi în spaţiu, cum nelimitată este suprafaţa sferei. Nu ştiu dacă mă fac înţeles: mulţi mi-au răstălmăcit cuvintele, răspândind mai apoi ştirea cum că aş trăi veşnic, că aş fi nemuritor: nimic mai fals! Noi ne naştem şi murim în fiecare clipă şi în fiecare loc, fără contenire, fără odihnă...

— Mi-e tare teamă, şefule, rânji David, că o să rămânem cu multe rubrici necompletate. Individul ăsta se crede Dumnezeu.

— Cred că ai dreptate. Ascultă, domnule, nu cumva să-ţi închipui că dacă ai darul de a vorbi aşa, de-a dreptul, fără să-ţi mai osteneşti corzile vocale, îţi poţi permite să mă iei peste picior! Încă nu s-a născut omul care să-şi bată joc de un comisar al poliţiei...

— Departe de mine gândul! Mai bine tac.

— Ba te rog să vorbeşti! Şi fii mai explicit, ce naiba!

— Nu pot fi mai explicit, întrucât vă vorbesc cu cuvintele voastre, pe care le fac să răsune în cugetele voastre. Iar mintea voastră este limitată, e neînstare să cuprindă nemărginirea. Eforturile mele de a fi mai desluşit v-ar împinge pe un drum greşit, v-ar întări bănuiala – care de pe acum vă încearcă, vă dă târcoale – bănuiala că mă cred Dumnezeu. S-ar putea întâmpla ceva şi mai grav, aţi putea sfârşi prin a crede chiar voi că sunt Dumnezeu! S-a mai întâmplat, şi nu numai o dată, tocmai în urma unor strădanii, cu totul inutile de altfel, de a-i face pe semenii voştri să priceapă adevărata noastră natură.

Străinul făcu o pauză, ca pentru a le lăsa timp să se familiarizeze cu ideile stranii pe care le debita. Apoi, continuând să-i învăluie cu privirea lui scânteietoare, îşi reluă tirada cu aceeaşi fervoare:

— Dumnezeu! Mintea omenească nu putea scorni nimic mai absurd decât acest mit despre o fiinţă imaterială, atotputernică, atotştiutoare, eternă, omniprezentă, demiurgică, suverană, supremă! Dumnezeu nu există. Sper să nu mă suspectaţi că mă socotesc a fi ceva ce nu există!

— S-au mai văzut cazuri, observă unul dintre medici.

— Cazuri patologice, vrei să spui; dar voi m-aţi declarat perfect sănătos.

— Din punct de vedere fizic. Şi apoi, rămâne să ne convingi că şi crezi ceea ce spui.

— Că nu există Dumnezeu? Dar tocmai vă explicam cum s-a născut mitul: existenţa noastră nemărginită (dar nu infinită!) a fost luată drept veşnicie, multitudinea noastră (căci suntem miriade şi populăm toate lumile, fie ele succesive ori concomitente) a fost interpretată drept omniprezenţă, capacitatea noastră de a ne deplasa în spaţiu şi timp, de a depăşi hotarele universurilor paralele a fost înţeleasă ca imaterialitate. Sfidăm impenetrabilitatea... stăpânim gravitaţia... modulăm aparenţa sensibilă – dar suntem alcătuiţi din materie; doar altfel structurată...

În vreme ce rostea aceste cuvinte, mai exact în vreme ce le făcea auzite pentru interlocutorii săi, intrusul îşi ilustră afirmaţiile traversând cu palma panoul dublu din sticlă incasabilă, de parcă ar fi fost un spectru şi nu o fiinţă în carne şi oase, ridicându-se apoi de pe pardoseală şi plutind prin încăpere ca în stare de imponderabilitate şi, în fine, făcându-se pentru câteva secunde invizibil.

— Dumnezeule mare... murmură comisarul-şef la vederea degetelor trecând prin geam şi, simţind cum i se înmoaie genunchii, se lăsă să alunece pe un scaun.

Reacţia însoţitorilor săi nu fu cu nimic mai palidă. Medicii se priviră reciproc, ca pentru a se consulta, ca pentru a se convinge că nu aveau halucinaţii. David îşi spuse că, de vreme ce individul pe care crezuseră că îl

păzeau cu absolută străşnicie era capabil de asemenea performanţe, ar fi fost o biată naivitate dacă nu chiar nebunie să-l mai ţină închis într-o cameră prin ai cărei pereţi el se plimba nestânjenit; şi se mai întrebă, amintindu-şi felul cu totul aparte în care le vorbea, dacă nu cumva ceea ce vedeau ei era tot o simplă iluzie, o închipuire stârnită în minţile lor prin cine ştie ce alt vicleşug.

— Vă promit să vă scutesc pe viitor de asemenea scene, făgădui străinul de îndată ce îşi făcu din nou apariţia şi surprinzând căutăturile speriate ale celorlalţi. Am vrut doar să vă sugerez cât de uşor pot fi luate drept miracole fapte care nu au nimic supranatural.

— În ce mă priveşte, zise David mai mult ca pentru sine, nu m-aş mira să fie minuni get-beget.

— Vă mai promit să nu plec nicăieri din această încăpere fără să vă anunţ, bineînţeles cu condiţia să ajungem la o înţelegere rezonabilă. Nu doresc să las impresia că aş nesocoti autorităţile sau legile voastre: vorba ceea, să dăm Cezarului ce e al Cezarului.

— Şi în schimb? Ce ceri în schimb?

— Discreţie totală. Misiunea mea trebuie să se desfăşoare fără zarvă şi publicitate. Un seamăn de-al vostru îmi va lua locul şi va declara presei şi oricui va dori să-l asculte că a nimerit din greşeală în secolul trecut, printr-unul dintre nodurile spaţio-temporale încă neidentificate, unul dintre cele instabile, care apar şi dispar de la o zi la alta, şi că, nemaifiind în stare să-l repereze, a revenit în prezent prin nodul A-81, ale cărui coordonate şi ecuaţii de transformare le cunoştea dinainte.

— Bine, dar oamenii mei te-au văzut pe tine! observă David.

— N-aveţi decât să găsiţi pe cineva care să-mi semene.

— Atâta tot? se interesă comisarul-şef, căruia noua turnură a discuţiei îi redase stăpânirea de sine.

— Am nevoie de un paşaport, care să-mi asigure un statut de deplină legalitate şi să mă scutească de orice discuţii.

— Ne întoarcem, aşadar, la completarea fişei personale...

— Cea cu o mulţime de rubrici albe, sublinie cu umor David.

— Puteţi scrie ce vă trece prin minte, mi-e indiferent. Trimiteţi pe cineva să-mi facă o fotografie: dar să fiţi atenţi, deasupra capului o să-mi iasă o aureolă, va trebui să retuşaţi niţel poza.

Râseră cu toţii, ca de o glumă reuşită.

— Ei, facem târgul?

— Să vorbesc cu şefii mei, zise comisarul-şef. Fără aprobarea lor nu se poate... Şi ar mai fi ceva...

— Ştiu, i-o luă înainte intrusul, ai vrea să afli ce misiune am de îndeplinit. Regret, dar nu pot face încă nicio precizare. E mai bine să rămân singurul care cunoaşte acest secret.

— Mda, mormăi comisarul, voi vorbi cu şefii mei...

— Nu uita: discreţie totală! Dacă cineva începe să pălăvrăgească, stricăm înţelegerea! Şi fără urmăriri, fără niciun fel de şmecherii! Altfel, vă promit un bâlci cum nu s-a mai pomenit pe Pământ – şi-mi mai chem şi câţiva ortaci, ca să fie distracţia mai mare.

Câteva momente tăcură cu toţii. Apoi David exclamă:

— Degeaba! Eu tot nu pricep – dacă vrei atâta discreţie, de ce ai picat tocmai în nodul cel mai păzit? Doar spuneai că poţi călători prin timp ca pe bulevard! De ce n-ai venit incognito?

— Foarte simplu: din spirit practic. E destul de greu să treci neobservat prin lumea voastră. Aveam oricum nevoie de acte, de sprijinul poliţiei... Iar pe de altă parte, folosindu-mă de reţeaua voastră de noduri spaţio-temporale am făcut economie de energie. Sau crezi că pentru noi nu contează?

Se auzi un ciocănit în uşă. Poliţistul care stătea de pază pe coridor se arătă în prag şi zise fără a se întrerupe din mestecatul unei pastile de gumă:

— David este chemat la telefon...

— Cine mă caută?

— Nu ştiu, dar e ceva urgent...

Şeful pichetului de la nodul A-81 ieşi fără alte comentarii, cu gândul la straniile întâmplări care, în ultimele 24 de ore, îi aduseseră destulă bătaie de cap. Dar oricât şi-ar fi chinuit mintea, n-ar fi putut ghici nici cine îl sunase şi nici ce cuprindea mesajul atât de grabnic care îi era destinat. Uimit să audă vocea soţiei – abia se despărţiseră în acea dimineaţă, după două zile petrecute împreună în garsoniera lui de la pichet – întrebă cu obişnuita lui maliţie:

— Ce-i, dragă, atâta zor? Ţi-ai pierdut iarăşi cheile?

— S-a întâmplat... nu glumi...

— Ce s-a întâmplat? îşi schimbă el brusc tonul, alarmat.

— Sara nu e nicăieri...

Glasul femeii suna deznădăjduit, a lacrimi cu greu stăpânite.

— O fi cu Quintus!

— Quintus e la spital. Stâlcit în bătaie. L-au găsit ieri, pe strada noastră.

2

Nenorocirile colective, oricât ar fi de grave, cugetă Daniel, ne impresionează mai puţin decât dramele individuale, mai cu seamă în cazul

unor fiinţe care ne sunt apropiate; oricât de altruist, oricât de receptiv la frământările vremii ar fi, orice om se dovedeşte până la urmă mai preocupat de propriul său destin decât de destinul omenirii. În răgazurile dintre călătoriile sale temporale, reporterul urmărea cu riguroasă conştiinţă profesională mersul lumii, chinuit de obsesia unei continue deteriorări a situaţiei. Deşi era evident că în difuzarea şi comentarea informaţiilor din această categorie se adopta o atitudine tot mai sobră, mai prudentă, menită de bună seamă să preîntâmpine sporirea panicii, imaginea generală a consecinţelor – directe sau indirecte, unanim admise ori numai presupuse – ale experimentului de la superacceleratorul *Albert Einstein* căpăta treptat contururile unui cataclism de o amploare fără precedent.

Efectele nemijlocite erau parcă cele mai puţin îngrijorătoare – deşi cheltuielile pricinuite de identificarea şi paza nodurilor spaţio-temporale atinseseră sume exorbitante, pagubele provocate prin dezorganizarea circulaţiei şi transporturilor terestre, navale şi aeriene, ca şi a telecomunicaţiilor nu conteneau să crească, iar numărul total al persoanelor dispărute era considerabil. Dar acestui grup prim de incidente şi accidente i se alăturaseră între timp altele, mai banale însă mult mai distrugătoare – incendii, inundaţii, cutremure, erupţii vulcanice, ridicări şi coborâri bruşte ale scoarţei pământeşti. Frecvenţa lor era prea mare pentru a fi puse pe seama unei intensificări întâmplătoare a activităţii tectonice, de pildă. Când un transatlantic dispărea cu pasageri cu tot în cine ştie ce cotlon al istoriei, te mai mângâiai cu gândul că, deşi rupţi timpului lor, oamenii s-ar putea acomoda noilor condiţii, şi-ar putea continua existenţa şi – de ce nu? – ar putea fi cândva readuşi în prezent; pe când pe cei înghiţiţi de viituri, îngropaţi sub dărâmături şi sub lavă era sigur că nimeni nu avea să-i revadă vii şi teferi vreodată.

Cu toate măsurile de izolare luate din momentul depistării câte unui nod, propagarea în prezent a marilor focuri ori a marilor epidemii din secolele trecute n-a putut fi complet zădărnicită. Cât despre mişcările tectonice neobişnuit de dese şi de violente, geologi renumiţi au admis drept plauzibilă ipoteza generării lor ca urmare a tensiunilor produse în structura Terrei prin modificările locale ale continuului spaţiu-timp; amploarea şi durata acestor posibile consecinţe secundare nici măcar nu puteau fi anticipate. Nimeni nu era în stare să prevadă cărei localităţi îi venea rândul. Succesele obţinute cândva în predicţia seismelor ori a erupţiilor vulcanice nu mai serveau la nimic.

Dar urmările cele mai grave, îşi zise gazetarul, erau cele din sfera psihologiei sociale. Ca întotdeauna în perioadele de restrişte însă mai cumplit ca niciodată, pornirile iraţionale răbufneau, ameninţând să scape de

sub orice control. Oamenii se zăvorau sub carapacea individualismului, întorcând spatele avalanşei de veşti terifiante şi refugiindu-se în iluzorii paradisuri, al căror decor de mucava se prăbuşea de altfel la cea dintâi lovitură stihinică a sorţii. În zadar se străduiau savanţii să demonstreze că tot şirul catastrofelor avea la origine un experiment riscant al omului, că niciun fel de forţe supranaturale nu erau aici amestecate – încercările lor nu făceau adeseori decât să discrediteze şi mai mult ştiinţa însăşi, alimentând torentul iraţionalismului. Căci dacă cunoaşterea ştiinţifică nu era bună decât să aducă nenorociri – evident, binefacerile ei nu mai impresionau pe nimeni, ajunseseră să fie neglijate, dacă nu chiar hulite ca purtând sorginte demonică – atunci orice demers al raţiunii trebuia anatemizat.

Pe măsură ce realiza acuitatea unui asemenea pericol, Daniel reflecta tot mai des la implicaţiile misiunii pe care o îndeplinea în cadrul comisiei conduse de Ruben. Într-o vreme se gândise chiar să renunţe la a mai participa la expediţiile temporale, pentru a se consacra, cu toată forţa talentului său publicistic, campaniei salvatoare susţinute în întreaga lume de cercurile progresiste, de către oamenii care îşi păstraseră judecata limpede în ciuda vitregiei împrejurărilor. Mai apoi ajunse însă la concluzia că, în caz de reuşită, procesul cunoaşterii imaginat de Ruben ar fi fost cea mai eficientă acţiune a campaniei de contracarare a obscurantismului retrograd. Cunoaşterea achitată de către juriul marilor înţelepţi ai tuturor timpurilor! Acesta trebuia să constituie atuul decisiv...

Aşa să fie? Va putea fi oare disculpată ştiinţa? Îi vor fi trecute cu vederea sutele de mii de jertfe, reale sau virtuale? Şi, chiar şi atunci, cât va cântări oare verdictul juriului în ochii celor atinşi de morbul insidios al mileniului? El însuşi fu nevoit să admită că îi era mult mai uşor să se arate îngăduitor câtă vreme participa la durerea colectivă doar din spirit de solidaritate, decât după ce propria lui familie fu năpăstuită de soartă.

Dispariţia Sarei îi lovise ca un trăsnet din senin. Văzuseră până atunci sumbrele fantasme dând târcoale altor case, semănând jale printre necunoscuţi şi, uneori, mai rar, printre cunoscuţi – dar, printr-o înţelegere tacită, superstiţioasă, subiectul era evitat, ca pentru a nu atrage vreun blestem. De altfel, se întâlneau din ce în ce mai rar toţi patru în jurul aceleiaşi mese, iar atunci conversaţia era dominată de expansivitatea plină de haz a surorii mai mici. Cum atât David cât şi el erau mai tot timpul plecaţi, mama şi fiica îşi împărţeau săptămâni în şir singurătatea – fără prea multe vorbe şi chiar fără exces de tandreţe, Sara simţindu-se mai degrabă inhibată când maică-sa o îndemna, cu o tipică lipsă de tact, să-i facă mărturisiri. Daniel se speriase când şi-a revăzut mama, îmbătrânită parcă peste noapte cu zece ani, după pieirea fără urmă a fetei; el însuşi primise vestea cu

sentimentul acut al neverosimilului, al absurdului, nevrând să creadă şi sperând în secret ca totul să se dovedească până la urmă a nu fi altceva decât o confuzie, o farsă stupidă.

Îi făcu o vizită la spital lui Quintus şi află de la el – în cuvinte puţine, căci medicii nu-i îngăduiau încă nici cel mai slab efort – cum se petrecuse fatidicul incident. Se întoarse acasă şi încercă o reconstituire; îi ceru sfatul lui Zeno, specialistul în noduri spaţio-temporale – dar elementele cunoscute erau prea sumare fie şi pentru identificarea tipului de nod, şi cu atât mai mici erau şansele de a determina spre ce timp se făcuse traversarea. Practic, orice încercare de a o căuta de unul singur prin lungul şir al mileniilor ar fi fost cu totul inutilă – chiar dacă, lucru puţin probabil, ar fi primit o autorizaţie în acest scop. Cât despre o cercetare sistematică, angajând o echipă mai numeroasă, nici n-ar fi putut cuteza să o ceară: când zilnic se raportau în lume mii de dispariţii şi mii de dramatice decese, o asemenea solicitare ar fi părut complet lipsită de simţul măsurii.

Îşi aminti ultima lui discuţie mai consistentă cu Sara: când mai mult ea l-a chestionat, pe tema profesiunii pe care el şi-o alesese, şi când a descoperit cu plăcută uimire cât de mult crescuse sora lui în anii din urmă. Îşi făcuse atunci o sumedenie de reproşuri pentru că nu-şi găsea niciodată timp ca să-şi onoreze îndatoririle de frate mai mare şi unic, îşi făgăduise ca pe viitor să fie mai atent la acest capitol. Numai că trecuseră săptămâni şi luni de atunci, iar iureşul preocupărilor sale se înteţea tot mai mult, nelăsându-i niciun răgaz. Acum în zadar şi-ar mai fi înnoit reproşurile. Totuşi, el încercă să-i convingă pe părinţi să o considere cu toţii pe Sara nu dispărută pur şi simplu, ci plecată într-o lungă călătorie – din care n-ar fi fost cu totul imposibil să se întoarcă odată şi odată. Apoi, le mai spuse el, poate că lumea în care ajunsese ea era mai senină decât lumea pe care o părăsise, ceea ce ar fi ajutat-o să suporte mai uşor despărţirea de familie, de prietene, de tânărul acela blajin de care părea să se fi îndrăgostit. Oricum – şi David se declară de acord cu acest punct de vedere – ar fi fost o blasfemie să-şi lase inimile înecate de doliu, căci, după toate probabilităţile, ea se afla în viaţă; iar câtă vreme ea trăia, nu era orice nădejde pierdută.

Dar cine putea şti dacă nu cumva sora lui a nimerit într-o eră de primitivism, dacă n-a căzut victimă fiarelor ori unor sălbatici? Sau dacă nu cumva lupta să supravieţuiască printre gheţuri veşnice şi nămeţi? Daniel îşi păstră pentru el temerile. Aşteptarea, fie ea şi cu o scadenţa nedefinită, era de preferat faţă de certitudinea ireparabilului. Ţesea cu bună ştiinţă un miraj, în primul rând pentru uzul mamei sale, şi el era cel dintâi care trebuia să respecte convenţia.

Toate aceste crâmpeie de gând care îi trecuseră prin minte în cele câteva minute de când pândea sosirea lui Ruben îl făceau să oscileze între porniri contradictorii. Ba se lăsa târât de mânie împotriva „celor patru", singurii purtători nominalizabili ai răspunderii pentru întreaga serie de nenorociri, şi atunci era tentat fie să se retragă din comisia care le pregătea absolvirea de orice vină, fie dimpotrivă, să răstoarne mersul anchetei, transformându-i pe neinspiraţii fizicieni în ţapi ispăşitori; ba se trezea acuzându-se singur de subiectivism şi, amintindu-şi că Ruben însuşi îşi pierduse unicul fiu într-una dintre inundaţiile provocate de mişcările bruşte ale scoarţei terestre, îşi făgăduia să-şi păstreze tăria de cuget; ba aluneca în apatie, istovit de atâta zbucium lăuntric, abandonat de orice emoţie şi de orice aspiraţie; ba reizbucnea în alertă, gata de acţiune, pentru a opri prăbuşirea lumii în haos.

— Mă aştepţi de mult? îl întrebă în loc de salut Ruben, care, cu toată veghea gazetarului, apăruse fără ca acesta să-l fi observat. La ce meditezi atât de adânc?

— La nemurire, bineînţeles.

— Ai văzut cu ce se ocupă prietenii tăi de la *Timpul?*

— Nu...

— Fac campanie împotriva alcoolismului! Auzi, dom'le, de ce le arde lor!

Daniel nu răspunse numaidecât.

— E şi asta o metodă... abaterea atenţiei de la chestiunile arzătoare care tot nu pot fi soluţionate...

— Dar e o diversiune iresponsabilă, se indignă şeful comisiei de anchetă. Când toate forţele ar trebui concentrate?... Dar de ce-ţi fac eu ţie teorie, doar ştii la fel de bine ca mine. Mai bine spune-mi, ce vânt te aduce?

Intrară în birou şi se instalară în câte un fotoliu.

— Stau în cumpănă şi nu ştiu ce hotărâre să iau. Ştii, mi s-a întâmplat...

— Am auzit... Îmi pare nespus de rău!

— Îmi dau perfect de bine seama că nu sunt singurul într-o asemenea situaţie, că există necazuri şi mai mari. Şi cu toate acestea, când simţi pe pielea ta...

— Crede-mă, te înţeleg întru totul, zise Ruben cu un surâs amar. Ştiu cât ţineai la surioara ta. Dar nu există decât două soluţii: sau să-ţi continui misiunea, sau să dezertezi. Să zicem că noi ne-am putea descurca fără tine, deşi nu ne-ar fi deloc uşor. Dar tu, te-ai gândit tu ce ai face?

Făcu o scurtă pauză, ca pentru a-i lăsa într-adevăr răgaz să chibzuiască, şi continuă apoi pe un ton mai exaltat:

— Pare ademenitor şi chiar nobil să te refugiezi în imperiul propriei tale dureri, dar ştii ce capcane ascunde acest tărâm de nisipuri mişcătoare? Cât

timp eşti viu ai o datorie – faţă de cei răpuşi, faţă de cei ce luptă, faţă de cei slabi care au abandonat, faţă de tine însuţi – să nu te dai bătut!

O vreme, tăcură amândoi.

— Ei bine, murmură Daniel într-un târziu, la fel mi-am zis şi eu. Nu mă voi lăsa îngropat de viu, nu despre asta e vorba. Dar mă tot întreb dacă ceea ce facem noi e drept, dacă ne este îngăduit să încercăm a dovedi, peste hecatombe, că ştiinţa e mai presus de orice vină, că e fără prihană.

— Cine a spus că noi vrem să dovedim aşa ceva? Noi nu facem decât să anchetăm, noi convocăm tribunalul, citărn martorii... Alţii vor rosti sentinţa, alţii vor pronunţa verdictul! Cei mai competenţi. Cei mai înţelepţi.

Şeful comisiei părea uşor iritat, ca şi cum vorbele reporterului ar fi nimerit un loc vulnerabil.

— Nu îţi pare totuşi că o condamnare a cunoaşterii ar fi acum fatală pentru omenire? îl iscodi Daniel.

— Eu cred în nevinovăţia cunoaşterii.

— Indiferent de ceea ce crezi. Admite că, cel puţin în principiu, s-ar putea întâmpla şi aşa! N-ar însemna asta să-i lipsim pe partizanii raţionalismului de ultimul lor argument, să-i izgonim din ultima lor redută?

Ruben ridică din umeri, nedumerit:

— Tare mi-e teamă, bunul meu prieten, că suferinţa te-a adus într-un impas; logica te îndeamnă să optezi pentru achitarea ştiinţei, spre binele omenirii, dar credinţa ta în justeţea unei asemenea sentinţe a ajuns să se clatine.

Îl privi pe celălalt drept în ochi, cu o umbră de ironie:

— N-ai încredere în obiectivitatea juriului? Ţi-e teamă că îl vom influenţa?

— Ba tocmai această obiectivitate mă sperie. Mai exact, mă nemulţumeşte. O judecată atât de importantă trebuie cântărită şi cu inima, nu numai cu mintea.

Şeful comisiei protestă, agitându-şi vehement mâinile:

— Ar fi împotriva oricăror principii de drept: fiecare inimă ascultă de legile ei, pe când legea raţiunii este una singură – iar justiţia tocmai pe aceasta se întemeiază.

Şi, după o clipă de reflecţie:

— De altfel, sunt convins că nu acum ţi-ai pus pentru prima oară astfel de întrebări, sunt absolut sigur că încă înainte de a accepta să faci parte din comisia noastră ţi-ai şi răspuns la ele...

— Sunt şi întrebări la care nu există răspuns definitiv.

— Dragul meu Daniel, nu te lăsa copleşit de gânduri negre!

Reporterul închise ochii şi rămase aşa câteva clipe, cu pleoapele strânse; apoi, coborând glasul, zise ca pentru sine:

— Dar ce vină avea Sara?

— Şi fiul meu ce vină avea? La ce bun să ne zgândărim sufletele?

Evocarea fiinţelor dragi dispărute avu darul de a-i face pe amândoi să se simtă mai apropiaţi, de parcă le-ar fi dezvăluit pe neaşteptate o formă de înrudire. Daniel glăsui, pe acelaşi ton de confesiune:

— Uneori stau şi îmi spun: poate că o penitenţă universală era necesară. Tu nu crezi? Poate că trufia scientistă trebuia lecuită, îmi spun, şi din umilinţă se va naşte o lume mai bună, mai pură. Poate. Dar de ce să fie jertfiţi cei inocenţi?

— Ca să-ţi răspund în acelaşi spirit, aş zice că tocmai sacrificiul celor neprihăniţi este cel primit. Să nu ne lăsăm însă contaminaţi de febra mistică a acestui hotar de mileniu. Măcar noi să nu atribuim nume divin hazardului.

Surâse amar:

— Recunosc că nu-i tocmai uşor...

Daniel se ridică şi se apropie de fereastră. Afară se înserase. Era ora la care, ca de obicei, începeau să se aprindă firmele şi reclamele luminoase, lămpile iluminatului public. Spre deosebire însă de imaginea cu care se deprinsese, strada era departe de a fi animată, trotuarele erau străbătute doar ici-colo de câte-un pieton, magazinele erau aproape pustii. Trecea din când în când un automobil sau un autobuz, tulburând pentru câteva momente liniştea. Prin minte porniră să i se perinde frânturi din tablourile atât de diferite ale lumilor ireale parcă pe care le vizitase în periplurile sale temporale – Amsterdamul lui Spinoza şi Parisul iluminiştilor, Atena lui Socrate şi a lui Platon, Florenţa lui Leonardo şi Londra lui Morus, Berna lui Einstein şi Berlinul lui Hegel... Se simţi dintr-odată bătrân, îngrozitor de bătrân, ca şi cum ar fi purtat pe umerii săi vârsta omenirii. Mai puternic ca oricând îl năpădi senzaţia bizară, încercată în atâtea alte rânduri pe când se înapoia din câte-o expediţie, că se afla şi aici tot în trecere, cu o misiune precisă, şi că nu-şi mai putea aminti cu exactitate când anume se născuse de-adevăratelea, cărei lumi îi aparţinea de fapt. Nervii mei dau semne de oboseală, îşi zise el îngândurat.

— Mâine îi prezint lui Oneida raportul nostru preliminar către Fundaţia Dourf; n-ai vrea să vii şi tu cu mine?

Vocea lui Ruben îl readuse pe gazetar la realitate.

— Crezi că prezenţa mea ar folosi la ceva?

— Altfel de ce te-aş mai chema? Poate că vrea să ceară detalii cu privire la desfăşurarea expediţiilor, ori poate că doreşte să asculte o expunere mai amănunţită a proiectului tău de emisiune televizată cu personajele istorice...

Ideea nu era deloc rea.

— Unde vrei să, ne întâlnim, şi la ce oră?

3

După multe ezitări, Abel acceptase să dea curs invitaţiei de a reprezenta oraşul la seria de procesiuni şi slujbe religioase organizate la Roma din iniţiativa Sfântului Scaun. Adevărul era că îşi dorise de multă vreme să plece în pelerinaj la Cetatea Eternă, dar niciodată nu i-ar fi trecut prin minte că împlinirea acestui vechi proiect al său avea să se săvârşească în împrejurări atât de neobişnuite. O sumedenie de motive îl împiedicau să se bucure din toată inima – mai întâi de toate, credinţa lui fermă că, în asemenea vremuri de grea cumpănă, locul fiecărui preot este în mijlocul enoriaşilor săi; apoi, unele îndoieli cu privire la necesitatea şi oportunitatea acelor manifestări; o oarecare teamă la gândul unei atât de lungi călătorii în condiţii nu tocmai sigure; în fine, printre multe altele, o strângere de inimă la ideea de a se despărţi de sora şi de fraţii lui (constatare surprinzătoare chiar şi pentru el, având în vedere că îşi impusese întotdeauna să nu facă nicio deosebire de principiu între familie în sensul restrâns al cuvântului şi marea familie a credincioşilor). Totuşi, la insistenţele episcopului – pe care urma să-l însoţească şi care îi susţinuse cu multă căldură candidatura atunci când fuseseră întocmite listele de invitaţi – s-a văzut nevoit să accepte: unei umile feţe bisericeşti nu i-ar fi stat bine să împingă ataşamentul pentru cei păstoriţi până la nesupunere faţă de îndemnurile mai-marilor în rang. Disciplina continua doar să fie una dintre trăsăturile distinctive ale clerului catolic. Mai ales că, la urma urmelor şi cu toată modestia pe care se străduia să şi-o cultive, simţul disciplinei îi fusese stimulat de astă dată şi prin dovada măgulitoare a unei deosebite cinstiri, răsfrânte pe bună dreptate asupra întregii parohii.

Călătorind împreună cu episcopul, Abel avusese destule prilejuri să-şi expună punctul de vedere; totuşi, se mulţumise să solicite lămuriri mai detaliate asupra obiectivelor pelerinajului. Află astfel că un conclav convocat fără prea mare zarvă hotărâse, la propunerea Sanctităţii-Sale, organizarea unei suite de manifestări menite să implore graţia divină, să ceară îndurare pentru sufletele dreptcredincioşilor. Nenorocirile care se abătuseră, în valuri concentrice, asupra Terrei tocmai la împlinirea a două milenii de la naşterea lui Hristos nu mai puteau fi ignorate de către capii catolicismului; cu toate acestea, Sfântului Părinte şi cardinalilor le-a fost destul de greu, pare-se, să convină asupra unei modalităţi de interpretare a evenimentelor, ca şi asupra atitudinii pe care biserica trebuia să o adopte.

Prima întrebare la care înalta adunare avea de dat un răspuns mai mult sau mai puţin limpede privea relaţia dintre şirul de catastrofe, anul 2000 şi textul atât de enigmatic al Apocalipsului apostolului Ioan. Mulţi dintre cei prezenţi făcuseră remarca oarecum îndreptăţită că, în faţa presiunii psihologice pe care proliferarea sectelor milenariste şi apocaliptice o exercita asupra masei de credincioşi, Biserica Romei era datoare să ofere o alternativă convingătoare. Unii se întrebau chiar dacă nu cumva ar fi fost cazul să se proclame apropierea sfârşitului anunţat de profeţi; după opinia majorităţii, însă, o asemenea poziţie nu numai că ar fi reprezentat o abatere de la tezele adevăratei credinţe – care condamnau orice încercare de a descifra pasajele obscure ale textelor sfinte – ci ar fi oferit o adevărată primă de încurajare ereticilor adepţi ai sectelor.

Pe de altă parte, o atitudine rigidă putea fi păgubitoare: repetarea atitudinii care în anul o mie se dovedise inspirată n-ar fi fost cumva o eroare în noile împrejurări? Era nevoie nu de o consecvenţă formală, ci de una întru înţelepciune. Formula asupra căreia căzuseră cu toţii de acord deplângea erezia plină de vanitate a celor care pretind că ar desluşi sensul dezlănţuitei mânii cereşti drept semn prevestitor al judecăţii din urmă, dar îi chema totodată pe toţi bunii catolici la o conduită exemplară, îi îndemna la posturi şi rugăciuni, îi convoca la liturghii şi procesiuni culminând cu cele celebrate în incinta Vaticanului – de parcă în zare s-ar fi arătat, într-adevăr cavalerii apocalipsului. Dogmatică în literă, enciclica adoptată pregătea biserica pentru orice eventualitate.

După informaţiile pe care le deţinea episcopul, punctul culminant al dezbaterilor fusese marcat de aşa-numitul plan al învierii. Totul pornise de la cerinţa, susţinută de un cardinal, de a se pronunţa dacă trecerea în prezent prin nodurile spaţio-temporale a unor personaje din trecutul istoric ar putea fi interpretată sau nu ca o înviere din morţi. Argumentându-şi intervenţia, buclucaşul cardinal arătase că, printr-o acţiune bine organizată, întreaga omenire, de la Adam şi Eva, ar putea fi întrunită pe această cale, întocmai cum ar fi fost necesar pentru judecata „viilor şi morţilor". Observaţia lui neortodoxă a stârnit dezaprobări vehemente, dar – lucru semnificativ – nu a putut fi respinsă. S-a remarcat că o asemenea înviere nu avea nimic miraculos şi că ea nu trebuia în niciun caz identificată cu biblica deşteptare din morţi de la sfârşitul lumii. Discuţia scolastică s-ar fi prelungit probabil ore în şir dacă, în chip cu totul neaşteptat, cuiva nu i-ar fi dat prin minte să propună ca, la manifestările plănuite, să fie aduşi cei mai străluciţi părinţi din istoria papalităţii.

În primele momente, în conclav se făcu o tăcere deplină. Toţi cardinalii aşteptau să vadă cum va reacţiona papa; acesta îl elogie pe cel care

formulase formidabila idee, astfel încât toţi îşi exprimară apoi entuziasmul. Fură dezbătute mai multe variante: să fie transportaţi în prezent toţi papii nu era nici timp suficient până la data stabilită şi ar fi fost, oricum, o cheltuială excesivă; să fie ales câte unul de fiecare secol nu era echitabil, întrucât marile personalităţi nu fuseseră distribuite uniform de-a lungul celor două milenii; trebuia alcătuită o listă selectivă care să fie supusă în final aprobării conclavului. Cifra 12 a fost respinsă, pentru a nu genera impresia unei parafrazări a grupului de apostoli; tot din motive de evlavie s-a stabilit să nu se coboare în timp sub orizontul anului 400. Au fost desemnate în cele din urmă 32 de nume care întruniră aprecierea generală.

Lista începea cu Leon I cel Mare, cel care l-a convins pe Attila să se retragă de sub zidurile Romei, salvând astfel Sfânta Cetate de la distrugere. Urmau Grigore I cel Mare, căruia i se datorează liturghia şi ritul gregorian, Leon al III-lea, care l-a proclamat în anul 800 pe Carol cel Mare împărat al Occidentului, şi Grigore al VII-lea, unul dintre cei mai cunoscuţi pontifi, rămas celebru prin umilirea, în 1077, la Canossa, a lui Henric al IV-lea, împăratul Sfântului imperiu roman de naţiune germană, ca şi prin măsurile de întărire a disciplinei ecleziastice (celibatul preoţilor, printre altele). Mai figurau pe listă energicul Inocenţiu al III-lea, iniţiatorul celei de-a patra cruciade, şi Sixt al IV-lea, al cărui nume îl poartă Capela Sixtină. Dar cel mai bine reprezentat era secolul al XVI-lea: strălucitul politician Alexandru al VI-lea Borgia, aprig duşman al seniorilor italieni; Iuliu al II-lea, restauratorul puterii politice a papalităţii, protectorul lui Bramante, Michelangelo, Rafael şi ctitorul dintâi al catedralei San Pietro; Leon al X-lea, un adevărat Mecena al artelor, literelor şi ştiinţelor; Clement al VII-lea, cel care a refuzat să încuviinţeze divorţul lui Henric al VIII-lea al Angliei; Paul al III-lea, promotorul conciliului ecumenic de la Trento; Grigorie al XIII-lea, reformatorul calendarului; Sixt al V-lea, reformator al ordinelor religioase, din îndemnul căruia a fost construită grandioasa cupolă de la San Pietro. În fine, mai apăreau, printre alţii, Pius al VII-lea, încoronatorul lui Napoleon, Pius al IX-lea, cel de la care emană dogma imaculatei concepţii şi cea a infailibilităţii pontificale, Leon al XIII-lea, cunoscut prin umanismul său ca „papă al muncitorilor", şi Pius al XI-lea, cel care a redat, la 1929, Sfântului Scaun independenţa teritorială, întemeind Cetatea Vaticanului.

Pe măsură ce afla noi amănunte asupra programului şi a pregătirilor, dilema părintelui Abel nu făcea decât să se adâncească: pe de o parte, era tot mai puţin convins că manifestările organizate la Roma se integrau într-adevăr spiritului propovăduit de dogmele religiei catolice, părându-i-se mai curând că ele lăsau impresia unei acceptări tacite a tezei milenariste, că făureau imaginea unei grandioase întâmpinări a zilei de apoi; pe de altă

parte, nu putea să nu recunoască, cel puţin pentru el însuşi, că şansa de a participa la acest fără precedent festival al catolicismului, de a vedea întrunită sub aceeaşi cupolă floarea bisericii de azi şi a tuturor timpurilor exercita asupra lui o irezistibilă atracţie. Într-adevăr, fusese invitată elita clerului de pe toate meridianele şi, după toate probabilităţile, urmau să fie, de asemenea, prezenţi – lucru cu adevărat extraordinar – cei mai iluştri succesori ai Sfântului Petru. Conclavul hotărâse ca niciun mirean – cu excepţia funcţionarilor şi a gărzii – să nu fie admis în acele zile între hotarele statului papal; în schimb, reţelele de televiziune erau autorizate să transmită în direct desfăşurarea manifestărilor.

Aşa cum se decisese încă pe drum, îşi petrecu noaptea dinaintea deschiderii solemne a procesiunilor îngenuncheat în faţa faimoasei *Pietà* a lui Michelangelo, sub bolta bazilicii sacre, cufundat în rugăciuni. Sufletul său simţea nevoia de a cere îndurare pentru tot ceea ce urma, de parcă ar fi luat asupra lui întreaga povară a răspunderii; şi mai simţea nevoia să implore iertarea divină pentru trufia de a avea o părere proprie chiar şi după ce Sanctitatea-Sa se pronunţase. Ştia dintr-o mai veche experienţă că, în mod paradoxal, o noapte de meditaţie îl pregătea mult mai bine pentru cea mai agitată zi decât somnul oricât de odihnitor. Se adânci aşadar în exerciţiul metodic al rugii.

Viziuni stranii, ca într-o premoniţie, îl însoţiră pe acest drum. I se arătă piaţa San Pietro inundată de sutanele negre ale preoţimii sosite din toată lumea catolică şi, în mijlocul ei, coloana albă şi violetă a papilor şi cardinalilor purtând sub baldachine statui şi relicve sfinte către monumentala intrare a catedralei. Coloana avansa încet, plutind parcă, şi un cântec murmurat la unison se înălţa din mii de piepturi, dens şi diafan în acelaşi timp, precum ninsorile liniştite. Minute în şir, rugăciunile lui se contopiră cu această imagine mirifică, dându-i o indescriptibilă stare de beatitudine. Propriul său chip nu-l putea distinge în oceanul de capete, dar se ştia stând la locul care-i fusese desemnat, lângă aripa dreaptă a colonadei construite de Lorenzo Bernini, nu departe de punctul de articulaţie dintre porţiunea rectilinie şi cea eliptică.

După un timp, scena se destrămă şi doar figura îndurerată a Mariei îi servi drept subiect contemplării. Restaurată în urma monstruosului sacrilegiu din anii '70, marmura stârnea şi acum, după aproape cinci veacuri, aceeaşi cucernică, neţărmurită compasiune. Pentru o fracţiune de secundă, Abel îşi imagină miile de aşchii de piatră izbucnind sub loviturile de baros ale dementului atentator: statuia îi păru a sângera. O uşoară nelinişte se abătu asupra cugetului său, dar se îndepărtă la fel de repede cum venise. Continuă să se roage, de astă dată pentru a-şi alunga vedeniile.

Se făcea că procesiunea luase sfârşit şi, în faţa minunatului altar al bazilicii, cei treizeci şi trei de papi porniseră să oficieze recviemul. Aurul, perlele şi nestematele mitrelor şi odăjdiilor dădeau liturghiei funebre o nemaivăzută strălucire; iluminată feeric, catedrala părea inundată de splendorile împărăţiei eterne. Armoniile subtile, împletite polifonic pe şase voci, ale inegalabilei *Missa pro defunctis* a lui Palestrina trezeau în înaltul cupolei centrale ecouri neverosimile şi întregul spaţiu vibra în acorduri de orgă. Partea a doua, *Kyrie eleison,* fu urmată de *Absolve, Domine;* un licăr de luciditate îi îngădui să realizeze că, smuls cu totul rugăciunilor sale, nu se mai putea sustrage fascinaţiei dominatoare a acelei slujbe închipuite. Sufletul lui se lăsă purtat fără nicio împotrivire în vârtejul arpegiilor celeste.

Când corul izbucni în *Dies irae,* Abel simţi un lung fior străbătându-i tot trupul: unul dintre preafericiţii pontifi se întoarse cu faţa spre mulţime, pentru a face semnul binecuvântării, şi atunci, îngrozit, văzu răsărind dintre odăjdii un craniu cu orbitele holbate şi cu dinţii gălbejiţi rânjind sinistru. Doar o clipă, şi înaltul prelat se roti iarăşi spre altar. Fusese oare numai o nălucire, un crâmpei de coşmar rătăcit de diavol în atât de luminoasa până atunci viziune? Cuvintele vechiului imn bisericesc îi răsunau în urechi avertizatoare. Un alt papă se întoarse pentru a binecuvânta: nu mai încăpea nicio îndoială, faţa era a unui craniu, iar degetele împreunate nu erau decât o articulare de falange descărnate!

Făcu uz de întreaga lui putere de concentrare pentru a se smulge de sub imperiul acelei vrăji nefaste. Cu fruntea acoperită de broboane reci, privi în jur încă năuc, ca revenit de pe un alt tărâm. Observă zeci de preoţi care, ca şi el, vegheaseră toată noaptea, purificându-şi spiritul într-o penitenţă voluntară. Numai eu, nemernicul, îşi zise, mă las ispitit de Satana! Începu să rostească în gând, rar şi răspicat, *Tatăl nostru;* îi era frig, se simţea secătuit, respira cu greutate, de parcă nici aerul nu-i ajungea. Nu cumva sunt bolnav? se întrebă. Ori să fie un semn de îmbătrânire?

Genunchii rezemaţi pe dalele de marmură înregistrară o uşoară tresărire a pardoselei, ca şi cum s-ar fi aflat într-o casă prin faţa căreia, pe stradă, ar fi trecut un camion supraîncărcat. Brusc, o inexplicabilă stare de nelinişte îl cuprinse: o pornire instinctivă îl determină să se ridice în picioare şi să se îndrepte precipitat spre ieşire. Paşii lui tulburară liniştea bazilicii; câteva feţe se întoarseră mustrătoare în urmă-i. Aceasta fu ultima reacţie normală. Cugetul lui se lăsă copleşit de tenebre, şi iarăşi nu mai fu în stare să deosebească halucinaţia de realitate.

Din depărtări, ori poate din străfunduri, răzbătu un vuiet strident, mai întâi ca un foşnet mineral, apoi ca un scrâşnet, tot mai tare, ca un urlet granitic revărsat din viscerele Terrei. Nicicând nu-i fusese dat unei urechi

omeneşti să perceapă vreun zgomot mai înfricoşător: părea că toată înverşunarea adunată de milioane de ani în cristalele rocilor izbucneşte într-o gigantică explozie sonoră. Pelerinii în sutane negre îşi întrerupseră mătăniile, înfricoşaţi; unii cercetară nedumeriţi obiectele din preajmă, neînţelegând ce anume se petrecea, alţii îşi înălţară privirile, cerând indulgenţă din partea puterilor cereşti, iar cei mai mulţi o luară la fugă care-ncotro, cuprinşi de panică. Abel nici nu-i mai vedea: singurul lui gând era să ajungă mai repede afară.

În aceeaşi clipă, pardoseala începu să se unduiască, mai întâi lin, apoi tot mai aprig, porni a se smuci în toate direcţiile, dansându-i nebuneşte sub tălpi şi făcându-l să-şi piardă echilibrul. Căzu, se ridică, şi iar căzu. Zguduită din temelii, catedrala părea o biată jucărie în calea colosalei degajări de energie tectonică. Candelabre se balansau haotic, statui de sfinţi se prăvăleau, ziduri se despicau cu muget, coloane trosneau ca nişte vreascuri, bolţi prindeau să se surpe, cupole erau pe punctul de a se prăbuşi. Începură să cadă bucăţi de moloz şi un praf gros, înecăcios se răspândi pretutindeni. Zgomotul infernal al construcţiei strivindu-se nu reuşea totuşi să acopere ţipetele celor loviţi de moarte. Câţi se mai ţineau pe picioare alergau bezmetic, ciocnindu-se între ei, împiedicându-se în poalele sutanelor ori de câte-un bloc de piatră, strigând cu disperare după ajutor.

Abel mai avea doar câţiva paşi până la portalul monumental dincolo de care s-ar fi putut salva, când un om zăcând într-o rână îi răsări înainte şi, cu mâna înălţată într-un ultim efort, îl imploră mut să nu-l abandoneze. Încă o secundă – şi el ar fi fost dincolo de orice pericol. Dintr-un moment într-altul, întregul edificiu, zgâlţâit de convulsii mereu mai năprasnice, ar fi putut să se prăbuşească. Şovăia. Se aplecă, îl ridică pe rănit şi, trecându-i braţul teafăr pe după gâtul său, îl apucă de subsuoară. Îl târî aşa, gâfâind din pricina efortului şi a grabei, simţindu-l din ce în ce mai greu. Ajuns în prag, se opri o clipă pentru a-şi trage suflarea. Trebuia să coboare treptele, să se depărteze cât mai mult de clădire. Cineva îl îmbrânci – poate că nu-l văzuse din pricina prafului – şi toţi trei se rostogoliră. O uriaşă grindă de piatră căzu nu departe de el şi urletele cumplite ale celorlalţi doi îl paralizară. Ţeasta îi fu sfâşiată de o durere ascuţită. Văzu cercuri negre şi violete. Se ridică, ameţit, coborî împleticindu-se celelalte trepte şi se îndreptă şovăind spre obeliscul răsturnat din mijlocul pieţii. Un nou zgomot, mai puternic, însoţit de sunet de cioburi şi părând a veni din toate direcţiile deodată, îl făcu să se oprească şi să se întoarcă: bazilica se năruise vuind, împroşcând geamuri cu tâmplărie cu tot şi trimiţând o impresionantă trâmbă de praf către cer. Palatul Vaticanului oferea şi el imaginea dezolantă a unor dărâmături fumegânde. De jur împrejur, nu se zăreau decât ruine: în mai puţin de două minute,

Cetatea Eternă fusese prefăcută într-o îngrămădire de gigantice mormane de moloz, animate ici-colo doar de flăcările câte unui incendiu. Şi în liniştea geologică, nefirească, apăsătoare care se lăsase, se puteau auzi gemetele răniţilor şi vaietul fără speranţă al muribunzilor.

Rămase aşa, pustiit de orice gând, contemplând cu priviri îngheţate dezastrul. Să fi fost doar o nălucire, ca în urmă cu numai un sfert de ceas când – la adăpostul catedralei – se credea ocrotit de mâna Celui de sus? O idee prindea contur în mintea lui, o idee dureroasă, neprevăzută precum însuşi cutremurul care se abătuse asupra Romei: Dumnezeul în care crezuse, Dumnezeul căruia îi închinase întreaga lui viaţă, Dumnezeul pe care îl slujise cu abnegaţie şi deplină dăruire – şi, ca el, îl slujiseră atâţia alţii, călugări şi preoţi, episcopi şi cardinali, lungul şir al papilor – nu exista!

Se apropie de una dintre cele două fântâni şi îşi spălă faţa. Rana din creştet nu-l mai durea, iar sângele i se oprise. Când ridică iarăşi ochii, în locul ruinelor regăsi imaginea cunoscută a pieţei San Pietro. Neîncrezător, examină cu atenţie faţada impunătoarei catedrale: reuşi cu greu să o descopere, în lumina nefirească a aurorei... Piaţa era plină de oameni care, ca şi el, cercetau cu priviri speriate clădirile Vaticanului, fără a îndrăzni să se apropie.

— Şi dacă începe din nou?... se auzi o voce şovăitoare.

Abel nu răspunse. Pentru el, existenţa Cetăţii Eterne îşi pierduse orice însemnătate.

4

— La ora asta mai eşti în pat?

Matthaus exagera: nu era atât de târziu încât, pentru un convalescent mai ales, situaţia să pară nefirească. În definitiv, la ieşirea din spital lui Quintus i se prescrisese să mănânce zdravăn şi să se odihnească – iar cum poftă de mâncare nu prea vădea, s-ar fi putut spune că prelungirea somnului matinal constituia pentru el o îndreptăţită compensaţie. Aceasta, bineînţeles, dacă ar fi fost vorba într-adevăr de somn; dar Mat ştia (mai exact, intuia) că mezinul, departe de a rătăci la acea oră prin lumea viselor, se mulţumea să zacă în pat cu ochii închişi, refuzând parcă orice contact cu realitatea. Medicii puseseră de altfel vindecarea surprinzător de înceată tocmai pe seama coborâtului tonus sufletesc, a absenţei oricărei dorinţe de cooperare din partea pacientului. Traumatismele fizice erau mai puţin grave, în cazul lui, decât răul care îl măcina pe dinăuntru.

Lipsa apetitului şi stingerea interesului pentru o existenţă activă îi păreau fizicianului semnele cele mai supărătoare, mai flagrante ale stării îngrijorătoare în care se cufundase fratele său cel cu faimă de mâncău fără

pereche şi sportiv de elită. Quintus slăbise vreo douăsprezece kilograme şi nu mai era decât o palidă umbră a atletului de odinioară; îşi dăduse toată silinţa să-l îngrijească – şi cât timp fusese internat, şi după ce îl lăsaseră acasă – încercând să ţină, după priceperea lui, locul Hanei care, de când catastrofele ajunseseră să alimenteze fără contenire mulţimea năpăstuiţilor, se dedicase cu totul organizării acţiunilor de salvare, ajutorării supravieţuitorilor, şi numai întâmplător mai putea fi văzută. Totuşi, nu modestia performanţelor culinare erau vinovate pentru postul prelungit al frăţiorului; Matthaus se întrebă la un moment dat dacă nu cumva acesta îşi exprima astfel o atitudine, dacă nu cumva îl socotea pe el direct răspunzător pentru dispariţia Sarei. Nu îl învinuise niciodată, nu auzise din partea lui nici cea mai vagă aluzie, dar oare străşnicia cu care evita subiectul nu se datora tocmai unei nerostite acuzaţii? Alungase stânjenitorul gând, oferindu-şi ca argument constatarea că, îndeobşte, comportamentul lui Quintus era lipsit de ostilitatea inabil travestită în politeţe cu care pornirile acuzatoare se însoţesc de cele mai multe ori între oamenii constrânşi să convieţuiască, dar şi de generozitatea ostentativă prin care ele sunt sublimate între cei apropiaţi. Cu toate acestea, din adâncul conştiinţei sale se ridica pe neobservate eşafodajul obscur al unui complex de culpabilitate la care suferinţa fratelui contribuise în mod catalitic. Trebuia să recunoască, aşadar, că era şi el cât se poate de puţin doritor să aducă în discuţie incidentul căruia îi căzuse victimă Sara.

— Hai, fă puţină mişcare, altfel cum vrei să ţi se facă foame?

Quintus deschise, în sfârşit, pleoapele şi îl privi pe Mat cu ochi lipsiţi de orice expresie, la fel cum ar fi privit imaginea unui crainic citind buletinul de ştiri pe ecranul televizorului. Acum, îşi zise, o să mă anunţe că peste zece minute vor fi gata ochiurile cu şuncă şi cafeaua cu lapte, iar eu va trebui să mă scol, să mă spăl pe ochi şi să mă aşez la masă. Această perspectivă îl făcu să se reîntoarcă la discuţia cu Daniel, pe care obişnuia să o disece în minte în ceasurile lâncede ale dimineţii. Era tema lui predilectă de meditaţie. Anume, cum ar putea s-o regăsească pe Sara. Fusese convins că fratele ei va îmbrăţişa cu entuziasm ideea de a forma împreună o „patrulă a timpului", pentru a porni în căutarea fetei: îmbinând experienţa de explorator temporal a lui Daniel cu propria sa energie, niciun obstacol nu le-ar fi putut sta în cale. La nevoie, ar fi împins investigaţia până în preistorie. Dar reporterul, care cântărise deja pentru sine şansele unei căutări de unul singur – deloc diferite, în principiu, de cele ale unei aventuri în doi – îl refuzase. La drept vorbind, nu respinsese categoric ideea, se mulţumise doar să-i pună în evidenţă dificultăţile, începând cu obţinerea autorizaţiei necesare şi încheind cu probabilitatea practic nulă de a găsi în timp util

orizontul temporal în limitele căruia cercetarea lor să aibă sorţi de izbândă. Făcuse tot ce-i stătuse în putinţă pentru a-l descuraja, îi relatase pe larg nenorocirile de tot felul care se abăteau în puhoi asupra Terrei – de parcă asta ar fi putut constitui o consolare – astfel încât tânărul pricepu cu toată limpezimea că mai mult decât asigurări repetate cum că ar căuta o soluţie realistă, nu va obţine niciodată.

Îşi dădea seama că ar fi fost nedrept şi prezumţios din partea lui să-l suspecteze pe fratele Sarei de a nu suferi îndeajuns din pricina pierderii unicei sale surori, de a se fi resemnat prea curând, ori măcar de a se fi putut împăca într-un răstimp atât de scurt cu gândul dureroasei realităţi; şi totuşi, compara fără să vrea sentimentele fratelui, atât cât le putea el descifra, cu propriile sale sentimente, întrebându-se dacă deosebirile trebuiau puse pe seama unei diferenţe de natură dintre iubirea fraternă şi iubirea care uneşte bărbat şi femeie, ori pe seama firii, a vârstei, a experienţei de viaţă. Fără să-l judece, nu putea să nu constate, cu regret şi amărăciune, că Daniel, în al cărui sprijin îşi pusese atâtea speranţe, îl lăsase singur în faţa grelei misiuni pe care şi-o asumase. Şi chiar dacă dreptatea era de partea judecăţii lucide, simţea cu toată fiinţa că înţelepciunea nu-i mai folosea acum la nimic, că ceea ce era în joc venea în atingere sau chiar se contopea cu tâlcul însuşi al vieţii sale, mai presus de raţionamente şi de logică.

De fapt, nici măcar nu se putea spune că îşi asumase vreo misiune: pur şi simplu exista, şi în virtutea acestui fapt prezenţa Sarei îi era necesară, precum aerul pe care îl respira. Fără ea, sufletul lui se asfixia lent, sufocându-i dorinţa de a se hrăni, de a se mişca, de a comunica, de a fi. Refuzul indirect dar neîndoielnic al lui Daniel precipitase subit procesul, proiectându-l spre apatică vegetare. Poate că la un om cu o fire mai puţin robustă instinctul de conservare s-ar fi împotrivit alunecării în vid, revoltându-se împotriva rânjetului ademenitor al nefiinţei; şi poate că deplina pasivitate a lui Quintus era semn de tărie sufletească, semnul unei încrederi funciare, subconştiente, în propriile resurse de vitalitate inepuizabile, al credinţei oarecum magice într-un deznodământ fericit. Scânteia nu se stinsese încă sub cenuşă şi, sub aparenţa placidă, firul răsucit monoton în jurul aceleiaşi idei era capabil oricând să detoneze, ca un fitil înfipt într-un butoi de dinamită.

— Ochiurile sunt gata în zece minute, se auzi iar glasul îndemnător al lui Matthaus.

Exact cum am prevăzut, îşi zise mezinul. Se ridică în capul oaselor, coborî din pat cu mişcări lente şi se îndreptă spre baie, fără să-i dea măcar bună dimineaţa fratelui său care, se vede treaba, preluase – odată cu atribuţiile gospodăreşti ale Hanei – şi o anume înclinaţie spre cicăleală. Ajuns în faţa

oglinzii îşi examină distrat chipul, mai mult în virtutea unui reflex – nu se mai bărbierise de câteva săptămâni, iar firavele tuleie blonde îi crescuseră în dezordine – şi se întrebă într-o doară ce anume îl determinase oare pe unul dintre vecinii lui de salon să încerce a-l converti, tocmai pe el, la o sectă.

Omul îi vorbise în câteva rânduri, în mare taină, pe când ceilalţi pacienţi îşi făceau plimbarea prin parcul spitalului, despre un fel de francmasonerie ciudată, o organizaţie pe care Quintus o găsise mai întâi ridicolă şi în cele din urmă suspectă, ai cărei membri nu se cunoşteau între ei şi nu se întâlneau niciodată, mulţumindu-se să păstreze legătura prin plata unei cotizaţii simbolice şi prin lectura fidelă, o dată pe săptămână, vinerea, a unei pagini a cotidianului teledifuzat *Deşteptarea*. Erau mulţi? Erau puţini? Cel care îşi dădea silinţa să-l iniţieze nu ştia nici el, ori nu voise să-i spună, dar îl asigurase că erau oameni de încredere, unul şi unul, aleşi cu grijă, întrucât – şi aici lucrurile începeau să se complice – misiunea sectei implica o mare, o extraordinară răspundere: ca singuri deţinători ai adevăratei credinţe, ei urmau, în zilele de grea încercare ale Apocalipsului (care, nu mai încăpea nicio îndoială, se apropiau cu repeziciune, dacă nu cumva şi începuseră), să alcătuiască Oastea Domnului, legiunea triumfătoare a celor chemaţi să pună în aplicare poruncile celeste, să separe grâul de neghină, păcatul de virtute, şi să adune mulţimile în faţa tronului Judecăţii din Urmă. Deşi ordinul de încetare a recrutării de noi adepţi fusese dat – nu îi ascunsese acest fapt – semn că efectivul era complet şi că semnalul acţiunii putea fi aşteptat de la o vinere la alta, vecinul de salon fusese atât de impresionat de înfăţişarea tânărului, de suferinţa lui, încât se încumetase să-i desluşească şi lui calea Mântuirii.

În alte împrejurări, Quintus ar fi pus repede capăt unei asemenea tentative de îndoctrinare, reacţionând în cel mai bun caz prin ironie la zelul misionar. Să fi fost numai inaderenţa lui la orice formă de fanatism religios, îndelung sedimentată în anii petrecuţi sub tutela lui Abel, şi încă ar fi fost îndeajuns – darămite cu ostilitatea faţă de orice grupări turbulente, copios alimentată de răfuiala cu cei de la *Trib*. Dar cufundat cum era în apatie, suportase fără împotrivire îndemnurile şi predicile celuilalt, explicaţiile lui înfocate, comentariile pline de patos. Luându-i tăcerea drept încuviinţare şi docilitatea drept supunere, omul se avânta în lungi incursiuni prin textele *Vechiului* şi *Noului testament*. Spre surprinderea lui, Quintus constată acum că, deşi nu dăduse niciun fel de atenţie prelungitelor asalturi ale predicatorului, îndurându-le ca pe o ploaie de toamnă care te prinde în câmp deschis, fraze întregi i se înregistraseră cu precizie în memorie.

La bucătărie, Mat acoperise ibricul cu un şervet gros şi, îngrijorat de prelungita şedere a mezinului în baie, se întreba cum ar putea împiedica

ochiurile să se sleiască. Se mai întreba totodată dacă ar fi trebuit ori nu să-i relateze fratelui mai mic ultimele ştiri difuzate de agenţiile de presă asupra cutremurului care devastase centrul Italiei. Ce se întâmplase oare cu Abel, care se afla în pelerinaj la Cetatea Eternă? Vor mai primi oare vreun semn de la el? Scăpase teafăr din cumplita încercare, zăcea rănit într-un spital de campanie, ori îşi aflase mormânt anonim sub dărâmături? Şi cu câtă greutate se hotărâse, sărmanul, să plece, de parcă ar fi avut o presimţire! Matthaus îşi aminti că, la despărţire, îl surprinsese ştergându-şi ochii pe furiş – pe el, slujitorul plecat al providenţei, şi care la moartea lui Xavier nu vărsase o lacrimă! Poate că era mai bine, totuşi, să aştepte. Poate că primele ştiri erau exagerate, s-au mai văzut cazuri, şi proporţiile catastrofei nu erau chiar atât de mari. O va căuta neapărat pe Hana: cu întinsele ei relaţii printre responsabilii societăţilor filantropice, ar fi putut da mai repede de urma fratelui mai mare. Cât timp situaţia era confuză, n-avea niciun rost să-l alerteze pe Quintus. De ce să-i arunce în cârcă o suferinţă, o nelinişte în plus? Dar nu cumva o asemenea veste l-ar determina să redescopere realitatea, nu l-ar putea ea smulge din izolarea egoistei lui dureri? Ar fi trebuit să consulte mai întâi un psiholog sau un psihiatru, nu se încumeta să ia singur o decizie. Totuşi, ce-o fi făcând băiatul ăsta de-atâta vreme în baie?

— Mai stai mult acolo? Se răceşte mâncarea!...

Mat şi-o fi spunând că dinadins mă port aşa, îşi zise Quintus, ca să-l pedepsesc... Ideea îi venise pe neaşteptate. Nu se gândise niciodată până atunci să facă vreo legătură între dispariţia Sarei şi experimentul la care participase fratele lui. Pe de o parte, până în noaptea aceea de coşmar, când o condusese pentru ultima oară pe ea acasă, răspunderea lui Matthaus pentru nenorocirile declanşate de experiment nu-l preocupase câtuşi de puţin: trăia într-o lume cu totul aparte, pe care o credea ocrotită de orice griji, supărări, sau tristeţi, şi nimic din ceea ce se petrecea dincolo de iluzoriile hotare ale acesteia nu reuşea să-i acapareze atenţia. Pe de altă parte, după implacabila, paralizanta despărţire, după ce luase în chip atât de brutal cunoştinţă de vulnerabilitatea enclavei lor mirifice, se zidise într-o cochilie încă şi mai îndărătnică, rupându-se cu totul de lumea dinafară. Revelaţia posibilului sentiment de vinovăţie al lui Mat îl găsi complet nepregătit, incapabil să adopte vreo atitudine. Ar fi fost în stare să nu facă nimănui nici cea mai mică culpă, după cum ar fi fost în stare să atribuie responsabilitatea întregii omeniri – ceea ce, în definitiv, era cam acelaşi lucru – dar să-şi învinovăţească propriul frate?! Nu, aşa ceva i se părea de neconceput! La gândul că întregul lui comportament putea fi interpretat drept manifestare de ostilitate, dacă nu chiar un act deliberat dintr-o suită de represalii, se simţi brusc ruşinat. Îşi dădea seama că o explicaţie ar fi

riscat să nu facă altceva decât să confirme suspiciunile şi îi era teamă că, în starea în care se afla, nici măcar n-ar fi găsit cuvintele cele mai potrivite. O forţă tainică îl îndemna fără greş să-şi schimbe purtarea; pricini secundare, uneori cu totul obscure, au curmat nu o dată fluxul unor hotărâri ce păreau de neclintit. Totul se petrecea ca şi cum, ajuns la limita ultimă a suferinţei, sufletul lui Quintus şi-ar fi căutat un pretext pentru a tempera austeritatea sihăstriei pe care singur şi-o impusese, fără a fi nevoit însă prin aceasta să admită că ar fi săvârşit vreo inconsecvenţă. Se înfăţişă aşadar în bucătărie, fără grabă, dar şi fără să mai zăbovească.

Sosirea lui îl găsi pe Mat adâncit în propriile sale cugetări – căci grijile menajului nu-l acaparaseră în asemenea grad încât să-şi abandoneze preocupările profesionale. Pe măsură ce prelucrarea şi interpretarea datelor furnizate de experimentul de la acceleratorul *Albert Einstein* se apropia de încheierea etapei preliminare, devenea tot mai evident că avusese loc un fapt crucial, un eveniment capabil să deschidă fizicii teoretice orizonturi cu totul noi, să inaugureze o altă eră în întreaga cunoaştere ştiinţifică poate. Cum dintre „cei patru" tocmai el era omul teoriei, misiunea lui abia acum începea: să precizeze în ce măsură se potriveau noile date experimentale cu cadrul teoretic preexistent – în speţă, cu ecuaţiile supergravitaţiei şi cu dezvoltarea lor pentru interacţiile prezumate la nivelul energiilor gigantice puse în joc spre descătuşarea quarkurilor – şi, mai ales, să formuleze (dacă era necesar) liniile directoare ale unei noi viziuni, care să ţină seama de elementele neprevăzute puse în evidenţă prin faimosul experiment.

Cortexul fizicianului pulsa aşadar sub tensiunea circuitelor nervoase suprasolicitate de ţeserea funcţiilor matematice, a curbelor de distribuţie statistică, a semnificaţiei lor cuantice. În asemenea momente de hiper-luciditate – care se instalau uneori sau erau dizolvate cu o iuţeală extraordinară – Mat devenea de nerecunoscut: chipul său era marcat de o crispare stranie, ochii i se dilatau şi căpătau luciri de oţel, iar buzele întredeschise lăsau să i se zărească vârfurile incisivilor. Un soi de transă autoindusă îi suprima orice reacţie la semnalele exterioare. Văzându-l, identificându-i starea, Quintus se feri să-l tulbure, îşi turnă o cafea şi începu să mănânce în linişte.

Printr-o ciudăţenie a mecanismelor memoriei, ori de câte ori încerca să-şi învie în minte figura Sarei, ceea ce i se arăta erau frânturi de imagini însorite, senine – obrazul animat de râsu-i năstruşnic, după ce îl păcălise cu înotul, tremurul buzelor în căutarea primului sărut, privirile pierdute în vârtejul dansului – şi nicidecum masca aceea îngrozită cu care se depărtase de el, treaptă cu treaptă, înainte de a se destrăma cu totul. Sara îi rămăsese în amintire ca o făptură a luminii desăvârşite, toată numai iubire, puritate,

candoare. Acum, după ce făcuse primul pas îndărăt, către existenţă, o reacţie de sens opus îl ademenea către abisurile populate de himere. Era tentat să refacă, minut cu minut – pentru a câta oară! – povestea minunată (însă, vai, atât de scurtă!) a fericirii lor, să retrăiască clipele nenumărate şi totuşi puţine, cu generoasă neştiinţă risipite, ale deplinei lor comuniuni. Şi, totuşi, trezirea lui la realitate, extrem de lentă dar ireversibilă, începuse: simţea nelămurit că trebuia să existe şi o altă cale de a o redobândi pe Sara, o alternativă la rătăcirea neputincioasă printre năluciri. Ca o lamă de oţel arcuită care, eliberată chiar în momentul care ar fi precedat frângerea, zvâcneşte fulgerător degajând într-o clipită întreaga-i energie potenţială, cugetul lui Quintus se concentră asupra acestei noi perspective, care prindea să se limpezească. Dacă Daniel se resemnase, el nu-i va urma exemplul! Trebuia să găsească o modalitate de a acţiona de unul singur. Îl va ruga pe tatăl Sarei să-i îngăduie să pornească în căutarea fetei chiar prin nodul pe care acesta îl avea în grijă. Disciplina de poliţist nu putea fi pusă mai presus de sentimentele paterne! Îl va conjura să-l ajute, chiar cu riscul de a fi silit apoi să demisioneze! Dar dacă, la fel ca Daniel, David va stărui să desluşească zădărnicia proiectatei sale expediţii solitare? Şi dacă şansele unui singur om sunt într-adevăr nule într-o asemenea întreprindere? Îşi dădea seama el însuşi că, pentru a întruni o bună probabilitate a succesului, ar fi fost nevoie de o întreagă armată de exploratori. Şi pe cine interesa, printre atâtea nenorociri, regăsirea Sarei – bineînţeles, în afară de el şi de încă patru-cinci fiinţe apropiate!

O întreagă armată, acţionând ca un singur om...

Îşi repetă de mai multe ori aceste cuvinte, ca şi cum ele ar fi conţinut soluţia problemei. O intuiţie fulminantă îi tăie răsuflarea: soluţia se afla într-adevăr aici! Armata exista, iar lui nu-i rămânea decât să o pună în mişcare.

— Ia te uită, exclamă Mat, poposind pe Pământ dintre ecuaţiile lui, te pomeneşti că ai mâncat tot!

Quintus îi zâmbi conspirativ:

— Nu s-ar putea obţine o aprobare specială pentru ca, în mod cu totul excepţional, să mi se acorde un supliment?

— Ei bine, în sfârşit, te recunosc!

Matthaus deschise frigiderul şi îngrămădi pe masă unt, caşcaval, şuncă, fructe, pâine. Să tăiem viţelul cel gras, îşi zise, căci fratele rătăcitor s-a întors printre noi...

5

— Şi acum, stimaţi telespectatori, după mesele noastre rotunde dedicate filosofiei, cosmologiei, matematicii, biologiei, după convorbirile cu Euclid,

Descartes, Copernic, Kant şi Darwin, pe care sperăm că le-aţi urmărit cu interes, seria emisiunilor patronate de Fundaţia Dourf se încheie cu un interviu acordat de către cel mai mare fizician al secolului XX şi unul dintre savanţii de geniu ai tuturor timpurilor, domnul Albert Einstein![9]

Pe ecran, alături de figura expresivă a lui Daniel, îşi făcu apariţia binecunoscuta imagine a savantului din ultimii ani ai vieţii – fruntea puternic brăzdată, încadrată de şuviţe cărunte rebele, gura umbrită de mustaţa albită şi ea, ochii sclipitori amestecând scânteia inteligenţei cu melancolică şi gravă meditaţie. În timp ce reporterul expunea succinta descriere a vieţii şi operei creatorului teoriei relativităţii, imaginile fotografice se succedau una după alta, ilustrându-i frazele: Albert la 6 ani, cu sora sa Maja; Einstein la Aarau; membrii „Academiei Olimpia"; Albert şi Mileva; Albert şi Elsa; Doctor Honoris Causa al Universităţii din Oxford; sosirea în Statele Unite; în vizită la Observatorul Mont Wilson; la Expoziţia ştiinţifică şi industrială New York 1936; casa de la Princeton; la a 70-a aniversare; pronunţând un discurs împotriva utilizării armelor nucleare; în fine, iarăşi imaginea de la început, una dintre ultimele fotografii ale savantului.

— Să ne oprim însă aici cu scurta noastră introducere – de altfel, superfluă, ţinând seama de notorietatea interlocutorului – întrucât în faţa camerelor de luat vederi se află astăzi Albert Einstein însuşi!

În aceeaşi clipă, locul fotografiei fu luat chiar de celebrul fizician, „în carne şi oase".

— O primă întrebare: cum vă simţiţi printre oamenii anului 2000?

— Ca să fiu puţin răutăcios, aş răspunde: la fel de îngrijorat ca şi printre contemporanii mei.

— Nu v-a şocat perspectiva unui salt în viitor?

— De ce să mă şocheze? Eu sunt obişnuit cu călătoriile. Chiar şi cu cele imaginare. Şi-apoi, n-am contribuit oare chiar eu la ştergerea hotarului absolut dintre spaţiu şi timp?

— Răspunsul dumneavoastră îmi serveşte de minune pentru a orienta dialogul spre teoria relativităţii, în legătură cu care circula cândva un distih în completarea cunoscutelor versuri despre Newton ale lui Pope:

„Legi şi natură ascunse zăceau în noapte deplină.

---

[9] *Autorul ţine să menţioneze că cea mai mare parte a frazelor atribuite lui Albert Einstein în cuprinsul acestui interviu televizat reprezintă reproduceri, rearanjări sau parafrazări ale unor pasaje autentice din scrierile sau declaraţiile marelui savant, preluate după monografia ALBERT EINSTEIN de B.G. Kuznețov.*

«Newton să fie!» grăi Dumnezeu şi totu-i lumină" –
„Dar nu pe vecie, căci diavolul cel potlogar
Grăi: «Fie Einstein!», şi totul e-n negură iar…"

Einstein lăsă să-i scape un surâs poznaş, dar se abţinu să facă vreun comentariu.

— N-o să vă cer, continuă Daniel, aşa cum vi s-a întâmplat cu un alt reporter, să rezumaţi teoria relativităţii într-o singură frază: totuşi, cum aţi prezenta-o cât mai scurt?

— Dacă veţi fi de acord să nu luaţi prea în serios răspunsul meu şi să-l consideraţi doar un fel de glumă, aş repeta o explicaţie pe care am mai dat-o în ocazii asemănătoare. Înainte, se considera că dacă toate corpurile materiale ar dispărea din Univers, spaţiul şi timpul ar continua să existe. Conform teoriei relativităţii, însă, spaţiul şi timpul dispar şi ele, odată cu corpurile.

— Se zice că Eddington – astronomul britanic care a propus şi realizat verificarea experimentală, cu prilejul unei eclipse totale de Soare, a ipotezei că razele de lumină ar fi deviate într-un câmp gravitaţional – la afirmaţia că existau pe atunci doar trei oameni care înţelegeau teoria relativităţii, ar fi replicat că nu ştie cine ar putea fi cel de al treilea. Mai optimist, Langevin a ridicat această cifră la 12. Aţi aflat, desigur, că în prezent teoria întemeiată de dumneavoastră este predată în ultimii doi ani de liceu; cum explicaţi totuşi că ea a pătruns atât de lent în bagajul de cunoştinţe generale ale omului mediu?

— Aş preciza mai întâi că întrebarea are sens numai cu referire la teoria relativităţii generale. Teoria relativităţii restrânse ar fi fost creată chiar şi fără mine, fără multă întârziere, întrucât datele problemei pluteau în aer, situaţia era coaptă – de unde şi uşurinţa mai mare a înţelegerii ei. Nu cred că la fel stau lucrurile şi cu generalizarea teoriei pentru mişcările accelerate – aşadar cu teoria gravitaţiei. În această privinţă, contribuţia mea a devansat, probabil, nivelul general al dezvoltării fizicii, iar tocmai acest decalaj a făcut mai dificilă însuşirea noii viziuni. Totuşi, încă studenţii mei de la Berlin reuşeau să înţeleagă foarte bine chiar şi teoria generală a relativităţii.

— Ştim însă că au existat cel puţin cinci mari oameni de ştiinţă contemporani cu elaborarea acestei teorii, care nu v-au împărtăşit ideile: Mach, Poincaré, Lorentz, Planck şi Michelson. Dacă i-aţi fi întâlnit printre invitaţii noştri, aţi fi încercat oare să-i convingeţi?

Einstein râse:

— Nu, probabil că n-ar fi fost nevoie. S-ar fi convins ei singuri.

— Încercarea lui Flammarion de a ilustra teoria dumneavoastră prin povestirea ştiinţifico-fantastică *Lumen* – al cărei erou, deplasându-se mai repede decât lumina, vede istoria derulându-se de-a-ndărătelea – v-a produs o impresie nu tocmai favorabilă...

— Teoria relativităţii a demonstrat că viteza luminii este o mărime limită. E admisibil să operăm în minte cu lucruri care contrazic experienţa de fiecare zi, dar nu cu nonsensuri. Convingerea că există o lume exterioară independentă de subiectul care o cunoaşte stă la baza tuturor ştiinţelor naturii. După mine, menirea oricărei activităţi intelectuale este transformarea miracolului în ceva care poate fi înţeles. Tocmai de aceea nu pot fi de acord cu cei care, pretinzând că lămuresc lucrurile, mai rău le încurcă.

— Scriaţi unui prieten că vă pare demnă de toată admiraţia credinţa fermă a lui Democrit în cauzalitatea fizică; aceluiaşi corespondent îi făceaţi mai târziu mărturisirea că, permiteţi-mi să vă citez, *„concepţia despre realitatea obiectivă a naturii este considerată o prejudecată învechită, iar teoreticienii mecanicii cuantice transformă nevoia în virtute”...*

Savantul îl opri pe reporter, cu un gest al mâinii:

— Din punctul de vedere al concepţiilor ştiinţifice, promotorii mecanicii cuantice şi cu mine ne situam la antipozi: ei credeau într-un Dumnezeu care joacă zaruri, iar eu în deplina legitate universală a existenţei obiective. Marile succese iniţiale ale teoriei cuantice nu m-au putut face nicidecum să cred că jocul cu zarul ar sta la bază. Vedeţi dumneavoastră, ideea că Dumnezeu ar fi creat o lume în care nu există nicio lege a naturii – pe scurt, că a creat un haos – mi-o mai pot imagina; dar ideea că legile statistice ar fi legile finale şi că bunul Demiurg ar trage la sorţi fiecare caz în parte îmi este cât se poate de antipatică. Mi-am dedicat jumătate din viaţă lucrului la o teorie care să învingă misticismul probabilităţii şi abaterea de la noţiunea de realitate, în fizică.

— Aşa cum aţi aflat, această teorie unitară a câmpurilor – supergravitaţia, cum o numesc pe scurt fizicienii noştri – a fost, în sfârşit, creată, îndreptăţind întru totul eforturile dumneavoastră, în care prea puţini credeau în cel de al doilea sfert al secolului...

— Devenisem un bătrân solitar, vestit mai ales prin aceea că umbla fără ciorapi... zâmbi cu nostalgie fizicianul.

— Şi fără bretele, îl completă Daniel.

— Şi fără cravată. Lucram însă şi mai fanatic, continuând să sper că voi izbuti să rezolv vechea şi preferata mea problemă a teoriei unitare: credeam că îmi va fi dat, poate, să văd dacă am avut dreptate să cred în ecuaţiile mele!

— Iată că dorinţa vi s-a împlinit!

— Fizicienii mă credeau un prostănac bătrân; eu însă eram convins că, în viitor, evoluţia fizicii va merge într-o altă direcţie decât cea de până atunci.

— Şi aţi avut perfectă dreptate!

— Şi da, şi nu, căci teoria unitară nu a adoptat ecuaţiile mele – iar acum este evident că datele experimentale erau mult prea sărace pe atunci. Au fost pentru mine ani de zbucium şi de îndoieli. Nu exista nicio noţiune de care să fiu absolut sigur. Nu eram sigur nici măcar că mă aflam pe drumul cel bun. Contemporanii vedeau în mine un eretic şi un reacţionar care, ca să spun aşa, şi-a trăit traiul. Desigur, aceasta se datora modei precum şi miopiei, dar nu era mai puţin adevărat că nu eram nici eu mulţumit. Însă, la drept vorbind, altfel nici nu-i cu putinţă, dacă ai o gândire critică şi eşti onest, şi dacă umorul şi modestia îţi creează un echilibru care nu e tulburat de influenţele dinafară...

Reporterul ezită câteva momente înainte de a-şi continua şirul întrebărilor:

— Mă tem că am ajuns la un punct nevralgic al discuţiei noastre: ne-ar interesa ce opinie aveţi despre experimentul de la acceleratorul care – nu ştiu dacă vă măgulеşte ori nu – vă poartă numele.

— Am înţeles că acest experiment urmărea tocmai să verifice ecuaţiile supergravitaţiei...

— Într-un anumit sens, da!

— E o chestiune într-adevăr delicată, care îmbină aspectul ştiinţific cu cel etic.

— Exact ceea ce a determinat constituirea comisiei noastre şi iniţierea anchetei în cadrul căreia a fost solicitat şi sprijinul dumneavoastră! Evident, nu dorim să anticipaţi asupra declaraţiilor pe care le veţi face în cadrul anchetei.

— Faptul cel mai stânjenitor este că numeroasele consecinţe dezastruoase pentru omenire au fost generate nu de o aplicaţie distructivă a unor descoperiri, ci chiar prin evoluţia firească a cercetărilor. N-ar fi imposibil ca fizicienii să fi atins o anume limită, un prag de creştere pentru a cărui depăşire să fie necesară reconsiderarea radicală a întregului patrimoniu al cunoaşterii. Este o situaţie paradoxală: pe la mijlocul secolului primejdia părea să vină, dimpotrivă, dintr-o utilizare în scopuri belicoase a ştiinţei. Consideram în acea vreme că descoperirea în sine a reacţiei nucleare în lanţ ameninţa omenirea tot atât de puţin ca şi inventarea chibriturilor, că trebuia însă făcut totul pentru eliminarea posibilităţii de a se abuza de puterea pe care această descoperire o reprezintă.

Într-un colţ al ecranului fu proiectat un facsimil al faimosului apel Einstein-Russel împotriva utilizării armelor nucleare.

— Aţi fost întotdeauna un antimilitarist şi un pacifist convins. *„Cât de josnic şi vrednic de dispreţ mi se pare războiul!”* scriaţi dumneavoastră. Şi continuaţi: *„Aş prefera să fiu tăiat în bucăţi decât să iau parte la o treabă atât de abjectă. Dar cu toate acestea am o părere atât de înaltă despre rasa umană, încât sunt convins că acest strigoi ar fi dispărut de mult dacă bunul simţ al popoarelor n-ar fi fost corupt sistematic, cu ajutorul şcolii şi al presei, în interesul politicienilor şi al oamenilor de afaceri.”* Din păcate, frazele dumneavoastră nu şi-au pierdut încă actualitatea. S-a discutat însă foarte mult despre tragismul situaţiei în care v-a adus intervenţia binecunoscută în luarea deciziei de a se trece la construirea primei bombe atomice...

— Vă referiţi la scrisoarea către Roosevelt?

— Da.

În colţul ecranului, scrisoarea lui Einstein către F.D. Roosevelt luă locul apelului.

— Eu am fost în realitate doar cutia poştală. Mi s-a adus o scrisoare gata redactată şi eu trebuia doar s-o semnez. Şi totuşi, am trăit apoi mereu cu sentimentul de a fi apăsat pe buton...

— Ceea ce v-a determinat mai târziu să declaraţi unui ziarist că, dacă aţi fi tânăr şi ar trebui să vă retrăiţi viaţa, n-aţi încerca să deveniţi savant ori profesor, ci aţi alege mai curând meseria de instalator.

Chipul celui intervievat ocupa acum tot ecranul. Ochii îi scânteiară pe când răspundea:

— Într-o oarecare măsură. Atunci am avut în vedere în primul rând atmosfera creată în Statele Unite prin activitatea faimoasei comisii pentru cercetarea activităţii anti-americane. „Loialitatea” cetăţenilor, în particular a funcţionarilor publici, era supravegheată strict cu ajutorul unui aparat poliţienesc monstruos. Cei care gândeau independent erau întemniţaţi. Publicul era îndoctrinat în mod perfid prin radio, presă şi şcoală. Aceasta m-a făcut să-i răspund unuia dintre cei persecutaţi, printr-o scrisoare deschisă foarte vehementă.

— Dacă îmi îngăduiţi, o voi citi, am aici o copie.

— N-ar fi deloc nepotrivit, încuviinţă Einstein.

Obiectivul camerei de luat vederi îl incluse şi pe reporter în imagine.

— *„Problema cu care este confruntată intelectualitatea acestei ţări este foarte gravă. Agitând ideea unui pericol dinafară, politicienii reacţionari au semănat în rândurile publicului suspiciunea faţă de orice efort intelectual. După ce au reuşit aceasta, ei au trecut acum la suprimarea libertăţii profesării învăţământului şi la concedierea celor care nu se supun, adică la înfometarea acestora.*

Ce trebuie să facă minoritatea intelectuală în faţa acestui rău? Sincer vorbind, eu văd numai o cale – calea necolaborării revoluţionare în sensul lui Gandhi. Fiecare intelectual care este chemat în faţa unuia dintre comitete trebuie să refuze să răspundă, adică trebuie să fie gata să înfrunte închisoarea şi ruina economică, pe scurt, să-şi sacrifice bunăstarea personală, în interesul bunăstării culturale a ţării.

Acest refuz de a răspunde la întrebări nu trebuie însă să se bazeze pe binecunoscutul subterfugiu al invocării amendamentului 5, privitor la autoacuzare, ci pe convingerea că pentru un cetăţean integru este ruşinos să se supună unei astfel de inchiziţii, care violează spiritul constituţiei.

Dacă va exista un număr suficient de mare de oameni gata să facă acest pas serios, el va fi încununat de succes. Dacă nu, atunci intelectualitatea acestei ţări nu merita ceva mai bun decât sclavia care i se pregăteşte."

Pe măsură ce Daniel citea rândurile tranşante ale scrisorii deschise, pe faţa savantului devenea tot mai vizibilă expresia unei surde înverşunări.

— Foarte mulţi comentatori ai vieţii dumneavoastră, i se adresă reporterul, au remarcat contrastul paradoxal dintre însingurarea spre care aţi tânjit ca om de ştiinţă şi verva angajării sociale de care aţi dat nu o dată dovadă; ce explicaţie le-aţi da?

— Năzuinţa mea arzătoare spre dreptate socială şi simţul responsabilităţii sociale au contrastat totdeauna profund cu lipsa pronunţată a nevoii de a mă apropia de oameni şi de colectivităţile omeneşti. Vedeţi, eu sunt realmente un cal care vrea să tragă singur şi nu m-am dăruit niciodată, cu toată inima, nici ţării, nici solului natal, nici cercului de prieteni, nici chiar celor mai apropiaţi membri ai familiei; din contră, am avut totdeauna faţă de aceste legături sentimentul mereu viu de a fi un străin şi am simţit nevoia de a fi singur. Idealurile care mi-au luminat drumul şi care din timp în timp mi-au insuflat curaj pentru a înfrunta viaţa cu bună dispoziţie au fost bunătatea, frumuseţea şi adevărul. Fără sentimentul solidarităţii cu cei care îmi împărtăşeau convingerile, dar şi fără preocuparea pentru lumea obiectivă, viaţa mi s-ar fi părut goală.

— Cum aţi caracteriza idealul omului de ştiinţă?

— Prin cuvintele lui Lessing: *„Să cauţi adevărul este mai de preţ decât să-l posezi".*

— Totuşi, ne aflăm astăzi într-un impas datorat tocmai acestei convingeri în îndreptăţirea căutării fără de limite...

— E o stare temporară; sunt sigur că ea va fi depăşită, şi că soluţia va fi oferită tot de savanţi. După cum se poate observa, am fost şi am rămas un optimist.

Spunând aceste cuvinte, fizicianul ridică din umeri cu o candoare dezarmantă.

— Atitudinea dumneavoastră faţă de religie a stârnit numeroase controverse, unii socotindu-vă o personificare a ateismului ştiinţific, alţii un adevărat mag al unei noi divinităţi extrapersonale de extracţie scientistă, de felul celei postulate de către Spinoza: cauzalitatea obiectivă însăşi, coerenţa globală, armonioasă, a Universului. Se povesteşte cum la întrebarea îngrijorată a episcopului de Canterbury dacă teoria relativităţii ar putea avea vreo legătură cu religia l-aţi liniştit, răspunzându-i categoric: *„Niciuna”*. Se mai spune că, exprimându-vă regretul că la Praga copiii dumneavoastră erau nevoiţi să frecventeze o şcoală în care se preda şi religia, aţi fi zis în glumă că, în general, copiii ajung să creadă despre Dumnezeu că ar fi un fel de vertebrată gazoasă. Vi s-a reproşat de către unii detaşarea ironică cu care făceaţi adeseori referiri la Dumnezeu – ba că până şi el ar lucra duminica, ba că ar fi rafinat, dar nu răutăcios, ba că el nu joacă zaruri. Dacă am evocat aici toate acestea, am făcut-o cu scopul de a vă aduce în cea mai fierbinte actualitate: loviţi direct sau doar înspăimântaţi de catastrofele care continuă să bântuie în urma experimentului de la superaccelerator, mii şi mii, poate chiar milioane de oameni cred astăzi în iminenţa Apocalipsului. Care este opinia dumneavoastră?

Einstein cugetă câteva clipe mai înainte de a răspunde. Îşi recăpătase însă întreaga vervă:

— Dacă m-am referit vreodată la „Dumnezeu” şi la „religie”, eu o făceam pornind de la o altă atitudine emoţională şi psihologică decât Spinoza; dar nu găseam cuvinte mai potrivite care să exprime convingerea în raţionalitatea realităţii, în posibilitatea principială a cunoaşterii ei de către raţiunea umană. Acolo unde această convingere lipseşte, ştiinţa degenerează într-un empirism plat. Puţin îmi păsa că preoţimea ar fi putut trage foloase din asta, înregimentându-mă printre partizanii deismului. Am considerat întotdeauna că, în zilele noastre, singurii oameni profund religioşi sunt savanţii devotaţi cu trup şi suflet ideilor materialiste. Eu unul cred că omul de ştiinţă autentic este pătruns de simţământul condiţionării cauzale a tot ce se petrece în Univers. Pentru el viitorul este la fel de determinat şi necesar ca şi trecutul. Pentru el morala nu are în ea nimic divin; ea este o problemă strict omenească. Religiozitatea omului de ştiinţă înseamnă admiraţie entuziastă în faţa armoniei legilor naturii. Chiar şi atunci când în realitatea înconjurătoare are loc o aparentă ruptură a ordinii obişnuite a lucrurilor, cum se întâmplă în prezent, şi chiar dacă mecanismele acesteia nu ne sunt pe deplin lămurite, legitatea ei obiectivă e mai presus de orice îndoială. Opinia despre credinţele apocaliptice e cuprinsă în părerea mea generală

despre religie, despre sufletul nemuritor, despre presupusa persoană divină care judecă binele şi răul: eu nu pot admite această divinitate iluzorie care îşi recompensează şi îşi pedepseşte propria creaţie. Nu vreau şi nu pot să-mi reprezint omul supravieţuind morţii lui fizice; sunt slabe spiritele care din egoism absurd sau teamă ridicolă nutresc asemenea speranţe.

— O ultimă întrebare, domnule Einstein: v-ar folosi la ceva dacă, profitând de această călătorie în viitor, aţi afla cu precizie câte zile v-au mai rămas de trăit?

Savantul zâmbi enigmatic:

— Mă simt în asemenea măsură parte a tot ce trăieşte, încât nu mă interesează câtuşi de puţin unde începe şi unde se termină, în această curgere a vieţii, existenţa concretă a cuiva. Viaţa este un spectacol excitant şi trebuie să recunosc că îmi place viaţa. Dar dacă aş afla că trebuie să mor peste trei ore, aceasta m-ar impresiona foarte puţin. M-aş gândi cum să utilizez cât mai bine aceste ultime trei ore, apoi mi-aş pune, calm, în ordine hârtiile şi m-aş culca liniştit, aşteptând să mă sting.

Daniel îşi consultă discret cronometrul.

— Stimaţi telespectatori, să mulţumim împreună pentru amabilitatea cu care invitatul nostru a binevoit să ne răspundă. Cu aceasta, emisiunea noastră s-a încheiat. Vă mulţumim pentru atenţie.

6

— Băiete, îţi poruncesc pentru ultima oară, îţi poruncesc ca un părinte grijuliu: vino cu noi!

David îi striga la ureche, încercând să acopere zgomotul asurzitor al motoarelor elicopterului. Quintus clătină din cap a refuz.

— Ceea ce vrei tu să faci n-are nicio noimă, insistă bătrânul poliţist, convins totuşi că încercările lui sunt zadarnice.

Tânărul rămase neînduplecat. Se priviră lung. Brusc, David îl trase spre el şi îl îmbrăţişă. Pentru o clipă, acest gest neaşteptat îl înduioşă pe Quintus. Era ca o binecuvântare. Îi amintise, în chip nebulos, de un tată mirosind mereu a păcură, cu palme uriaşe, cu unghii late, tăiate scurt. Înghiţi, pentru a scăpa de strânsoarea nodului care i se pusese în gât. Şeful pichetului se desprinse din îmbrăţişare, urcă la bordul elicopterului şi îi făcu cu mâna semn de despărţire. Scara fu ridicată şi aparatul se desprinse încet de suprafaţa terasei, ducându-i cu sine pe ultimii paznici ai nodului A–81. Era ordinul comisarului-şef; acesta nu voia să-şi vadă oamenii amestecaţi într-o situaţie al cărei control îi devenise evident că nu-l puteau asigura – ceea ce îl determinase să ceară intervenţia armatei.

Quintus urmări câteva secunde elicopterul, apoi se apropie de parapetul terasei şi privi în jur. Pe o rază de un kilometru, ori poate chiar mai mare, îi era destul de greu să aprecieze exact, se întindea o mare de oameni înveşmântaţi în pelerine albastre. După spusele lui David, erau peste două sute de mii, iar numărul lor nu contenea să crească. Îşi stăpânea cu greu repulsia la vederea acelei gloate a cărei înfăţişare îi trezea în memorie halucinanta înfruntare cu purtătorii pelerinelor violete. Evident, această implicaţie psihologică o prevăzuse; ceea ce însă nu prevăzuse atunci când – despărţindu-se de toate resursele lui financiare – comandase unui „specialist" în programe-pirat pentru calculatoare inserarea unui text apocrif de 50 de semne în ştiuta pagină de vineri a teleziarului *Deşteptarea („Căzu Babilonul: luni, şoseaua 23 km 736 nodul A–81"),* erau proporţiile adunării pe care o convoca astfel. Impresia lui era că secta în rândurile căreia fusese ademenit să intre nu număra mai mult de o mie de membri şi nu se aşteptase să găsească luni la locul stabilit decât cel mult câteva sute de adepţi. Nădăjduise să-i poată convinge pe o mare parte dintre aceştia să alcătuiască echipe de voluntari care să pornească în misiune pentru a readuce în prezent victimele dispărute ale anomaliilor temporale. Oficialităţile nu s-ar fi putut opune unei asemenea iniţiative, socotise el, iar micul lui abuz, justificat de cele mai nobile intenţii, ar fi fost trecut cu vederea.

Ingeniosul plan eşuase în faţa acelui ocean de capete înfierbântate, ale cărui talazuri vuiau, de pe acum a surdă ameninţare: ar fi fost curată sinucidere să se înfăţişeze mulţimii drept autor (neautorizat) al ordinului de adunare, indiferent ce motiv ar fi invocat. Ştia foarte bine că simţul umorului este o calitate relativ rară şi că se manifestă la nivel individual ori, în cel mai fericit caz, în cuprinsul grupurilor mici. Când scăfârliile încep să se numere cu miile, alte trăsături dobândesc rezonanţă, şi nu dintre cele mai raţionale. Comportamentul esenţialmente imprevizibil al giganticului roi care deocamdată se mulţumea să zumzăie haotic îl făcuse pe Quintus să renunţe la orice încercare de a mai recruta voluntari.

Ajunsese la un punct de la care nu mai exista întoarcere. Dacă până atunci îl mânase înainte doar fanatismul propriilor sale sentimente, doar ideea că fără Sara viaţa n-ar fi avut pentru el niciun sens, doar credinţa, adânc înrădăcinată în fiecare fibră a fiinţei sale că fără speranţa de a o reîntâlni n-ar fi supravieţuit cu niciun chip, dacă până atunci, aşadar, o voinţă de nezdruncinat îi dăduse încredere deplină în puterea lui de a învinge orice piedici, acum nici să-l fi ajuns gheara îndoielii nu s-ar mai fi putut răzgândi. Înainte, însă, calea era liberă – David îi arătase strâmtul culoar prin barajele concentrice din jurul nodului pe care, călcând instrucţiunile, îl lăsase deschis

anume pentru el. Traversând nodul, s-ar fi pus la adăpost de orice consecinţe ale neinspiratei sale fapte: dar ar fi trebuit să pornească la drum de unul singur.

Quintus văzu în aceasta un semn al destinului. Se simţea chiar ruşinat, umilit, că nu avusese tăria să facă această alegere în mod deliberat, de la bun început, că – sub presiunea atâtor gânduri contradictorii – plănuise a-şi asocia oameni cu totul străini de arderea care îl mistuia, şi încă dintre cei robiţi credinţelor mistice, supuşi mentalităţii de turmă, vrednici de compătimire şi dispreţ. Un gând nebunesc, a cărui iraţionalitate o sesiza totuşi, îl îndemna să creadă că – deşi şansele matematice de reuşită ale unei echipe numeroase ar fi fost, teoretic, mai mari – numai de unul singur îi putea fi dat să ducă la bun sfârşit misiunea pe care şi-o asumase. Ca unui alt Tristan în căutarea Isoldei sale, îi fusese poate ursită o luptă solitară, în care intensitatea patimii să îi aducă miraculoasa izbândă refuzată unor oştiri întregi.

Nu avea timp de pierdut. Coborî, îşi luă în spate raniţa cu provizii şi dădu să iasă din clădirea pichetului – părăsind pelerina pe care, cu un ceas mai devreme, o lepădase în biroul lui David. Se răzgândi însă, sesizând în ultimul moment însemnătatea uniformei care îi îngăduia să se deplaseze printre cei de afară fără a le atrage atenţia. Se înapoie lângă scaunul pe al cărui spătar azvârlise cu dezgust ţesătura albastră, îşi scoase povara, se echipă, îşi săltă iarăşi sacul în spinare şi ieşi, în fine, printre oamenii care, după atâtea ore de aşteptare fără rost, începuseră să-şi cam piardă răbdarea şi dădeau semne de nervozitate.

— Mai e cineva înăuntru? îl întrebă unul, într-o doară.

— S-au cărat toţi, răspunse Quintus pe un ton plictisit.

Se apropie apoi fără grabă de turnul de pază pe lângă care trebuia să se strecoare pentru a ajunge la nod. Cu aerul cel mai firesc, nearătând nici cea mai mică ezitare, îşi continuă agale drumul prin unicul, invizibilul coridor de trecere; nu se putu însă abţine să remarce în gând că, dacă nu reţinuse cumva exact indicaţiile lui David, aceia aveau să fie ultimii lui paşi. Din fericire, memoria îi funcţiona totuşi cu precizie. Se auzi apostrofat:

— Hei, ia te uită!

— Ţi s-a urât cu viaţa!

— Înapoi! E minat!

Nu acordă nicio atenţie glasurilor care, în mod ciudat, îi păreau de pe acum că vin de pe un alt tărâm. O tăcere nefirească se făcu. Lumea aflată în preajmă urmărea cu încordare mersul liniştit al celui care se încumeta să traverseze barajele. O femeie între două vârste îşi înăbuşi un ţipăt.

— Sst! făcu un tip pleşuv, ducând arătătorul la buze.

Din aproape în aproape, toţi cei masaţi în jurul perimetrului marcat cu semne de avertizare care delimita zona de pază a nodului observară incidentul şi, părăsind orice altă preocupare, îşi focalizară interesul asupra bizarului exhibiţionist.

— E complet nebun, murmură cineva.

Cu fiecare clipă, tensiunea sporea. Quintus nu realiză însă faptul că devenise, fără s-o fi dorit, eroul unui număr de echilibristică pe sârmă: senin, desprins cu totul de orice contingenţă cu lumea exterioară, privea ca fascinat cercul alb care marca pe teren poziţia exactă a nodului spaţio-temporal. Mai avea câţiva paşi, apoi urma trecerea spre necunoscut. Dacă ar fi ştiut ce direcţie să aleagă! Neavând niciun criteriu de opţiune, mergea drept înainte, la nimereală. Acolo, în centrul cercului, în punctul zero al nodului, de unde orice orizont temporal era în egală măsură abordabil, acolo se va afla cel mai aproape de Sara. Şi-o imagină întrupându-se în acel loc geometric, aşteptându-l cu ochi plânşi, arătare blajină, neajutorată. Simţi că îl podideau lacrimile şi atunci, ca pentru a se elibera de povara blândă a melancoliei, grăbi în fine pasul.

Un cor de exclamaţii făcu ocolul mulţimii când tânărul se făcu nevăzut. Deşi cei mai mulţi citiseră de nenumărate ori relatări ale unor incidente similare, ba urmăriseră chiar reportaje filmate cu asemenea prilejuri, deşi ştiau cu toţii foarte bine că nodul spaţio-temporal în jurul căruia se aflau adunaţi era tocmai unul dintre locurile acelea stranii în care se consemnau astfel de dispariţii şi alte întâmplări de necrezut, acum, când le fusese dat să vadă cu propriii lor ochi cum se petrec lucrurile, oamenii reacţionau ca în faţa unui miracol fără precedent. Unii tăceau, palizi, înmărmuriţi de spaimă; alţii discutau cu aprindere, istorisindu-şi reciproc întâmplarea şi contrazicându-se asupra amănuntelor; câţiva, destul de puţini în primele momente, sesizară însă adevărata semnificaţie a evenimentului abia consumat şi, cumpănind faptele, încercau să pună în legătură prezenţa lor la locul cu pricina şi gestul parcă simbolic al celui care se pierduse sub privirile lor în universul fără hotar al timpului. Ideea că adevărata misiune a membrilor sectei convocate în plen pentru prima şi ultima oară nu putea fi alta decât de a se răspândi în toate veacurile, ca nişte veritabili oşteni ai Apocalipsului, pentru a-i aduce pe toţi muritorii în faţa apropiatei Judecăţi de Apoi, această idee dătătoare de fiori nu întârzie să fie formulată. Nimeni nu se întrebă cine anume îi adunase şi nici de ce nu se află printre ei cineva care să îşi aroge rolul de conducător: erau obişnuiţi cu absenţa oricăror structuri organizatorice şi socoteau probabil firesc ca lucrurile să se petreacă aşa. Ar fi fost destul de greu de spus în ce măsură erau convinşi purtătorii pelerinelor albastre în acele momente de însemnătatea menirii

lor, şi în ce măsură se lăsau doar antrenaţi, precum gâştele sau oile, de hipnoza spiritului de imitaţie, de mirajul mersului automat, pe urmele altuia – sau dacă nu cumva dincolo de aceste mobiluri aparente se găsea, cel puţin la unii, motivaţia ascunsă a dorinţei de evadare dintr-o lume bântuită de nenorociri, fie chiar şi spre o eră necunoscută a istoriei. Dar a fost de-ajuns o singură scânteie, pentru ca spiritele să se înfierbânte fără leac.

După minute de ezitare, un bătrân mărunţel se oferi să facă el prima încercare de a repeta traversarea barajelor. Cum culoarul de trecere era folosit în mod curent, iarba era mai pipernicită în lungul lui decât în porţiunile neumblate şi care, de bună seamă, ascundeau mine ucigătoare. Orientarea era deci posibilă şi, de vreme ce un om trecuse pe acolo fără primejdie, încercarea avea sorţi de izbândă. În chip neaşteptat, emoţia privitorilor se dovedi de astă dată şi mai acută – poate unde fiecare simţea că reuşita sau eşecul îl privea nemijlocit. Ajuns la mijlocul drumului, voluntarul cu păr cărunt se opri câteva clipe, dar nu pentru că ar fi şovăit, şi nici pentru că şi-ar fi pierdut reperele: inima îi bătea cu putere şi simţea nevoia să respire de câteva ori adânc înainte de a merge mai departe. Nimeni nu îndrăzni să scoată o vorbă. Omul porni din nou, cu paşi mai siguri şi, ajuns dincolo de orice obstacol, ridică amândouă braţele în semn de victorie. Lumea izbucni în urale.

Între timp, noutatea începuse să se difuzeze în tot mai largi cercuri concentrice, precum mişcarea apei pe oglinda ciocnită cu piatra a unui lac. Mai densă oricum spre centru, marea de oameni ajunse cu încetul să se adune tot mai strâns în jurul nodului. Aici se formase deja un şir care trecea, ca firicelul unei clepsidre, prin strâmtoarea dintre gardurile de sârmă ghimpată şi câmpurile de mine, pentru a se dispersa apoi în perimetrul liber, alcătuind acolo o ceată proteiformă de indivizi surescitaţi, grăbiţi să pătrundă în interiorul cercului magic. Niciunul dintre cei care îşi aşteptau, ezitând sau înfiguraţi, rândul la strungă nu întrezărise încă primejdia. Trecerea se desfăşura în ordine, cu cea mai mare atenţie: nimeni nu era dornic, totuşi, să-l întâlnească prea curând pe Atotputernicul...

Numai că procesul concentrării roiului sub atracţia ideii pornite din centru se desfăşura mult prea dinamic pentru a putea fi compensat de curgerea implacabil înceată a clepsidrei. Îmbulzeala creştea pe neobservate şi, centimetru cu centimetru, oamenii erau împinşi tot mai aproape de panourile purtând semnul hârcii. Se făcură auzite cele dintâi proteste, de altfel neîntemeiate, întrucât cei cărora le erau adresate nu erau cu nimic mai vinovaţi pentru situaţia creată decât vecinii lor din prima linie. Degeaba ridicară şi unii, şi alţii tonul, recurgând de la un punct chiar la argumente mai concrete: presiunea creştea neîncetat, iar rezultanta centripetă era

incomparabil mai mare decât forţa individuală care îi putea fi opusă. Cei mai slabi de înger izbucniră în ţipete, după care panica începu să se lăţească.

Reacţia cea mai firească fu accelerarea vitezei de trecere prin culoar: deplasarea nu se mai făcea în şir indian şi la pas, ci în fugă şi buluc, câte doi-trei umăr la umăr. Strunga nu era însă supraelastică: vacarmul provocat de zbieretele nenorociţilor împinşi irezistibil spre terenul minat şi de urletele celor care preferau să se lase călcaţi în picioare fu acoperit deodată de bubuitul câtorva explozii înlănţuite. Prin aer zburară schije, bulgări de pământ. Pentru o clipă, se făcu linişte ca de mormânt, apoi plânsetele şi strigătele izbucniră cu şi mai mare violenţă. Un văl de fum ascunse vederii poteca salvatoare. Exploziile se înmulţiră, reducând şi mai mult vizibilitatea şi aducând panica la paroxism. Cum singura portiţă de scăpare fusese practic desfiinţată, nemaiputând fi nicicum reperată, nemiloasa strânsoare aruncă primul val de victime peste limita fatală.

Mânaţi din urmă de alţii, oamenii depăşiră ultima barieră; veneau acum din toate direcţiile, micşorând cercul, până la limita marcată cu alb dincolo de care dispăreau care încotro, către cine ştie ce ev de întuneric. Dar până şi viteza cu care jetul mult mai consistent al noii clepsidre micşora numărul celor înghesuiţi spre mijloc era încă prea mică pentru a putea face faţă situaţiei. Nimic nu se mai opunea curgerii; nimic altceva decât propriul efect al acestei mişcări care, odată amorsate, părea să nu mai poată fi oprită. Efect constând într-o asemenea creştere a îmbulzelii în miezul roiului, încât oamenii pur şi simplu nu mai pridideau să ajungă la râvnitul cerc alb. În faţa acestei noi şi neaşteptate stavile, fluxul centripet îşi slăbi vigoarea şi, în cele din urmă, se potoli.

În următoarele minute, printre norii sumbri care acoperiseră bolta îşi făcură apariţia elicopterele grele purtătoare de desant, iar din depărtare începu să se audă uruitul carelor blindate.

7

Dacă bietul Mark ar mai fi printre noi sau, mai bine zis, dacă ar putea să ne vadă, gândi Lucas, atunci desigur că, pus pe glume cum era el întotdeauna, ar spune ceva despre cei patru învăţăcei care erau trei. Şi, luându-l ca de obicei drept cal de bătaie pe Giovanni, i-ar şopti cu sinistru umor că binecunoscuta şaradă mai preciza şi numele celor trei: Luca şi Matei. Tot ca de obicei, Giovanni n-ar şti cum să riposteze, ar face feţe-feţe incitându-l pe maliţiosul său coleg să reia şarja cu şi mai multă vigoare. Dacă...

Nu era pentru prima oară că şeful echipei se pomenea evocând astfel, cu o mâhnire aproape duioasă, prezenţa celui care, plătind cu viaţa participarea

lui la experiment, îi părăsise pentru totdeauna. Tocmai Mark, cel debordând de vitalitate, de molipsitoare veselie, de vioiciune a spiritului! Împrejurările morţii sale erau destul de confuze: îl găsiseră fără suflare în camera aparaturii de înregistrare de la accelerator, unde avea de efectuat un control de rutină. La autopsie s-a stabilit că decesul se produsese prin electrocutare – dar era oare de conceput ca un desăvârşit maestru al energiilor înalte să se lase răpus de o neglijenţă improbabilă chiar şi pentru cel mai ageamiu dintre electricienii de duzină? Să fi fost cumva un gest deliberat? Să fi devenit povara răspunderii pentru atâtea nenorociri de neîndurat pentru un suflet care, Lucas o ştia foarte bine, nu făcea decât să-şi ascundă sensibilitatea sub zgomotoasa mască a umorului niţel cinic? Nu, nu putea admite o asemenea ipoteză; prefera să lase lucrurile aşa cum erau, neexplicate. Fără să vrea, însă, gândul i se întorcea iar la şugubăţul Mark, a cărui lipsă o resimţeau cu toţii.

— Pe scurt, conchise Matthaus trezindu-l pe şeful echipei din trista lui meditaţie, eşecul nostru pare să fie un mare triumf...

— Într-adevăr, exclamă Giovanni plin de entuziasm, ceea ce spui tu e formidabil! Ca să fiu sincer, eu nu m-aş fi dus niciodată atât de departe cu gândul. E formidabil! Ce păcat că Mark...

Se opri: ştiau de bună seamă şi ceilalţi ce anume ar fi vrut să spună. Lucas puse degetul pe rană:

— Un triumf plătit cam scump! Iar ziua judecăţii încă nici n-a sosit.

Mat se întrebă dacă nu cumva viziunea lui oarecum optimistă asupra însemnătăţii ştiinţifice a rezultatelor experimentului era, în ultimă analiză, tot un reflex al complexului de vinovăţie, o rezultantă a tendinţei subconştiente de a justifica măcar în planul cunoaşterii acel pas temerar. Şi totuşi, flerul lui de teoretician fusese prea îndelung verificat pentru a se mai lăsa acaparat de himere: concluziile pe care le formulase nu puteau fi decât juste. Fără îndoială, încercarea de a elibera quarkurile din capcana particulelor subatomice eşuase; din acest punct de vedere experimentul fusese inutil – afară doar de cazul că s-ar fi acceptat teza utilităţii de a se demonstra definitiv imposibilitatea practică a acestei întreprinderi. Un asemenea folos era însă departe de a putea fi luat în considerare drept compensaţie a pagubelor produse. Iată, îşi zise fizicianul, nici pentru o clipă măcar nu reuşesc să mă desprind de privirea pragmatică asupra faptelor! La drept vorbind, trebui el să recunoască, era şi aşa de mirare că reuşea să se concentreze în starea de spirit alimentată de presiunea psihologică a incidentelor cotidiene.

Dar dincolo de aparenţa eşecului – subliniată de cvasitotalitatea curbelor de distribuţie a probabilităţii de producere a evenimentelor înregistrate –

din examinarea unor efecte cu totul neprevăzute (printre care apariţia singularităţii de la accelerator şi declanşarea întregii suite de anomalii temporale erau doar cele mai spectaculoase, nu şi cele mai sugestive) reieşea cu destulă limpezime că fusese ciocnită o barieră dincolo de care ecuaţiile supergravitaţiei se dovedeau insuficiente pentru explicarea fenomenelor. În expunerea adresată celor doi colegi ai săi, Matthaus formulase – cu multă precauţie, recurgând tot timpul la modul condiţional – ipoteza unui nivel şi mai „fin" al structurii discrete a materiei decât acela al quarkurilor, care nu mai puteau fi socotite, aşadar, ultimele cărămizi, indivizibile, ale Universului. În fond, acelaşi lucru se întâmplase, cu mai bine de un veac în urmă, în cazul atomilor şi apoi, pe la mijlocul secolului, cu particulele numite până atunci elementare. De fiecare dată când oamenii au ajuns la convingerea că ar fi descoperit sistemul celor mai simple părţi din care lumea e alcătuită, o dialectică buclucaşă împingea în mod surprinzător subdivizarea mai departe, dezvăluind ochiului uimit al minţii tabloul unei noi realităţi microcosmice. De fapt, surpriza savanţilor era din ce în ce mai mică, făcând chiar loc tezei filosofice asupra inepuizabilităţii structurale a materiei, prin care acest drum fără sfârşit către niveluri mereu mai profunde era teoretizat, ridicat la rang de principiu; de altfel, cu aproape două decenii în urmă, posibilitatea descoperirii unei structuri complexe a quarkurilor fusese imaginată de către unii fizicieni mai visători. Acum nu mai era vorba însă de o extrapolare, de un produs al imaginaţiei pure, ci de o idee întemeiată pe argumente concrete, pe fapte ştiinţifice incontestabile.

Cei trei supravieţuitori ai „echipei de aur" căzuseră de acord asupra aprecierii noului pas drept cel mai radical de la răsturnarea concepţiei cu privire la indivizibilitatea atomului; într-adevăr, noua ipoteză nu atribuia doar realitate unui model atomistic al quarkului (operaţie previzibilă) – străpungând, aşadar, încă un strat către miezul incandescent al cunoaşterii –, ci marca o cotitură cu adevărat revoluţionară în planul evoluţiei teoretice a fizicii. În lumea sub-quarkurilor nici teoria relativităţii şi nici teoria mai generală a supergravitaţiei nu-şi mai păstrau valabilitatea; se dovedea necesară o nouă teorie şi mai generală, în cadrul căreia supergravitaţia ar fi ocupat probabil poziţia de caz particular. La prima vedere, schimbarea putea fi caracterizată prin aceea că atât postulatul vitezei-limită a luminii, cât şi relaţia devenită clasică dintre masă şi energie îşi pierdeau sensul, astfel încât noile microparticule păreau să poarte energii şi să se deplaseze cu viteze oricât de mari. De aici rezultau consecinţe paradoxale: de pildă, având energie infinită, fiecare sub-quark era un univers potenţial, în germene, fiind capabil să explodeze într-un *big-bang* cosmogonic; mişcându-se instantaneu, aflându-se aşadar pretutindeni, microparticulele împânzeau

vidul cu o densitate fără margini. Ipoteza lui Matthaus oferea o soluţie pentru toate aceste paradoxuri. Noţiunile clasice de dimensiune, poziţie, durată, viteză, impuls – serios zdruncinate încă de mecanica cuantică – deveneau cu totul inoperante în lumea cea nouă, şi aceasta pentru simplul motiv că înseşi câmpurile supergravifice, cele care guvernau metrica întregului Univers, erau produsul interacţiunii dintre entităţile de dincolo de bariera quarkurilor. Vechile categorii de substanţă, energie, spaţiu, timp apăreau abia de la acest nivel de complexitate în sus – ceea ce explica totodată de ce anume nu putea fi izolat quarkul – iar orice încercare experimentală de a străpunge zidul invizibil care despărţea cele două lumi ducea la perturbarea configuraţiei locale a liniilor de univers, provocând cunoscutele anomalii spaţio-temporale.

Lucas obiectase la început împotriva unei asemenea presupuneri, părându-i-se că ea ar introduce în fizică o viziune idealistă; căci, spunea el, dacă substanţa dispare, dacă spaţiul şi timpul nu mai au sens, atunci la acest nivel mai profund al structurii cosmice s-ar crede că materia însăşi este cea care se volatilizează, pierzându-se în neantul iluziilor pure. Mat zâmbise, amintindu-şi propriile sale ezitări, şi îi răspunse că aceasta era, oricum, treaba filosofilor, n-aveau decât să-şi bată ei capul, dar că în orice caz situaţia nu era chiar atât de gravă şi nici măcar inedită; după opinia lui, gândirea materialistă avea să depăşească în chip strălucit şi acest nou examen, îmbogăţind conţinutul categoriei ontologice celei mai generale, al categoriei de materie. Marea forţă a dialecticii nu stătea oare tocmai în capacitatea ei de a trage învăţăminte înnoitoare din fiecare descoperire fundamentală survenită în domeniul ştiinţelor naturii?

Cu totul altceva îl preocupa acum pe teoretician: aparatul matematic. În această privinţă, nici entuziasmul lui Giovanni şi nici prudenţa plină de înţelepciune a lui Lucas nu-i puteau fi de vreun folos. Pentru el era limpede că ecuaţiile supergravitaţiei îşi încheiaseră cariera fizică, tot aşa cum legile lui Newton fuseseră cândva absorbite de teoria relativităţii. Şi mai era limpede că noul formalism matematic urma să aibă tot atâta legătură cu cel pe care îl înlocuia, câtă avea geometria lui Riemann cu cea euclidiană. Dar unde anume, în ce direcţie să caute, era peste puterile minţii lui să discearnă. Dacă până atunci marile teorii ale fizicii beneficiaseră de regulă de un instrument matematic gata elaborat, care nu trebuia decât să fie adaptat destinaţiei sale aplicative – matematicienii dovedindu-se astfel, de-a lungul veacurilor, neîntrecuţi făuritori de unelte potenţiale, în căutare de beneficiar – de astă dată nimic din arsenalul ştiinţei-surori nu părea să se potrivească cerinţelor. Iar marele cusur al numiţilor meşteşugari ai abstracţiilor matematice era că nu se pricepeau să lucreze la comandă,

lăsându-se mânaţi exclusiv de coerenţa internă a propriei lor cugetări, de frumuseţea şi de eleganţa absolută a raţionamentelor.

Matthaus intuia că, pentru a pune „în ecuaţie" noua realitate fizică, era nevoie de o revoluţie şi în gândirea matematică. Aşa cum geometria şi algebra fuzionaseră pentru a da naştere geometriei analitice, fizica şi matematica ar fi trebuit să se contopească spre a genera o ştiinţă paradoxală, menită să descrie legile nu mai puţin paradoxale ale lumii sub-quarkurilor. Aceasta nu putea fi însă o misiune pentru un singur om, nici pentru o echipă, ci pentru o întreagă generaţie de savanţi.

Îşi scoase din buzunarul de la piept pipa şi începu să o umple cu tutun dintr-o pungă pe care o pusese ceva mai înainte pe masă. Câteva momente se arătă cu totul absorbit de această ocupaţie simplă. Aprinse un chibrit, trase cu putere prize de aer – făcând flacăra să coboare către dopul compact de fire cafenii frumos mirositoare – şi, după ce tutunul prinse în sfârşit să degaje aromatu-i fum, îşi continuă cu voce tărăgănată şirul concluziilor:

— Întrebarea mea este dacă nu cumva triumful nostru conţine şi el un impas.

Întrebarea era de fapt o afirmaţie. Impasul era evident, şi era dublu – privindu-i atât pe experimentatori, cât şi pe teoreticieni. Cei dintâi îşi vedeau ameninţată însăşi existenţa, întrucât nu mai încăpea nicio îndoială asupra lipsei oricărei utilităţi a continuării experienţelor, cel puţin pe linia urmată până atunci, a sporirii energiei coliziunilor. Mai mult, o asemenea urmare era de neconceput, ea echivalând – în condiţiile date – cu o dezorganizare nimicitoare a civilizaţiei terestre. Dacă un prim experiment se soldase cu consecinţe atât de catastrofale, era de aşteptat ca escaladarea cursei gigaelectronvolţilor să ducă la dezlănţuirea şi mai cumplită a stihiilor. Pe de altă parte, însă, nici teoreticienii nu stăteau mult mai bine; ei erau confruntaţi cu perspectiva puţin îmbucurătoare de a fi lipsiţi de aportul vital al datelor experimentale tocmai într-un moment de criză, adică exact atunci când nevoia acestora ar fi fost cea mai acută, şi încă în împrejurarea cu totul nefavorabilă că limbajul matematic abia trebuia să fie făurit.

Bilanţul general era, aşadar, greu de caracterizat. Şi totuşi, cei trei fizicieni se simţeau stăpâniţi de emoţia tulburătoare, ireprimabilă, a marilor descoperiri. Animaţi de sentimentul înălţător de a fi participat la scrierea uneia dintre cele mai cutezătoare pagini din istoria cunoaşterii, dar copleşiţi în aceeaşi măsură de conştiinţa gravei lor răspunderi ca iniţiatori ai unui episod extrem de dramatic, nu puteau să nu se întrebe cum va fi primită comunicarea pe care fuseseră chemaţi să o facă în faţa comisiei de anchetă, a juriului şi a forumului marilor personalităţi culturale, la audierea programată să înceapă peste câteva zile.

Uşa era dată de perete. O casă cu uşa larg deschisă ar fi putut sugera în alte împrejurări atmosferă primitoare, ospitalitate, un îndemn adresat celui care se apropia de a trece pragul fără teamă, fără ezitare, fără sfială. În limbajul fără de hotare al arhitecturii, o uşă deschisă reprezintă îndeobşte o invitaţie senină – pofteşte înăuntru, călătorule, fii bine venit, eşti întâmpinat cu gânduri bune, cu voioşie, îţi vei putea stâmpăra aici setea şi foamea, vei găsi înţelegere şi ocrotire! Dar, deşi Hana nu era un drumeţ oarecare, întrucât casa cu pricina era chiar căminul drag, căruia îi dusese atâta timp dorul, felul cum stătea uşa nu-i plăcu deloc. Era şi firesc să nu-i placă, în starea de spirit în care o adusese traversarea oraşului. Plăti taxiul şi, cu valijoara care o însoţea credincioasă în toate voiajurile, urcă cele cinci trepte de piatră din faţa intrării.

— Ma-at! Quintus!

Îi strigă mai mult ca să-şi facă curaj. Nu îndrăznise să schimbe nicio vorbă cu şoferul şi simţea nevoia de a-şi auzi măcar propriul glas. Desigur, ar fi fost o adevărată fericire să-l găsească acasă pe vreunul dintre fraţii ei – dar intuiţia îi şoptise din primul moment să nu-şi facă iluzii. Şi într-adevăr, casa era pustie. De bună seamă, nu primiseră telegrama prin care îşi anunţa sosirea – altfel ar fi aşteptat-o la gară. Iar ea le aducea veşti bune: Abel trăia, scăpase teafăr din catastrofalul cutremur, participa la acţiunile de salvare.

Ar fi fost cu totul improbabil ca fraţii ei să lase la plecare uşa descuiată; până şi Matthaus, oricât ar fi fost de absorbit de ideile lui, avea atâta prezenţă de spirit încât să nu uite robinetele deschise, lumina aprinsă, ori cheile în broască. Nu încăpea, aşadar, nicio îndoială că în absenţa lor cineva pătrunsese în casă nepoftit, iar apoi nici măcar nu se ostenise să încuie uşa la loc. Hana îşi lăsă bagajul în hol şi porni să inspecteze încăperile. Nu observă urme de jaf, lucrurile păreau a se afla la locul lor, nu se zăreau semne cum că mâini străine ar fi cotrobăit prin dulapuri şi sertare. Starea de agitaţie provocată de scenele pe care le văzuse din goana taxiului i se reinstala în suflet.

Iar aici, acasă, linişte. O linişte suspectă. Dacă ar fi găsit camerele răvăşite, oglinzile sparte, scrinurile răsturnate, Hanei i-ar fi părut desigur mai firesc decât ca totul să fie în ordine. Stăpânită de o vagă presimţire, urcă încet scara în spirală, spre a-şi continua inspecţia cu încăperile de la etaj. Iniţial avusese de gând să lase propria ei cameră la urmă, dar se răzgândi. Deschise uşa, aruncă o privire înăuntru şi rămase în prag, paralizată de furie şi de indignare. Nu mai putea fi nicio îndoială, inoportuna vizită tocmai pe ea o vizase.

Pe podea erau aruncate la întâmplare fâşii din ţesătura fină a lenjeriei ei intime. Câteva piese sfâşiate numai pe jumătate ori lăsate întregi se aflau pe canapea. Uşa şifonierului din perete era întredeschisă. Sertarele fişierului în care îşi păstra corespondenţa rămăseseră şi ele pe jumătate trase, iar un teanc de plicuri desfăcute zăceau împrăştiate pe birou. O coală de hârtie fusese rulată pe tamburul maşinii de scris.

Îşi aminti subit mesajul acela neruşinat, trimis prin poştă, pe care îl aruncase cândva la coş. Fusese, de asemenea, scris la maşină. Ar fi fost în stare să jure că pe coala albă o aşteptau aceleaşi cuvinte triviale, şi că autorul – anonim – era acelaşi. Un obsedat sexual, desigur. Un satir. O brută libidinoasă. Un monstru dezgustător.

Era pe punctul de a izbucni în plâns. În propria-i casă, se simţea singură, părăsită, neajutorată, lipsită de ocrotire. Unde puteau fi fraţii ei? Unde se aflau acum, când ar fi avut atâta nevoie de oblăduirea lor? Abel, a cărui simplă prezenţă părea să fi avut darul de a feri casa de nenorociri, era la mii de kilometri. Dar unde dispăruse bunul Matthaus, cavalerul ei din anii de şcoală? Şi Quintus, mai ales el, mezinul cu muşchi de atlet, care abia îşi încheiase lunga convalescenţă? Hana se repezi la telefon, cu gândul să dea cât mai curând de urma lor, să-i cheme acasă; ori, în cel mai rău caz, să anunţe măcar poliţia, să ceară ajutor – deşi se îndoia că acolo ar mai fi găsit pe cineva dispus să le pună locuinţa sub pază când întregul oraş fusese cuprins de vâlvătăile demenţei. Nu izbuti însă nici măcar să încerce – cineva (cu siguranţă intrusul!) se îngrijise să smulgă din perete priza telefonului cu fire cu tot.

Ar fi trebuit, poate, să încuie uşa de la intrare şi să o baricadeze; dar pentru cel care o mai descuiase o dată ar fi fost foarte simplu să îşi reediteze performanţa, iar într-o măsurare directă a forţei fizice avantajul nu putea fi decât de partea brutei. Regreta, evident fără rost, că nu urmase cursul de arte marţiale la care o sfătuise odinioară Mat să se înscrie. Să fi purtat acum centura neagră nu s-ar fi sinchisit prea mult de perspectiva repetării nedoritei vizite. Se şi imagină neutralizându-l pe agresor cu lovituri de karate bine plasate. Îşi prelungi cu înverşunare acest exerciţiu mintal, constatând că îi făcea bine să-şi defuleze astfel angoasa. Ceva mai stăpână pe raţionamente, chibzui ce avea de făcut.

O soluţie ar fi fost să-şi caute adăpost prin vecini, până la întoarcerea vreunuia dintre fraţii ei. Îi era însă destul de penibil să recurgă la sprijin din partea unor oameni cu care – în pofida faptului că locuiau gard în gard de ani de zile – nici măcar nu se salutau. Cu atât mai mult cu cât habar n-avea cât timp ar fi urmat să-şi prelungească cererea de azil şi nici ce pretext să găsească: evident, nu era să le relateze motivele ei de a se teme că ar putea fi

siluită de către un maniac. Le-ar fi spus doar că găsise casa descuiată şi că îi era frică să rămână singură când străzile urbei continuau să fie bântuite de talazurile violenţei. O bună parte a drumului de la gară cu taxiul îl făcuse cu pleoapele strânse, refuzând să mai perceapă imaginile de Sodomă care se înlănţuiau sinistru în ambianţa scelerată.

Nu, în niciun caz n-ar fi fost în stare să mai traverseze o dată infernul acela – chiar admiţând că ar fi găsit un taxi, fapt cu totul improbabil – pentru a se înapoia la gară ca să părăsească oraşul, ori pentru a-şi afla un refugiu, iluzoriu de altfel, în vreo cameră de hotel. Îşi dădea seama foarte bine că între a fi hăituită de un singur descreierat şi a fi asaltată de gloata isterică nu exista practic nicio deosebire; ca fiecare muritor, avea de apărat o singură viaţă, integritatea ei fizică şi psihică era unică, în egală măsură expusă riscului. Îi era totuna dacă pericolul se manifesta sub forma unei pânde deliberate, sau sub aceea a unei coliziuni accidentale – caz în care la hotel, în taxi, prin vecini, ori chiar acasă, şansele ei erau absolut aceleaşi. Pentru prima oară în existenţa matură gândul i se îndreptă către providenţă.

Hotărî să rămână acasă. Nu era în sufletul ei nici fatalism, nici urmă de resemnare: decisă să-şi vândă scump pielea, să se apere la nevoie până la ultima picătură de sânge, până la cea din urmă suflare, descoperise resurse nebănuite de vitalitate, o energie debordantă, clocotitoare. Se îndreptă spre camera lui Matthaus unde, pe un perete, atârna panoplia rămasă de la tatăl lor: o colecţie de arme de tot soiul, de la bumerang la cea mai precisă carabină cu lunetă. Cotrobăi prin sertare, în speranţa că va găsi cartuşe; desigur, un automat bine garnisit i-ar fi furnizat un oarecare sentiment de securitate, dar s-ar fi mulţumit chiar şi cu o armă de foc mai primitivă, în bună stare de funcţionare. Nu izbutea nicicum să dea de urma cartuşelor. Din fericire, într-un compartiment al biroului lui Mat dibui totuşi un pistol gata încărcat. Era un revolver de calibru mic, cu bătaie scurtă, de folosit de la câţiva metri. Îl examină cu atenţie: în încărcătorul de forma unui butoiaş, se găseau şase cartuşe.

În adolescenţă, Hana fusese o bună trăgătoare cu arcul. Luă din panoplie o arbaletă, tolba cu săgeţi şi, neuitând nici revolverul, coborî fără grabă scările. Valijoara o aştepta încă în hol, acolo unde o lăsase. Uşa de la intrare mai era şi acum larg deschisă. Se apropie gânditoare şi o închise. Chibzui câteva secunde, apoi o încuie şi lăsă cheia în broască. Puse siguranţa şi împinse zăvorul. Deplasă masa grea, de stejar, din sufragerie până în hol şi, de aici, o târî spre uşă gâfâind şi opintindu-se. O potrivi în aşa fel încât să se proptească exact într-o ieşitură a peretelui, împiedicând astfel deschiderea uşii. Urcă apoi în camera ei, de unde se întoarse cu o bucată de cretă colorată, cu care desenă pe uşă trei cercuri concentrice şi însemnă cu un

rotocol vizibil, mare, centrul. Se aşează în sfârşit pe treptele de lemn, la celălalt capăt al holului, înstrună arbaleta, instală o săgeată în lăcaşul ei şi ochi pe îndelete. Săgeata ţâşni cu un şuierat sec şi se înfipse vibrând destul de aproape de mijlocul ţintei. Hana zâmbi, întrucâtva uşurată. Străbătu cu vioiciune încăperea, se căţără pe masă şi smulse săgeata din uşă. Se înapoie la scară, armă din nou arbaleta şi repetă lovitura. De astă dată, nimeri exact în rotocolul central.

Abia acum constată cât îi era de foame. Găsi în frigider ouă şi vreo trei sorturi de brânză, iar în cămară mai era ceva pâine nu tocmai proaspătă; îşi prepară o omletă mare şi o cafea. Îmbucă la repezeală, mereu cu auzul încordat, sărind în picioare la cel mai mic zgomot care îi părea suspect. Simţea nevoia să facă un duş, să-şi scoată hainele cu care călătorise şi să-şi pună un halat de casă. La ea îi plăcea să se poarte cât mai comod, îmbrăcată lejer, fără lucruri de prisos. Şovăia.

Totuşi, cât avea să aştepte acolo, în hol, în acea ţinută? O oră, două, şapte? Iar când i se va face somn? Sau când i se vor isprăvi puţinele provizii? Nu era deloc pregătită pentru un asediu mai îndelungat. Poate că fraţii ei îşi vor face totuşi apariţia. Oricum, trebuia să se schimbe. Doar n-o să aţipească aşa, în costum de oraş! Îşi luă valijoara şi porni precipitat spre camera ei. Vederea lenjeriei sfârtecate îi stârni din nou teamă instinctivă şi revoltă. Îşi scoase trusa de toaletă, se dezbrăcă şi, luând un halat pe braţ se repezi la baie. Se demachie. Făcu cel mai rapid duş din câte îi fuseseră date. Îşi puse halatul şi, în papuci, coborî la postul ei de observaţie.

Se înserase. O toropeală blândă îi invada cu încetul făptura, rezultat firesc al oboselii drumului, al emoţiilor percutante prilejuite de parcurgerea în diagonală a urbei, al abominabilei surprize care o întâmpinase acasă. Mută un fotoliu lângă piciorul scării, îşi vârî revolverul în buzunarul halatului şi îşi pregăti arbaleta şi săgeţile să le aibă la îndemână. Se adânci în fotoliu, cugetând leneş dacă după lăsarea întunericului ar fi fost mai înţelept să aprindă lumina sau, dimpotrivă, să rămână în obscuritate. În ambele variante existau şi avantaje şi dezavantaje. Folosirea unei arme presupunea o anume luminozitate, fără de care vizarea ţintei ar fi fost de neconceput; dar veghea în holul iluminat ar fi pus-o în inferioritate tactică faţă de cel care ar fi dat târcoale casei, oferindu-i posibilitatea să o spioneze neştiut, pe fereastră, la adăpostul întunericului de afară. Pentru ea, care cunoştea cu ochii închişi fiecare cotlon, şansele de a manevra prin beznă erau evident mai bune decât pentru un străin care trecea pragul abia pentru a doua oară; dar întregul plan defensiv se baza pe scoaterea din luptă a asediatorului de îndată ce acesta s-ar fi arătat, şi nu pe şiretlicul retragerii dintr-o ascunzătoare într-alta. În ipoteza cea mai plauzibilă, că necunoscutul ar fi

pătruns pe uşă, făcând dovada unei forţe covârşitoare – ceea ce ar fi presupus oricum să o spargă cu izbituri repetate, spre alertarea vecinilor – lucrul cel mai nimerit era ca el să fie pus pe neaşteptate în faţa unei lumini orbitoare, proiectate direct în faţă, iar ea să rămână în semiîntunericul holului, practic nevăzută. Ferestrele de la parter aveau gratii zdravăn ancorate în zid, iar la etaj lăsase rulourile. Orice tentativă de a forţa pătrunderea pe o altă cale decât intrarea firească ar fi cerut un timp şi ar fi provocat un zgomot mult mai mare, atrăgându-i de îndată atenţia.

Hana se îndeletnici câteva minute cu improvizarea unei instalaţii alcătuite din două lămpi de birou orientate de la mică distanţă direct asupra cadrului uşii, racordate prin intermediul unui triplu ştecher şi al câtorva prelungitoare la o priză din imediata vecinătate a fotoliului. Lăsă lămpile aprinse şi trase încet ştecherul din priză, atât cât era necesar pentru întreruperea curentului. Se aşeză în fotoliu şi verifică dacă putea, printr-o simplă apăsare cu vârful papucului, să împingă ştecherul la loc. Lămpile se aprinseră. Întrerupse din nou curentul şi, cu pregătirile încheiate, se tolăni pe perna elastică a fotoliului.

O cuprinse din nou toropeala şi, aproape în aceeaşi clipă, aţipi. Un somn greu, letargic – asemănător celui care îl doboară uneori pe câte-un soldat terifiat de groază la prima întâlnire cu focul – puse stăpânire pe mintea ei răvăşită. Avu un lung coşmar. Mai întâi visă că, pe când ea stătea de pază, cineva încercă clanţa pe dinafară, vârî apoi o cheie în broască (şi auzi în vis cum cheia pe care o lăsase acolo cădea cu un clinchet scurt pe pardoseală), uşa se deschise fără zgomot, masa alunecă lin de parcă ar fi fost dirijată dinăuntru şi în cadrul uşii se ivi o siluetă întunecată, abia detaşându-se pe fondul difuz al spaţiului exterior luminat cu zgârcenie. Hana dibui cu piciorul în căutarea prizei dar nu izbuti nicicum să o găsească. Tot mai speriată, ridică arbaleta, ochi silueta care începuse să se apropie şi trase. Se auzi un geamăt, bufnitura surdă a unui corp prăvălindu-se inert pe podea şi o voce cunoscută întrebând aproape în şoaptă „De ce, surioară, de ce?...” Sări din fotoliu, aprinse lumina şi desluşi în mijlocul holului trupul scăldat în sânge al lui Quintus, cu o săgeată înfiptă drept în inimă. Surâzând, mezinul se ridică, îşi scoase cu o mişcare delicată săgeata din carne şi, astupându-şi cu podul palmei gaura din piept prin care sângele continua să se reverse, porni împleticindu-se spre bucătărie. „Mi-e sete, îl auzi, dă-mi ceva de băut”. Dar într-o frântură de secundă imaginea fratelui mai mic se destrămă, volatilizându-se parcă şi lăsând în urma lui doar petele de sânge de pe covor.

Scena coşmarului se schimbă. Purtată pe umeri de mulţime sub un splendid baldachin de culoarea cerului, Hana conducea o procesiune în jurul

unui templu ciudat, pe ale cărui ziduri spânzurau schelete clătinate de vânt, împodobite cu bijuterii fantastice. Simţi că hainele începuseră să-i ardă şi, spre marea ei uimire, pielea ei nu înregistră nici durere, nici usturime, nici măcar fierbinţeală. Flăcările o învăluiau din toate părţile, baldachinul luase şi el foc, cei care o purtaseră o lăsară pe caldarâm şi se traseră înspăimântaţi în lături, iar pe ea o copleşi un râs în hohote, nestăpânit.

Era din nou acasă, la pândă. Se trezise oare, sau încă mai visa? O încerca sentimentul straniu al unei prezenţe străine. Auzi un uşor zgomot de paşi. Spaima o ţintui locului. Pe unde intrase acela? Nu cumva fusese tot timpul în casă, ascuns într-una din camerele de la etaj pe care nu le inspectase? Dar de ce să fi aşteptat atât? Auzi treptele scârţâind. Îşi strecură mâna în buzunarul halatului, pentru a-şi pregăti revolverul. Buzunarul era gol. O sudoare de gheaţă i se revărsă prin toţi porii. Întinse mâna după arbaletă, însă mai înainte de a o apuca o palmă asudată îi astupă gura şi o răsuflare fierbinte, puturoasă îi umplu nările. I se făcu greaţă. Degetele unei alte mâini îi smulseră halatul. Se zvârcoli ca muşcată de şarpe, biciuind întunericul cu mâinile şi cu picioarele, fără a întâlni însă trunchiul căruia îi aparţineau acea palmă şi acele degete. Se sufocă. Se trezi. Răsuflă uşurată.

Cu încetul, privirea i se acomodă cu obscuritatea holului. Era perfect calmă şi de o luciditate neobişnuită, ca şi cum somnul şi coşmarul i-ar fi risipit până şi cea mai slabă urmă de tensiune ori de epuizare. Revolverul, arbaleta şi ştecherul se aflau la locul lor. Se întrebă cât putea să fie ceasul, dar nu avu răgazul să se dumirească: o cheie îndesată fără succes în lăcaşul care fusese ocupat se izbi sunând de treptele de piatră de la intrare. Porniră apoi bufnituri scurte, semn că uşa era forţată. Hana îşi aşeză arbaleta pe genunchi şi, pe pipăite, încordă arcul. Scândurile începură să cedeze sub lovituri. Broasca zbură cât colo, urmată de lanţul siguranţei. Scoase o săgeată şi o fixă pe suport. Masa fu zgâlţâită cu violenţă şi ceea ce mai rămăsese din uşă pivotă liber, scârţâind din balamale. Cu o mişcare scurtă a piciorului puse cele două lămpi în funcţiune şi se ridică.

Orbit de lumină, agresorul – un individ mătăhălos, cu o faţă de boxer îndobitocit de loviturile primite pe ring – rămase în prag, descumpănit. Îşi îndreptă spre el arbaleta şi ochi. Neînarmată, n-ar fi avut nicio şansă de scăpare. Săgeata slobozită nimeri la îmbinarea gâtului cu toracele. Cu un răcnet teribil, bruta se năpusti în casă, gata să sfarme totul în cale. După câţiva paşi, însă, se prăbuşi pe spate. Hana se apropie încet, cu revolverul întins. Rănitul încercă să se ridice. Sângele îi gâlgâia din grumaz. Acum, că o vedea pe Hana mai desluşit, rânji cu un soi de tandreţe grosolană. Efortul de a se ţine în capul oaselor îl făcu să se schimonosească de durere. Puterile îl părăseau.

Nu simţea niciun fel de milă. La cel mai mic gest suspect i-ar fi găurit ţeasta cu toate cele şase gloanţe din butoiaşul cilindric al revolverului. Ura mocnită şi tot dezgustul generate de vederea dezmăţului dezlănţuit în oraş i se concentraseră acum în degetul de pe trăgaci. Rămase aşa, în aşteptare, urmărind cu o detaşare aproape neomenească cum fluxul vital îl părăsea treptat pe unul dintre semenii ei. Pe unul dintre cei mulţi şi fără nume cărora le dedicase până atunci întreaga ei existenţă.

Toate cele aproape 50.000 de locuri ale uriaşei săli erau ocupate. În primele rânduri, în jurul unui podium special amenajat, se aflau reprezentanţi oficiali a numeroase state, precum şi ai unor organizaţii internaţionale. Urmau apoi, în ordine, invitaţii de onoare – savanţi, filosofi, scriitori, sociologi, fruntaşi ai celor mai importante domenii ale vieţii culturale – trimişi ai agenţiilor de presă, ai marilor ziare şi reviste, ai studiourilor de radio şi televiziune, delegaţi ai partidelor şi organizaţiilor obşteşti de toate orientările şi tendinţele din lumea largă, reprezentanţi desemnaţi de către cetăţenii mai multor naţiuni. Operatorii reţelei de televiziune care obţinuse din partea Fundaţiei Dourf exclusivitatea transmisiei directe îşi instalaseră camerele de luat vederi în punctele cheie şi acum se îndeletniceau cu reglarea aparaturii. Fotoreporterii se deplasau fără odihnă printre rânduri, orbindu-i pe spectatori cu fulgerele impresionantului lor arsenal.

Pe podiumul central fuseseră pregătite vreo sută de fotolii şi, pe o estradă mai ridicată, o masă lungă, impunătoare, cu treisprezece jilţuri înalte, flancată la cele două capete de câte o masă mai modestă; pe cea de a patra latură a estradei se găsea terminalul unui superordinator construit anume la comanda Fundaţiei Dourf; intrările şi ieşirile erau afişate în limbile de mare circulaţie pe panouri electronice astfel dispuse încât să poată fi urmărite de către toţi cei prezenţi – şi, bineînţeles, de către telespectatori.

Din vomitoriul cel mai apropiat îşi făcură apariţia şi urcară pe podium un şir lung de oameni în costume reprezentând cele mai felurite epoci, din antichitate şi până în contemporaneitate. După ce toate fotoliile fură ocupate, un grup mai restrâns se apropie de podium, călăuzit de către un bărbat între două vârste, de statură mijlocie. După ce îi invită pe cei pe care îi însoţea să se aşeze la locurile corespunzătoare de pe estradă, el se rezemă de pupitrul terminalului şi, mânuind fără prea mare dexteritate claviatura, făcu să apară pe panourile de afişaj fraza: *„Vă rog să utilizaţi căştile instalaţiei de traducere simultană!”* O mişcare vioaie se răspândi în toată sala. După ce lumea se potoli, personajul situat în focarul atenţiei generale spuse pe un ton jovial:

— Doamnelor şi domnilor, mă numesc Oneida şi sunt reprezentantul Fundaţiei Dourf, care are deosebita onoare de a fi susţinut material această acţiune. Aţi primit desigur documentele pregătitoare, astfel încât n-ar avea niciun rost să vă expun istoricul şi obiectivele dezbaterii la care aţi fost invitaţi. Aveţi acolo o listă a personalităţilor care au fost audiate şi aş vrea să vă anunţ că o parte dintre ele au acceptat să fie prezente aici, în fotoliile de pe podium. Le mulţumim din toată inima!

În sală izbucniră aplauze.

— La masa din dreapta mea, continuă Oneida, au luat loc trei dintre membrii echipei de fizicieni care a realizat experimentul de la acceleratorul *Albert Einstein*.

Vorbitorul coborî vocea şi rosti rar:

— Din păcate, cel de al patrulea, domnul Mark, nu se mai află printre noi... Propun să păstrăm un moment de reculegere pentru victimelor tragicelor întâmplări care au urmat experimentului...

Cu un freamăt surd, ca un vaier abia şoptit, miile de oameni se ridicară în picioare. Se făcu tăcere deplină. Trecură secunde lungi, parcă fără sfârşit.

— Vă mulţumesc, zise Oneida cu o răguşeală abia perceptibilă în glas.

Lumea se aşeză.

— La masa din stânga mea sunt prezenţi membrii comisiei de anchetă, în frunte cu domnul Ruben, pe care presupun că nu mai e nevoie să vi-l recomand. În fine, la masa juriului se află doisprezece cunoscuţi filosofi şi savanţi; lista lor aţi primit-o, de asemenea. În numele dumneavoastră, al telespectatorilor, ca şi al Fundaţiei Dourf, permiteţi-mi să dau glas bucuriei de a-i avea în mijlocul nostru!

Răsunară din nou aplauze, prelung. Oneida ridică mâna, ca pentru a cere linişte:

— Ar mai trebui, poate, să vă prezint încă un personaj – pe *Alfa & Omega,* superordinatorul nostru. El a băgat „la cap" toate materialele anchetei – datele experimentului, ecuaţiile supergravitaţiei, rapoartele preliminare, depoziţiile martorilor, declaraţiile personalităţilor audiate, analizele experţilor, cunoştinţe de filosofie, morală, drept, matematici, ştiinţe ale naturii, istorie, pe scurt tot ce ar putea avea vreo legătură cu chestiunea asupra căreia juriul este chemat să delibereze. El ne va ajuta să ne amintim exact, să comparăm, să confruntăm, să optăm în cunoştinţă de cauză. Printre altele, el este autorul sintezei care a fost difuzată odată cu celelalte documente pregătitoare.

O vie animaţie se produse printre auditori.

— Şi cu aceasta am ajuns la punctul nodal al introducerii mele: cine va conduce dezbaterile. În mod obişnuit, ca întotdeauna când este vorba de un juriu, ar trebui să apară şi un judecător. Căci, aşa cum a remarcat nu demult un ziarist, ancheta noastră, care se nimereşte să se desfăşoare tocmai în acest an 2000 cu atâtea semne apocaliptice, nu este deloc lipsită de asemănare cu Judecata de Apoi...

Izbucniră râsete.

— Evident, e bine să ne păstrăm simţul umorului chiar şi în situaţii dintre cele mai grave. Dar, ca să revenim la oile noastre, cine şi-ar putea asuma

acum misiunea dificilă de păstor? Cui să încredinţăm răspunderea de a prezida juriul, sceptrul de judecător la această judecată a întregii istorii a cunoaşterii?

Oneida făcu o pauză, ca pentru a sublinia însemnătatea acelei întrebări care nu era o simplă invocaţie retorică.

— Pe parcursul consultaţiilor noastre în probleme de procedură, s-au conturat câteva propuneri, fiecare ingenioasă în felul ei dar, din nenorocire, inacceptabilă. Există, într-adevăr, obiecţii majore în desemnarea unei persoane anume. Ea sau face parte dintre contemporanii noştri, şi atunci cu greu şi-ar putea păstra obiectivitatea, sau dimpotrivă, e un personaj al istoriei, iar atunci cu greu ar putea să pătrundă toată complexitatea situaţiei actuale. Şi, mai presus de toate, cine oare ar cuteza să se declare competent în acest rol? Poate purta un om o asemenea povară?

Vorbitorul zâmbi:

— O să ziceţi: „Dacă-i pe-aşa, de ce-aţi mai pus atâta lume pe drumuri?" Ca anecdotă, vă mărturisesc că a existat şi sugestia de a încredinţa robotului nostru jilţul de judecător, de vreme ce nu se găseşte un pretendent serios din rândul oamenilor. De altfel, de aici i s-a tras şi numele de *Alfa & Omega*. *„Eu sunt Alfa şi Omega, cel dintâi şi cel din urmă, începutul şi sfârşitul",* ar fi putut el spune, exact ca în Apocalipsul lui Ioan. Bineînţeles, nimeni n-a luat foarte în serios o asemenea propunere, nici măcar cel care o făcuse. Ar fi însemnat, nu-i aşa, să recunoaştem superioritatea maşinii asupra omului...

Ultimele cuvinte ale vorbitorului stârniră rumoare. Acesta ridică iarăşi mâna:

— De acord, de acord! Iată-ne aşadar în impas! Nu ne rămâne decât o singură soluţie: să renunţăm la judecător! Juriul are la dispoziţie toate înregistrările din memoria lui *Alfa & Omega* şi suntem convinşi că poate delibera în cele mai bune condiţiuni, chiar şi lipsit de serviciile unui preşedinte al completului de judecată. În ultima analiză, totul revine la a opta între patru decizii posibile. Prima ar fi să se atribuie întreaga răspundere pentru evenimentele tragice la care suntem cu toţii martori echipei de la accelerator; a doua ar extinde vinovăţia asupra statului care a autorizat experimentul; a treia ar lega responsabilitatea de întregul proces al cunoaşterii ştiinţifice, incriminându-i astfel pe toţi cei care au contribuit de-a lungul veacurilor la progresul ştiinţei; a patra, în sfârşit, ar considera că vina o poartă în mod solidar întreaga omenire, tot lungul şir al generaţiilor care s-au succedat până în prezent, ceea ce revine practic la a admite că nimănui nu îi poate fi atribuită vreo răspundere specială. Evident, juriul nu se va mulţumi să ia pur şi simplu o hotărâre; el o va susţine aici, în faţa noastră, cu argumente convingătoare. Cam aşa stau lucrurile... Şi totuşi, dacă

cineva din această sală are o altă părere, sau dacă există cineva gata să-şi ofere candidatura pentru funcţia de judecător, îl rog să poftească aici, pe podium!

Brusc, sala se animă din nou. Deşi nu se aştepta să i se răspundă la invitaţie, Oneida cercetă cu atenţie culoarele în trepte care convergeau spre centru. Atunci observă că, pe unul dintre ele, cineva cobora fără grabă, trezind curiozitatea celor pe lângă care trecea.

— Iată-l şi pe candidatul nostru! făcu el un gest uşor teatral, trădând o oarecare surprindere.

Uriaşul amfiteatru îşi polariză atenţia asupra individului impunător care se apropia imperturbabil de podium. Urmărit de zeci de mii de priviri, de fulgerele dezlănţuite ale aparatelor de fotografiat, el urcă pe estradă şi se instală în jilţul din mijloc, mai înalt, de la masa juriului – loc pe care ceilalţi îl lăsaseră liber. Oneida îl examină descumpănit pe intrus, neştiind cum să procedeze. Era clar că fusese luat pe nepregătite. Necunoscutul îşi înălţă fruntea încadrată de şuviţe cărunte şi îl fixă cu un surâs mai degrabă rece pe reprezentantul Fundaţiei Dourf; deşi ar fi putut jura că buzele neclintite ale proaspăt autoproclamatului judecător n-aveau cum să articuleze vreun sunet, toţi cei aflaţi pe podium auziră un glas sonor rostind răspicat:

— Declar deschisă dezbaterea!

În clipa următoare, cele trei cuvinte apărură în toate limbile pe panourile electronice de afişaj. Un licăr al intuiţiei îi spunea lui Oneida în acele momente că singura atitudine recomandabilă în situaţia dată ar fi fost să lase totul să se desfăşoare de la sine, ca şi cum nimic nefiresc nu s-ar fi întâmplat; totuşi, nu se putu abţine să nu întrebe:

— Aţi putea să ne spuneţi şi nouă, stimate domn, ce anume vă face atât de sigur de faptul că aveţi competenţa necesară pentru a prezida această adunare?

— Puteţi defini în ce constă o asemenea competenţă? veni pe aceeaşi cale, prompt şi limpede, răspunsul. Accept să fiu supus la orice încercare pe care o veţi socoti concludentă...

— Cea mai concludentă încercare e însăşi conducerea dezbaterii noastre, recunoscu Oneida. De altfel, adăugă el cu umor, întrucât sunteţi singurul candidat, nu văd cine ar putea să aibă ceva de obiectat...

În sală izbucniră râsete.

— Cine doreşte să ia cuvântul?

Oamenii aflaţi pe podium – mulţi dintre ei, veniţi fiind de prin veacuri apuse, şi siliţi să se adapteze lumii anului 2 000, posesori ai unei veritabile imunităţi la impactul celor mai uimitoare performanţe ştiinţifice şi tehnice – se şi obişnuiseră cu modul de a comunica al proaspăt-acceptatului

judecător; cât despre cei din sală, situaţi prea departe pentru a sesiza mişcarea buzelor, ei nici nu observaseră că se petrecea ceva ieşit din comun.

Pe panourile de afişaj apăru numărul 132.

— S-a înscris la cuvânt ocupantul locului 132, anunţă judecătorul. Îl rog să se prezinte!

— Mă numesc Jan Bohoda şi sunt reprezentantul Republicii Socialiste Cehoslovacia.

— Vă ascultăm, domnule Bohoda.

— Doamnelor şi domnilor, onorat juriu! Mă aflu aici în calitate de observator şi doresc să mă folosesc de acest prilej pentru a sublinia câteva dintre ideile *Declaraţiei cu privire la experimentul de la acceleratorul „Albert Einstein", consecinţele lui şi măsurile necesare pentru normalizarea situaţiei,* declaraţie adoptată, cum se ştie, cu ocazia întâlnirii miniştrilor de externe din unele ţări socialiste. Este un fapt cunoscut că, în socialism, ştiinţa serveşte dezvoltării paşnice, progresului economic şi social, şi mai presus de toate omului, bunăstării sale materiale şi spirituale. Noi considerăm că niciun program de cercetare nu poate fi judecat în sine, în câmpul unei cunoaşteri aşa-zis abstracte, ci numai în raport cu aplicaţiile sale. Nu este greu de ghicit cu ce intenţii au fost alocate uriaşele fonduri necesare pentru finanţarea experimentului cu pricina: prin eliberarea quarkului se urmărea de fapt crearea unor arme noi, terifiante, în slujba politicii imperialiste, agresive, de dominaţie a lumii. În numele acestei obsesii belicoase au fost neglijate orice precauţii, şi întreaga omenire a fost împinsă în mod iresponsabil spre confruntarea cu riscurile celei mai cumplite catastrofe din întreaga ei istorie.

Vorbitorul făcu o scurtă pauză, pentru a marca mai bine gravitatea afirmaţiilor sale. Se aştepta oare să fie întrerupt? Privi în jur şi, constatând nu fără satisfacţie că lumea îl urmăreşte, continuă:

— Încă de la primele semne ale destabilizării continuului spaţio-temporal, statele socialiste au luat măsuri ferme pentru prevenirea, limitarea şi combaterea consecinţelor. În enorma lor majoritate, cetăţenii noştri au dovedit şi cu acest prilej o înaltă conştiinţă civică, un deplin ataşament faţă de cauza nobilă a socialismului, demonstrând astfel încă o dată superioritatea orânduirii noastre, a idealurilor umanismului socialist.

Ajuns aici, Bohoda schimbă tonul, lăsând să-i răzbată în glas indignarea:

— Daunele materiale au fost, cu toate acestea, apreciabile, şi s-au înregistrat destule pierderi de vieţi omeneşti. Considerăm aşadar că au depline temeiuri acele voci, ale milioanelor de oameni cinstiţi de pretutindeni, care cer ca răspunderile să fie stabilite cu toată rigoarea, iar vinovaţii să fie puşi să plătească pentru faptele lor! Ne opunem categoric

încercărilor de a-i disculpa pe făptaşi, proiectând responsabilitatea asupra tuturor oamenilor de ştiinţă, sau asupra omenirii întregi! Sunt sortite dinainte eşecului străduaniile de a ascunde lumii adevărul, limpede ca lumina zilei, că vina o poartă monopolurile imperialiste, complexul militaro-industrial occidental, singurul care profită de pe urma cursei înarmărilor, a echilibrului terorii.

Cuvântarea fu urmată de aplauze, semn că mulţi dintre cei prezenţi gândeau la fel. Când preşedintele juriului făcu din nou înscrieri la cuvânt, numărul solicitărilor se arătă apreciabil. Gheaţa fusese spartă. Fură formulate puncte de vedere diverse asupra nivelului la care trebuia localizată răspunderea. Argumente greu de combătut se înfruntară, în sprijinul unor teze ce păreau de neîmpăcat. Misiunea juriului nu era prea mult uşurată de evoluţia dezbaterilor; pe chipul, senin la început, al judecătorului începea să se citească o umbră de îngrijorare. Atunci, de pe unul dintre fotoliile de pe podium se ridică un bătrânel cu părul răsfirat în totală neorânduială – şi lumea îl recunoscu, sub această înfăţişare, pe Einstein. În sală se făcu brusc tăcere, de parcă hotărârea de a interveni în discuţie a acelui patriarh al fizicii moderne ar fi fost tocmai evenimentul aşteptat de toată lumea.

— Vă rog să nu vă miraţi că iau şi eu cuvântul, zise el cu un zâmbet şugubăţ, dar mă simt obligat să justific într-un fel efortul deloc neglijabil care a făcut posibilă prezenţa mea la această adunare. Ne aflăm, prin urmare, în faţa unui fapt în multe privinţe remarcabil: experimentul „celor patru", cum îl numiţi dumneavoastră, ne-a dezvăluit o limită, un prag ce pare de netrecut. Comunicarea domnului Matthaus este concludentă – goana după quarkuri nu mai poate continua fără riscul de a dezorganiza complet civilizaţia terestră. În acelaşi timp, de dincolo de această frontieră adie un iz ademenitor, de tărâm miraculos unde totul pare cu putinţă, unde legile fizicii cunoscute nouă nu mai sunt valabile. Cum să pătrundem în această ţară a făgăduinţei? Iată adevărata întrebare!

Un freamăt trecu prin mulţime; nimeni nu abordase încă problema din acest unghi. Savantul continuă:

— Părerea mea este că străduaniile noastre vor rămâne zadarnice câtă vreme vor fi unidirecţionale. S-ar părea că nimic nu poate fi socotit mai nobil decât pasiunea pură pentru cunoaştere, pentru scormonirea tainelor celor mai profunde ale structurii materiei. Numai că, vai, această obstinată căutare a noastră e departe de a-şi fi păstrat puritatea. Căci ceea ce i-a asigurat în ultimul secol preeminenţa asupra altor obiective nu mai puţin importante ale dezvoltării generale a umanităţii şi chiar asupra altor direcţii ale cercetării ştiinţifice, conferindu-i o creştere cu totul disproporţionată, a

fost impurul subtext militar. Cu toată parada de vorbe frumoase, noi, fizicienii, ne-am lăsat înhămaţi la carul războiului.

Einstein vorbea fără patimă, cu voce aproape şovăitoare, căutându-şi parcă cuvintele. Şi totuşi, cuvintele sale purtau o ciudată forţă profetică, ca smulse din cele mai adâncă scormonire a cugetului omenesc:

— Dar în oricare dintre direcţiile ei virtuale, cunoaşterea este în egală măsură inepuizabilă şi, după opinia mea, în fiecare dintre aceste direcţii se va ajunge, mai devreme sau mai târziu, la o frontieră asemănătoare – ca şi cum o sferă impenetrabilă ar delimita un anume spaţiu cognitiv al existenţei noastre. Venind dinspre centru, noi am şi atins un pol al sferei, urmărind descifrarea structurilor tot mai fine ale materiei. La polul opus, mergând spre înţelegerea structurilor tot mai complexe, dincolo de materia vie şi de materia gânditoare, pe o treaptă şi mai înaltă de organizare, se află poate o civilizaţie superioară, capabilă să acţioneze la scară galactică. Cred că realitatea ei am fi încă şi mai puţin pregătiţi să o înţelegem decât realitatea lumii sub-quarkurilor; şi mai cred că una nu poate fi cunoscută fără cealaltă, şi că nu vom putea dobândi nici cunoaşterea uneia, nici a celeilalte până când, precum un embrion iscat din nucleul oului, nu vom fi atins limita găoacei noastre pe întreaga ei suprafaţă. Am convingerea că abia atunci va putea fi spartă găoacea, abia atunci va începe adevărata istorie a umanităţii!

Semnele de îngrijorare de pe chipul judecătorului începură să se şteargă. Se pare, cugetă el, că pământenii se pot descurca şi singuri cu dificultăţile lor…

— Însă în niciun caz, îşi urmă vorbitorul şirul gândurilor, una ca asta nu se va întâmpla cât timp oamenii vor continua să se ucidă între ei, cât timp vor mai fi muritori de foame, cât timp va domni inegalitatea între indivizi şi între naţiuni. Pentru fiecare crimă, pentru fiecare fărădelege, pentru fiecare inechitate, pentru fiecare triumf al ignoranţei, omenirea este cea care plăteşte, prin amânarea fericitului ceas al ecloziunii. Mai presus de orice, să nu ne mai lăsăm orbiţi şi robiţi de credinţa deşartă în viaţa de dincolo de mormânt! Nu în numele unei divinităţi abstracte să înfăptuim dreptatea şi să întronăm adevărul, ci pentru propria noastră bunăstare şi fericire, aici, pe Pământ, în această existenţă unică, irepetabilă, pe care urmaşii noştri şi urmaşii urmaşilor noştri ar putea să o ducă mai departe spre desăvârşire!

Un asurzitor talaz de aplauze zgudui uriaşul amfiteatru în clipa în care celebrul fizician luă din nou loc în fotoliu. *Gnóthi seauton*[10], îşi repetă în gând Socrate deviza lui preferată, fără să se poată decide dacă era sau nu

[10] „Cunoaşte-te pe tine însuţi” (gr.) cuvinte înscrise pe frontonul templului lui Apollo de la Delfi.

cazul să vorbească. Într-adevăr, ca membru al juriului, menirea lui acolo părea să fie mai degrabă de a asculta ceea ce spuneau alţii; pe de altă parte, discursul nu era genul lui, ar fi preferat dialogurile... pentru a-şi desfăşura *maieutica* avea nevoie de interlocutori... *Cunoaşterea de sine* îl îndemna aşadar să păstreze pe mai departe o înţeleaptă tăcere. Şi totuşi, la ce i-ar fi folosit omului să afle ce se găseşte dincolo de atomi şi de galaxii, dacă propria lui esenţă îi rămânea necunoscută? Privirea în afară trebuia echilibrată de privirea înăuntru: numai conştiinţa propriei identităţi îi putea insufla omenirii forţa necesară pentru a-şi sparge găoacea – altminteri, puiul firav ar fi fost sortit să se sufoce în ou. Însă cu ce autoritate morală ar fi recomandat altora principiul autocunoaşterii dacă, luând cuvântul, ar fi dovedit că el însuşi îl nesocoteşte? Tocmai el, care mai curând s-ar fi supus unei sentinţe nedrepte, decât să îndemne prin exemplul lui la încălcarea legilor cetăţii! Socrate îşi aminti cu un surâs ironic că, dintre toate dificultăţile întâmpinate în urma saltului său în viitor, cea mai mare i se dezvăluise la învăţarea înţelesului unui cuvânt – cuvântul *compromis*.

10

Îşi simţi degetele alunecând neputincioase dintre degetele lui; în aceeaşi clipă, o încercă sentimentul acut că, deşi urcau în acelaşi ritm, pas cu pas, distanţa care îi separa creştea pe neobservate, implacabil, de parcă spaţiul însuşi ar fi prins să se dilate. Realitatea atât de sigură şi familiară până atunci se prefăcea sub ochii ei într-o viziune ca de coşmar: constata neputincioasă cum, cu fiecare moment, Quintus se depărta tot mai mult de ea, retrăgându-se cu groaza întipărită pe faţă într-o însingurare fără speranţă. Laringele ei nu era în stare să emită vreun sunet – iar el părea a se strădui în aceeaşi măsură, disperat şi zadarnic, să-i vină în ajutor. Erau captivi în universuri incongruente, lipsiţi de putinţa comunicării. Această stare dură o infimă fracţiune de timp, după care băiatul dispăru cu totul, destrămându-şi imaginea în neant.

Se pomeni singură, pe scara luminată de parcă s-ar fi făcut dintr-odată amiază. Descumpănită, Sara privi în jur: era incapabilă să priceapă ce anume li se întâmplase, unde putea fi acum Quintus, cum era posibil ca, de la o secundă la alta, noaptea să se preschimbe în zi. Se apropie de locul în care se afla el cu numai câteva clipe în urmă. Păşea cu teamă, ca şi cum ar fi vrut să se convingă că totul fusese o simplă iluzie optică, ori poate o vrajă care nu aştepta decât intervenţia ei pentru a se destrăma. Se răsuci în loc, dezorientată, nemaiştiind încotro să se îndrepte. Coborî în fugă treptele, şovăi o clipă, apoi ieşi pe poartă. Lumina puternică a Soarelui o obligă să-şi apropie pleoapele. Privi roată: strada era pustie şi îi păru cumva străină.

Porni iarăşi să urce treptele, una câte una, fără să se poată gândi la nimic precis. La uşa apartamentului zăbovi puţin, căutându-şi cheile. Înăuntru se auzeau voci. Apăsă pe butonul soneriei. Uşa se deschise şi în prag se arătă maică-sa, îmbrăcată ca pentru a ieşi în oraş.

— Fetiţa mea! izbucni ea într-un ţipăt dureros, întinzând mâinile spre a o îmbrăţişa.

Sara i se strânse la piept, tulburată, intuind că în casa lor se petrecuse ceva nespus de trist, fără să bănuiască însă că ea era subiectul acelei întâmplări apăsătoare. În vestibul apăru şi Daniel – emoţionat, surâzător, cu ochii lucind de o bucurie nestăpânită. O îmbrăţişă şi el, o sărută pe frunte şi, depărtându-i umerii cu braţele, o examină radios.

— Nu ţi-am spus eu, mamă, că o vom revedea!

— Dar ce s-a întâmplat? întrebă Sara.

— Tu să ne spui ce ţi s-a întâmplat... În atâtea săptămâni de când lipseşti de acasă...

— Dar eu...

Lipsise săptămâni de acasă? Doar venea direct de la dans! Oare în momentul acela, dintre noapte şi zi, să fi trecut atâta amar de vreme? Nu făcuse decât un singur pas. Traversase oare un nod temporal?

— Nu mi s-a întâmplat nimic. Aproape nimic. Vin de la dans. Quintus m-a condus acasă. Nici măcar n-am rămas până la capăt. Am început să urc scara şi, deodată, de la o treaptă la alta, s-a făcut lumină...

— Dar să intrăm în casă, o întrerupse mama ştergându-şi lacrimile cu dosul palmei. Avem tot timpul să ne povesteşti.

— De fapt, asta-i tot, zise fata după ce închiseră uşa. Am coborât scările în fugă, dar Quintus nu se mai zărea nicăieri. Apoi am urcat şi am sunat. Şi mi-aţi deschis.

Daniel urmărea cu o expresie de cunoscător relatarea surorii sale. Îşi dădu seama că, de la dispariţia ei, nu mai auzise deloc pendula aceea misterioasă. Nu încăpea nicio îndoială, Sara trecuse prin unul dintre nodurile efemere ale liniilor de univers: nu era unul de tip A, şi cum ea se deplasa pe un plan înclinat, era posibil ca saltul să se fi făcut nu în trecut, ci în viitor. Oare cum de nu se gândise până atunci?

— Ei, zise el, totul e bine când se termină cu bine. Dacă vii de la dans, înseamnă că eşti frântă de oboseală. Ar trebui să te culci.

— Nu vrei să mănânci ceva?

— Nu mi-e foame... La drept vorbind, nici somn nu prea îmi este. Văd că eraţi pregătiţi de plecare: unde mergeţi?

Mama şi fratele schimbară o privire.

— Tatăl tău e la spital. Nu-i nimic grav...

— Dacă zici că nu ţi-e somn, vino şi tu! O să se bucure grozav bătrânul!

— Dar ce are?

— Ştii, pe aici a bântuit un fel de isterie în masă, tot oraşul a fost devastat... poliţia n-a prea făcut faţă, au fost mii de victime!

— Şi tata?

— A scăpat cu câteva arsuri. Nu se dă el bătut cu una, cu două, bătrânul! Hai schimbă-te, fă un duş, repede!

Dar Quintus? Ce s-o fi întâmplat cu Quintus în tot acest răstimp? În baie, în timp ce se freca cu prosopul şi, mai apoi, pe când se îmbrăca, Sara îşi răsucea prin minte chinuitoarea întrebare pe care nu cuteza s-o formuleze cu voce tare. Încercă să-şi imagineze starea lui de spirit după ciudata lor despărţire, în lungile săptămâni cât ea fusese socotită dispărută. O, dacă ar fi avut înţelepciunea să o aştepte! El ar fi trebuit să ştie că ea va reapărea într-o bună zi! Ar fi trebuit s-o simtă. Şi dacă, totuşi, plecase în căutarea ei? Unde s-o fi căutat? Ar fi fost în stare, desigur, să plece până la capătul lumii, îl ştia ea bine. Oare ce s-ar fi făcut ea în locul lui? Mai mult ca sigur, n-ar fi suportat gândul unei despărţiri definitive, iremediabile. Nu, ea n-ar fi putut supravieţui...

Porniră. Spitalul nu era departe, iar drumul traversa una dintre zonele cele mai crunt lovite de furtuna violenţei. Rănile erau încă vizibile la tot pasul: vitrine sparte, vehicule eşuate, arbori dezrădăcinaţi, dărâmături, moloz, gunoaie, ziduri pârjolite, capete de funie atârnând... Imagini dezolante li se perindau prin faţa ochilor; şocată, fata se rezema de braţul fratelui ei, iar îngrijorarea-i nu făcea decât să sporească.

— Daniel...

— Spune, surioară.

— Ştii ceva despre Quintus?

Era întrebarea de care se temuse. Nu putea s-o mintă.

— Te caută.

După dezastrul de la nodul A-81, Quintus nu se întorsese acasă, nu se afla printre răniţi şi nici nu fusese identificat printre morţi. Tot ceea ce ştia despre el, de la David, era că rămăsese în clădirea pichetului, cu intenţia de a porni în expediţie de unul singur; ca un Făt-Frumos pe alt tărâm, după a lui Ileană Cosânzeană.

— Unde mă caută?

— Noi toţi te credeam rătăcită undeva în trecut... Mă tem că te caută acolo unde n-are cum să te găsească.

Daniel era la curent cu evoluţia reţelei de noduri: faza critică fusese depăşită, fenomenul intrase în involuţie, în tot mai multe locuri nodurile se pulverizau, se dezmembrau, situaţia părea să revină cu încetul la normal.

Fundaţia Dourf organizase în grabă zeci de expediţii, pentru a-i reda timpului lor pe cei aduşi în faţa juriului, mai înainte de închiderea tuturor culoarelor de trecere. Nimeni n-ar fi putut să prevadă însă cu precizie cât timp va mai dura procesul, şi nici măcar ordinea în care nodurile aveau să-şi încheie existenţa. Câtă vreme nodul A-81 continua să se menţină, mai exista o şansă, Quintus ar fi izbutit să descindă în prezent; dar cu fiecare zi, cu fiecare ceas, cu fiecare secundă, această posibilitate se îngusta, reîntoarcerea lui devenea tot mai improbabilă.

Defilau în tăcere prin faţa magazinelor pustii, ocolind câte un stâlp prăbuşit al instalaţiei urbane de iluminat nocturn. De ce l-ai lăsat să plece singur, ar fi vrut Sara să-l întrebe pe fratele ei, de ce l-ai lăsat? Ştia însă că n-ar fi avut niciun rost, faptele oricum nu mai puteau fi schimbate, printre atâtea alte nenorociri ar fi fost lipsit de simţire şi de modestie să-şi etaleze neliniştea, atârnând de gâtul altora povara unor inutile reproşuri. La drept vorbind, ea nici nu realiza încă adevăratele proporţii ale primejdiei, nu era pe deplin conştientă de riscul cel mai mare, acela ca iubitul ei să rămână captiv pentru totdeauna în cine ştie ce eră tulbure a istoriei.

Gândurile reporterului o luaseră între timp în altă direcţie. După vizita de la spital urma să se întâlnească cu Ben, un coleg de breaslă care îi promisese să-i împrumute o carte. Îndată după Judecată, văzându-l în holul sălii, acesta îi vorbise cu mult entuziasm despre cartea cu pricina, un roman pe care-l descoperise întâmplător în depozitul unei mari biblioteci, scris în urmă cu douăzeci de ani de către un tip obscur; titlul lui – *2000* – nici măcar nu era original, având în vedere că apăruse la mai bine de zece ani după lucrarea lui Kahn şi Wiener, şi la câteva decenii după romanul lui Orwell. Ceea ce îl şocase însă atât de tare pe colegul său era coincidenţa extraordinară a evenimentelor descrise în acele pagini de literatură *science-fiction* cu cele petrecute într-adevăr în acest an ultim al mileniului. Dacă ar fi fost să dea crezare tuturor afirmaţiilor lui Ben, potrivirea era perfectă, mergând până în cele mai mărunte detalii – apărea chiar şi el, gazetarul de ştiinţă antrenat în lucrările comisiei de anchetă şi participant de bază la expediţiile temporale. Încât s-ar fi putut presupune că autorul însuşi a traversat una dintre punţile deschise prin timp, a luat cunoştinţă nemijlocit de cele petrecute şi, întors în vremea lui, a aşternut totul pe hârtie.

Desigur, o asemenea eventualitate era greu de admis, ştiut fiind că reţeaua de noduri se afla sub un control foarte riguros şi că – pentru motive lesne de înţeles – toţi cei care, venind din trecut, au fost restituiţi timpului lor, fuseseră mai întâi supuşi unui tratament psihic menit să le şteargă din memorie orice urmă a faptelor trăite în anul 2000. Era mult mai simplu să se considere că – în acord cu teoria viitorurilor multiple a lui Lucius, conform

căreia, după scurgerea unui număr de ani suficient de mare, orice predicţie coerentă avea şanse să se adevereasc㠄 cel puţin într-una dintre infinitele variante paralele ale viitorului – coincidenţa dintre evenimentele anticipate în roman şi cele petrecute în realitatea unui anume univers particular era perfect posibilă. Şi totuşi, cu tot fundamentul matematic solid al teoriei lui Lucius, potrivirea faptelor nu devenea mai puţin senzaţională: căci posibilitatea unei coincidenţe nu era totuna cu necesitatea acesteia, şi nimeni nu susţinuse vreodată că şi reciproca era adevărată – că, adică, pentru fiecare eveniment real, trebuia neapărat să se găsească în trecut o predicţie mai mult sau mai puţin exactă. Dimpotrivă, numărul unor asemenea întâmplări nu putea fi decât extrem de mic, având în vedere că timpul se ramifica doar într-un singur sens, în curgerea lui dinspre trecut spre viitor. Situaţia era cu atât mai vrednică de interes cu cât intervalul care despărţea momentul prognozei de momentul realizării fusese relativ scurt; cu cât potrivirea depăşea nivelul trăsăturilor generale, cu cât pătrundea mai adânc în amănunte, cu atât faptul putea să pară mai surprinzător. Din acest punct de vedere, teoria lui Lucius explica mult mai mulţumitor coincidenţa dintre anul 2000 şi evenimentele sale. Reporterul ardea de nerăbdare să ia cartea în primire: avea toate motivele să fie dornic s-o citească cu cea mai mare atenţie.

Intrarea la spital se dovedi ceva mai complicată decât se aşteptau: saloanele erau supraaglomerate, iar direcţia hotărâse să suspende orele de vizitare, cu excepţia cazurilor mai grave. Fură îndrumaţi spre medicul de gardă, pentru a obţine o aprobare; dar ce motive să invoce? Un fiu reîntors în urbe după ce îşi îndeplinise mandatul putea să mai aştepte până la ieşirea părintelui din spital, având în vedere că acesta mergea spre vindecare. Cu atât mai mult o fiică regăsită – n-aveau decât să-i comunice vestea cea bună printr-un bilet. Cât despre soţie, ea îl mai vizitase la spital, şi nu numai o dată. Daniel îi plasă portarului un bacşiş care avu darul să ţină loc de derogare.

Îl găsiră pe Da vid întins în pat, rezemat în perne, bandajat din creştet până în tălpi; avea două deschizături înguste în dreptul ochilor şi una ceva mai amplă care îi permitea să respire şi să deschidă gura pentru a mânca şi a vorbi. La vederea fiicei sale, buzele lui schiţară un surâs dureros. Sara îi sărută mâna prin feşele albe de bumbac şi, lăsându-se în genunchi lângă pat, îşi culcă obrazul în palma care se odihnea pe cearşaf.

— Bine-ai venit, fata tatii...

Glasul lui cobora parcă de pe alt tărâm.

— Taci, tată, nu te obosi, sunt aici, sunt teafără.

— Aveţi nişte scaune... aşezaţi-vă...

Daniel aduse trei scaune lângă patul părintelui său. Vecinii de salon urmăreau în tăcere această scenă de familie, atât de obişnuită într-un spital.

— Cum merge grefa? întrebă reporterul. Când vor începe să-ţi scoată bandajele?

— Încă nu mi-au spus.

— Te-ai ţinut tare!

Zâmbi. Îşi ridică puţin capul de pe perne:

— Soiul rău nu piere...

Sara se aşează şi ea pe un scaun.

— Vino aici, lângă mine...

Ascultătoare, fata se mută pe marginea patului. David îşi lăsă încet capul spre spate şi, fără să o piardă din ochi, rosti în şoaptă:

— Am pentru tine un mesaj.

Mama interveni, pentru a-l scuti de efortul unor explicaţii:

— Tatăl tău e ultimul care l-a văzut pe Quintus. Înainte de... A plecat chiar pe acolo, prin nod...

Sarei îi veni iar să strige „de ce l-ai lăsat!", dar îşi muşcă buzele şi se abţinu. Ochii rănitului se îngustară, ca şi cum el ar fi luptat cu o durere abia suportabilă. După câteva secunde deschise larg pleoapele şi şopti:

— *Dacă se întoarce fără mine,* mi-a zis înainte de a ne lua rămas bun, *spune-i că am pornit în căutarea Sfinxului! Aşa să-i spui...*

„Cere-mi!" „Ce?" „Orice!" „O copită de drac. Nu, mai bine o rotulă de sfinx... Vreau o dovadă sigură că mă iubeşti..." Dialogul privirilor şi al gândurilor îi era proaspăt în memorie, căci pentru ea nu trecuseră decât câteva ceasuri de când încă mai dansa cu Quintus. *„Spune-i că am pornit în căutarea Sfinxului".* Brusc, Sara pricepu că pentru ei totul se isprăvise, că nu avea să-l revadă niciodată. Niciodată. Şi, cu întreaga-i suferinţă izbucnită în hohote de plâns, se chirci la pieptul tatălui ei, abia reuşind să îngaime printre lacrimi:

— De ce l-aţi lăsat! De ce l-a-aţi lă-sat... De ce... De ce... de ce l-a-aţi lă-sa-at...

SFÂRŞIT